

Bank Polski

Raport Grupy Kapitałowej PKO Banku Polskiego SA za III kwartał 2017 roku

WYBRANE SKONSOLIDOWANE DANE FINANSOWE	w mln PLN		w mln EUR	
	okres od 01.01.2017 do 30.09.2017	okres od 01.01.2016 do 30.09.2016	okres od 01.01.2017 do 30.09.2017	okres od 01.01.2016 do 30.09.2016
Wynik z tytułu odsetek	6 357	5 734	1 493	1 312
Wynik z tytułu prowizji i opłat	2 209	1 988	519	455
Wynik z działalności operacyjnej	3 109	2 943	730	674
Zysk brutto	3 129	2 968	735	679
Zysk netto (z uwzględnieniem udziałowców niesprawujących kontroli)	2 288	2 281	538	522
Zysk netto przypadający na jednostkę dominującą	2 284	2 281	537	522
Zysk na jedną akcję - podstawowy z zysku za okres (w PLN/EUR)	1,83	1,82	0,43	0,42
Zysk na jedną akcję - rozwodniony z zysku za okres (w PLN/EUR)	1,83	1,82	0,43	0,42
Dochody całkowite netto	2 771	2 054	651	470
Przepływy pieniężne z działalności operacyjnej	5 586	5 434	1 312	1 244
Przepływy pieniężne z działalności inwestycyjnej	(2 495)	(5 387)	(586)	(1 233)
Przepływy pieniężne z działalności finansowej	(532)	723	(125)	165
Przepływy pieniężne netto	2 559	770	601	176

WYBRANE SKONSOLIDOWANE DANE FINANSOWE	w mln PLN		w mln EUR	
	stan na 30.09.2017	stan na 31.12.2016	stan na 30.09.2017	stan na 31.12.2016
Aktywa razem	289 961	285 573	67 290	64 551
Kapitał własny ogółem	35 340	32 569	8 201	7 362
Kapitał przypisany akcjonariuszom jednostki dominującej	35 352	32 585	8 204	7 366
Kapitał zakładowy	1 250	1 250	290	283
Liczba akcji (w mln)	1 250	1 250	1 250	1 250
Wartość księgowa na jedną akcję (w PLN/EUR)	28,27	26,05	6,56	5,89
Rozwodniona liczba akcji (w mln)	1 250	1 250	1 250	1 250
Rozwodniona wartość księgowa na jedną akcję (w PLN/EUR)	28,27	26,05	6,56	5,89
Łączny współczynnik kapitałowy	17,68%	15,81%	17,68%	15,81%
Kapitał Tier 1	31 497	28 350	7 309	6 408
Kapitał Tier 2	1 700	2 523	395	570

WYBRANE JEDNOSTKOWE DANE FINANSOWE	w mln PLN		w mln EUR	
	okres od 01.01.2017 do 30.09.2017	okres od 01.01.2016 do 30.09.2016	okres od 01.01.2017 do 30.09.2017	okres od 01.01.2016 do 30.09.2016
Wynik z tytułu odsetek	5 899	5 469	1 386	1 252
Wynik z tytułu prowizji i opłat	2 008	1 801	472	412
Wynik z działalności operacyjnej	2 782	2 805	654	642
Zysk brutto	2 782	2 805	654	642
Zysk netto	2 039	2 171	479	497
Zysk na jedną akcję - podstawowy z zysku za okres (w PLN/EUR)	1,63	1,74	0,38	0,40
Zysk na jedną akcję - rozwodniony z zysku za okres (w PLN/EUR)	1,63	1,74	0,38	0,40
Dochody całkowite netto	2 550	1 980	599	453
Przepływy pieniężne z działalności operacyjnej	10 815	7 487	2 541	1 714
Przepływy pieniężne z działalności inwestycyjnej	(2 416)	(5 364)	(568)	(1 228)
Przepływy pieniężne z działalności finansowej	(5 917)	(1 467)	(1 390)	(336)
Przepływy pieniężne netto	2 482	656	583	150

WYBRANE JEDNOSTKOWE DANE FINANSOWE	w mln PLN		w mln EUR	
	stan na 30.09.2017	stan na 31.12.2016	stan na 30.09.2017	stan na 31.12.2016
Aktywa razem	271 987	272 957	63 119	61 699
Kapitał własny ogółem	35 139	32 589	8 155	7 366
Kapitał zakładowy	1 250	1 250	290	283
Liczba akcji (w mln)	1 250	1 250	1 250	1 250
Wartość księgowa na jedną akcję (w PLN/EUR)	28,11	26,07	6,52	5,89
Rozwodniona liczba akcji (w mln)	1 250	1 250	1 250	1 250
Rozwodniona wartość księgowa na jedną akcję (w PLN/EUR)	28,11	26,07	6,52	5,89
Łączny współczynnik kapitałowy	19,71%	17,19%	19,71%	17,19%
Kapitał Tier 1	31 729	28 673	7 363	6 481
Kapitał Tier 2	1 634	2 456	379	555

Wybrane pozycje sprawozdania finansowego przeliczono na EUR według następujących kursów	30.09.2017	31.12.2016	30.09.2016
Średnia kursów NBP na ostatni dzień każdego miesiąca okresu	4,2566	4,3757	4,3688
kurs średni NBP na ostatni dzień danego okresu	4,3091	4,4240	4,3120

Bank Polski

**Komentarz Zarządu
do wyników
Grupy Kapitałowej
PKO Banku Polskiego SA
za III kwartał 2017 roku**

SPIS TREŚCI

1.	PODSUMOWANIE III KWARTAŁU 2017 ROKU	3
2.	ZEWNĘTRZNE UWARUNKOWANIA DZIAŁALNOŚCI	6
3.	WYNIKI FINANSOWE III KWARTAŁU 2017 ROKU	14
3.1.	KOMENTARZ DO WYNIKÓW FINANSOWYCH GRUPY KAPITAŁOWEJ PKO BANKU POLSKIEGO SA	14
3.2.	KOMENTARZ DO WYNIKÓW FINANSOWYCH PKO BANKU POLSKIEGO SA	21
4.	DZIAŁALNOŚĆ GRUPY KAPITAŁOWEJ PKO BANKU POLSKIEGO SA	23
4.1.	SEGMENTY DZIAŁALNOŚCI GRUPY KAPITAŁOWEJ	23
4.1.1.	SEGMENT DETALICZNY	24
4.1.2.	SEGMENT KORPORACYJNY I INWESTYCYJNY	33
4.2.	POZYCJA RYNKOWA GRUPY KAPITAŁOWEJ PKO BANKU POLSKIEGO SA	37
4.3.	DZIAŁALNOŚĆ SPÓŁEK GRUPY KAPITAŁOWEJ PKO BANKU POLSKIEGO SA	38
4.4.	NAGRODY I WYRÓŻNIENIA	41

1. PODSUMOWANIE III KWARTAŁU 2017 ROKU

W III kwartale 2017 roku, podobnie jak w poprzednich kwartałach, sektor bankowy funkcjonował w warunkach historycznie niskich poziomów stóp procentowych oraz wysokich obciążeń regulacyjnych, przy korzystnej sytuacji makroekonomicznej. Utrzymujące się ożywienie gospodarcze tworzyło sprzyjające warunki dla stabilnego rozwoju działalności sektora bankowego. Dobra koniunktura na świecie jak i w Polsce, wynikała głównie z coraz silniejszego ożywienia inwestycji i wzrostu konsumpcji prywatnej. Sytuację na rynku kredytowo-depozytowym kształtowała korzystna sytuacja na rynku pracy, charakteryzująca się rekordowo niskim bezrobociem oraz przyspieszeniem wzrostu płac.

Grupa Kapitałowa Powszechnej Kasy Oszczędności Banku Polskiego Spółki Akcyjnej (Grupa Kapitałowa PKO Banku Polskiego SA albo Grupa Kapitałowa Banku albo Grupa Kapitałowa) kontynuowała zrównoważony rozwój, skupiony na podnoszeniu jakości obsługi oraz zwiększeniu innowacyjności oferowanych produktów i kanałów dystrybucji, w szczególności bankowości mobilnej oraz zastosowaniu nowoczesnych technologii w oddziałach.

Grupa Kapitałowa wkroczyła w drugi rok realizacji strategii „Wspieramy rozwój Polski i Polaków”. Nowa strategia jest odpowiedzią na zmieniające się otoczenie rynkowe i potrzebę dostosowania się do nowych wyzwań stojących przed sektorem bankowym i polską gospodarką. Kierunek transformacji modelu biznesowego Banku pozostaje ściśle powiązany z dynamicznie postępującą cyfryzacją życia społecznego oraz strategią rozwoju gospodarczego Polski.

GRUPA KAPITAŁOWA PKO BANKU POLSKIEGO SA DZIĘKI PRZEJĘCIU KBC TFI SA ZWIĘKSZY SKALĘ DZIAŁANIA

W III kwartale 2017 roku Grupa Kapitałowa podpisała umowę dotyczącą nabycia od KBC Asset Management NV 100% akcji w KBC TFI SA poprzez spółkę zależną PKO Banku Polskiego SA – PKO BP Finat Sp. z o. o. Ogłoszona transakcja ma charakter warunkowy. Do jej finalizacji, planowanej w pierwszym kwartale 2018 roku, konieczne jest uzyskanie zgody Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (otrzymanej w dniu 26 października 2017 roku) i brak sprzeciwu ze strony Komisji Nadzoru Finansowego.

Zgodnie z planami towarzystwa funduszy inwestycyjnych działające w ramach Grupy Kapitałowej zostaną połączone. Planowane połączenie z KBC TFI SA przyspieszy dotychczasowy, dynamiczny rozwój PKO TFI SA, które już teraz jest największym w Polsce towarzystwem w segmencie funduszy detalicznych, z udziałem w rynku na poziomie blisko 15%. Szybko wzrasta również liczba jego klientów, która w pierwszych 9 miesiącach 2017 roku zwiększyła się o ponad 39 tys. i obecnie wynosi niemal 487 tys., co czyni PKO TFI SA największym towarzystwem funduszy inwestycyjnych w Polsce pod względem liczby klientów.

GRUPA KAPITAŁOWA SYSTEMATYCZNIE ROZWIJA MOBILNE KANAŁY BANKOWOŚCI I INNOWACYJNOŚĆ ODDZIAŁÓW

- PKO Bank Polski SA (Bank) utrzymuje pozycję lidera bankowości mobilnej w Polsce. Aplikacja IKO zajmuje pierwsze miejsce wśród aplikacji bankowości mobilnej w trzech największych sklepach z aplikacjami: Google Play, App Store i Windows Phone Store oraz od ponad 2 lat liczba gwiazdek dla IKO nie spada poniżej 4,5 na 5 możliwych.
- PKO Bank Polski SA wprowadza do swoich oddziałów pierwsze stanowiska samoobsługowe. Z kas samoobsługowych mogą skorzystać wszyscy klienci indywidualni i firmowi posiadający karty do rachunku bankowego. W III kwartale 2017 roku do dyspozycji klientów i dla ich wygody, udostępniono pierwsze stanowiska samoobsługowe: dwa w Warszawie i dwa w Jeleniej Górze. Urządzenia zostały wyposażone w ekrany dotykowe oraz dodatkowe oprogramowanie, które pozwala na realizację bardziej skomplikowanych transakcji niż sama wpłata i wypłata gotówki.
- Po raz pierwszy w Polsce w oddziałach bankowych startują testy długopisu cyfrowego, dzięki któremu podpisany przez klienta formularz trafia w czasie rzeczywistym do systemów bankowych. PKO Bank Polski SA wraz ze startupem IC Solutions rozpoczyna pilotaż IC Pen. Szybszy czas obsługi, redukcja zużywanego papieru i automatyczna cyfrowa archiwizacja – to tylko niektóre z korzyści tego innowacyjnego rozwiązania.
- Od sierpnia 2017 roku Bank wprowadził usługę PKO Masowe Wypłaty umożliwiającą wypłatę świadczeń w formie gotówki. Dotychczas transakcje takie możliwe były jedynie w oddziale Banku lub agencji. Funkcję taką zyskało 3 tysiące bankomatów własnych Banku. PKO Masowe Wypłaty jest usługą skierowaną do firm bądź instytucji, dokonujących wielu jednorazowych wypłat gotówkowych i zdecydowanych na outsourcing tego procesu poza sieć swoich placówek. Usługa oferowana jest również klientom, którzy dokonują powtarzalnych wypłat na rzecz beneficjentów nieposiadających rachunku bankowego lub którzy preferują otrzymywanie gotówki.

- Platforma lojalnościowa ZenCard została zintegrowana z systemami spółki Centrum Elektronicznych Usług Płatniczych eService Sp. z o.o., agenta rozliczeniowego powiązanego kapitałowo z Bankiem, co dało możliwość oferowania usługi dodanej sieciom handlowym. Pierwszym wspólnym projektem ZenCard Sp. z o.o. i eService była kampania promocyjna dla klientów sieci MAKRO płacących kartą Visa.

GRUPA KAPITAŁOWA BANKU POSZERZA SWOJĄ OFERTĘ PRODUKTÓW I DOCIERA DO NOWYCH KLIENTÓW

Grupa Kapitałowa oferuje kompleksowe rozwiązania odpowiadając na indywidualne potrzeby nie tylko klientów indywidualnych, ale również firm, uwzględniając ich wielkość, branżę oraz aktualny etap rozwoju. Zapewnia klientom profesjonalne narzędzia, które ułatwiają prowadzenie działalności biznesowej. Analizuje oczekiwania klienta i dostosowuje bieżącą ofertę produktów, tak aby jak najlepiej sprostać rosnącej konkurencji oraz zaspokoić zarówno kredytowe, jak i pozakredytowe potrzeby. W ramach działań podejmowanych w III kwartale 2017 roku:

- PKO Bank Polski SA przygotował atrakcyjną ofertę dla klientów prowadzących małe i średnie firmy. Od 11 września br. przedsiębiorcy otwierający rachunki mogą otrzymać 10 GB Internetu na 12 miesięcy. Posiadając stały dostęp do sieci, przedsiębiorca może zarządzać firmą z każdego miejsca i o dowolnym czasie, stąd hasło przewodnie kampanii Moja firma jest tam, gdzie ja.
- 14 sierpnia 2017 roku pod hasłem JEJ WYGODNOŚĆ MINI RATKA PKO Bank Polski SA uruchomił nową kampanię pożyczki gotówkowej. Bank odpowiadając na oczekiwania klientów poszukujących wygodnego, nowoczesnego i błyskawicznego dostępu do dodatkowych środków przy niezbędnym minimum formalności oferuje swój koronny produkt kredytowy. O pożyczkę gotówkową do 24 000 PLN wraz z kredytowanymi kosztami, dostępną bez zaświadczeń o zatrudnieniu i zarobkach – wystarczy dowód osobisty i wyciąg z konta z ostatnich 3 miesięcy można wnioskować w placówkach Banku, przez telefon lub Internet.
- PKO Leasing SA wprowadził do oferty PKO Turboleasing - innowacyjny produkt umożliwiający leasingowanie niezbędnych przedsiębiorcom sprzętów i urządzeń dostępnych w sklepach internetowych. W odpowiedzi na zmieniające się potrzeby rynku Grupa Kapitałowa zbudowała dedykowany proces stacjonarny oraz internetowy, który pozwala szybko i efektywnie realizować transakcje leasingowe również o mniejszych wartościach. Rozwiązanie daje możliwość złożenia wniosku o leasing on-line.
- W sierpniu 2017 roku PKO Bank Polski SA wspólnie ze spółką PKO Leasing SA uruchomił jako pierwszy na rynku nowy model dystrybucji ubezpieczeń przedmiotów leasingu. Tym samym klienci mogą w placówkach bankowych zawrzeć nawet podczas jednej wizyty umowę leasingu i towarzyszących jej produktów ubezpieczeniowych.
- PKN ORLEN SA i PKO Bank Polski SA podpisały umowę na prowadzenie systemu cash pool, którego nadrzędnym celem jest centralizacja płynności finansowej w międzynarodowej Grupie Kapitałowej ORLEN. PKO Bank Polski SA zapewni w pierwszym kroku centralizację środków spółek z Polski, Niemiec, Czech, Litwy, Łotwy, Estonii i Szwecji. System cash pool będzie obejmował bieżącą konsolidację dodatnich i ujemnych sald w głównych walutach wykorzystywanych przez Grupę. Podpisując tak ważną umowę Bank umocnił pozycję lidera w zakresie usług bankowych dla dużych grup kapitałowych.
- Od 3 sierpnia 2017 roku PKO Bank Polski SA prowadzi bankową obsługę rachunków budżetu Górnośląsko-Zagłębiowskiej Metropolii. Górnośląsko-Zagłębiowska Metropolia istnieje od 1 lipca 2017 roku i obejmuje 41 gmin, w tym wszystkie główne miasta województwa śląskiego: m.in. Bytom, Chorzów, Dąbrowę Górniczą, Gliwice, Katowice, Mysłowice, Piekary Śląskie, Rudę Śląską, Siemianowice Śląskie, Sosnowiec, Świętochłowice, Tychy i Zabrze.
- We wrześniu 2017 roku PKO Bank Polski SA podpisał umowę na obsługę budżetu województwa pomorskiego. To ósme obsługiwane przez Bank województwo obok kujawsko-pomorskiego, lubelskiego, mazowieckiego, podkarpackiego, świętokrzyskiego, wielkopolskiego i zachodniopomorskiego. Bank potwierdził dzięki temu pozycję niekwestionowanego lidera w sektorze usług dla samorządów.

Działania podejmowane przez Grupę Kapitałową PKO Banku Polskiego SA w III kwartale 2017 roku pozwoliły na osiągnięcie wysokich wyników finansowych oraz umocnienie pozycji wśród największych instytucji finansowych w Polsce.

KOMENTARZ ZARZĄDU DO WYNIKÓW GRUPY KAPITAŁOWEJ PKO BANKU POLSKIEGO SA ZA III KWARTAŁ 2017 ROKU

	3 kwartały 2017	3 kwartały 2016	Zmiana r/r
Zysk netto	2 284 mln PLN	2 281 mln PLN	0,1% (r/r)
Wynik odsetkowy	6 357 mln PLN	5 734 mln PLN	10,9% (r/r)
Wynik z prowizji	2 209 mln PLN	1 988 mln PLN	11,1% (r/r)
Wynik na działalności biznesowej*	9 289 mln PLN	8 873 mln PLN	4,7% (r/r)
Koszty administracyjne	-4 310 mln PLN	-4 134 mln PLN	4,3% (r/r)
Podatek od niektórych instytucji finansowych	-698 mln PLN	-595 mln PLN	17,3% (r/r)
Wynik z tytułu odpisów	-1 172 mln PLN	-1 201 mln PLN	-2,4% (r/r)
Suma bilansowa	290 mld PLN	276 mld PLN	5,2% (r/r)
Kapitały własne	35 mld PLN	32 mld PLN	9,3% (r/r)
ROA netto	1,0 %	1,0 %	0,0 p.p.
ROE netto	8,6 %	8,8 %	-0,2 p.p.
C/I (wskaźnik kosztów do dochodów)**	47,2 %	51,9 %	-4,7 p.p.
Marża odsetkowa	3,3 %	3,2 %	0,1 p.p.
Udział kredytów z rozpoznaną utratą wartości	5,6 %	6,2 %	-0,6 p.p.
Koszt ryzyka	-0,74 %	-0,73 %	-0,01 p.p.
Łączny współczynnik kapitałowy	17,68 %	16,00 %	1,68 p.p.
Współczynnik kapitału Tier 1	16,77 %	14,65 %	2,12 p.p.

* Wynik na działalności biznesowej rozumiany jako wynik z działalności operacyjnej bez uwzględnienia ogólnych kosztów administracyjnych, podatku od niektórych instytucji finansowych oraz wyniku z tytułu odpisów aktualizujących z tytułu utraty wartości i rezerw.

** Koszty administracyjne do wyniku na działalności biznesowej

Wypracowany w 3 kwartałach 2017 roku zysk netto Grupy Kapitałowej PKO Banku Polskiego SA wyniósł 2 284 mln PLN, co oznacza wzrost o 3 mln PLN w relacji do wyniku roku poprzedniego. Osiągnięty poziom zysku netto był determinowany przez:

- wynik na działalności biznesowej Grupy Kapitałowej PKO Banku Polskiego SA, który osiągnął poziom 9 289 mln PLN (+4,7% r/r), głównie w efekcie:
 - poprawy wyniku odsetkowego o 623 mln PLN r/r, zrealizowanego głównie dzięki wzrostowi przychodów od aktywów,
 - wzrostu wyniku z prowizji o 221 mln PLN r/r,
 - spadku wyniku na inwestycyjnych papierach wartościowych o 486 mln PLN r/r, determinowanego głównie przez rozliczenie w czerwcu 2016 roku transakcji przejęcia spółki Visa Europe Limited przez spółkę Visa Inc.,
- wzrost ogólnych kosztów administracyjnych o 176 mln PLN r/r, determinowany głównie przez wzrost kosztów świadczeń pracowniczych,
- wzrost obciążenia podatkiem od niektórych instytucji finansowych (podatek bankowy) o 103 mln PLN.

W efekcie działań podejmowanych w III kwartale 2017 roku Grupa Kapitałowa PKO Banku Polskiego SA:

- od początku roku zwiększyła sumę aktywów o ponad 4,4 mld PLN do poziomu 290 mld PLN,
- zachowała wiodący udział w rynku kredytów i depozytów na poziomie odpowiednio 17,7% i 17,2%,
- utrzymała pierwszą pozycję na rynku sprzedaży kredytów mieszkaniowych dla osób prywatnych¹ posiadając 30,4% udział,
- była największym kredytodawcą dla małych i średnich przedsiębiorstw kredytów z gwarancjami de minimis z 20,8% udziałem w rynku²,
- od początku roku zwiększyła liczbę obsługiwanych rachunków klientów indywidualnych o 213 tys., umacniając pozycję lidera w tym zakresie.

¹ Dane: Związek Banków Polskich.

² Zgodnie z danymi przekazanymi przez Centrum Poręczeń i Gwarancji Banku Gospodarstwa Krajowego.

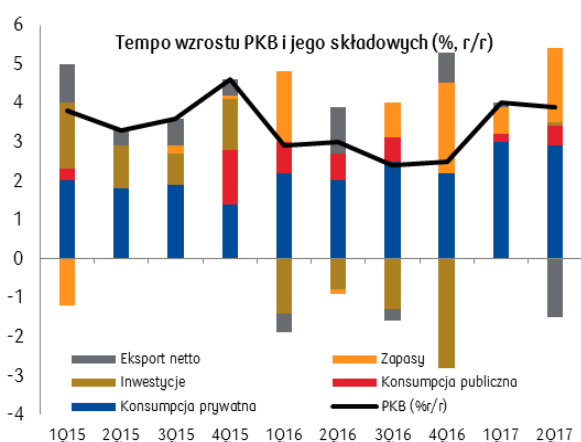
2. ZEWNĘTRZNE UWARUNKOWANIA DZIAŁALNOŚCI

Otoczenie makroekonomiczne
Sytuacja na rynku finansowym
Sytuacja polskiego sektora bankowego
Sytuacja polskiego sektora pozabankowego
Rynek ukraiński
Otoczenie regulacyjne
Czynniki, które będą miały wpływ na wyniki finansowe Grupy Kapitałowej Banku w IV kwartale 2017 r.

OTOCZENIE MAKROEKONOMICZNE

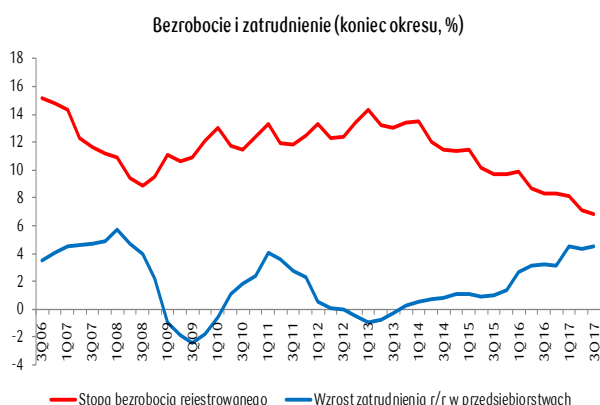
Czynniki makroekonomiczne kształtujące gospodarkę krajową w III kwartale 2017 roku:

- PRZYSPIESZENIE WZROSTU GOSPODARCZEGO.**

Na podstawie miesięcznych wskaźników aktywności gospodarczej można szacować, że wzrost PKB w III kwartale 2017 roku wyniósł 4,5% r/r (vs 3,9% r/r w II kwartale 2017 roku) i był tym samym najszybszy od IV kwartału 2015 r. Wiodącą rolę we wzroście PKB nadal odgrywała konsumpcja prywatna, stymulowana przez kontynuowane ożywienie na rynku pracy. Miesięczne wskaźniki sugerują utrzymanie dynamicznych wzrostów konsumpcji w III kwartale br., pomimo negatywnych efektów bazy związanych z wprowadzeniem programu 500+ w kwietniu 2016 roku. Po głębokim spadku w trakcie 2016 roku, inwestycje wykazują coraz silniejsze symptomy ożywienia, o czym świadczy m.in. wysokie tempo wzrostu produkcji budowlano-montażowej (średnio 21,6% r/r w okresie lipiec-sierpień) oraz wciąż wysoka wartość kosztorysowa nowo rozpoczętych inwestycji.

- POPRAWA SYTUACJI NA RYNKU PRACY**

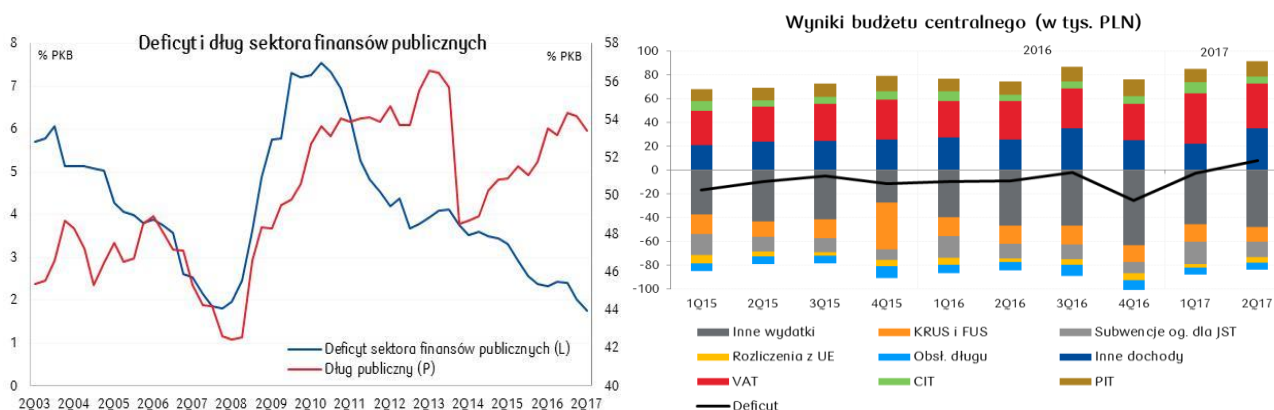
Stopa bezrobocia rejestrowanego na koniec września 2017 roku obniżyła się do 6,8%, przy nieznacznym osłabieniu spadkowego trendu (do -1,5 pp r/r), co można wiązać z coraz większym niedoborem efektywnej podaży pracy. Rekordowo niskie bezrobocie oraz rekordowo wysoka liczba wakatów przekładają się stopniowo na przyspieszenie wzrostu płac (w sektorze przedsiębiorstw wyniósł on w okresie styczeń-sierpień 2017 roku 5,1% r/r wobec 4,1% w całym 2016 roku), co poprawia sytuację finansową gospodarstw domowych. Według badań koniunktury wzrasta istotność braków kadrowych jako bariery do rozwoju przedsiębiorstw, co w horyzoncie kolejnych kwartałów powinno się przekładać na dalszy wzrost dynamiki wynagrodzeń.

- INFLACJA W PRZEDZIALE ODCHYLEŃ OD CELU NBP**

Po wyraźnym wybiciu na przełomie roku (do 2,2% r/r w lutym) inflacja CPI wyhamowała do 1,5% r/r w czerwcu 2017 roku, by we wrześniu powrócić do poziomu 2,2% r/r. Przez wszystkie trzy kwartały 2017 roku inflacja pozostawała tym samym w ramach przedziału dopuszczalnych odchyłeń od celu NBP. Głównymi czynnikami mającymi wpływ na wahania inflacji CPI były czynniki egzogeniczne w postaci cen żywności i paliw. W tym samym czasie inflacja bazowa była w umiarkowanie wzrostowym trendzie, który wyhamował na przełomie II i III kwartału br. We wrześniu 2017 roku inflacja bazowa powróciła do trendu wzrostowego sięgając 1,0% r/r (wobec 0,0% r/r w grudniu 2016 roku). Powrót inflacji do przedziału dopuszczalnych odchyłeń od celu i wzrost inflacji bazowej jak dotąd nie zaowocowały wyraźnym wzrostem oczekiwań rynku na podwyżki stóp procentowych NBP w horyzoncie najbliższych 12 miesięcy.

• DOBRA KONDYCJA FINANSÓW PUBLICZNYCH

Na koniec sierpnia br. budżet państwa odnotował nadwyżkę w wysokości 4,9 mld PLN, co jest najlepszym wynikiem w historii dla pierwszych ośmiu miesięcy roku. Złożyły się na to: cykliczny wzrost dochodów, poprawa ściągальności podatków, zmiany/przesunięcia w harmonogramach płatności podatków, niska dynamika wydatków oraz rekordowa wypłata z zysku NBP. Deficyt fiskalny (wg ESA) w II kwartale 2017 obniżył się do 1,8% PKB z 2,1% PKB w I kwartale 2017 i był najniższy w historii. W tym samym okresie dług publiczny (wg ESA) obniżył się do 53,4% PKB z 54,0% PKB na koniec I kwartału 2017.

• STABILIZACJA POLITYKI PIENIĘŻNEJ

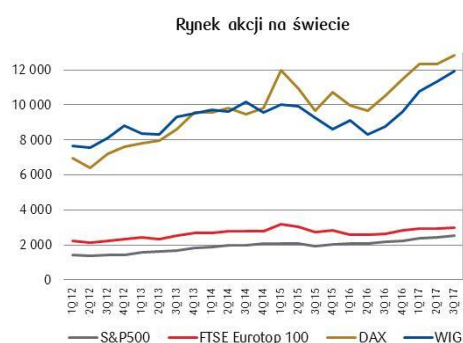
Stopy procentowe NBP:

- referencyjna – 1,50%
- redyskonta weksli – 1,75%
- lombardowa – 2,50%
- depozytowa – 0,50%

W pierwszych trzech kwartałach 2017 roku Rada Polityki Pieniężnej nie zmieniła poziomu podstawowych stóp procentowych NBP. W obliczu inflacji plasującej się w tym okresie powyżej poziomu 1,5% r/r oznacza to, że realne stopy procentowe pozostawały ujemne. Ton wypowiedzi większości członków RPP, w tym Prezesa NBP, wskazuje, że stopy procentowe pozostaną na niezmiennym poziomie nie tylko do końca 2017 roku, ale również przez znaczną część 2018 roku.

SYTUACJA NA RYNKU FINANSOWYM

RYNEK AKCJI

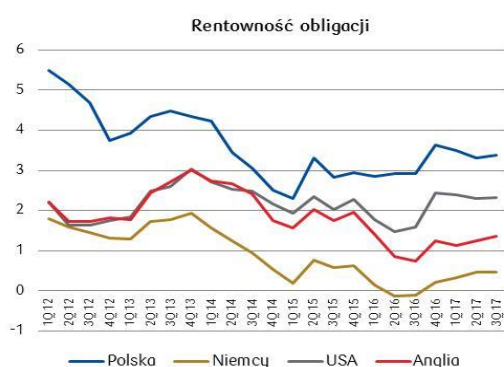

W III kwartale 2017 roku warszawska Giełda Papierów Wartościowych kontynuowała dobrą koniunkturę. Główny indeks WIG wzrósł o blisko 5%, powiększając tegoroczne zyski do 24%. Inwestorom sprzyjała sytuacja na międzynarodowych rynkach finansowych oraz optymistyczne dane ekonomiczne z Polski. Na świecie coraz wyraźniej zarysowywało się ożywienie aktywności gospodarczej wraz z którym poprawiały się wyniki finansowe firm. Jednocześnie presja inflacyjna pozostawała umiarkowana, co pozwoliło bankom centralnym na utrzymywanie łagodnych warunków monetarnych, w szczególności niskich stóp procentowych. Solidny wzrost gospodarczy w połączeniu z łagodną polityką pieniężną i rosnącymi zyskami firm stworzyły warunki do podtrzymania rynkowej hossy. W Polsce w miesiącach letnich napływały bardzo optymistyczne dane z gospodarki, które skutkowały rewizją prognoz w górę, zarówno tych makroekonomicznych jak i dotyczących poszczególnych spółek. Jednocześnie prezes Narodowego Banku Polskiego i przewodniczący Rady Polityki Pieniężnej podtrzymał stanowisko w kwestii utrzymywania stóp procentowych na obecnym poziomie co najmniej do końca przyszłego roku. Takie okoliczności zachęciły inwestorów krajowych i zagranicznych do dalszych zakupów akcji i wywindowały indeksy na wyższe poziomy.

RYNEK STOPY PROCENTOWEJ

W III kwartale 2017 roku oczekiwania w zakresie polityki pieniężnej w Polsce nie uległy istotnym zmianom. W całym okresie rynek wyceniał stabilizację stóp procentowych NBP w perspektywie przynajmniej do IV kwartału 2018 roku, co skutkowało stabilizacją stawek WIBOR3M na poziomie 1,73%. Letnie miesiące charakteryzowały się też niską zmiennością notowań obligacji skarbowych zarówno na krótkim jak i długim końcu krzywej dochodowości.

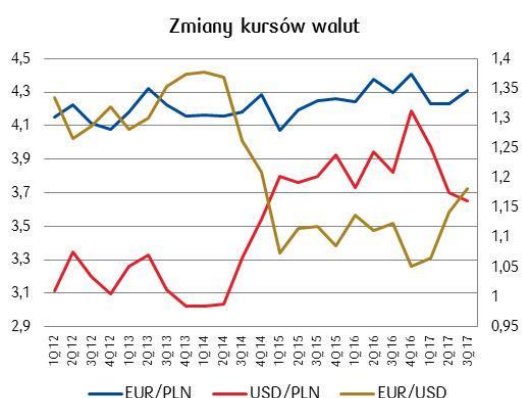
KOMENTARZ ZARZĄDU DO WYNIKÓW GRUPY KAPITAŁOWEJ PKO BANKU POLSKIEGO SA ZA III KWARTAŁ 2017 ROKU

Doszło też do nieznacznego wystromienia się krzywej, widocznego zarówno w przypadku spreadu 2Y5Y jak i 2Y10Y. Mimo zaskakująco dobrych danych napływających z krajowej gospodarki rentowności krótkoterminowych obligacji skarbowych utrzymywały się na niskich poziomach, gdyż wyceny wzmacniały wypowiedzi przedstawicieli banku centralnego sugerujące utrzymanie polityki pieniężnej bez zmian w długim okresie. Korzystny wpływ na rynek długu miała również bardzo dobra realizacja budżetu państwa, co spowodowało spadek wartości podaży obligacji na rynku pierwotnym. Z kolei w przypadku papierów o dłuższych terminach wykupu negatywny wpływ na wyceny miała lekka presja na wzrost rentowności papierów skarbowych na świecie.

W III kwartale 2017 roku na polskim rynku obligacji skarbowych doszło do spadku rentowności w sektorze 2-letnim o 15 p.b. do 1,76% oraz wzrostu w 5-letnim o 4 p.b. do 2,70% i 10-letnim o 5 p.b. do 3,38%.

RYNEK WALUTOWY

III kwartał 2017 roku cechowała duża zmienność zarówno na rynku EUR/USD jak i EUR/PLN. EUR/USD poruszał się pomiędzy 1,13 a 1,21, natomiast EUR/PLN pomiędzy 4,19 a 4,33. Eurodolar rozpoczął kwartał na poziomie 1,14 i stopniowo rósł niemal do końca okresu. Przyczyniły się do tego m.in. słabe odczyty inflacyjne z USA, które stosunkowo szybko odwróciły Fed od podwyżki stóp w III kwartale oraz rosnące oczekiwania na stopniowe kończenie procesu skupu aktywów w strefie euro. Skutkiem tego był wzrost kursu EUR/USD do około 1,21 do połowy września. Ostatnie dwa tygodnie kwartału upłynęły jednak pod znakiem korekty EUR/USD, do czego w przeważającym stopniu przyczynił się powrót Fed-u do jastrzębiego nastawienia w kwestii dalszych podwyżek stóp w 2017 roku. Skutkiem tego eurodolar spadł do poziomu 1,18. Eurozłoty rozpoczął III kwartał 2017 roku w okolicach 4,23 i stopniowo rósł aż do końca kwartału. W drugiej części kwartału zmiana polityki banku centralnego Chin w kwestii zniesienia obostrzeń nabywania walut zagranicznych za krajową walutę spowodowało silne osłabienie kursu juana wobec dolara, co pogorszyło nastroje inwestycyjne wobec całego koszyka walut rynków wschodzących, w tym i wobec złotego. Bardziej jastrzębie nastawienie Fed-u w kwestii dalszych perspektyw podwyżek stóp procentowych w 2017 roku i dalszych latach dodatkowo wsparło trend deprecjacji złotego. Skutkiem tego EUR/PLN zakończył III kwartał 2017 roku w okolicach 4,30.

SYTUACJA POLSKIEGO SEKTORA BANKOWEGO

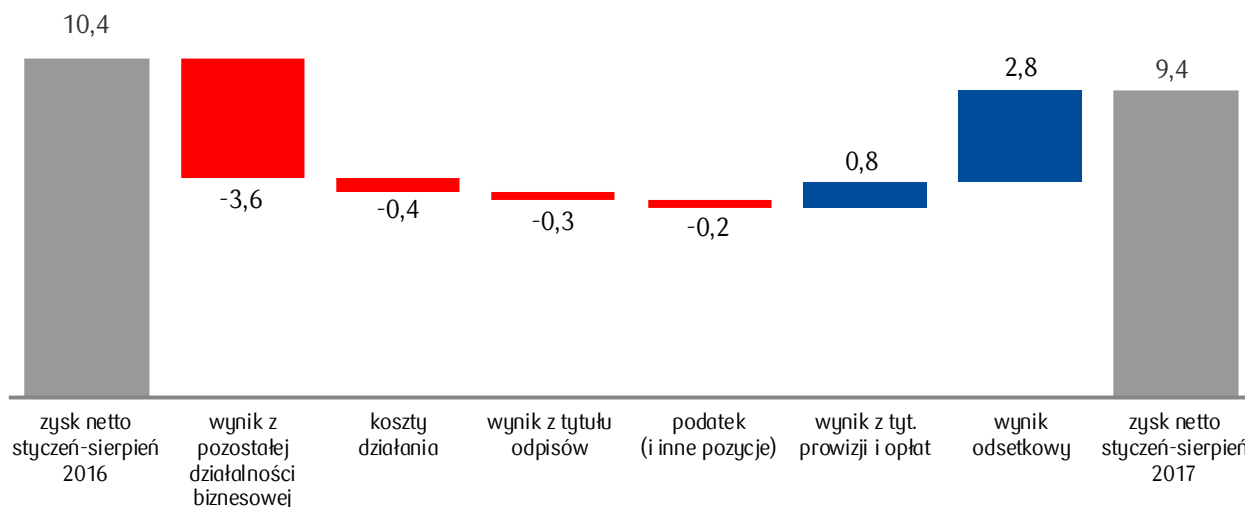
WYNIK FINANSOWY

W okresie styczeń-sierpień 2017 roku wynikom finansowym sektora bankowego sprzyjało korzystne otoczenie makroekonomiczne, w tym przyspieszenie tempa wzrostu gospodarczego oraz dobra sytuacja na rynku pracy. W tym okresie sektor bankowy wypracował zysk netto w wysokości 9,4 mld PLN, tj. niższy o 9,7% od zysku netto zrealizowanego w analogicznym okresie 2016 roku (10,4 mld PLN).

Wysoki spadek zysku netto w największym stopniu wynikał z efektu wysokiej bazy odniesienia – w czerwcu 2016 roku banki zrealizowały przychód z tytułu transakcji Visa, których wpływ na zysk netto wyniósł ok. +2,0 mld PLN (2,5 mld PLN brutto). Ponadto negatywnie na poziom zysku netto oddziaływały czynniki o charakterze regulacyjnym, w tym jednorazowe obciążenie banków w I kwartale 2017 roku składką na Fundusz Przymusowej Restrukturyzacji (w 2016 roku wszystkie składki na rzecz BFG banki rozliczały liniowo) i wzrost kosztów podatku bankowego (wprowadzony w lutym 2016 roku). Pozytywny wpływ na poziom wypracowanego zysku netto miał silny wzrost wyniku odsetkowego (+11,1% r/r) oraz wyniku prowizyjnego (+9,5% r/r), które wzrosły łącznie o 3,6 mld PLN r/r.

Mimo sprzyjającego otoczenia makroekonomicznego, rentowność kapitałów własnych sektora bankowego (ROE) utrzymała się na relatywnie niskim poziomie i wyniosła 6,9% na koniec sierpnia 2017 roku.

Wykres 1. Zmiana zysku netto sektora bankowego (mld PLN)

Źródło: KNF, obliczenia PKO Bank Polski SA

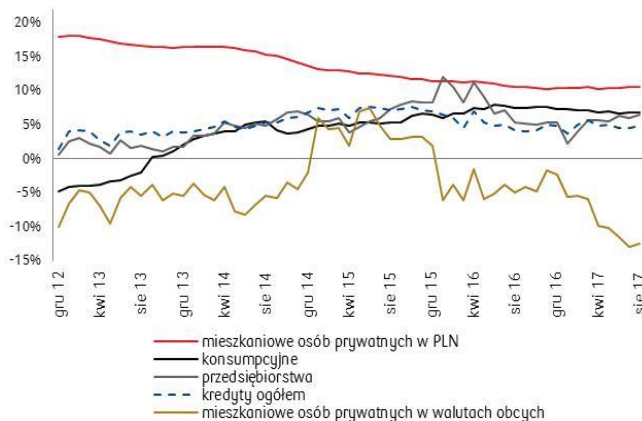
SPRAWOZDANIE Z SYTUACJI FINANSOWEJ

Suma bilansowa sektora bankowego wzrosła na koniec sierpnia 2017 roku do 1 748 mld PLN (+5,4% r/r wobec +7,0% r/r na koniec 2016 roku), czemu towarzyszyło stopniowe przyspieszenie rocznego tempa wzrostu wolumenu kredytów (po wyłączeniu wpływu efektu kursowego) oraz wyhamowujące tempo wzrostu depozytów.

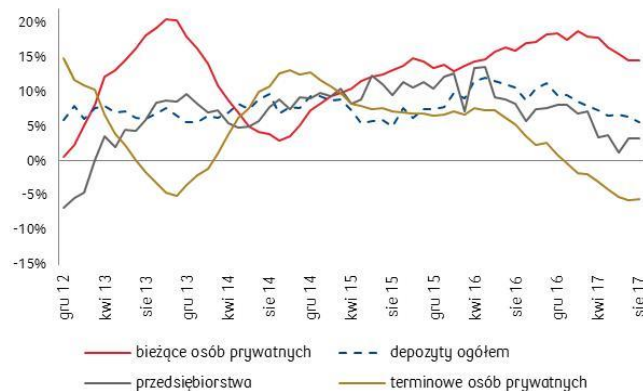
Dobra sytuacja finansowa gospodarstw domowych oraz niskie stopy procentowe wspierały wzrost wolumenu kredytów konsumpcyjnych (+6,8% r/r na koniec sierpnia 2017 roku w porównaniu do 7,3% r/r na koniec 2016 roku), jak i mieszkaniowych w PLN (+10,6% r/r wobec +10,5% r/r na koniec 2016 roku). Wzrost wolumenu kredytów konsumpcyjnych wspierała dodatkowo kontynuowana koncentracja banków na sprzedaży najbardziej rentownych produktów w warunkach wysokich obciążeń regulacyjnych. Wyhamowanie tempa wzrostu kredytów mieszkaniowych osób prywatnych ogółem (1,1% r/r wobec 4,9% r/r na koniec 2016 roku) wynikało ze spadku wolumenu walutowych kredytów mieszkaniowych osób prywatnych (-12,4% r/r wobec -2,3% r/r na koniec 2016 roku).

Roczne tempo wzrostu kredytów dla przedsiębiorstw przyspieszało stopniowo od lutego 2017 roku i wyniosło 6,6% na koniec sierpnia (5,4% r/r na koniec 2016 roku), co może być związane m.in. z rosnącymi inwestycjami w gospodarce.

Tempo zmiany kredytów w sektorze bankowym (r/r)

Tempo zmiany depozytów w sektorze bankowym (r/r)

W warunkach wysokiego tempa wzrostu konsumpcji prywatnej oraz utrzymującego się niskiego oprocentowania lokat bankowych, roczne tempo wzrostu depozytów bieżących osób prywatnych zaczęło wyhamowywać od końca

marca 2017 roku, jednak nadal utrzymało się na wysokim dwucyfrowym poziomie (14,5% na koniec sierpnia 2017 roku wobec 18,5% na koniec grudnia 2016 roku), a tempo spadku depozytów terminowych osób prywatnych pogłębiało się w kolejnych miesiącach 2017 roku i wyniosło -5,5% na koniec sierpnia. Sytuacji na rynku depozytów osób prywatnych towarzyszyło rosnące zainteresowanie osób fizycznych alternatywnymi formami lokowania oszczędności (fundusze inwestycyjne, akcje, zakupy nieruchomości za gotówkę).

Wzrostowi aktywności inwestycyjnej przedsiębiorstw oraz obniżającej się rentowności sektora przedsiębiorstw towarzyszyło wyhamowanie rocznego tempa wzrostu depozytów przedsiębiorstw do 3,2% na koniec sierpnia 2017 roku (8,2% r/r na koniec 2016 roku).

Mimo, iż relacja kredyty/depozyty wzrosła do 99,0% na koniec sierpnia 2017 roku (+ 0,2 p.p. w porównaniu do końca 2016 roku), w okresie styczeń-sierpień 2017 roku sytuacja płynnościowa sektora bankowego pozostawała dobra, a relacja kredyty/depozyty była poniżej 100% na koniec poszczególnych miesięcy tego okresu. Na poziom tej relacji wpływało rosnące zainteresowanie banków alternatywnymi wobec depozytów formami finansowania (np. listami zastawnymi).

SYTUACJA POLSKIEGO SEKTORA POZABANKOWEGO

RYNEK FUNDUSZY INWESTYCYJNYCH

W okresie 3 kwartałów 2017 roku aktywa krajowych funduszy inwestycyjnych wzrosły o 14,4 mld PLN (+5,5 %) do 273,4 mld PLN. Sytuację na rynku funduszy inwestycyjnych kształtowała korzystna koniunktura na lokalnym rynku akcji na Giełdzie Papierów Wartościowych w Warszawie (GPW), spadek rentowności na rynku polskich obligacji skarbowych, niskie stopy zwrotu z lokat bankowych oraz zmiany w otoczeniu regulacyjnym.

W tym samym okresie indeks szerokiego rynku WIG wzrósł o 24,2%, co przełożyło się na istotny wzrost rocznych stóp zwrotu osiąganych przez fundusze inwestycyjne o dużej ekspozycji na polskie akcje. Większość głównych segmentów rynku funduszy detalicznych realizowała stopy zwrotu 12M przewyższające średnie oprocentowanie nowych, terminowych depozytów bankowych gospodarstw domowych. Wpływało to na atrakcyjność rynku funduszy inwestycyjnych, jako alternatywy dla lokowania oszczędności na rynku bankowym i tym samym na wzrost udziału funduszy inwestycyjnych w strukturze oszczędności gospodarstw domowych.

Przyrost aktywów funduszy inwestycyjnych w okresie 3 kwartałów 2017 roku był rezultatem przede wszystkim rosnących napływów netto środków osób fizycznych (+12,2 mld PLN wobec +3,9 mld PLN w okresie 3 kwartałów 2016 roku), odpływu netto środków pozostałych inwestorów (-4,9 mld PLN, co w dużym stopniu było determinowane zmianami regulacyjnymi) oraz dodatniego wyniku zarządzania (+6,8 mld PLN).

Silny napływ netto nowych środków osób fizycznych skutkował wzrostem udziału ich aktywów w strukturze aktywów ogółem funduszy inwestycyjnych z 50,6% na koniec 2016 roku do 54,8% na koniec września 2017 roku.

RYNEK OTWARTYCH FUNDUSZY EMERYTALNYCH

W okresie 3 kwartałów 2017 roku aktywa otwartych funduszy emerytalnych (OFE) wzrosły o 27,6 mld PLN (+18,0%) do 181,1 mld PLN, wobec istotnie słabszego wzrostu w okresie 3 kwartałów 2016 roku (+1,7%). Rynek OFE pozostawał pod wpływem: poprawy sytuacji na rynku pracy, zmian regulacyjnych (zmiana struktury portfela inwestycyjnego OFE) oraz poprawy koniunktury na Giełdzie Papierów Wartościowych w Warszawie (indeks WIG wzrósł o 24,2%). W strukturze aktywów OFE dominującą pozycję utrzymały polskie akcje (78,3%). W okresie 3 kwartałów 2017 roku był kontynuowany spadek liczby uczestników OFE (-107 tys., do 16,3 mln).

RYNEK LEASINGOWY

W okresie 3 kwartałów 2017 roku rynek leasingu kontynuował dynamiczny rozwój. Zgodnie z danymi Związku Polskiego Leasingu, branża leasingowa sfinansowała aktywa o wartości 47,9 mld PLN. Roczne tempo wzrostu przełamało trend spadkowy obserwowany od ponad roku i przyspieszyło do 12,9% r/r (wobec 11,6% r/r na koniec I półrocza 2017 roku).

Największy pozytywny wpływ na dwucyfrowe tempo wzrostu rynku leasingu miał leasing pojazdów osobowych, dostawczych i ciężarowych do 3,5 tony (tzw. pojazdy lekkie). W okresie 3 kwartałów 2017 roku wartość sfinansowanych aktywów w tym segmencie wyniosła 21,1 mld PLN (+18,5% r/r), co stanowiło ok. 44% łącznego finansowania udzielonego przez firmy leasingowe.

Drugim, silnie rozwijającym się segmentem był leasing maszyn i urządzeń z wysokim, dwucyfrowym wzrostem (19,6% r/r) przy łącznej wartości nowych kontraktów na poziomie 12,7 mld PLN. Wysokiej dynamice wzrostu tego segmentu sprzyjała m.in. niska baza odniesienia z poprzedniego roku związana z ograniczonymi inwestycjami firm w warunkach niskiej absorpcji funduszy UE z perspektywy 2014-2020.

Na przyspieszenie rocznego tempa wzrostu rynku leasingu pozytywnie oddziaływało wyhamowanie tempa spadku leasingu pojazdów ciężkich do -0,1% r/r wobec -2,4% r/r na koniec I półrocza 2017 roku. Wartość sfinansowanych aktywów w tym segmencie wyniosła 12,8 mld PLN, co stanowiło ok. 27% łącznego finansowania udzielonego przez firmy leasingowe. Trwające ożywienie w gospodarce, a także uruchamianie projektów z nowej perspektywy finansowej sprzyjają zwiększaniu popytu na przewozy towarów. Jednocześnie pojawiają się pierwsze oznaki ożywienia inwestycyjnego w branży transportowej, co pozwala optymistycznie patrzeć na rozwój tego segmentu rynku leasingu w najbliższych kwartałach.

RYNEK UBEZPIECZEŃ

Na koniec I półrocza 2017 roku zysk netto zakładów ubezpieczeń wzrósł o 67,8% r/r do 3,8 mld PLN. Był to głównie efekt silnej poprawy wyniku towarzystw ubezpieczeń pozostałych osobowych i majątkowych (2,6 mld PLN wobec 1,1 mld PLN na koniec I półrocza 2016 roku). Wzrost zysku netto wypracowany w segmencie ubezpieczeń na życie był istotnie niższy (+52 mln PLN r/r do poziomu 1,2 mld PLN). Na poprawę wyników sektora ubezpieczeń miała wpływ poprawa rentowności ubezpieczeń komunikacyjnych, a także spadek r/r poziomu szkód powodowanych siłami natury.

Zakłady ubezpieczeń odnotowały wzrost składki przypisanej brutto do 31,6 mld PLN (+15,2% r/r). Był to efekt wzrostu wartości składki przypisanej brutto w obu częściach rynku: o 25,0% w segmencie ubezpieczeń pozostałych osobowych i majątkowych oraz o 2,4% r/r w segmencie ubezpieczeń na życie. Jednocześnie zakłady ubezpieczeń wypłaciły o 13,2% więcej odszkodowań i świadczeń ogółem niż w I półroczu 2016 roku. Wzrost r/r wartości odszkodowań w segmencie ubezpieczeń pozostałych osobowych i majątkowych wyniósł 13,6%, a w segmencie ubezpieczeń na życie 12,8%.

Wzrost kosztów działalności ubezpieczeniowej o 1,8% r/r był efektem wzrostu kosztów w segmencie ubezpieczeń pozostałych osobowych i majątkowych (+6,4% r/r) oraz spadku kosztów w sektorze ubezpieczeń na życie (-4,3% r/r).

W I półroczu 2017 roku suma bilansowa towarzystw ubezpieczeń ogółem wzrosła o 5,5% do 195,4 mld PLN, co było efektem przyrostu aktywów towarzystw ubezpieczeń pozostałych osobowych i majątkowych o 10,3% oraz przyrostu aktywów towarzystw ubezpieczeń na życie o 1,8%.

RYNEK FAKTORINGU

W okresie 3 kwartałów 2017 roku rynek faktoringu znajdował się na ścieżce dwucyfrowego wzrostu. Potwierdzają to dane 22 firm faktoringowych raportujących do Polskiego Związku Faktorów. Ich obroty osiągnęły poziom 132,1 mld PLN, przy tempie wzrostu na poziomie 17,3% r/r.

Klienci firm faktoringowych przede wszystkim korzystali z faktoringu krajowego pełnego (bez regresu). W tym segmencie obroty wzrosły o 29% r/r do 61,3 mld PLN, co stanowiło ok. 46% łącznych obrotów. Wysoki udział w obrotach firm faktoringowych dotyczył także faktoringu krajowego niepełnego, którego obroty wzrosły o +4% r/r do 43 mld PLN.

Wzrostem popytu wyróżniał się również faktoring eksportowy przy obrotach wynoszących 26 mld PLN (+16% r/r). Natomiast udział faktoringu importowego w strukturze rynku utrzymał się na marginalnym poziomie (1,0%).

Udział faktoringu pełnego w strukturze obrotów faktoringowych wzrósł do 58,5% (53,8% na koniec III kwartału 2016 roku), co może wskazywać na wyższy apetyt na ryzyko firm faktoringowych w warunkach dobrej koniunktury gospodarczej oraz dobrej sytuacji ekonomicznej przedsiębiorstw.

Na wysokie tempo wzrostu rynku faktoringu wpłynęła m.in. rosnąca liczba klientów firm faktoringowych, która na koniec III kwartału 2017 roku wyniosła ponad 8,5 tys. (7,5 tys. na koniec III kwartału 2016 roku).

RYNEK UKRAIŃSKI

SYTUACJA GOSPODARCZA

W II kwartale 2017 roku wzrost PKB Ukrainy nieznacznie spowolnił do 2,3% r/r z 2,5% r/r w I kwartale. Dynamika produkcji przemysłowej znajdowała się wciąż pod wpływem wprowadzonej (formalnie 15 marca 2017 roku) blokady handlowej Donbasu. W okresie lipiec-sierpień 2017 roku produkcja przemysłowa spadała przeciętnie o 0,7% r/r (vs spadek o 0,4% r/r w II kwartale). Z drugiej strony widoczne jest wyraźne ożywienie sprzedaży detalicznej (8,2% r/r przeciętnie w lipcu-sierpniu vs 8,6% r/r w II kwartale). Ożywienie konsumpcji wynikało przede wszystkim ze wzrostu wynagrodzeń realnych na skutek podwyższenia płacy minimalnej (z 1 500 do 3 200 UAH) od stycznia 2017 roku oraz spadku inflacji. Realna dynamika wynagrodzeń spowolniła w okresie lipiec-sierpień br. do 17,8% r/r z 20,5% r/r w II kwartale.

Utrzymujący się wyraźny wzrost dynamiki przychodów podatkowych przekłada się na rekordową nadwyżkę budżetową wygospodarowaną zarówno na szczeblu centralnym, jak i samorządowym. Nadwyżka sektora finansów publicznych po sierpniu 2017 roku wynosi 2,6% PKB, a jej wypracowanie wraz z umocnieniem kursu hrywny

KOMENTARZ ZARZĄDU DO WYNIKÓW GRUPY KAPITAŁOWEJ PKO BANKU POLSKIEGO SA ZA III KWARTAŁ 2017 ROKU

przyczyniło się do spadku długu publicznego do 63,1% PKB (74,4% PKB wraz z gwarancjami) z 69,8% PKB (81,0% PKB) na koniec 2016 roku. Jednocześnie wciąż maleje udział banku centralnego w strukturze posiadanych papierów skarbowych na korzyść banków komercyjnych.

Inflacja CPI ustabilizowała się w przedziale 12-16% r/r (16,4% we wrześniu 2017 roku), przy czym zwiększona zmienność cen wynikała wciąż z działań regulacyjnych. Inflacja bazowa pozostawała stabilna, w okolicach 6-8% r/r. Po osłabieniu w styczniu 2017 roku, hrywna umacniała się wobec dolara amerykańskiego aż do sierpnia, niemniej we wrześniu jej kurs wobec dolara amerykańskiego uległ osłabieniu i zakończył kwartał na poziomie 26,64 (wobec 26,08 na koniec czerwca). Stopy procentowe pozostały stabilne (główna: 12,5%).

UKRAIŃSKI SEKTOR BANKOWY

Zgodnie z danymi NBU, liczba banków prowadzących działalność operacyjną na Ukrainie spadła w sierpniu 2017 roku do 88 (wobec 90 w czerwcu 2017 roku i 100 we wrześniu 2016 roku).

Wartość aktywów ogółem w ukraińskim systemie bankowym pozostała relatywnie stabilna od początku roku na poziomie ok. 1,25 bln UAH. Do 167,7 ze 123,8 mld UAH (w grudniu) wzrosły kapitały własne, stanowiąc na koniec sierpnia 2017 roku 13,4% sumy bilansowej wobec 11,3% w czerwcu i 9,9% na koniec grudnia 2016 roku.

W okresie lipiec-sierpień 2017 roku wzrósł wolumen kredytów (o 5,5 mld UAH do 1 000,5 mld UAH). W omawianym okresie zmniejszeniu uległy kredyty dla przedsiębiorstw (-0,5 mld UAH). Wzrósł natomiast wolumen kredytów dla gospodarstw domowych (2,3 mld UAH), jak i dla nierezydentów. O 5,8 mld UAH do 872,9 mld UAH spadła w omawianym okresie wartość depozytów banków, przy spadku wolumenu depozytów walutowych o 1,2 mld UAH. Głównym motorem spadku depozytów był sektor gospodarstw domowych. Współczynnik Kredyty/Depozyty wyniósł 114,6% na koniec sierpnia 2017 roku, co oznacza wzrost od czerwca z 113,2% i spadek od grudnia 2016 roku z 120,3%.

W pierwszych dwóch miesiącach kwartału poprawiły się wskaźniki ROA (0,41% vs -0,27% na koniec I półrocza 2017 r.) oraz ROE (3,51% vs -2,33%). Współczynnik adekwatności kapitałowej sektora wynosił na koniec sierpnia 2017 roku 15,4% (wymagane 10%) vs 12,4% na koniec czerwca i 12,7% na koniec grudnia 2016 r.

OTOCZENIE REGULACYJNE

Na sytuację finansową i organizacyjną Grupy Kapitałowej PKO Banku Polskiego SA oraz sektora finansowego miały wpływ nowe rozwiązania prawne i regulacyjne które weszły w III kwartał 2017 roku, w tym:

KREDYTY MIESZKANIOWE

Ustawa z dnia 23 marca 2017 roku dotycząca kredytu hipotecznego (Dz.U. 2017, poz. 819) wprowadzająca od 22 lipca 2017 roku zmiany w zakresie udzielania kredytów hipotecznych, (w tym zakaz sprzedaży wiązanej, swobodną możliwość przedterminowej spłaty kredytu przez klienta w trakcie trwania umowy oraz rozwiązania służące restrukturyzacji zadłużenia klientów w uzasadnionych przypadkach)

Wpływ na poziom akcji kredytowej, dochody odsetkowe oraz dochody z tytułu prowizji i opłat banków

FINANSOWANIE DZIAŁALNOŚCI ROLNICZEJ

Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 5 lipca 2017 roku określające przedmioty należące do rolnika prowadzącego gospodarstwo, które nie podlegają egzekucji (Dz. U. 2017, poz. 1385); weszło w życie 2 sierpnia 2017 roku

Wpływ na poziom akcji kredytowej i działalność leasingową na rzecz rolników

Na działalność i wyniki Grupy Kapitałowej PKO Banku Polskiego SA oddziaływały w III kwartale 2017 roku nowe rozwiązania prawne wprowadzone na Ukrainie (gdzie funkcjonuje m.in. spółka zależna KREDOBANK SA), w tym:

GOSPODARKA WALUTOWA

- Postanowienie NBU nr 61/2017 zezwalające od 10 lipca 2017 roku na przedterminową spłatę kredytów bankowych od nierezydentów	Wpływ na działalność biznesową banków, zarządzanie pozycją walutową i poziom ryzyka
- Postanowienie NBU nr 65/2017, 67/2017, 74/2017, 81/2017 m.in. liberalizujące zasady obrotu walutowego	

RYZYKO KREDYTOWE

Postanowienie NBU nr 75/2017 wprowadzające od 4 sierpnia 2017 roku zmiany w zakresie określania ryzyka kredytowego	Wpływ na poziom ryzyka kredytowego
--	------------------------------------

CZYNNIKI, KTÓRE BĘDĄ MIAŁY WPŁYW NA WYNIKI FINANSOWE GRUPY KAPITAŁOWEJ BANKU W IV KWARTALE 2017 R.

Na działalność Grupy Kapitałowej Banku w IV kwartale 2017 roku będą miały wpływ następujące uwarunkowania zewnętrzne:

- utrzymanie korzystnej koniunktury w globalnej gospodarce, w tym zwłaszcza w strefie euro i w Niemczech,
- dalsze zacieśnianie polityki pieniężnej w Stanach Zjednoczonych i oczekiwane rozpoczęcie normalizacji polityki pieniężnej przez Europejski Bank Centralny,
- niepewność związana z ostatecznym kształtem brexitu,
- niepewność polityczna w Europie (perspektywa wyborów we Włoszech w otoczeniu silnych ruchów eurosceptycznych, ruchy separatystyczne w Hiszpanii),
- realizacja scenariusza miękkiego lądowania w Chinach,
- rosnąca absorpcja funduszy unijnych i ożywienie aktywności inwestycyjnej w sektorze prywatnym,
- dobre nastroje konsumentów i dalszy (choć wolniejszy niż w okresie 2016 – I połowa 2017) wzrost realnych dochodów do dyspozycji gospodarstw domowych,
- wzrost napięć na rynku pracy wynikający z silnego popytu na pracę i narastających ograniczeń podaży (czynniki demograficzne, obniżenie wieku emerytalnego), który prowadzi do wzmocnienia dynamiki wynagrodzeń (a więc rosnących kosztów pracy) i ryzyka niedoborów pracowników w części branż,
- stabilizacja inflacji CPI w okolicy dolnego przedziału odchyłań od celu inflacyjnego,
- stabilizacja stóp procentowych NBP co najmniej do połowy 2018 roku,
- spadek dynamiki depozytów i utrzymanie się relatywnie silnego popytu na kredyty, w szczególności dla przedsiębiorstw,
- sytuacja polityczno-gospodarcza Ukrainy,
- ryzyko regulacyjne, w szczególności wynikające z rozwiązania kwestii kredytów walutowych, wdrożenie ustawy o kredycie hipotecznym oraz nadzór nad pośrednikami kredytu hipotecznego i agentami obowiązującej od dnia 22 lipca 2017 roku, regulacje dotyczące kredytów hipotecznych w walutach obcych (również we franku szwajcarskim), które wpłyną na podniesienie wymogów kapitałowych dla banków posiadających takie kredyty ze względu na zwiększenie parametrów ryzyka,
- możliwe zmiany w kształcie podatku bankowego.

3. WYNIKI FINANSOWE III KWARTAŁU 2017 ROKU

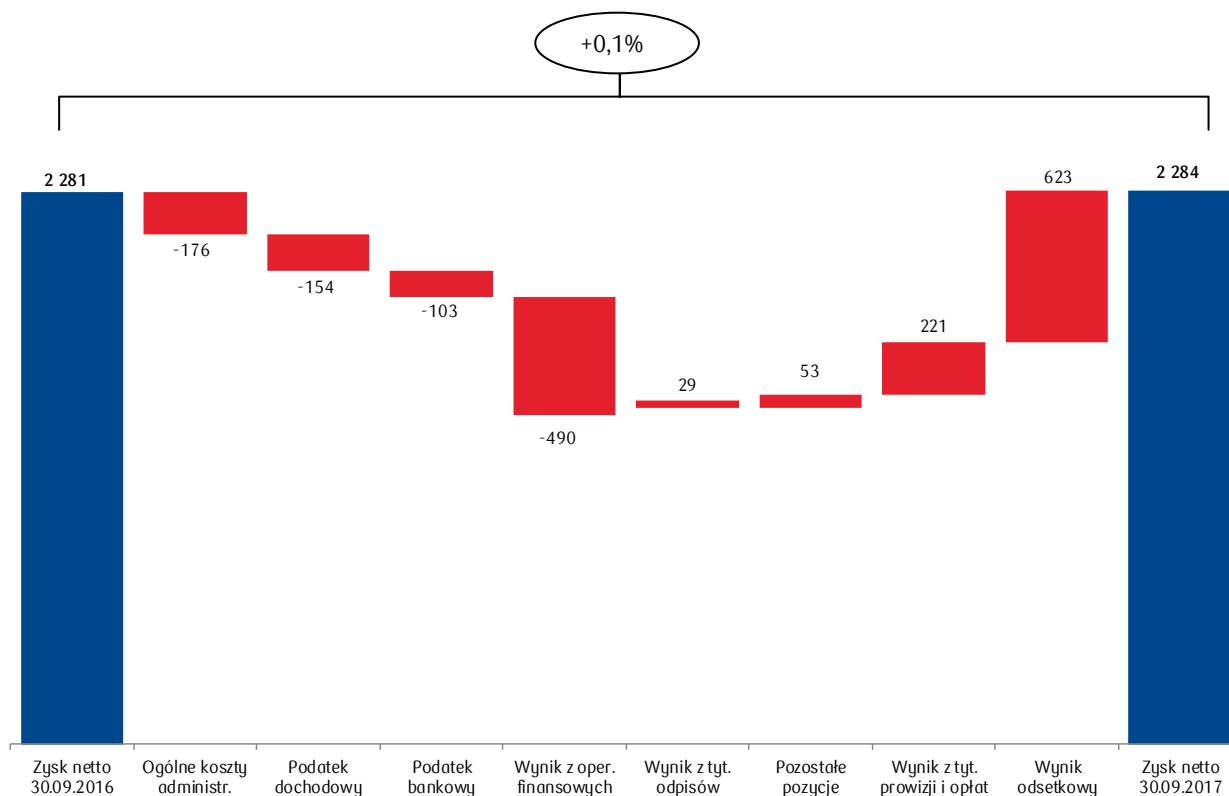
3.1. KOMENTARZ DO WYNIKÓW FINANSOWYCH GRUPY KAPITAŁOWEJ PKO BANKU POLSKIEGO SA

Wyniki finansowe
Sprawozdanie z sytuacji finansowej
Kapitały własne i miary adekwatności kapitałowej
Podstawowe wskaźniki finansowe

WYNIKI FINANSOWE

Zysk netto Grupy Kapitałowej PKO Banku Polskiego SA po 3 kwartałach 2017 roku wyniósł 2 284 mln PLN i był o 3 mln PLN wyższy niż w porównywalnym okresie 2016 roku (+0,1% r/r), na co główny wpływ miały: wzrost wyniku z działalności biznesowej (przede wszystkim wzrost wyniku odsetkowego i wyniku z tytułu prowizji i opłat oraz spadek wyniku z operacji finansowych), wzrost ogólnych kosztów administracyjnych (przede kosztów świadczeń pracowniczych) oraz obciążenia z tytułu podatku dochodowego i podatku od niektórych instytucji finansowych.

Wykres 2. Zmiana pozycji rachunku zysków i strat Grupy Kapitałowej PKO Banku Polskiego SA (w mln PLN)

Skonsolidowane pozycje rachunku wyników kształtowały się następująco:

Tabela 1. Zmiany w rachunku zysków i strat Grupy Kapitałowej PKO Banku Polskiego SA (w mln PLN)

	01.07- 30.09.2017	01.01- 30.09.2017	01.07- 30.09.2016	01.01- 30.09.2016	Zmiana r/r	Zmiana r/r (w %)
Przychody z tytułu odsetek	2 781	8 094	2 518	7 370	724	9,8%
Koszty z tytułu odsetek	-584	-1 737	-546	-1 636	-101	6,2%
Wynik z tytułu odsetek	2 197	6 357	1 972	5 734	623	10,9%
Przychody z tytułu prowizji i opłat	1 018	2 908	897	2 652	256	9,7%
Koszty z tytułu prowizji i opłat	-252	-699	-211	-664	-35	5,3%
Wynik z tytułu prowizji i opłat	766	2 209	686	1 988	221	11,1%
Przychody z tytułu dywidend	1	12	1	10	2	20,0%
Wynik na instrumentach finansowych wycenianych do wartości godziwej	-2	11	30	15	-4	-26,7%
Wynik na inwestycyjnych papierach wartościowych	16	17	27	503	-486	-96,6%
Wynik z pozycji wymiany	101	324	148	351	-27	-7,7%
Pozostałe przychody i koszty operacyjne netto	109	359	178	272	87	32,0%
Wynik z tytułu odpisów aktualizujących z tytułu utruty wartości i rezerw	-389	-1 172	-419	-1 201	29	-2,4%
Ogólne koszty administracyjne	-1 372	-4 310	-1 377	-4 134	-176	4,3%
Podatek od niektórych instytucji finansowych	-234	-698	-226	-595	-103	17,3%
Wynik z działalności operacyjnej	1 193	3 109	1 020	2 943	166	5,6%
Udział w zyskach i stratach jednostek stowarzyszonych i wspólnych przedsięwzięciach	9	20	14	25	-5	-20,0%
Zysk brutto	1 202	3 129	1 034	2 968	161	5,4%
Podatek dochodowy	-300	-841	-262	-687	-154	22,4%
Zysk netto (z uwzględnieniem udziałowców niesprawujących kontroli)	902	2 288	772	2 281	7	0,3%
Zyski i straty udziałowców niesprawujących kontroli	0	4	3	0	4	x
Zysk netto	902	2 284	769	2 281	3	0,1%

W rachunku wyników Grupy Kapitałowej PKO Banku Polskiego SA po trzech kwartałach 2017 roku suma pozycji dochodowych wyniosła 9 289 mln PLN i była o 416 mln PLN, tj. o 4,7% wyższa niż w analogicznym okresie 2016 roku.

WYNIK Z TYTUŁU ODSETEK

Uzyskany za 3 kwartały 2017 roku wynik odsetkowy wyniósł 6 357 mln PLN i był o 623 mln PLN wyższy niż w roku ubiegłym. Główną przyczyną wzrostu wyniku odsetkowego r/r był wzrost portfela kredytów i papierów wartościowych, przy spadku średniego kosztu finansowania.

Po trzech kwartałach 2017 roku przychody odsetkowe wyniosły 8 094 mln PLN i w porównaniu z analogicznym okresem 2016 roku były wyższe o 724 mln PLN, w głównej mierze w efekcie:

- wzrostu przychodów z tytułu kredytów i pożyczek udzielonych klientom (+607 mln PLN r/r) – przede wszystkim z tytułu wzrostu portfela kredytowego, przy niewielkim wzroście średniego oprocentowania wynikającego ze wzrostu udziału najbardziej dochodowych kredytów konsumpcyjnych oraz należności leasingowych,
- wzrostu przychodów od papierów wartościowych o 166 mln PLN r/r, będącego głównie efektem wzrostu średniego wolumenu portfela.

Wzrost poziomu kosztów odsetkowych o 101 mln PLN tj. o 6,2% r/r był głównie efektem:

- wzrostu kosztów z tytułu zobowiązań wobec klientów o 41 mln PLN r/r, wynikającego głównie ze wzrostu bazy depozytowej przy obniżeniu jej średniego oprocentowania w efekcie zmiany struktury terminowej – wzrost udziału depozytów bieżących w depozytach ogółem,
- wzrostu kosztów z tytułu własnej emisji papierów dłużnych i zobowiązań podporządkowanych o 44 mln PLN r/r związanych ze wzrostem poziomu emisji.

Marża odsetkowa na koniec III kwartału 2017 roku wzrosła o 0,1 p.p. r/r do poziomu 3,3%.

WYNIK Z TYTUŁU PROWIZJI I OPŁAT

Uzyskany za 3 kwartały 2017 roku wynik z tytułu prowizji i opłat wyniósł 2 209 mln PLN i był o 221 mln PLN wyższy niż w analogicznym okresie roku ubiegłego na skutek wzrostu przychodów prowizyjnych o 256 mln PLN, przy wyższych o 35 mln PLN kosztach prowizyjnych. Poziom wyniku prowizyjnego był w głównej mierze determinowany przez wzrost:

- przychodów z tytułu obsługi funduszy inwestycyjnych oraz funduszy emerytalnych o 91 mln PLN r/r, będący efektem większego zainteresowania klientów tą formą oszczędzania, będącą alternatywą dla niskich stóp procentowych, co przełożyło się w szczególności na wzrost prowizji za sprzedaż i odkupienia FI oraz prowizji za zarządzanie, przy wzroście wartości aktywów FI o 20% r/r,
- przychodów z tytułu oferowanych produktów ubezpieczeniowych o 52 mln PLN r/r, głównie w efekcie wzrostu sprzedaży produktów ubezpieczeniowych oraz portfela należności leasingowych,
- wyniku z tytułu kart płatniczych i kredytowych o 82 mln PLN r/r, w efekcie większej liczby kart oraz wyższej transakcyjności bezgotówkowej,
- przychodów z tytułu działalności maklerskiej i organizacji emisji o 58 mln PLN r/r, determinowany wzrostem prowizji z tytułu obrotu giełdowego, będącego efektem poprawy koniunktury na GPW i wzrostu aktywności klientów. Ponadto nastąpił wzrost prowizji z tytułu pełnienia funkcji agenta emisji obligacji Skarbu Państwa w efekcie wzrostu zainteresowania klientów tą formą inwestowania.

WYNIK POZOSTAŁY

Uzyskany po 3 kwartałach 2017 roku wynik pozostały wyniósł 723 mln PLN i był o 428 mln PLN niższy niż w analogicznym okresie roku ubiegłego. Spadek wyniku determinowany był spadkiem wyniku na inwestycyjnych papierach wartościowych o 486 mln PLN r/r, który wynika z efektu bazy – w czerwcu 2016 roku nastąpiło rozliczenie transakcji przejęcia spółki *Visa Europe Limited* przez spółkę *Visa Inc.*, która wpłynęła na wynik w wysokości 418 mln PLN.

Poprawę w ujęciu rocznym odnotowano na wyniku na pozostałej działalności operacyjnej (+87 mln PLN r/r), głównie jako efekt zakończenia realizacji projektu deweloperskiego i rozpoczęcia przekazywania lokali klientom w jednej ze spółek Grupy Kapitałowej, rozwoju działalności spółek ubezpieczeniowych (PKO Życie Towarzystwo Ubezpieczeń SA oraz PKO Towarzystwo Ubezpieczeń SA) oraz wyższej kontrybucji działalności leasingowej.

OGÓLNE KOSZTY ADMINISTRACYJNE

Po trzecim kwartale 2017 roku ogólne koszty administracyjne wyniosły 4 310 mln PLN i były wyższe o 4,3% w porównaniu z analogicznym okresem poprzedniego roku.

Ich poziom był determinowany w głównej mierze przez wzrost kosztów świadczeń pracowniczych o 118 mln PLN, tj. o 5,6%, składek i wpłat na BFG o 24 mln PLN r/r, tj. 7,3% (efekt ujęcia rocznej opłaty dotyczącej przymusowej restrukturyzacji banków w całości w pierwszym kwartale 2017 roku) oraz amortyzacji o 39 mln PLN, tj. 6,6%, przy spadku kosztów rzeczowych i podatków o 5 mln PLN, tj. o 0,5%.

Według stanu na dzień 30 września 2017 roku zatrudnienie w Grupie Kapitałowej PKO Banku Polskiego SA wynosiło 28 678 etatów, co oznacza spadek o 213 etatów r/r.

Na koniec września 2017 roku efektywność działania Grupy Kapitałowej PKO Banku Polskiego SA mierzona wskaźnikiem C/I w ujęciu rocznym ukształtowała się na poziomie 47,2% w porównaniu do 51,9% na koniec września 2016 roku. W ujęciu kwartalnym wskaźnik C/I wyniósł 43,0% w porównaniu do 45,3% zrealizowanego w III kwartale 2016 roku.

PODATEK OD NIEKTÓRYCH INSTYTUCJI FINANSOWYCH

Od I kwartału 2016 roku banki i inne instytucje finansowe zobowiązane są do zapłaty podatku od niektórych instytucji finansowych (podatek bankowy, podatek od aktywów). Obciążenie Grupy Kapitałowej Banku z tytułu tego podatku wyniosło za 3 kwartały 2017 roku 698 mln PLN, z czego przeważająca część przypadła na PKO Bank Polski SA (673 mln PLN). Wzrost obciążenia w stosunku do analogicznego okresu roku poprzedniego wynika z wprowadzenia podatku bankowego od lutego 2016 roku.

WYNIK Z TYTUŁU ODPISÓW AKTUALIZUJĄCYCH Z TYTUŁU UTRATY WARTOŚCI I REZERW

Wynik z tytułu odpisów aktualizujących z tytułu utraty wartości i rezerw odzwierciedla konserwatywne podejście Grupy Kapitałowej Banku w zakresie rozpoznawania i wyceny ryzyka kredytowego. Po trzech kwartałach 2017 roku wyniósł o 1 172 mln PLN. Poprawa wyniku z tytułu odpisów (29 mln PLN r/r) nastąpiła głównie w efekcie korzystniejszego wyniku z odpisów na deprecjację papierów wartościowych i zobowiązań pozabilansowych.

Wskaźniki udziału kredytów z rozpoznaną utratą wartości oraz pokrycia kredytów z rozpoznaną utratą wartości na koniec III kwartału 2017 roku wyniosły odpowiednio 5,6% (spadek o 0,6 p.p. w stosunku do końca III kwartału 2016 roku) i 68,6% (wzrost o 3,3 p.p. w stosunku do końca III kwartału 2016 roku). Poprawa wskaźników jakości portfela kredytowego przy wzroście portfela kredytowego brutto o 6,3% r/r jest efektem kontynuowania dotychczasowej polityki zarządzania ryzykiem kredytowym Grupy Kapitałowej oraz ścisłego monitoringu portfela należności.

Koszt ryzyka³ na koniec III kwartału 2017 roku wyniósł 0,74% i utrzymał się na poziomie porównywalnym do III kwartału 2016 roku.

PODATEK DOCHODOWY

Obciążenie wyniku finansowego podatkiem dochodowym wzrosło o 154 mln PLN r/r do poziomu 841 mln PLN, m.in. jako efekt zmiany podatkowej kwalifikacji składek na BFG (od 2017 roku opłaty BFG w całości nie stanowią kosztów uzyskania przychodów) oraz kwartalnego wzrostu poziomu tychże składek.

SPRAWOZDANIE Z SYTUACJI FINANSOWEJ

Najistotniejszy wpływ na sprawozdanie z sytuacji finansowej Grupy Kapitałowej PKO Banku Polskiego SA wywiera sprawozdanie z sytuacji finansowej podmiotu dominującego. Determinuje on zarówno wielkość sumy bilansowej, jak również strukturę aktywów i pasywów.

Tabela 2. Zmiany w pozycjach sprawozdania z sytuacji finansowej Grupy Kapitałowej PKO Banku Polskiego SA (w mln PLN)

	30.09.2017	Struktura 30.09.2017	31.12.2016	Struktura 31.12.2016	Zmiana (w mln PLN)	Zmiana (w %)
Kasa, środki w Banku Centralnym	16 880	6%	13 325	5%	3 555	26,7%
Należności od banków	3 651	1%	5 345	2%	-1 694	-31,7%
Kredyty i pożyczki udzielone klientom	205 809	71%	200 606	70%	5 203	2,6%
Papiery wartościowe	49 507	17%	51 405	18%	-1 898	-3,7%
Pozostałe aktywa	14 114	5%	14 892	5%	-778	-5,2%
Suma aktywów	289 961	100%	285 573	100%	4 388	1,5%
Zobowiązania wobec banków	11 103	4%	19 212	7%	-8 109	-42,2%
Zobowiązania wobec klientów	209 683	72%	205 066	72%	4 617	2,3%
Emisje papierów wartościowych i zobowiązania podporządkowane	23 675	8%	17 032	6%	6 643	39,0%
Zobowiązania z tytułu działalności ubezpieczeniowej	3 064	1%	2 944	1%	120	4,1%
Pozostałe zobowiązania	7 096	2%	8 750	3%	-1 654	-18,9%
Suma zobowiązań	254 621	88%	253 004	89%	1 617	0,6%
Kapitał własny ogółem	35 340	12%	32 569	11%	2 771	8,5%
Suma zobowiązań i kapitału własnego	289 961	100%	285 573	100%	4 388	1,5%
Kredyty/Zobowiązania wobec klientów	98,2%	x	97,8%	x		0,3 p.p.
Kredyty/Stabilne źródła finansowania*	84,7%	x	83,7%	x		1,0 p.p.
Aktywa oproc./Aktywa	89,3%	x	90,1%	x		-0,8 p.p.
Pasywa oproc./Pasywa	84,3%	x	84,5%	x		-0,2 p.p.
Łączny współczynnik kapitałowy	17,7%	x	15,8%	x		1,9 p.p.

* Stabilne źródła finansowania obejmują zobowiązania wobec klientów oraz finansowanie zewnętrzne w postaci: emisji papierów wartościowych, zobowiązań podporządkowanych oraz kredytów otrzymanych od instytucji finansowych.

Suma bilansowa Grupy Kapitałowej PKO Banku Polskiego SA na koniec września 2017 roku wyniosła 290 mld PLN, co oznacza wzrost o 4,4 mld PLN w stosunku do końca 2016 roku. Tym samym Grupa Kapitałowa PKO Banku Polskiego SA umocniła pozycję największej instytucji w polskim sektorze bankowym.

³ Obliczony poprzez podzielenie wyniku z tytułu odpisów aktualizujących z tytułu utraty wartości kredytów i pożyczek udzielonych klientom za okres 12 miesięcy zakończony 30 września 2016 i 2017 roku przez średnie saldo kredytów i pożyczek udzielonych klientom brutto na początku i na końcu okresu sprawozdawczego oraz pośrednich okresów kwartalnych.

KOMENTARZ ZARZĄDU DO WYNIKÓW GRUPY KAPITAŁOWEJ PKO BANKU POLSKIEGO SA ZA III KWARTAŁ 2017 ROKU

Odnotowany od początku roku wzrost sumy bilansowej był determinowany wzrostem portfela kredytów i pożyczek udzielonych klientom. W strukturze zobowiązań w analizowanym okresie nastąpił wzrost najbardziej stabilnych zobowiązań, tj. depozytów od klientów indywidualnych oraz emisji papierów wartościowych, w tym listów zastawnych.

Wskaźnik kredytów do depozytów (zobowiązań wobec klientów) na koniec III kwartału 2017 roku wyniósł 98,2%, a wskaźnik kredytów do stabilnych źródeł finansowania⁴ 84,7%, co świadczy o dobrej kondycji płynnościowej Grupy Kapitałowej PKO Banku Polskiego SA.

Istotne wzmocnienie bazy kapitałowej (wzrost średnich kapitałów o 9,1% r/r), będące efektem wymogów regulacyjnych, przy dynamice zannualizowanego wyniku na poziomie 7,4% r/r przełożyły się na pogorszenie wskaźnika rentowności kapitałów (ROE) o 0,2 p.p. w ujęciu rocznym do poziomu 8,6%. Wskaźnik rentowności aktywów (ROA) pozostał na niezmiennym w stosunku do III kwartału 2016 roku poziomie, tj. 1,0%.

KREDYTY I POŻYCZKI UDZIELONE KLIENTOM

Kredyty i pożyczki udzielone klientom stanowią największą część aktywów Grupy Kapitałowej PKO Banku Polskiego SA. W porównaniu do końca 2016 roku portfel kredytów i pożyczek udzielonych klientom netto wzrósł o 5,2 mld PLN i wynosił 205,8 mld PLN. W analizowanym okresie wzrost odnotowano na wszystkich kategoriach i segmentach kredytów (+5,4 mld PLN w ujęciu brutto), w szczególności na kredytach gospodarczych korporacyjnych (+2,5 mld PLN) i kredytach bankowości prywatnej i detalicznej (+1,6 mld PLN). Wzrost portfela złotych kredytów mieszkaniowych (+5,3 mld PLN) został w znacznej części zniwelowany efektem kursowym widocznym na portfelu walutowych kredytów mieszkaniowych.

Szczegółowe informacje o kredytach i pożyczkach udzielonych klientom zostały opisane w nocie 24 do skróconego śródrocznego skonsolidowanego sprawozdania finansowego Grupy Kapitałowej.

PAPIERY WARTOŚCIOWE

Wartość bilansowa portfela papierów wartościowych na koniec III kwartału 2017 roku wyniosła 49,5 mld PLN, co oznacza spadek o ok. 1,9 mld PLN w porównaniu do końca 2016 roku, stanowiąc 17,1% aktywów Grupy Kapitałowej. Zmiana poziomu portfela papierów wartościowych jest związana z procesem bieżącego zarządzania płynnością Grupy Kapitałowej PKO Banku Polskiego SA. W strukturze rodzajowej portfela dominowały dłużne papiery emitowane przez Skarb Państwa, których wolumen wzrósł od początku roku o 6,5 mld PLN.

Szczegółowe informacje o papierach wartościowych znajdujących się w portfelu Grupy Kapitałowej zostały opisane w notach: 20, 25, 26 i 27 do skróconego śródrocznego skonsolidowanego sprawozdania finansowego Grupy Kapitałowej.

ZOBOWIĄZANIA WOBEC KLIENTÓW

Zobowiązania wobec klientów pozostają podstawowym źródłem finansowania działalności Grupy Kapitałowej PKO Banku Polskiego SA, wynosząc na koniec września 2017 roku 209,7 mld PLN i stanowiąc 72,3% sumy bilansowej. W strukturze rodzajowej zobowiązań wobec klientów główną pozycję stanowią zobowiązania wobec ludności, które odnotowały od początku roku wzrost o 1,7 mld PLN i wyniosły 149,8 mld PLN. Jednocześnie w stosunku do końca 2016 roku nastąpił spadek zobowiązań wobec podmiotów gospodarczych o 1,6 mld PLN, częściowo skompensowany wzrostem zobowiązań wobec jednostek budżetowych o 1,2 mld PLN.

Wg struktury rodzajowej w zobowiązaniach wobec klientów dominują środki na rachunkach bieżących oraz depozyty terminowe, które na koniec września 2017 roku stanowiły odpowiednio 58,1% oraz 39,4% zobowiązań wobec klientów. Od początku 2017 roku środki na rachunkach bieżących klientów wzrosły o blisko 10,3 mld PLN, przy spadku poziomu depozytów terminowych o 4,9 mld PLN.

Szczegółowe informacje o zobowiązaniach wobec klientów zostały opisane w nocie 32 do skróconego śródrocznego skonsolidowanego sprawozdania finansowego Grupy Kapitałowej.

FINANSOWANIE ZEWNĘTRZNE

Grupa Kapitałowa PKO Banku Polskiego SA jest aktywnym uczestnikiem rynku emisji dłużnych papierów wartościowych, zarówno krajowego jak i międzynarodowego. Działania te mają na celu dywersyfikację źródeł finansowania działalności oraz dostosowanie ich do wymogów regulacyjnych. Na koniec III kwartału 2017 roku emisje papierów wartościowych i zobowiązania podporządkowane stanowiły 8,2% sumy bilansowej i wzrosły od początku roku o 6,6 mld PLN. Zmiana poziomu zobowiązań z tytułu emisji w stosunku do końca 2016 roku była

⁴ Stabilne źródła finansowania obejmują zobowiązania wobec klientów oraz finansowanie zewnętrzne w postaci: zobowiązań podporządkowanych, własnej emisji papierów dłużnych i kredytów otrzymanych od instytucji finansowych.

efektem emisji przez PKO Bank Hipoteczny SA listów zastawnych w EUR i PLN oraz obligacji własnych w PLN oraz emisji przez PKO Bank Polski SA obligacji z programu EMTN w wysokości 750 mln EUR.

Szczegółowe informacje o emisjach przeprowadzonych przez Grupę Kapitałową PKO Banku Polskiego SA oraz zobowiązaniach podporządkowanych zostały opisane w notach 34 oraz 35 do skróconego śródrocznego skonsolidowanego sprawozdania finansowego Grupy Kapitałowej.

KAPITAŁY WŁASNE I MIARY ADEKWATNOŚCI KAPITAŁOWEJ

W III kwartale 2017 roku Grupa Kapitałowa PKO Banku Polskiego SA roku kontynuowała działania zmierzające do zapewnienia odpowiedniego bufora kapitałowego, jak też wzmacniała swoją pozycję kapitałową.

Na koniec III kwartału 2017 roku kapitały własne wyniosły 35,3 mld PLN i były wyższe o 2,8 mld PLN w stosunku do grudnia 2016 roku, stanowiąc 12,2% pasywów Grupy Kapitałowej PKO Banku Polskiego SA (wzrost udziału o 0,8 p.p. w stosunku do końca 2016 roku).

Współczynnik kapitału Tier I Grupy Kapitałowej PKO Banku Polskiego SA na koniec III kwartału 2017 roku ukształtował się na poziomie 16,8% i wzrósł w porównaniu do końca 2016 roku o 2,3 p.p., w efekcie podwyższenia poziomu funduszy podstawowych o 3,1 mld PLN, na co główny wpływ miały:

- zatrzymanie zysku za 2016 rok w kwocie 2,9 mld PLN, co przełożyło się efektywnie na wzrost funduszy własnych o 1,3 mld PLN, gdyż część zysku wypracowanego w okresie od stycznia 2016 roku do września 2016 roku w kwocie 1,6 mld PLN była już zaliczona do funduszy własnych za zgodą KNF w 2016 roku,
- zaliczenie do funduszy własnych za zgodą KNF części zysku wypracowanego w I półroczu 2017 roku w wysokości 1,1 mld PLN,
- wzrost wyceny portfela papierów wartościowych dostępnych do sprzedaży o ok. 0,4 mld zł.

Łączny współczynnik kapitałowy Grupy Kapitałowej PKO Banku Polskiego SA na koniec III kwartału 2017 roku ukształtował się na poziomie 17,7%, co oznacza wzrost o 1,9 p.p. w stosunku do końca 2016 roku. Niższy wzrost łącznego współczynnika kapitałowego w porównaniu do współczynnika kapitału Tier I spowodowany był głównie obniżeniem funduszy uzupełniających o 0,9 mld PLN, w związku z otrzymaną w dniu 24 marca 2017 zgodą Komisji Nadzoru Finansowego na spłatę pożyczki podporządkowanej w CHF zgodnie z opcją call.

Poziom adekwatności kapitałowej Grupy Kapitałowej PKO Banku Polskiego SA na koniec III kwartału 2017 roku utrzymywał się na bezpiecznym poziomie, istotnie powyżej limitów nadzorczych.

Na dzień 30 września 2017 roku miary adekwatności kapitałowej Grupy Kapitałowej zostały wyliczone w oparciu o postanowienia Rozporządzenia CRR z uwzględnieniem konsolidacji ostrożnościowej.

PODSTAWOWE WSKAŹNIKI FINANSOWE

Rezultatem wyników osiągniętych przez Grupę Kapitałową PKO Banku Polskiego SA jest ukształtowanie się głównych wskaźników efektywności finansowej na poziomach przedstawionych w poniższej tabeli.

Tabela 3. Podstawowe wskaźniki finansowe Grupy Kapitałowej PKO Banku Polskiego SA

	30.09.2017	30.09.2016	Zmiana
ROA netto* (wynik finansowy netto/średni stan aktywów)	1,0%	1,0%	0,0
ROE netto* (wynik finansowy netto/średni stan kapitałów własnych)	8,6%	8,8%	-0,2
C/I (wskaźnik kosztów do dochodów)*	47,2%	51,9%	-4,7
Marża odsetkowa* (wynik odsetkowy/średni stan aktywów oprocentowanych)	3,3%	3,2%	0,1
Udział kredytów z rozpoznaną utratą wartości**	5,6%	6,2%	-0,6
Koszt ryzyka***	-0,74%	-0,73%	-0,01
Łączny współczynnik kapitałowy (fundusze własne/łączny wymóg kapitałowy*12,5)	17,68%	16,00%	1,68
Współczynnik kapitału Tier 1	16,77%	14,65%	2,12

* Pozycje rachunku zysków i strat przyjęte do obliczenia wskaźników ujmują okres 4 ostatnich kwartałów (ujęcie roczne), natomiast pozycje sprawozdania z sytuacji finansowej ujmują średnią z 5 ostatnich wartości kwartalnych odpowiednich pozycji aktywów i pasywów.

** Obliczony poprzez podzielenie wartości bilansowej brutto kredytów i pożyczek z rozpoznaną utratą wartości przez wartość bilansową kredytów i pożyczek udzielonych klientom brutto.

*** Obliczony poprzez podzielenie wyniku z tytułu odpisów aktualizacyjnych z tytułu utraty wartości kredytów i pożyczek udzielonych klientom za okres 12 m-cy przez średnie saldo kredytów i pożyczek udzielonych klientom brutto na początku i na końcu okresu sprawozdawczego oraz pośrednich okresów kwartalnych.

3.2. KOMENTARZ DO WYNIKÓW FINANSOWYCH PKO BANKU POLSKIEGO SA

Wyniki finansowe
Podstawowe wskaźniki finansowe

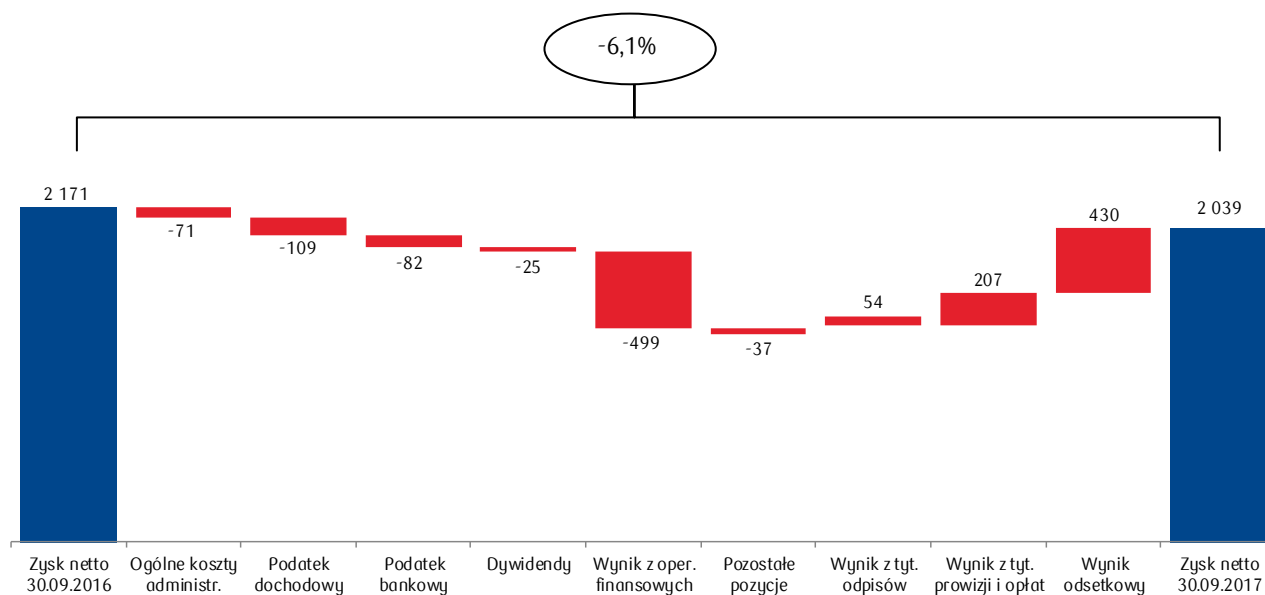
WYNIKI FINANSOWE

Zysk netto PKO Banku Polskiego SA uzyskany po 3 kwartałach 2017 roku wyniósł 2 039 mln PLN i był o 132 mln PLN niższy niż w porównywalnym okresie 2016 roku (-6,1% r/r), na co główny wpływ miały:

- niższy wynik na inwestycyjnych papierach wartościowych o 485 mln PLN r/r, determinowany rozliczeniem transakcji przejęcia spółki *Visa Europe Limited* przez spółkę *Visa Inc.*,
- wyższy podatek dochodowy o 109 mln PLN r/r,
- wyższe obciążenie podatkiem od niektórych instytucji finansowych o 82 mln PLN r/r,
- niższy wynik z pozycji wymiany o 45 mln PLN r/r,
- wyższe ogólne koszty administracyjne o 71 mln PLN r/r,
- niższe przychody z tytułu dywidend o 25 mln PLN r/r,

przy poprawie wyniku z tytułu odsetek o 430 mln PLN r/r i wyniku z tytułu prowizji i opłat o 207 mln PLN r/r.

Wykres 3. Zmiana pozycji rachunku zysków i strat PKO Banku Polskiego SA (w mln PLN)

KOMENTARZ ZARZĄDU DO WYNIKÓW GRUPY KAPITAŁOWEJ PKO BANKU POLSKIEGO SA ZA III KWARTAŁ 2017 ROKU

Pozycje rachunku wyników Banku kształtowały się następująco:

Tabela 4. Zmiany w rachunku zysków i strat PKO Banku Polskiego SA (w mln PLN)

	01.07- 30.09.2017	01.01- 30.09.2017	01.07- 30.09.2016	01.01- 30.09.2016	Zmiana r/r	Zmiana r/r (w %)
Przychody z tytułu odsetek	2 562	7 486	2 397	7 045	441	6,3%
Koszty z tytułu odsetek	-530	-1 587	-523	-1 576	-11	0,7%
Wynik z tytułu odsetek	2 032	5 899	1 874	5 469	430	7,9%
Przychody z tytułu prowizji i opłat	933	2 686	810	2 421	265	10,9%
Koszty z tytułu prowizji i opłat	-241	-678	-194	-620	-58	9,4%
Wynik z tytułu prowizji i opłat	692	2 008	616	1 801	207	11,5%
Przychody z tytułu dywidend	5	129	5	154	-25	-16,2%
Wynik na instrumentach finansowych wycenianych do wartości godziwej	-5	-3	29	11	-14	x
Wynik na inwestycyjnych papierach wartościowych	18	17	25	502	-485	-96,6%
Wynik z pozycji wymiany	103	307	142	352	-45	-12,8%
Pozostałe przychody i koszty operacyjne netto	0	12	13	4	8	3x
Wynik z tytułu odpisów	-363	-1 108	-409	-1 162	54	-4,6%
Ogólne koszty administracyjne	-1 202	-3 806	-1 237	-3 735	-71	1,9%
Podatek od niektórych instytucji finansowych	-223	-673	-223	-591	-82	13,9%
Wynik z działalności operacyjnej	1 057	2 782	835	2 805	-23	-0,8%
Zysk brutto	1 057	2 782	835	2 805	-23	-0,8%
Podatek dochodowy	-269	-743	-237	-634	-109	17,2%
Zysk netto	788	2 039	598	2 171	-132	-6,1%

Główne trendy w zmianie poszczególnych pozycji wyniku finansowego z uwagi na dominującą pozycję Banku w Grupie Kapitałowej są zbieżne z omówionymi w rozdziale 3.1 niniejszego Komentarza Zarządu.

PODSTAWOWE WSKAŹNIKI FINANSOWE

Rezultatem wyników osiągniętych przez PKO Bank Polski SA jest ukształtowanie się głównych wskaźników efektywności finansowej na poziomach przedstawionych w poniższej tabeli.

Tabela 5. Podstawowe wskaźniki finansowe PKO Banku Polskiego SA

	30.09.2017	30.09.2016	Zmiana
ROA netto* (wynik finansowy netto/średni stan aktywów)	1,0%	1,0%	0 p.p.
ROE netto* (wynik finansowy netto/średni stan kapitałów własnych)	8,2%	8,3%	-0,1 p.p.
C/I (wskaźnik kosztów do dochodów)*	46,2%	50,5%	-4,3 p.p.
Marża odsetkowa* (wynik odsetkowy/średni stan aktywów oprocentowanych)	3,2%	3,1%	0,1 p.p.
Udział kredytów z rozpoznaną utratą wartości**	5,7%	6,2%	-0,5 p.p.
Koszt ryzyka***	-0,74%	-0,72%	-0,02 p.p.
Łączny współczynnik kapitałowy (fundusze własne/łączny wymóg kapitałowy*12,5)	19,71%	17,03%	2,68 p.p.
Współczynnik kapitału Tier 1	18,75%	15,63%	3,12 p.p.

* Pozycje rachunku zysków i strat przyjęte do obliczenia wskaźników ujmują okres 4 ostatnich kwartałów (ujęcie roczne), natomiast pozycje sprawozdania z sytuacji finansowej ujmują średnią z 5 ostatnich wartości kwartalnych odpowiednich pozycji aktywów i pasywów.

** Obliczony poprzez podzielenie wartości bilansowej brutto kredytów i pożyczek z rozpoznaną utratą wartości przez wartość bilansową kredytów i pożyczek udzielonych klientom brutto.

*** Obliczony poprzez podzielenie wyniku z tytułu odpisów aktualizacyjnych z tytułu utraty wartości kredytów i pożyczek udzielonych klientom za okres 12 m-cy przez średnie saldo kredytów i pożyczek udzielonych klientom brutto na początku i na końcu okresu sprawozdawczego oraz pośrednich okresów kwartalnych.

4. DZIAŁALNOŚĆ GRUPY KAPITAŁOWEJ PKO BANKU POLSKIEGO SA⁵

4.1. SEGMENTY DZIAŁALNOŚCI GRUPY KAPITAŁOWEJ

Segment detaliczny
Segment korporacyjny i inwestycyjny

Grupa Kapitałowa PKO Banku Polskiego SA prowadzi działalność biznesową w ramach segmentów, oferujących określone produkty i usługi adresowane do konkretnych grup klientów. Sposób podziału obszarów biznesowych zapewnia spójność z modelem zarządzania sprzedażą i oferowania klientom kompleksowej oferty produktowej obejmującej zarówno tradycyjne produkty bankowe, jak również bardziej złożone produkty o charakterze inwestycyjnym. Obecnie Grupa Kapitałowa prowadzi swoją działalność biznesową w ramach segmentu detalicznego oraz segmentu korporacyjnego i inwestycyjnego.

SEGMENT DETALICZNY

Segment detaliczny oferuje pełen zakres produktów i usług bankowych osobom prywatnym w ramach bankowości detalicznej i prywatnej. Ponadto obejmuje transakcje dokonywane z małymi i średnimi przedsiębiorstwami, deweloperami, spółdzielniami i zarządcami nieruchomości. Do produktów i usług oferowanych klientom tego segmentu należą m.in.: rachunki bieżące i oszczędnościowe, lokaty terminowe, usługi *private banking*, produkty ubezpieczeniowe i inwestycyjno-ubezpieczeniowe, karty kredytowe i debetowe, usługi bankowości elektronicznej, kredyty konsumpcyjne i mieszkaniowe, kredyty gospodarcze oraz leasing.

LICZBA KLIENTÓW: 9,4 MLN

WOLUMEN KREDYTÓW: 149 MLD

WOLUMEN DEPOZYTÓW: 165 MLD

SEGMENT KORPORACYJNY I INWESTYCYJNY

Segment korporacyjny i inwestycyjny obejmuje transakcje dokonywane z dużymi klientami korporacyjnymi i instytucjami finansowymi. Segment ten obejmuje następujące produkty i usługi: prowadzenie rachunków bieżących i lokat terminowych, przechowywanie papierów wartościowych, produkty walutowe i pochodne, kredyty gospodarcze oraz leasing i faktoring. W ramach tego segmentu PKO Bank Polski SA zawiera również samodzielnie lub w konsorcjum z innymi bankami umowy finansowania dużych projektów w formie kredytów oraz emisji nieskarbowych papierów wartościowych. Ponadto segment obejmuje działalność własną, tj. działalność inwestycyjną, działalność maklerską, transakcje międzybankowe, transakcje instrumentami pochodnymi i dłużnymi papierami wartościowymi.

LICZBA KLIENTÓW: 15 TYS.

WOLUMEN KREDYTÓW: 45 MLD

WOLUMEN DEPOZYTÓW: 41 MLD

⁵ W niniejszym materiale ewentualne różnice w sumach, udziałach i dynamikach wynikają z zaokrągleń kwot do milionów PLN oraz zaokrągleń udziałów procentowych w strukturach do jednego miejsca dziesiętnego.

4.1.1. SEGMENT DETALICZNY

Oferta kredytowa w segmencie detalicznym
Oferta depozytowa i inwestycyjna
Pozostałe produkty i usługi w segmencie detalicznym
Sieć dystrybucji i kanały dostępu

W trzech pierwszych kwartałach 2017 roku w obszarze klienta segmentu detalicznego PKO Bank Polski SA kontynuował zrównoważony rozwój, skupiony na rozpoznaniu i zaspokajaniu potrzeb klientów, z którymi buduje silne, długookresowe relacje. Podejmowane były inicjatywy zmierzające do podniesienia jakości obsługi m.in. poprzez zwiększenie innowacyjności w zakresie nowych rozwiązań finansowych, zarówno w ramach produktów, jak i kanałów dystrybucji - w szczególności w zakresie bankowości elektronicznej oraz płatności mobilnych.

Na koniec września 2017 roku liczba klientów obsługiwanych w segmencie detalicznym wynosiła 9,4 mln, z czego 9,0 mln stanowiły osoby fizyczne.

OFERTA KREDYTOWA W SEGMENTIE DETALICZNYM

Oferta Grupy Kapitałowej PKO Banku Polskiego SA obejmuje szeroką gamę produktów kredytowych. Osoby fizyczne mogą skorzystać z finansowania oferowanego w ramach:

- kredytów konsumpcyjnych dostępnych w formie pożyczki gotówkowej, pożyczki hipotecznej, kredytów odnawialnych i kart kredytowych,
- finansowania dostępnego w ramach oferty kredytów mieszkaniowych.

Dla małych i średnich przedsiębiorstw dostępna jest oferta kredytowa w formie:

- pożyczki MSP,
- kredytów inwestycyjnych i obrotowych,
- transakcji leasingu.

Według stanu na koniec września 2017 roku łączne finansowanie klientów segmentu detalicznego wyniosło 157,0 mld PLN i od początku roku zwiększyło się o blisko 3 mld PLN (tj. o 1,9%). Przyczynił się do tego w głównej mierze wzrost portfela kredytów bankowości detalicznej i prywatnej oraz wzrost portfela złotych kredytów bankowości hipotecznej, przy jednoczesnym spadku walutowych kredytów hipotecznych, będącym efektem wahań kursowych (kurs CHF/PLN na koniec września 2017 roku wyniósł 3,76 PLN wobec 4,12 PLN na koniec 2016 roku).

Tabela 6. Finansowanie klientów segmentu detalicznego Grupy Kapitałowej PKO Banku Polskiego SA (w mln PLN)

	30.09.2017	31.12.2016	30.09.2016	Zmiana od:	
				31.12.2016	30.09.2016
Kredyty brutto i należności leasingowe od:					
bankowości detalicznej i prywatnej	26 250	24 581	24 439	6,8%	7,4%
bankowości hipotecznej	102 090	101 389	99 166	0,7%	2,9%
złotowe	72 551	67 301	65 563	7,8%	10,7%
walutowe	29 540	34 088	33 602	-13,3%	-12,1%
małych i średnich przedsiębiorstw, w tym:	28 660	28 117	23 728	1,9%	20,8%
kredyty	20 579	20 779	21 230	-1,0%	-3,1%
leasing	8 081	7 338	2 498	10,1%	223,5%
Razem finansowanie	157 000	154 087	147 333	1,9%	6,6%

KREDYTY BANKOWOŚCI DETALICZNEJ I PRYWATNEJ

Klienci detaliczni mogą korzystać zarówno ze standardowej pożyczki gotówkowej, jak i z bieżącego finansowania dostępnego w ramach kredytów odnawialnych i kart kredytowych.

W omawianym okresie PKO Bank Polski SA kontynuował działalność wpierającą sprzedaż kredytów konsumpcyjnych m. in. w ramach kampanii marketingowej pod hasłem Jej wygodność Mini Ratka, promującej możliwość otrzymania pożyczki w kwocie do 24 000 PLN bez zaświadczeń o zatrudnieniu i dochodach – wystarczy dowód osobisty i wyciąg z konta z ostatnich 3 miesięcy.

KOMENTARZ ZARZĄDU DO WYNIKÓW GRUPY KAPITAŁOWEJ PKO BANKU POLSKIEGO SA ZA III KWARTAŁ 2017 ROKU

PKO Bank Polski SA systematycznie podejmuje działania zwiększające efektywny dostęp do oferty kredytowej dla klientów bankowości detalicznej i prywatnej, niezależnie od kanału dystrybucji. W ramach oferty kredytowej dla klientów bankowości detalicznej:

- stali klienci Banku, poprzez dostęp do spersonalizowanej oferty kredytowej, mogą otrzymać oczekiwaną kwotę kredytu na rachunek nawet w 30 minut,
- istnieje możliwość przyjmowania pełnego wniosku o pożyczkę gotówkową dla osoby, która nie posiada założonej kartoteki w PKO Banku Polskim SA,
- dla nowo zawieranych umów pożyczki gotówkowej wdrożono rozwiązanie uzależniające zmienność oprocentowania od zmienności stopy referencyjnej NBP,
- dla kredytów odnawialnych klientów Bankowości Osobistej i Prywatnej podwyższono kwotę zaangażowania Banku możliwą do uzyskania bez zgody współmałżonka z 50 tys. PLN do 80 tys. PLN.

W III kwartale 2017 roku PKO Bank Polski SA zastosował wobec kredytobiorców detalicznych, poszkodowanych w wyniku huraganu, preferencyjne warunki spłaty kredytu lub pożyczki, polegające na możliwości zawieszenia spłaty rat kredytowo-odsetkowych na okres 12 miesięcy od dnia zawarcia aneksu do umowy pożyczki lub kredytu.

KREDYTY BANKOWOŚCI HIPOTECZNEJ

PKO Bank Polski SA od lat jest liderem w finansowaniu potrzeb mieszkaniowych Polaków. Z danych prezentowanych przez Związek Banków Polskich wynika, że na koniec września 2017 roku Grupa Kapitałowa PKO Banku Polskiego SA zajmowała pierwszą pozycję na rynku posiadając 30,4% udział w sprzedaży kredytów mieszkaniowych dla osób prywatnych. Od początku roku udzielono kredytów na łączną kwotę ok. 10,0 mld PLN.

Klienci segmentu detalicznego mogą korzystać z flagowych produktów hipotecznych Banku w ramach linii WŁASNY KĄT, dostępnych także w programie Mieszkanie dla Młodych.

W okresie od stycznia do września 2017 roku Bank udzielił w ramach programu Mieszkanie dla Młodych ponad 4,7 tys. sztuk kredytów na łączną kwotę 0,8 mld PLN. Program polega na dofinansowaniu ze środków budżetu państwa wkładu własnego oraz przyznaniu dodatkowego finansowego wsparcia w formie spłaty części kredytu.

Do 31 sierpnia 2020 roku obowiązuje oferta specjalna dla posiadaczy Karty Dużej Rodziny, gdzie dla kredytu mieszkaniowego Własny Kąt Hipoteczny obniżono prowizję za udzielenie kredytu mieszkaniowego do wysokości 50% wyznaczonej standardowej prowizji za udzielenie kredytu.

KREDYTY MAŁYCH I ŚREDNICH PRZEDSIĘBIORSTW

PKO Bank Polski SA konsekwentnie wspiera polską przedsiębiorczość. Firmom z sektora małych i średnich przedsiębiorstw zapewnia finansowanie bieżących, jak i inwestycyjnych potrzeb, poprzez bogatą i elastyczną ofertę kredytową. Dzięki podpisanej pomiędzy PKO Bankiem Polskim SA a Bankiem Gospodarstwa Krajowego (BGK) umowie Portfelowej Linii Gwarancyjnej *de minimis* oraz Portfelowej Linii Gwarancyjnej COSME, w ramach rządowego i unijnego programu pomocy dla małych i średnich firm, przedsiębiorcy otrzymują wsparcie w postaci gwarancji BGK – *de minimis* oraz gwarancji z regwarancją udzielaną przez Europejski Fundusz Inwestycyjny w ramach programu COSME, mających na celu zwiększenie dostępności kredytowania oraz uruchomienie dodatkowych środków na bieżącą działalność firmy.

Po trzech kwartałach 2017 roku PKO Bank Polski SA nadal jest największym kredytodawcą spośród dwudziestu jeden banków udzielających kredytów z gwarancjami *de minimis* i obejmuje 20,8% udziału w rynku (zgodnie z danymi przekazanymi przez Centrum Poręczeń i Gwarancji BGK z dnia 30 września 2017 roku).

Wartość udzielonych kredytów w ramach Portfelowej Linii Gwarancyjnej COSME na dzień 30 września 2017 roku wyniosła ponad 229 mln PLN, a przyznana kwota gwarancji ponad 183 mln PLN.

W III kwartale 2017 roku wydłużono z 12 miesięcy do 24 miesięcy okres kredytowania dla kredytu w rachunku bieżącym Biznes Partner, udzielanego rolnikom indywidualnym, pod warunkiem ustanowienia zabezpieczenia rzeczowego na poziomie 60%.

Dla kredytu obrotowego sektora małych i średnich przedsiębiorstw, postawionego do dyspozycji klienta w formie kredytu przeznaczonego na realizację kontraktu, wprowadzono możliwość zastosowania indywidualnego harmonogramu spłat, dostosowanego do wpływów uzyskiwanych z realizacji przedmiotowego kontraktu.

LEASING DLA MAŁYCH I ŚREDNICH PRZEDSIĘBIORSTW

PKO Bank Polski SA wraz ze spółkami Grupy Kapitałowej zapewnia kompleksową ofertę w zakresie różnych form finansowania działalności. Leasing stanowi drugie, obok kredytu, główne źródło finansowania przedsiębiorców.

KOMENTARZ ZARZĄDU DO WYNIKÓW GRUPY KAPITAŁOWEJ PKO BANKU POLSKIEGO SA ZA III KWARTAŁ 2017 ROKU

W formie leasingu finansowane są, w zależności od potrzeb klientów, w szczególności:

- pojazdy, maszyny i urządzenia techniczne,
- projekty inwestycyjne (np. linie technologiczne),
- urządzenia i meble biurowe,
- sprzęt komputerowy,
- urządzenia medyczne,
- urządzenia i maszyny rolnicze,
- nieruchomości.

Poza standardowymi produktami w ofercie znajdują się usługi wynajmu floty samochodowej oraz współpracy z dostawcami.

W III kwartale 2017 roku do oferty wprowadzono PKO Turboleasing - innowacyjny produkt umożliwiający leasingowanie niezbędnych przedsiębiorcom sprzętów i urządzeń dostępnych w sklepach internetowych. Rozwiązanie daje możliwość złożenia wniosku o leasing on-line. Cały proces zapewnia bezpieczeństwo i swobodę transakcji bez wychodzenia z domu. Decyzja kredytowa jest błyskawiczna, nawet w 15 minut od złożenia aplikacji. Miejsce podpisania umowy jest wybierane przez klienta, w sklepie partnera lub za pośrednictwem kuriera. Oferta leasingowa obejmuje dowolnie wybrany przedmiot dla zamówień o wartości powyżej 2 000 PLN netto.

Według stanu na koniec września 2017 roku należności leasingowe w segmencie detalicznym wyniosły 8,1 mld PLN.

OFERTA DEPOZYTOWA I INWESTYCYJNA

Grupa Kapitałowa zachęca klientów do długoterminowego oszczędzania, zarówno poprzez różnorodną ofertę produktową (m.in. obligacje skarbowe, produkty inwestycyjne PKO Towarzystwo Funduszy Inwestycyjnych SA, lokaty terminowe, czy produkty regularnego oszczędzania), jak i działania edukacyjno-informacyjne.

W omawianym okresie 2017 roku PKO Bank Polski SA kontynuował działania mające na celu uatrakcyjnienie oferty depozytowej dla klientów segmentu detalicznego z uwzględnieniem aktualnej sytuacji rynkowej i pozycji konkurencyjnej. Jednocześnie prowadzone były działania zmierzające do dywersyfikacji źródeł finansowania działalności.

Na dzień 30 września 2017 roku depozyty segmentu detalicznego PKO Banku Polskiego SA wynosiły 165,2 mld PLN i od początku roku ich stan zwiększył się o 2,5 mld PLN (tj. o 1,5%). Przyczynił się do tego wzrost poziomu depozytów bankowości detalicznej i prywatnej, głównie za sprawą wzrostu wolumenów depozytów bieżących, przy spadku poziomu depozytów terminowych.

Tabela 7. Depozyty klientów segmentu detalicznego Grupy Kapitałowej PKO Banku Polskiego SA (w mln PLN)

	30.09.2017	31.12.2016	30.09.2016	Zmiana od:	
				31.12.2016	30.09.2016
Depozyty klientowskie, w tym:					
bankowości detalicznej i prywatnej	141 879	140 021	135 241	1,3%	4,9%
małych i średnich przedsiębiorstw	23 351	22 734	21 706	2,7%	7,6%
Razem depozyty	165 230	162 755	156 948	1,5%	5,3%

RACHUNKI BIEŻĄCE I RACHUNKI OSZCZĘDNOŚCIOWE

PKO Bank Polski SA pozostaje liderem na rynku pod względem liczby prowadzonych rachunków bieżących, która na dzień 30 września 2017 roku przekroczyła 7 mln szt. Stale rosnący poziom liczby rachunków jest pochodną zróżnicowanej oferty pod względem preferencji klientów, w obszarze której można wyróżnić m.in. produkty: PKO Konto bez Granic, PKO Konto za Zero, PKO Konto dla Młodych i PKO Junior.

Dla osób korzystających z Programu Rodzina 500+ PKO Bank Polski SA dostosował swoją ofertę wprowadzając skierowane do nich Konto za Zero Rodzina 500+. Od początku 2016 roku sprzedano ponad 22 tys. takich kont, w tym w 2017 roku ponad 4,8 tys. nowych kont.

W ramach kampanii PKO Konta dla Młodych, PKO Bank Polski SA przygotował promocję Serce na talerzu, w której można było zdobyć zaproszenie do wybranej restauracji podczas Festiwalu Restaurant Week, a także do 50 PLN zwrotu co miesiąc przez pół roku za płatności dokonywane kartą w placówkach gastronomicznych, w tym także tych internetowych. Aby skorzystać z promocji, wystarczyło pomiędzy 21 sierpnia a 30 września 2017 roku otworzyć w placówce PKO Banku Polskiego SA lub zdalnie PKO Konto dla Młodych wraz z kartą debetową, wyrazić zgodę

marketingową, a następnie zarejestrować chęć udziału w promocji na stronie pkobp.pl/serce_na_talerzu. Bank przygotował łącznie 2000 podwójnych zaproszeń do restauracji.

Dla klientów, którzy jeszcze nie skorzystali z oferty PKO Junior, Bank przeprowadził promocję Konto na nowy rok szkolny. Rodzice, którzy w okresie od 5 do 18 września 2017 roku otworzyli PKO Konto Dziecka (w oddziale lub w procesie zdalnym), wyrazili odpowiednią zgodę marketingową oraz zasilili konto kwotą przynajmniej 50 PLN mogli uzyskać jedną z 1600 e-kart o wartości 50 PLN do wykorzystania w sklepie internetowym empik.com.

PKO Bank Polski SA klientom z sektora małych i średnich przedsiębiorstw, zainteresowanym kompleksową, nowoczesną i atrakcyjną cenowo obsługą, oferuje dwa pakiety:

- PKO Konto Firmowe dla osób fizycznych prowadzących jednoosobową działalność gospodarczą, wykonujących wolne zawody oraz rolników, którzy cenią obsługę finansów swojej firmy z wykorzystaniem nowoczesnych usług bankowości elektronicznej, jak i poprzez indywidualnego doradcę w oddziale Banku,
- PKO Rachunek dla Biznesu stworzony dla przedsiębiorców z większymi wymaganiami, którzy szukają oferty idealnie dopasowanej do swoich potrzeb oraz cenią współpracę z indywidualnym doradcą bankowym. Posiadaczom PKO Rachunku dla Biznesu Bank oferuje dostęp do zaawansowanej bankowości internetowej iPKO biznes oraz wszystkich usług cash-management, niskie koszty transakcji realizowanych przez Internet oraz wiele innych nowoczesnych produktów i usług bankowych, w tym najtańsze na rynku przelewy internetowe SEPA, czy też dostęp do prostej wymiany walut dzięki bezpłatnej platformie iPKO dealer.

Opłaty za prowadzenie rachunków uzależnione są od aktywności klienta oraz od wysokości wpływów na rachunki.

W III kwartale 2017 roku Bank przygotował atrakcyjną ofertę dla klientów prowadzących małe i średnie firmy. Przedsiębiorcy otwierający konto pomiędzy 11 września a 31 października 2017 roku otrzymują bezpłatny dostęp do Internetu na 12 miesięcy. Posiadając stały dostęp do sieci, przedsiębiorca może zarządzać firmą z każdego miejsca i o dowolnym czasie, zgodnie z hasłem przewodnim kampanii Moja firma jest tam, gdzie ja.

LOKATY TERMINOWE I PRODUKTY REGULARNEGO OSZCZĘDZANIA

Dominujący udział w depozytach segmentu detalicznego mają depozyty klientów bankowości detalicznej i prywatnej. Bank oferuje klientom indywidualnym m.in. lokaty o progresywnym i standardowym oprocentowaniu oraz lokaty strukturyzowane.

Depozytami terminowymi występującymi w ofercie Banku i cieszącymi się szczególnym zainteresowaniem klientów bankowości detalicznej i prywatnej były:

- wprowadzone do oferty w 2017 roku: lokata 12M internetowa, lokata 12M na nowe środki i lokata 12M z oprocentowaniem progowym,
- lokaty 6M.

W omawianym okresie do oferty Banku wprowadzono następujące produkty:

- rachunek terminowej lokaty oszczędnościowo-inwestycyjnej Sumoinwestycja - będący połączeniem 12-miesięcznej lokaty terminowej otwieranej w powiązaniu z nabyciem jednostek uczestnictwa - 50% środków alokowanych jest na wybrany subfundusz: dłużny (PKO Skarbowy, PKO Papierów Dłużnych Plus) lub akcyjny (PKO Stabilnego Wzrostu, PKO Akcji Plus); oprocentowanie części depozytowej produktu jest uzależnione od wariantu funduszu oraz segmentu klienta,
- rachunek terminowej lokaty oszczędnościowej dostępnej w tenorach 1M, 3M, 6M, 12M. Produkt oferowany jest we wszystkich kanałach dystrybucji: w oddziałach, agencjach, iPKO, IKO, Inteligo oraz poprzez Contact Center,
- lokatę terminową dla przedsiębiorczych o stałym oprocentowaniu, pod warunkiem wykonania transakcji bezgotówkowych kartą debetową wydaną do rachunku bieżącego w łącznej wysokości 6 tys. PLN w okresie trwania lokaty - produkt dedykowany klientom z sektora małych i średnich przedsiębiorstw, sprzedawany w iPKO, przez Contact Center oraz przez Biuro Bankowości Zdalnej.

Elementem standardowej oferty Banku dedykowanej klientom indywidualnym są instrumenty strukturyzowane. Od początku 2017 roku Bank przeprowadził 17 subskrypcji depozytów strukturyzowanych, którymi były:

- lokaty oparte na kursie USD/PLN (18-miesięczna z 1% gwarantowanych odsetek oraz 36-miesięczna z 2,0% gwarantowanych odsetek w skali życia produktu, 18-miesięczna z 0,9% gwarantowanych odsetek oraz 36-miesięczna z 1,8% gwarantowanych odsetek w skali życia produktu) oraz
- lokaty oparte na kursie EUR/PLN (18-miesięczna z 0,9% gwarantowanych odsetek, 18-miesięczna 1% gwarantowanych odsetek, 36-miesięczna z 1,8% gwarantowanych odsetek oraz 36-miesięczna z 2,0% gwarantowanych odsetek w skali życia produktu).

W omawianym okresie rewitalizacji uległa oferta produktów długoterminowego oszczędzania. Jej konsekwencją było zastąpienie w II kwartale 2017 roku oferowanych dotychczas terminowych lokat oszczędnościowych (Kapitał na Marzenia, Kapitał na Emeryturę, Kapitał na Własny Kąt, Kapitał dla Dziecka) nowym produktem: rachunek terminowej lokaty oszczędnościowej Program Budowania Kapitału. Zmiana oferty w tej grupie produktowej wynikała z obserwacji rynku oraz potrzeb klientów korzystających z dotychczasowej oferty Banku w zakresie systematycznego oszczędzania.

FUNDUSZE INWESTYCYJNE

W ramach współpracy z PKO Towarzystwem Funduszy Inwestycyjnych SA (TFI SA) klientom bankowości detalicznej i prywatnej Bank oferuje 41 funduszy niededykowanych (nondedicated funds), w których zgromadzono aktywa o łącznej wartości 23,0 mld PLN⁶.

Grupa Kapitałowa systematycznie rozwija ofertę w zakresie funduszy inwestycyjnych. Od początku 2017 roku została przeprowadzona wśród klientów emisja certyfikatów inwestycyjnych funduszy inwestycyjnych zamkniętych niepublicznych, jak PKO Globalnej Strategii Seria I, PKO Absolutnej Stopy Zwrotu Europa Wschód-Zachód Seria D, PKO Strategii Obligacyjnych Serii H.

SPRZEDAŻ OBLIGACJI SKARBU PAŃSTWA

PKO Bank Polski SA jako jedyny prowadzi sprzedaż oraz obsługę obligacji detalicznych emitowanych przez Skarb Państwa na podstawie umowy zawartej z Ministrem Finansów. Obligacje skarbowe są sprzedawane przez rozległą sieć sprzedaży PKO Banku Polskiego SA, co stanowi znaczące udogodnienie dla wszystkich chętnych do zainwestowania w te instrumenty. W okresie trzech kwartałów 2017 roku sprzedano ponad 45 mln szt. obligacji.

POZOSTAŁE PRODUKTY I USŁUGI W SEGMENTIE DETALICZNYM

KARTY BANKOWE

Na dzień 30 września 2017 roku liczba kart bankowych PKO Banku Polskiego SA wyniosła ok. 8,2 mln sztuk, w tym 0,9 mln sztuk kart kredytowych. Tym samym PKO Bank Polski SA pozostaje liderem pod względem wydanych kart płatniczych w polskim sektorze bankowym.

W ofercie Banku jest dostępna karta wielowalutowa MasterCard dla klientów Bankowości Osobistej i Bankowości Prywatnej. Kartę można powiązać z rachunkami walutowymi w EUR, USD, GBP. Środki na pokrycie transakcji kartą pobierane są automatycznie z rachunku w walucie, w jakiej była dokonywana transakcja, dzięki czemu klient nie ponosi kosztów przewalutowania. Bank udostępnił zarówno możliwość zamówienia nowej karty w oddziale oraz kanałach zdalnych iPKO i Contact Center PKO Banku Polskiego SA (CC), jak i wymiany posiadanej karty wielowalutowej na kartę wielowalutową poprzez iPKO i CC oraz zarządzania opcją wielowalutową (podpinanie rachunków walutowych USD, EUR, GBP do karty) w iPKO, CC oraz oddziale Banku.

Bank oferuje również dla kart Inteligo możliwość realizacji operacji *cashback* - wypłaty gotówki przy okazji transakcji płatniczej kartą w POS.

Ponadto małym i średnim przedsiębiorstwom udostępniono możliwość samodzielnego zamówienia karty kredytowej, zmiany limitu posiadanej karty (podwyższenie lub obniżenie limitu) oraz odnowienia co 12 miesięcy przyznanego limitu w iPKO, bez konieczności wizyty w oddziale.

W okresie od 15 lipca do 11 września 2017 roku obowiązywała promocja Szerokiej drogi z PKO Bankiem Polskim skierowana do wszystkich nowych klientów z segmentu małych i średnich przedsiębiorstw, którzy po otwarciu Konta Firmowego oraz wykonaniu transakcji bezgotówkowych kartą debetową MasterCard, wydaną do tego rachunku, na łączną sumę min. 200 PLN, otrzymywali karty podarunkowe o wartości 150 PLN do wykorzystania na paliwo czy inne artykuły oraz usługi dostępne na stacjach Orlen w całej Polsce.

PRODUKTY UBEZPIECZENIOWE DLA KLIENTÓW SEGMENTU DETALICZNEGO

Grupa Kapitałowa konsekwentnie rozwija ofertę produktów ubezpieczeniowych zwiększając atrakcyjność powiązanych z nimi produktów bankowych oraz dając klientom możliwość zabezpieczenia zobowiązań, majątku oraz otrzymania pomocy w przypadkach losowych. Usługi ubezpieczeniowe kierowane są do klientów bankowości detalicznej i prywatnej oraz segmentu małych i średnich przedsiębiorstw powiązane z produktami bankowymi takimi jak:

⁶ źródło: raport Izby Zarządzających Funduszami i Aktywami na dzień 30 września 2017 roku.

KOMENTARZ ZARZĄDU DO WYNIKÓW GRUPY KAPITAŁOWEJ PKO BANKU POLSKIEGO SA ZA III KWARTAŁ 2017 ROKU

- kredyty konsumpcyjne i hipoteczne (ubezpieczenia na życie i od utraty źródła dochodu, ubezpieczenie murów oraz ubezpieczenie niskiego wkładu i ubezpieczenie pomostowe, jak również ubezpieczenia dla klientów z segmentu MSP),
- ROR (m.in. ubezpieczenie na życie, ubezpieczenie NNW, ubezpieczenie assistance),
- karty bankowe (m.in. pakiet bezpieczeństwa do kart kredytowych, ubezpieczenie podróży, ubezpieczenie spłaty kredytu).

W ofercie znajdują się m.in. takie produkty ubezpieczeniowe, jak:

- ubezpieczenie na wypadek utraty źródła dochodu albo leczenia szpitalnego w następstwie nieszczęśliwego wypadku dla posiadaczy kart kredytowych,
- indywidualne ubezpieczenia:
 - na wypadek utraty źródła dochodu i ubezpieczenie na życie do Pożyczki Gotówkowej kierowane do klientów z segmentu Klienta Podstawowego i Bankowości Osobistej,
 - mienia do kredytu lub pożyczki hipotecznej (tj. ubezpieczenie nieruchomości, ruchomości, OC, ubezpieczenie assistance),
 - na wypadek utraty źródła dochodu do kredytu lub pożyczki hipotecznej,
 - spłaty Pożyczki MSP na wypadek czasowej niezdolności lub przestoju w działalności gospodarczej,
 - krótkoterminowych należności – KUKE Polisa na świat,
- ubezpieczenia niepowiązane z produktami bankowymi dostępne w kanale internetowym (iPKO), jak również w kanale mobilnym (IKO):
 - ubezpieczenie na życie Moje Życie24,
 - ubezpieczenie nieruchomości Mój Dom24,
 - ubezpieczenie turystyczne Moje Podróże24,
- ubezpieczenia do leasingu

W III kwartale 2017 roku uległ zmianie model dystrybucji ubezpieczeń do leasingu, w którym to Bank stał się agentem sprzedającym ubezpieczenia. Obecnie w ofercie znajdują się ubezpieczenia dla Klientów PKO Leasing na wypadek straty finansowej (GAP), ubezpieczenia mienia stanowiącego przedmiot umowy finansowania oraz ubezpieczenia komunikacyjne przedmiotu leasingu PKO Leasing S.A. Ubezpieczenia te dostarczane są przez PKO TU SA oraz PZU SA.

BANKOWOŚĆ PRYWATNA

PKO Bank Polski SA konsekwentnie realizuje rozwój Bankowości Prywatnej, koncentrując się na ścisłej współpracy wewnątrz Grupy Kapitałowej, umożliwiając klientom dostęp do szerokiej oferty produktów i instrumentów finansowych.

Biura Bankowości Prywatnej obsługują klientów w 9 największych miastach w Polsce: Warszawie, Gdańsku, Krakowie, Katowicach, Poznaniu, Wrocławiu, Łodzi, Szczecinie i Bydgoszczy (uruchomiona w ramach Biura Bankowości Prywatnej w Gdańsku). Aktualnie Centrum Bankowości Prywatnej zarządza portfelem aktywów o wartości 21,4 mld PLN.

SIEĆ DYSTRYBUCJI I KANAŁY DOSTĘPU

Na dzień 30 września 2017 roku detaliczna sieć dystrybucji PKO Banku Polskiego SA liczyła 1 148 oddziałów i 8 biur bankowości prywatnej. W stosunku do stanu na koniec 2016 roku liczba oddziałów ogółem zmniejszyła się o 31 placówek. Optymalizacja sieci oddziałów odbywa się w sposób ciągły, a ostateczna decyzja o pozostawieniu oddziału na danym mikrorynku podejmowana jest w oparciu o ekonomiczną zasadność jej funkcjonowania z uwzględnieniem potencjału rozwoju działalności danego mikrorynku. Ulepszenia te mają charakter wielowymiarowy, w zakres których wchodzi takie działania jak zmiana charakteru placówek oraz zmniejszenie ich liczby. Proces zmniejszania dużych oddziałów realizowany jest z jednoczesną uniwersalizacją mniejszych oddziałów oraz przekształceniem, w uzasadnianych przypadkach, małych oddziałów w agencje. Jednocześnie w trosce o wykorzystanie potencjału sieci Banku realizowane są inicjatywy mające na celu rozwój nowych kompetencji wśród doradców m. in. w zakresie dystrybucji ubezpieczeń. Dzięki nim, na koniec września 2017 roku 16 501 pracowników i współpracowników Banku posiadało uprawnienia do sprzedaży ubezpieczeń.

W ramach projektów realizowanych w Banku i w wyniku zbieranych doświadczeń, obowiązujący format oddziału stale ewoluuje w kierunku uzyskania jak najlepszych warunków obsługi dopasowanych również do zmieniających się technologii. Równocześnie toczą się prace nad określeniem przyszłości oddziałów z uwzględnieniem potrzeb

klientów, zmian zachodzących na rynku usług bankowych i społecznej roli jaką pełni PKO Bank Polski SA. Jednym z głównych wyzwań jest wyważenie proporcji pomiędzy dążeniem do wizerunkowej nowoczesności, poprzez wprowadzenie urządzeń elektronicznych i samoobsługowych, a potrzebami klientów, by uzyskać pożądaną efektywność dla klientów.

Tabela 8. Placówki i bankomaty PKO Banku Polskiego SA

	30.09.2017	31.12.2016	30.09.2016	Zmiana od:	
				31.12.2016	30.09.2016
Liczba placówek w segmencie detalicznym	1 167	1 198	1 216	-31	-49
regionalne oddziały detaliczne	11	11	11	0	0
oddziały detaliczne	1 148	1 179	1 197	-31	-49
biura bankowości prywatnej	8	8	8	0	0
Liczba bankomatów	3 208	3 206	3 178	2	30
Liczba agencji	769	837	851	-68	-82

SIEĆ ODDZIAŁÓW I AGENCJE

Bank systematycznie poprawia warunki obsługi klientów w sieci oddziałów. Działania te koncentrują się na modernizacji oddziałów i przenoszeniu oddziałów do nowych, atrakcyjnych lokalizacji. Istotne uzupełnienie sieci oddziałów i bankomatów stanowi sieć agencji. Wg stanu na dzień 30 września 2017 roku PKO Bank Polski SA współpracował z 769 agencjami i w porównaniu do stanu na dzień 31 grudnia 2016 roku liczba agencji spadła o 68 sztuk. Spadek liczby agencji jest kontynuacją działań zmierzających do wzrostu efektywności sieci.

BANKOWOŚĆ ELEKTRONICZNA

Klienci segmentu detalicznego w ramach serwisu iPKO mogą korzystać z pakietu usług bankowości elektronicznej. Dodatkowo, dla małych i średnich przedsiębiorstw, istnieje możliwość skorzystania z usług bankowości elektronicznej pod nazwą iPKO Biznes. Korzystanie z tych usług zapewnia klientom dostęp do informacji o rachunkach i produktach, jak również umożliwia wykonywanie transakcji za pośrednictwem Internetu, terminali samoobsługowych oraz telefonu.

Bank systematycznie promuje zdalne korzystanie z konta internetowego, samodzielne zarządzanie rachunkiem i innymi produktami bankowymi w serwisie transakcyjnym, co pozwala klientom na szybszy i łatwiejszy dostęp do swoich produktów, jak również obniżenie kosztów korzystania z usług bankowych.

Nowości wprowadzone do oferty w 2017 roku to:

- udostępnienie w iPKO funkcjonalności polegającej na całkowicie zdalnym procesie otwierania i zarządzania Pierwszym Kontem Oszczędnościowym, dedykowanym dla dzieci i młodzieży w wieku 0-18 lat i ich rodziców,
- możliwość zamówienia w iPKO nowej karty debetowej z funkcją miejską (dla Warszawy i Wrocławia), wymiany posiadanej karty tradycyjnej na kartę z funkcją miejską oraz otwarcia na stronie internetowej Banku nowego konta wraz z zamówieniem jednocześnie karty debetowej z funkcją miejską,
- uruchomienie funkcjonalności umożliwiającej wskazanie karty kredytowej jako źródła pieniędzy w usłudze Płacę z iPKO i Płacę z Inteligo, co umożliwia szybsze, wygodniejsze i bezpieczniejsze zakupy przez Internet,
- rozszerzenie oferty Banku o nowe ubezpieczenie Moje Życie24 udostępnione wyłącznie w iPKO, skierowane do posiadaczy rachunku oszczędnościowo-rozliczeniowego,
- samodzielne zarządzanie dziennym limitem transakcji elektronicznych wykonywanych za pośrednictwem serwisu internetowego Inteligo, serwisu mobilnego oraz telefonicznego,
- możliwość założenia Profilu Zaufanego za pośrednictwem bankowości elektronicznej iPKO i konta Inteligo oraz skorzystania dzięki temu z dodatkowych usług, m.in. z e-usługi Sprawdź swoje punkty karne,
- czasowe zablokowanie karty debetowej i kredytowej.

BANKOWOŚĆ MOBILNA IKO

PKO Bank Polski SA dostarcza swoim klientom nowoczesne rozwiązania technologiczne dające pełne, proste, funkcjonalne i jednocześnie bezpieczne oraz dostępne w każdym miejscu możliwości dostępu do usług bankowych przy użyciu telefonu. IKO to najpopularniejszy i najbardziej rozwinięty systemem płatności mobilnych w Polsce. Łączy funkcje bankowości mobilnej z możliwością dokonywania płatności mobilnych. Łączna liczba aktywacji IKO przekroczyła już milion siedemset tysięcy sztuk. Aplikacja jest stale wzbogacana o nowe funkcjonalności. Wprowadzone zmiany przekształciły IKO z aplikacji służącej do płatności czy wypłat mobilnych w aplikację stanowiącą bank w telefonie.

Na bazie płatności IKO powstał polski standard płatności mobilnych BLIK. Na 30 września 2017 roku sieć akceptacji płatności mobilnych (IKO, BLIK) wynosiła ponad 210 tys. (terminale eService, First Data, PayTel, IT Card) urządzeń w całej Polsce. W związku z wdrożeniem systemu BLIK, aplikacja IKO umożliwia obecnie wypłaty z ponad 16 tys.

bankomatów własnych PKO Banku Polskiego SA, Banku Millennium SA, Banku Zachodniego WBK SA, ING Banku Śląskiego SA, bankomatów Euronet (około 7 tys.) i IT Card (około 1,8 tys.).

PKO Bank Polski SA udostępnia klientom opcję w metodzie płatności Płacę z iPKO – autoryzację transakcji poprzez wpisanie kodu BLIK wygenerowanego w aplikacji IKO. Dzięki tej usłudze, płatności za zakupy można dokonywać za pomocą aplikacji IKO w większości sklepów internetowych w Polsce, obsługiwanych m.in. przez Dotpay, eCard, PayU, Przelewy24, Tpay.com, First Data i CashBill oraz Blue Media. Płacę z iPKO jest dostępne również w największym polskim serwisie aukcyjnym e-commerce – Allegro.

Aplikacja mobilna IKO daje wygodny dostęp do konta i finansów przez telefon, m.in. przez:

- szybki podgląd salda i historii konta,
- przelewy do innych osób i firm oraz między kontami własnymi,
- przelewy na telefon między aplikacjami objętymi systemem BLIK,
- płacenie kodem BLIK w sklepach i Internecie (zamiast kartą),
- wypłaty gotówki z bankomatów kodem BLIK (zamiast kartą),
- wpłaty gotówki kodem BLIK we wpłatomatach (zamiast kartą),
- płacenie zbliżeniowo telefonem z systemem Android i NFC,
- podgląd informacji o posiadanych produktach i zarządzanie nimi,
- doładowanie telefonu,
- otwieranie lokat,
- oszczędzanie na skarbonkach,
- obsługa kart: spłata karty, nadawanie PIN do karty, zmiana limitów karty,
- mapa oddziałów i bankomatów oraz miejsc, gdzie zapłacisz BLIKIEM,
- przelew na podstawie danych z QR Kodu, tworzenie QR Kodu z danymi do przelewu.

PKO Bank Polski SA swoim najmłodszym klientom, poniżej 13. roku życia, umożliwia dostęp do konta w postaci aplikacji mobilnej PKO Junior. Aplikacja jest nie tylko wygodna, ale również bezpieczna, dodatkowo wzbogacona o funkcje wspierające edukację finansową i rozwój przedsiębiorczej postawy dziecka, nowoczesna i intuicyjna jest mobilnym odpowiednikiem serwisu PKO Junior.

Na 2017 rok przedłużono promocję polegającą na braku pobierania od klientów prowizji za wykonywanie międzybankowych przelewów na telefon BLIK.

PKO MASOWE WYPŁATY DOSTĘPNE W BANKOMATACH PKO BANKU POLSKIEGO SA

PKO Masowe Wypłaty umożliwia wypłatę świadczeń w formie gotówki. Dotychczas transakcje takie możliwe były jedynie w oddziale Banku lub agencji. Od sierpnia 2017 roku taką funkcję zyskało 3 tysiące bankomatów własnych PKO Banku Polskiego SA.

PKO Masowe Wypłaty jest usługą skierowaną do firm bądź instytucji, dokonujących wielu jednorazowych wypłat gotówkowych i zdecydowanych na outsourcing tego procesu poza sieć swoich placówek. Usługa oferowana jest również klientom, którzy dokonują powtarzalnych wypłat na rzecz beneficjentów nieposiadających rachunku bankowego lub którzy preferują otrzymywanie gotówki.

Po otrzymaniu zlecenia Bank, za pomocą wiadomości SMS, informuje beneficjenta o możliwości wypłaty, terminie ważności, kwocie oraz przesyła unikalny Kod Awizo. Należy w bankomacie wybrać opcję: wypłata PKO Awizo. W czasie realizacji zlecenia klient otrzymuje także sms-em jednorazowy PIN jako niezbędny element autoryzacji transakcji. Wypłata w bankomacie możliwa jest wyłącznie dla zleceń w złotych, stanowiących wielokrotność kwoty 50 PLN, nie większych niż 4 tys. PLN. Usługa jest bezpłatna dla odbiorców wypłat, a koniecznym warunkiem jest podanie przez płatnika numeru telefonu beneficjenta wypłaty.

PKO Bank Polski SA prowadzi kompleksową obsługę bankową dla firm i samorządów. Realizacja wypłat masowych w bankomatach jest usługą dotąd niedostępną na rynku i stanowi dodatkową korzyść zarówno dla klientów Banku, jak i dla beneficjentów m.in. programu 500+.

STANOWISKA SAMOOBŚLUGOWE

W III kwartale 2017 roku do dyspozycji klientów i dla ich wygody, udostępniono pierwsze stanowiska samoobsługowe: dwa w Warszawie i dwa w Jeleniej Górze.

Z kas samoobsługowych mogą skorzystać wszyscy klienci indywidualni i firmowi posiadający karty do rachunku bankowego. Urządzenia zostały wyposażone w ekrany dotykowe oraz dodatkowe oprogramowanie, które pozwala na realizację bardziej skomplikowanych transakcji niż sama wpłata i wypłata gotówki. Pilotaż jest realizowany w dwóch etapach. Na początek klienci mogą skorzystać z funkcji wpłaty gotówkowej na konto własne, wypłaty gotówki, przelewu między własnymi rachunkami, przelewu na dowolne konto, założenia lokaty, sprawdzenia lub

wydruku salda oraz innych operacji dostępnych obecnie w bankomatach. W dalszej kolejności klienci będą mogli uzyskać pożyczkę gotówkową, dokonywać wpłat gotówkowych na obce konta, zrealizować przelew do urzędu skarbowego lub ZUS oraz zakładać rachunek oszczędnościowy. Lista dostępnych transakcji będzie sukcesywnie zwiększana. Klient loguje się do urządzenia przy użyciu karty debetowej, z użyciem numeru PIN. Dokumenty dotyczące realizowanych transakcji są przekazywane na wskazany przez klienta adres poczty elektronicznej. W urządzeniu istnieje możliwość uzyskania jedynie krótkich potwierdzeń transakcji, analogicznie jak to ma miejsce obecnie w bankomatach.

CONTACT CENTER PKO BANKU POLSKIEGO SA

Istotne znaczenie w obsłudze klientów segmentu detalicznego ma Contact Center PKO Banku Polskiego SA (CC). Celem działalności tej jednostki jest prowadzenie sprzedaży produktów oferowanych przez Bank w trakcie rozmów przychodzących i wychodzących oraz zapewnienie sprawnej i efektywnej obsługi klientów, za pomocą środków porozumiewania się na odległość.

W infolinii PKO Banku Polskiego SA pracuje kilkuset konsultantów, którzy pozostają do dyspozycji klientów 24 godziny na dobę. Konsultanci nie tylko obsługują połączenia telefoniczne, ale również odpowiadają na pytania i wnioski klientów w formie elektronicznej – maile, zgłoszenia przez stronę www. Klienci mogą też wysyłać wiadomości w serwisie transakcyjnym iPKO lub Inteligo oraz przez specjalną zakładkę na Facebooku.

Do zadań CC należy w szczególności:

- sprzedaż produktów bankowych w ruchu przychodzącym i wychodzącym,
- wsparcie procesów sprzedaży zdalnej zainicjowanych na www,
- obsługa połączeń przychodzących od klientów segmentu detalicznego,
- wykonywanie połączeń wychodzących zainicjowanych przez Bank (zadania informacyjne),
- obsługa zgłoszeń bezpieczeństwa w ruchu przychodzącym i wychodzącym,
- obsługa korespondencji mailowej,
- odpowiedzi na pytania zadane przez klientów na infosite oraz w serwisie iPKO,
- obsługa klienta wewnętrznego (helpdesk merytoryczny dla pracowników w oddziałach),
- wczesny monitoring należności.

4.1.2. SEGMENT KORPORACYJNY I INWESTYCYJNY

Klienci segmentu
Działalność kredytowa i finansowanie strukturalne
Działalność depozytowa i bankowość transakcyjna
Instytucje finansowe
Bankowość międzynarodowa
Działalność maklerska
Produkty skarbowe
Rynek międzybankowy
Usługi powiernicze
Sieć sprzedaży

PKO Bank Polski SA opiera rozwój biznesu korporacyjnego na budowaniu stabilnych relacji z klientami, dzięki wysokiej jakości usług, wyspecjalizowanym kompetencjom sieci sprzedaży oraz partnerskich zasadach współpracy. Finansowanie zarówno bieżącej działalności firm (poprzez kredyty obrotowe oraz narzędzia finansowania handlu), jak i otwartość na udział w realizacji ich planów rozwojowych (poprzez kredyty inwestycyjne), a także wsparcie w realizacji projektów samorządowych, stanowią niezmiennie główne priorytety segmentu korporacyjnego i inwestycyjnego Banku.

Bank systematycznie analizując oczekiwania rynku dostosowuje swoją szeroką ofertę produktów i usług wychodząc naprzeciw oczekiwaniom klientów. W efekcie opierając się na nowych rozwiązaniach technologicznych rozwijano bogatą gamę produktów transakcyjnych i mitygujących ryzyka finansowe (płynności, rozliczeniowe, stopy procentowej, kursów walutowych i zmian cen na rynkach towarowych), a także elastycznie adresowano potrzeby dotyczące struktury finansowania.

Równolegle rozwijana jest oferta finansowania handlu międzynarodowego. Bank stał się strategicznym partnerem Grupy Polskiego Funduszu Rozwoju w zakresie udostępniania oferty wsparcia dla eksportu. Wartość wsparcia oferowanego przez PFR w ramach Programu Ekspansji Międzynarodowej Polskich Przedsiębiorstw, którego realizację wspiera PKO Bank Polski SA, wynosi łącznie około 60 mld PLN.

KLIENCI SEGMENTU

Segment Korporacyjny i Inwestycyjny na koniec III kwartału 2017 roku obsługiwał blisko 15 tys. klientów, w tym ponad 1 tys. klientów strategicznych, blisko 1 tys. klientów zagranicznych oraz ponad 4 tys. jednostek samorządowych i instytucji rządowych szczebla centralnego wraz z jednostkami ośrodkowymi i powiązanymi.

Bank utrzymuje pozycję niekwestionowanego lidera w zakresie usług dla samorządów, uczestnicząc w samorządowych projektach o niestandardowym charakterze oraz wygrywając w przetargach na obsługę jednostek samorządowych wszystkich szczebli. Łącznie Bank obsługuje 8 z 16 województw w Polsce. We wrześniu br. do tego grona dołączyło województwo pomorskie.

DZIAŁALNOŚĆ KREDYTOWA I FINANSOWANIE STRUKTURALNE

Według stanu na koniec września 2017 roku łączne finansowanie klientów korporacyjnych, z uwzględnieniem wyemitowanych obligacji oraz należności leasingowych wyniosło blisko 65 mld PLN.

Tabela 9. Finansowanie klientów segmentu korporacyjnego Grupy Kapitałowej PKO Banku Polskiego SA (w mln PLN)

	30.09.2017	31.12.2016	30.09.2016	Zmiana od:	
				31.12.2016	30.09.2016
Kredyty korporacyjne brutto	45 039	41 630	42 889	8,2%	5,0%
Należności leasingowe	6 765	6 591	4 745	2,6%	42,6%
Dłużne papiery wartościowe*	12 914	13 331	13 227	-3,1%	-2,4%
komunalne	7 041	7 148	7 117	-1,5%	-1,1%
korporacyjne	5 873	6 183	6 110	-5,0%	-3,9%
Łączne finansowanie	64 718	61 552	60 861	5,1%	6,3%

* Dane prezentowane łącznie z papierami klasyfikowanymi do kategorii kredyty i pożyczki udzielone klientom.

PKO Bank Polski SA wspiera swoich klientów w realizacji strategicznych projektów inwestycyjnych poprzez doradztwo zarówno w doborze formy finansowania, jak i elastycznych warunków finansowania i spłaty. Ścisłe

współpracuje z jednostkami samorządu terytorialnego i finansuje przedsięwzięcia inwestycyjne służące społeczności lokalnej.

PKO Bank Polski SA oferuje szeroki dostęp do funduszy na finansowanie najbardziej złożonych przedsięwzięć inwestycyjnych oraz usługi doradców skoncentrowanych na doborze najbardziej optymalnej formy finansowania i warunków spłaty. W III kwartale 2017 roku Bank podpisał m.in.:

- 2 umowy programu emisji obligacji korporacyjnych bez gwarancji zamknięcia o wartości 0,4 mld PLN,
- 47 umów emisji obligacji komunalnych o wartości 348 mln.

W ramach oferty produktowej Grupy Kapitałowej klienci korporacyjni mogą korzystać z produktów i usług leasingowych. W formie leasingu finansowany jest praktycznie każdy środek trwały, w zależności od potrzeb klientów. Poza standardowymi produktami w ofercie znajdują się usługi wynajmu floty samochodowej oraz współpracy z dostawcami.

DZIAŁALNOŚĆ DEPOZYTOWA I BANKOWOŚĆ TRANSAKCYJNA

Poziom wolumenu depozytów klientów korporacyjnych na koniec III kwartału 2017 roku wyniósł 40,6 mld PLN i wzrósł od początku roku o 3,0 mld PLN.

Tabela 10. Depozyty klientów segmentu korporacyjnego Grupy Kapitałowej PKO Banku Polskiego SA (w mln PLN)

	30.09.2017	31.12.2016	30.09.2016	Zmiana od:	
				31.12.2016	30.09.2016
Depozyty korporacyjne	40 612	37 639	39 384	7,9%	3,1%

PKO Bank Polski SA stale podnosi jakość świadczonych usług w zakresie bankowości transakcyjnej. Konsekwentnie rozwijane są usługi dedykowane podmiotom charakteryzującym się rozbudowaną strukturą organizacyjną (np. grupy kapitałowe), umożliwiając klientom korzystanie z różnego rodzaju produktów i usług ułatwiających rozliczanie transakcji z partnerami krajowymi i zagranicznymi. W ramach świadczenia usług elektronicznych wiodącym produktem segmentu jest system bankowości elektronicznej iPKO biznes. Aplikacja iPKO biznes została rozszerzona o nowe funkcjonalności poprawiające komfort jej użytkowania, w tym między innymi uproszczono i przeprojektowano możliwości dokonywania kluczowych operacji w serwisie tak, aby były jeszcze bardziej przyjazne i intuicyjne. Obecnie aplikacja iPKO biznes pozwala klientom na monitorowanie i zarządzanie rachunkami, kartami płatniczymi i kredytami oraz na składanie zleceń wszelkiego rodzaju przelewów. Wdrażane są także nowe funkcjonalności, mające ułatwić klientom zarządzanie środkami w złożonych strukturach organizacyjnych.

Równocześnie Bank rozszerza ofertę rozwijając dedykowane produkty oparte o rozwiązania typu cash pooling. W szczególności, w związku z funkcjonowaniem oddziału Banku w Republice Federalnej Niemiec oraz uruchomionego oddziału Banku w Republice Czeskiej, umożliwiono wykorzystanie tego narzędzia do zarządzania środkami finansowymi w ujęciu transgranicznym oraz w opcji wielowalutowej.

INSTYTUCJE FINANSOWE

PKO Bank Polski SA posiada rozbudowaną sieć rachunków nostro w bankach zagranicznych, ponad 1 400 nawiązanych relacji SWIFT z bankami w różnych krajach i rynkach, prowadzi ponad 200 rachunków lora dla banków zagranicznych, wykorzystywanych do rozliczania operacji tych banków zarówno w Polsce, jak i na rynkach trzecich.

Poza usługami rozliczeniowymi PKO Bank Polski SA obsługuje także banki zagraniczne, ich oddziały w Polsce oraz banki krajowe, oferując im nowoczesne korporacyjne rozwiązania wspierające ich gospodarkę własną i zarządzanie płynnością. Bank aktywnie wspiera działalność swoich Klientów korporacyjnych i detalicznych na rynkach zagranicznych i cyklicznie rozszerza wachlarz walut dostępnych dla Klientów Banku.

PKO Bank Polski SA współpracuje także z ponad 650 krajowymi i zagranicznymi nie bankowymi instytucjami finansowymi, w tym m.in. funduszami inwestycyjnymi, funduszami emerytalnymi, towarzystwami ubezpieczeniowymi, firmami płatniczymi, brokerami walutowymi i biurami maklerskimi. Na rzecz tych podmiotów prowadzone są głównie rachunki bieżące, rachunki lokat oraz oferowany jest im szeroki wachlarz produktów skarbowych.

BANKOWOŚĆ MIĘDZYNARODOWA

PKO Bank Polski SA aktywnie uczestniczy w rozwoju międzynarodowej ekspansji swoich klientów, oferując im wsparcie na rynkach zagranicznych. Podejmowane są inicjatywy ułatwiające obsługę finansową polskich firm działających na rynkach zagranicznych tak w zakresie wsparcia w identyfikacji możliwości i pozyskiwania kontraktów, jak i bezpośrednio w zakresie rozliczeń międzynarodowych. Aktywność tę wspiera fizyczne podążanie Banku za klientami, w ramach czego uruchomiono już oddziały Banku w Republice Federalnej Niemiec oraz w Republice Czeskiej. Rozważane są kolejne kierunki ekspansji. W ofercie jednostek zagranicznych znajduje się pełna paleta usług i produktów dla klientów korporacyjnych, obejmująca m.in.:

- bankowość transakcyjną (w tym międzynarodowy cash pooling),
- bankowość elektroniczną,
- produkty skarbowe,
- trade finance,
- kredyty korporacyjne.

W oparciu o silne relacje z większością wiodących, polskich grup kapitałowych, Bank udziela wsparcia ich działalności oraz inwestycji za granicą na szczególnie atrakcyjnych warunkach, względem lokalnej konkurencji, tym samym efektywnie uczestniczy w rozwoju międzynarodowej ekspansji swoich klientów.

Dla przedsiębiorstw działających na terenie Ukrainy usługi bankowe oferowane są przez KREDOBANK SA wchodzący w skład Grupy Kapitałowej PKO Banku Polskiego SA.

Ponadto Bank zapewnia specjalistyczne wsparcie zagranicznych firm działających w Polsce m.in. pochodzących z krajów skandynawskich, Korei Południowej i Ukrainy. W tym celu funkcjonują zespoły ekspertów do obsługi firm z tych krajów, co sprzyja zacieśnianiu relacji gospodarczych. Szeroka paleta oferowanych produktów oraz wysokiej klasy zespół doradców sprawiają, że PKO Bank Polski SA jest coraz częściej doceniany przez zagranicznych klientów.

DZIAŁALNOŚĆ MAKLERSKA

Dom Maklerski PKO Banku Polskiego SA (DM, Dom Maklerski) dzięki swojej wysokiej aktywności zarówno na rynku wtórnym, jak i pierwotnym, stał się niekwestionowanym liderem rynku kapitałowego w Polsce.

W III kwartale 2017 roku wartość obrotów DM na rynku wtórnym akcji wyniosła około 17 mld PLN, co stanowi ponad 14% obrotów rynku i plasuje Dom Maklerski na I miejscu.

Transakcje na rynku pierwotnym zrealizowane z udziałem DM to:

- pierwsza oferta publiczna spółki PLAY Communications SA. o wartości ponad 4,3 mld PLN, w której DM pełnił rolę Współprowadzącego Księgę Popytu i Współoferującego,
- Co-Lead Manager w budowie przyspieszonej księgi popytu (ABB), akcji spółki CCC SA, wielkość oferty wyniosła ponad 0,5 mld PLN,
- oferujący w publicznej emisji obligacji serii E i F spółki Echo Investment S.A. o łącznej wartości 225 mln PLN oraz publicznej emisji obligacji serii A spółki Polski Koncern Naftowy ORLEN SA o wartości 200 mln PLN,
- podmiot pośredniczący w realizacji przymusowego wykupu akcji spółki Macrologic S.A. ogłoszonego przez Asseco Business Solutions SA a także w realizacji skupu akcji własnych ogłoszonego przez BENEFIT SYSTEMS SA.

Dom Maklerski był aktywnym uczestnikiem rynku NewConnect (z udziałem w rynku na poziomie 7,2% plasuje DM na V pozycji na rynku) oraz prowadził obsługę jednostek uczestnictwa 458 funduszy i subfunduszy zarządzanych przez 18 towarzystw.

Na koniec września 2017 roku DM prowadził 147 tys. rachunków papierów wartościowych i rachunków pieniężnych oraz 181 tys. rachunków rejestrowych. Pod względem liczby rachunków papierów wartościowych (wg danych KDPW) DM zajmuje IV pozycję na rynku na 39 uczestników.

PRODUKTY SKARBOWE

PKO Bank Polski SA posiada szeroką ofertę produktów skarbowych dla klientów indywidualnych i przedsiębiorstw, takich jak instrumenty depozytowe oraz wymiany walut, instrumenty zabezpieczające ryzyko walutowe, ryzyko stopy

procentowej i cen towarów. Każdy produkt może być dopasowany do indywidualnych potrzeb Klientów i zawarty za pośrednictwem dowolnie wybranego, wygodnego kanału dystrybucji.

Największe obroty Bank uzyskuje w obszarze transakcji wymiany walut, dobre rezultaty uzyskuje także jeśli chodzi o sprzedaż instrumentów pochodnych. W III kwartale 2017 roku w ramach działalności klientowskiej Bank prowadził intensywne prace związane z wdrożeniem dyrektywy MIFID II.

RYNEK MIĘDZYBANKOWY

Bank jest Dealerem Skarbowych Papierów Wartościowych i Dealerem Rynku Pieniężnego, pełni funkcję *market makera* na krajowym rynku stopy procentowej i walutowym. W konkursie na wybór Dealera Skarbowych Papierów Wartościowych na rok 2018 w czwartej ocenie konkursowej Bank zajął czwarte miejsce i czwarte w rankingu ogółem.

Bank posiada znaczący portfel papierów wartościowych, który stanowi około 17% sumy bilansowej. Portfel jest finansowany ze środków niezagospodarowanych w działalności kredytowej i jest głównie złożony ze Skarbowych Papierów Wartościowych nominowanych w PLN. Portfel papierów wartościowych pełni funkcje związane z zarządzaniem bieżącą płynnością oraz funkcję portfela inwestycyjnego.

USŁUGI POWIERNICZE

Bank prowadzi rachunki papierów wartościowych na rzecz klientów i obsługuje transakcje na rynku krajowym i zagranicznym, a także pełni funkcję depozytariusza dla funduszy emerytalnych i inwestycyjnych. Na koniec września 2017 roku wartość aktywów klientów przechowywana na rachunkach powierniczych wyniosła 75,8 mld PLN i była wyższa o około 12% od wartości uzyskanej w analogicznym okresie roku ubiegłego.

SIEĆ SPRZEDAŻY

Sieć sprzedaży segmentu korporacyjnego obejmuje 32 Regionalne Centra Korporacyjne skupione w siedmiu Regionalnych Oddziałach Korporacyjnych oraz oddziały w Republice Federalnej Niemiec oraz w Republice Czeskiej.

Tabela 11. Placówki PKO Banku Polskiego SA

	30.09.2017	31.12.2016	30.09.2016	Zmiana od:	
				31.12.2016	30.09.2016
Liczba placówek w segmencie korporacyjnym i inwestycyjnym:	41	40	40	1	1
regionalne oddziały korporacyjne	7	7	7	0	0
regionalne centra korporacyjne	32	32	32	0	0
oddziały zagraniczne	2	1	1	1	1

4.2. POZYCJA RYNKOWA GRUPY KAPITAŁOWEJ PKO BANKU POLSKIEGO SA

Na koniec września 2017 roku Bank utrzymał wiodącą pozycję pod względem udziału w rynku kredytów oraz w rynku depozytów. Także w poszczególnych sektorach rynku usług finansowych spółki Grupy Kapitałowej zajmują wiodące i czołowe miejsca.

Udziały rynkowe PKO Banku Polskiego SA (łącznie z PKO Bankiem Hipotecznym SA) w zakresie kredytów wynosiły 17,7% i w porównaniu do końca 2016 roku nieznacznie spadły. Jednocześnie Bank odnotował wzrost udziałów w bardziej rentownym segmencie kredytów konsumpcyjnych.

W zakresie depozytów udziały rynkowe wynosiły 17,2%, co oznacza spadek o 0,1 p.p. w stosunku do końca 2016 roku i było determinowane spadkiem udziału w depozytach osób prywatnych.

Tabela 12. Udziały w rynku kredytów i depozytów (w %)*

	30.09.2017	31.12.2016	30.09.2016	Zmiana od:	
				31.12.2016	30.09.2016
Kredyty dla:*	17,7%	17,8%	17,6%	-0,1 p.p.	0,1 p.p.
osób prywatnych, w tym:	23,0%	22,8%	22,8%	0,2 p.p.	0,2 p.p.
mieszkaniowe	26,0%	25,7%	25,6%	0,3 p.p.	0,4 p.p.
złotowe	28,6%	28,6%	28,6%	0 p.p.	0 p.p.
walutowe	21,2%	21,4%	21,4%	-0,2 p.p.	-0,2 p.p.
konsumpcyjne i pozostałe	16,1%	15,8%	15,9%	0,3 p.p.	0,2 p.p.
podmiotów instytucjonalnych	12,8%	12,9%	12,5%	-0,1 p.p.	0,3 p.p.
Depozyty dla:	17,2%	17,3%	17,3%	-0,1 p.p.	-0,1 p.p.
osób prywatnych	20,6%	20,7%	20,6%	-0,1 p.p.	0 p.p.
podmiotów instytucjonalnych	12,6%	12,4%	12,7%	0,2 p.p.	-0,1 p.p.
Leasing**	12,5%	7,5%	7,0%	5,0 p.p.	5,5 p.p.
Aktywa TFI	8,5%	7,6%	7,3%	0,9 p.p.	1,2 p.p.
Nieskarbowe papiery dłużne (wartość zadłużenia)	28,6%	29,1%	28,6%	-0,5 p.p.	0 p.p.
Działalność maklerska					
obroty na rynku wtórnym***	15,6%	9,4%	8,5%	6,2 p.p.	7,1 p.p.

Źródło: NBP, GPW, Związek Polskiego Leasingu

* Dane wg systemu sprawozdawczości dla NBP - MONREP, do maja 2017 roku - Webis.

**Udział na 31.12.2016 r. uwzględnia 1 miesiąc sprzedaży Raiffeisen - Leasing Polska SA.

***Z uwzględnieniem efektu pośrednictwa w sprzedaży akcji Pekao SA. Po eliminacji tego efektu udział działalności maklerskiej w obrotach na rynku wtórnym wyniósłby 11,1%.

4.3. DZIAŁALNOŚĆ SPÓŁEK GRUPY KAPITAŁOWEJ PKO BANKU POLSKIEGO SA

PKO TOWARZYSTWO FUNDUSZY INWESTYCYJNYCH SA

Podstawowym przedmiotem działalności spółki jest tworzenie, reprezentowanie wobec osób trzecich i zarządzanie otwartymi i zamkniętymi funduszami inwestycyjnymi oraz zarządzanie portfelami klientów, w skład których wchodzi jeden lub większa liczba instrumentów finansowych. Spółka oferuje również specjalistyczne programy inwestycyjne oraz prowadzi pracownicze programy emerytalne (PPE). Wartość aktywów netto funduszy zarządzanych przez spółkę wynosiła na koniec września 2017 roku 23,3 mld PLN, co oznacza wzrost aktywów o 18,4% w stosunku do stanu na koniec 2016 roku. Wzrost wartości aktywów netto jest przede wszystkim efektem dodatniego wyniku sprzedaży netto oraz wyniku z tytułu zarządzania aktywami.

PKO Towarzystwo Funduszy Inwestycyjnych SA plasuje się na 2 miejscu pod względem wartości aktywów netto z 8,5% udziałem w rynku funduszy inwestycyjnych oraz na 1 miejscu z udziałem 14,9% w zarządzanych aktywach funduszy niededykowanych (nondedicated funds)*.

Według stanu na 30 września 2017 roku spółka zarządzała 42 funduszami i subfunduszami inwestycyjnymi. W okresie styczeń - wrzesień 2017 roku do oferty spółki został wprowadzony fundusz PKO Obligacji Wysokodochodowych Globalny - fundusz inwestycyjny zamknięty oraz połączono dwa subfundusze wydzielone w ramach PKO Parasolowy - fundusz inwestycyjny otwarty, tj. PKO Skarbowy (subfundusz przejmujący) i PKO Rynku Pieniężnego (subfundusz przejmowany).

W 2017 roku, do końca września, spółka przeprowadziła 22 emisje certyfikatów inwestycyjnych funduszy inwestycyjnych zamkniętych, w ramach których pozyskała aktywa o łącznej wartości brutto 591 mln PLN.

* Źródło: Izba Zarządzających Funduszami i Aktywami (IZFA).

PKO BP BANKOWY PTE SA

Przedmiotem działalności spółki jest tworzenie i zarządzanie otwartymi i dobrowolnymi funduszami emerytalnymi oraz ich reprezentowanie wobec osób trzecich. Spółka zarządza PKO BP Bankowym Otwartym Funduszem Emerytalnym (OFE) oraz PKO Dobrowolnym Funduszem Emerytalnym (DFE), w ramach którego oferowane jest Indywidualne Konto Emerytalne (IKE) i Indywidualne Konto Zabezpieczenia Emerytalnego (IKZE).

Wyniki dotyczące Otwartego Funduszu Emerytalnego (OFE)*:

Na koniec września 2017 roku wartość aktywów netto PKO BP Bankowego OFE wynosiła 8,2 mld PLN, co oznacza wzrost o 16,8% w stosunku do stanu na koniec 2016 roku. Wzrost wartości aktywów netto związany jest przede wszystkim z osiągniętą stopą zwrotu na aktywach funduszu. Do PKO BP Bankowego OFE na koniec września 2017 roku należało około 933 tys. członków.

PKO BP Bankowy OFE zajmuje na rynku funduszy emerytalnych 8 miejsce pod względem wartości aktywów netto OFE i 9 miejsce pod względem liczby członków OFE.

Według rankingu Komisji Nadzoru Finansowego PKO BP Bankowy OFE za okres od 30 września 2014 roku do 29 września 2017 roku osiągnął stopę zwrotu na poziomie 21,660% (przy średniej ważonej stopie zwrotu wynoszącej 19,128%) zajmując tym samym 3 miejsce w rankingu OFE za ten okres.

* Źródło: www.knf.gov.pl

GRUPA KAPITAŁOWA PKO LEASING SA

PKO Leasing SA wraz z podmiotami zależnymi - PKO Leasing Sverige AB oraz PKO Leasing Nieruchomości Sp. z o.o. świadczy usługi leasingowe. Spółki oferują leasing finansowy i operacyjny: samochodów osobowych, dostawczych, pojazdów ciężarowych, maszyn, urządzeń, linii technologicznych, sprzętu medycznego, nieruchomości, sprzętu i oprogramowania IT, statków, samolotów oraz sprzętu kolejowego. W ofercie znajduje się usługa zarządzania flotą pojazdów.

W skład Grupy Kapitałowej PKO Leasing SA wchodzi także spółka PKO Faktoring SA, która świadczy usługi faktoringu krajowego i eksportowego z przejęciem ryzyka i bez przejęcia ryzyka, faktoringu odwrotnego oraz usługę programu faktoringowego dla dostawców.

Działalność leasingowa:

W okresie styczeń - wrzesień 2017 roku spółki leasingowe Grupy PKO Leasing SA sfinansowały środki trwałe o łącznej wartości 6,0 mld PLN, tj. o 5,7% więcej niż w analogicznym okresie 2016 roku (dane za 2016 rok wyliczone są z uwzględnieniem obecnej struktury Grupy PKO Leasing SA). Zmiana wynika głównie ze wzrostu finansowania środków w kategorii samochodów osobowych oraz maszyn i urządzeń.

Na koniec września 2017 roku wartość bilansowa należności od klientów z tytułu finansowania środków trwałych (wymagalnych i niewymagalnych) oraz wartość bilansowa środków trwałych w leasingu operacyjnym Grupy PKO Leasing SA wyniosła łącznie 14,7 mld PLN.

Pod względem wartości środków przekazanych klientom w okresie styczeń - wrzesień 2017 roku w ramach finansowania środków trwałych Grupa PKO Leasing SA zajęła 1 pozycję na rynku usług leasingowych z 12,5% udziałem w rynku*.

* Źródło: Związek Polskiego Leasingu

Działalność faktoringowa:

W okresie styczeń - wrzesień 2017 roku wartość obrotów faktoringowych wyniosła 8,4 mld PLN (w analogicznym okresie 2016 roku obroty spółki wyniosły 6,9 mld PLN); na koniec września 2017 roku liczba klientów wyniosła 489.

Spółka PKO Faktoring SA na 30 września 2017 roku zajmowała 9 miejsce wśród firm faktoringowych zrzeszonych w Polskim Związku Faktorów z udziałem w rynku w wysokości 6,4%.

GRUPA KAPITAŁOWA PKO ŻYCIE TOWARZYSTWO UBEZPIECZEŃ SA

Przedmiotem działalności spółki jest działalność ubezpieczeniowa w zakresie działu I ubezpieczeń - ubezpieczenia na życie.

PKO Życie Towarzystwo Ubezpieczeń SA oferuje szeroką paletę produktów ubezpieczeniowych. Spółka koncentruje się na ubezpieczaniu życia i zdrowia swoich klientów, posiada w ofercie produkty samodzielne, jak również stanowiące uzupełnienie produktów bankowych oferowanych przez PKO Bank Polski SA.

Wartość składek przypisanych brutto z tytułu zawartych przez spółkę umów ubezpieczenia w okresie styczeń - wrzesień 2017 roku wyniosła 370,4 mln PLN, a liczba ubezpieczonych osób według stanu na 30 września br. wyniosła 710 tysięcy.

PKO TOWARZYSTWO UBEZPIECZEŃ SA

Przedmiotem działalności spółki jest działalność ubezpieczeniowa w zakresie działu II ubezpieczeń - pozostałe ubezpieczenia osobowe oraz ubezpieczenia majątkowe.

PKO Towarzystwo Ubezpieczeń SA koncentruje się na ubezpieczaniu ryzyka utraty dochodu, następstw nieszczęśliwych wypadków i choroby oraz ubezpieczaniu nieruchomości dla pożyczkobiorców i osób zaciągających kredyty hipoteczne. Spółka oferuje szeroką gamę produktów ubezpieczeniowych skierowanych do klientów Banku oraz innych podmiotów w Grupie Kapitałowej Banku. W II i III kwartale 2017 roku spółka wprowadziła do oferty ubezpieczenie mienia stanowiącego przedmiot umowy finansowania dla klientów PKO Leasing SA oraz Indywidualne i Grupowe Ubezpieczenie GAP na wypadek straty finansowej w związku ze szkodą całkowitą w pojeździe, który jest przedmiotem umowy leasingu. Uruchomiła również sprzedaż ubezpieczenia turystycznego Moje Podróż24 w serwisie bankowości elektronicznej IPKO oraz aplikacji mobilnej IKO.

Wartość składek przypisanych brutto z tytułu zawartych przez spółkę umów w okresie styczeń - wrzesień 2017 roku wyniosła 350,4 mln PLN, a liczba ubezpieczonych osób według stanu na 30 września br. wyniosła 534 tysiące.

PKO BANK HIPOTECZNY SA

PKO Bank Hipoteczny SA prowadzi działalność operacyjną od kwietnia 2015 roku. Podstawowym celem PKO Banku Hipotecznego SA jest emisja listów zastawnych, które mają stanowić główne źródło długoterminowego finansowania kredytów zabezpieczonych nieruchomościami. Specjalizuje się w udzielaniu mieszkaniowych kredytów hipotecznych dla klientów indywidualnych, jak również nabywa wierzytelności z tytułu takich kredytów od PKO Banku Polskiego SA. Pozyskuje kredyty do swojego portfela w oparciu o strategiczną współpracę z PKO Bankiem Polskim SA.

W okresie styczeń - wrzesień 2017 roku PKO Bank Hipoteczny SA nabył, w ramach podpisanej w 2015 roku z PKO Bankiem Polskim SA Umowy Ramowej Sprzedaży Wierzytelności, kolejne portfele kredytów mieszkaniowych zabezpieczonych hipotecznie na łączną kwotę 3,2 mld PLN. Łączna wartość portfela kredytowego brutto PKO Banku Hipotecznego SA według stanu na 30 września 2017 roku wynosiła 13,1 mld PLN, w tym 8,9 mld PLN stanowiły kredyty mieszkaniowe zabezpieczone hipotecznie nabyte w ramach podpisanej umowy z PKO Bankiem Polskim SA. W okresie styczeń - wrzesień 2017 roku spółka przeprowadziła pięć emisji listów zastawnych, w tym:

- trzy emisje zagraniczne skierowane do inwestorów instytucjonalnych o łącznej wartości nominalnej 1 025 mln EUR,
- dwie emisje krajowe skierowane do inwestorów instytucjonalnych o łącznej wartości nominalnej 765 mln PLN.

Emisje zagraniczne są emitowane w ramach Międzynarodowego Programu Emisji Listów Zastawnych skierowanego na rynek europejski i uruchamianego na podstawie Prospektu Emisyjnego Podstawowego, którego aktualizacja została zatwierdzona we wrześniu 2017 roku

przez *Commission de Surveillance du Secteur Financier* (CSSF) w Luksemburgu. Emisje krajowe są emitowane w ramach Krajowego Programu Emisji Listów Zastawnych, skierowanego na rynek krajowy i uruchamianego na podstawie Prospektu Emisyjnego Podstawowego zatwierdzonego w listopadzie 2015 roku przez KNF.

PKO Bank Hipoteczny SA osiągnął pozycję lidera polskiego rynku banków hipotecznych pod względem sumy aktywów oraz salda kredytów hipotecznych. Spółka jest również największym oraz najaktywniejszym w Polsce emitentem listów zastawnych na rynku krajowym i zagranicznym. Łączna wartość wyemitowanych i pozostających w obrocie listów zastawnych (według wartości nominalnej) na koniec września 2017 roku wynosiła 8,3 mld PLN.

**GRUPA KAPITAŁOWA
KREDOBANK SA**

(DANE WG MSSF
OBOWIĄZUJĄCYCH W GRUPIE
PKO BANKU POLSKIEGO SA)

KREDOBANK SA jest bankiem uniwersalnym, ukierunkowanym na obsługę klientów detalicznych oraz klientów małych i średnich przedsiębiorstw prowadzących działalność głównie w zachodniej części Ukrainy i w Kijowie. Jednocześnie dąży do pozyskania klientów korporacyjnych o wysokiej wiarygodności kredytowej.

Spółka oferuje usługi w zakresie między innymi: prowadzenia rachunków osób fizycznych i podmiotów gospodarczych, gromadzenia depozytów, udzielania kredytów, poręczeń i gwarancji, leasingu, obrotu czekowego i wekslowego, operacji na rynku walutowym, a także operacji na rynku papierów wartościowych.

Portfel kredytowy Grupy KREDOBANK SA (brutto) w okresie styczeń - wrzesień 2017 roku uległ zwiększeniu o 1 744 mln UAH, tj. o 26,6% i wynosił na dzień 30 września 2017 roku 8 296 mln UAH (portfel kredytowy brutto wyrażony w PLN według stanu na 30 września 2017 roku wynosił 1 139 mln PLN). Wzrost wartości portfela kredytowego w UAH jest głównie wynikiem zwiększenia sprzedaży nowych kredytów.

Depozyty terminowe klientów Grupy KREDOBANK SA w okresie styczeń - wrzesień 2017 roku uległy zwiększeniu o 606 mln UAH, tj. o 15,1% i wynosiły na 30 września 2017 roku 4 626 mln UAH (depozyty terminowe wyrażone w PLN według stanu na 30 września 2017 roku wynosiły 635 mln PLN). Wzrost depozytów w UAH jest efektem zaangażowania nowych klientów - osób fizycznych oraz przedsiębiorstw.

Według stanu na 30 września 2017 roku sieć placówek KREDOBANK SA obejmowała Centralę we Lwowie oraz 103 oddziały w 22 z 24 obwodów Ukrainy. W okresie styczeń - wrzesień 2017 roku zmieniono lokalizację 3 oddziałów, utworzono 2 oddziały oraz zamknięto 10 oddziałów.

**GRUPA KAPITAŁOWA QUALIA
DEVELOPMENT SP. Z O.O.**

Przedmiotem działalności spółek Grupy Kapitałowej Qualia Development Sp. z o.o. jest prowadzenie działalności deweloperskiej, a w szczególności realizacja projektów budowlanych, wykonywanie instalacji budowlanych i robót budowlanych wykończeniowych. Ponadto Grupa zajmuje się prowadzeniem działalności hotelowej oraz pośrednictwem w obrocie nieruchomościami.

W 2017 roku Grupa kontynuowała działania związane z zakończeniem realizacji dotychczasowych projektów oraz sprzedażą wybranych nieruchomości i spółek.

W okresie styczeń - wrzesień 2017 roku Grupa koncentrowała działania na:

- realizacji końcowego IV etapu inwestycji Neptun Park w Gdańsku, w tym uzyskaniu pozwolenia na użytkowanie i przekazywaniu lokali nabywcom,
- prowadzeniu sprzedaży lokali w inwestycjach zrealizowanych w Warszawie (Nowy Wilanów - Royal Park) oraz w Gdańsku (Neptun Park IV etap),
- prowadzeniu działalności hotelowej w oparciu o zrealizowane projekty w Gdańsku oraz Międzyzdrojach pod marką Golden Tulip,
- prowadzeniu procesu sprzedaży wybranych nieruchomości i spółek z Grupy Qualia Development Sp. z o.o.

4.4. NAGRODY I WYRÓŻNIENIA

W III kwartale 2017 roku Grupie Kapitałowej PKO Banku Polskiego SA przyznano liczne nagrody i wyróżnienia, z których najważniejsze to:

SOLIDNY PRACODAWCA ROKU	PKO Bank Polski SA otrzymał tytuł Solidnego Pracodawcy Roku 2017 w branży bankowość. Kapituła 15. edycji programu doceniła przede wszystkim oferowane przez Bank warunki pracy, politykę szkoleniową, możliwości rozwoju i pozapłacowe benefity. Uznanie zyskały także system motywacyjny, społeczna odpowiedzialność biznesu i employer branding. Program Solidny Pracodawca Roku to prestiżowy, ogólnopolski, projekt badawczy w dziedzinie HR, którego celem jest uhonorowanie najlepszych pracodawców, rzetelnych pod względem polityki zatrudnieniowej, rozwiązań pracowniczych i zarządzania zasobami ludzkimi. Kapituła bierze pod uwagę również zewnętrzne i wewnętrzne opinie o instytucji i jej kulturze organizacyjnej.
BOOK OF LISTS	Według rankingu Book of Lists 2017/2018 przygotowywanego przez magazyn Warsaw Business Journal, PKO Bank Polski SA po raz kolejny został liderem kategorii banki w Polsce. Book of Lists to największa i najdłużej – od ponad 20 lat – obecna na polskim rynku wydawniczym publikacja biznesowa, która w formie rankingów prezentuje najlepiej prosperujące firmy z różnych sektorów biznesu w Polsce. Co roku są w nim wyróżniane najlepsze, największe i najbardziej dynamiczne przedsiębiorstwa.
IKO NUMEREM 1 W POLSCE	Aplikacja IKO PKO Banku Polskiego SA w trzech największych sklepach: Google Play, App Store oraz Windows Phone Store uzyskała ponad 100 tysięcy ocen jej użytkowników – klientów PKO Banku Polskiego i Inteligo – i pierwsze miejsce wśród aplikacji bankowości mobilnej. Od prawie 2 lat liczba gwiazdek dla IKO nie spada poniżej 4,5 na 5 możliwych. Wysoka ocena aplikacji jest tym bardziej wymierna, iż jest to średnia z ponad 100 000 opinii klientów z całej Polski.
CERTYFIKAT SAM	PKO Bank Polski SA otrzymał certyfikat Microsoft poświadczający pozytywne zakończenie procesu Software Asset Management (SAM), którego celem był szczegółowy przegląd zaimplementowanych procedur oraz dokumentów licencyjnych, a także systemów wykorzystywanych do zarządzania zasobami informatycznymi. Wieloetapowa analiza potwierdziła sprawność organizacyjną Banku i bezpieczeństwo funkcjonowania bankowej infrastruktury informatycznej. Elementem procesu SAM jest raport, w którym m.in. wykazany został poziom zaawansowania procedur w poszczególnych obszarach zarządzania oprogramowaniem. W wielu z nich Bank osiągnął maksymalny stopień.
PKO BANK POLSKI SA NAGRODZONY W KONKURSIE BAI GLOBAL INNOVATION AWARDS	W międzynarodowym konkursie dla instytucji finansowych BAI Global Innovation Awards, PKO Bank Polski SA, został nagrodzony w kategorii przełomowa współpraca. Uznanie jury zyskał projekt udostępniania usług e-administracji w serwisach bankowości elektronicznej, innowacyjne podejście, dzięki któremu klienci mają dostęp do zupełnie nowych usług (mogą m.in. szybko i wygodnie korzystać z usług e-administracji). BAI Global Innovation Awards to jeden z najbardziej prestiżowych, międzynarodowych konkursów dla firm z sektora finansów. Jego organizatorem jest Bank Administration Institute (BAI), stowarzyszenie zrzeszające instytucje finansowe. PKO Bank Polski SA nagrodę za projekt udostępniania usług e-administracji w serwisach bankowości elektronicznej otrzymał wspólnie z Bankiem Millennium.
LIDER OBROTÓW NA GPW	W lipcu i sierpniu 2017 roku Dom Maklerski PKO Banku Polskiego SA był liderem pod względem udziałów w rynku (ponad 9%) oraz średniej wartości miesięcznych transakcji (blisko 3,5 mld PLN). Według przedstawionych przez GPW danych przewaga DM PKO Banku Polskiego nad drugim w zestawieniu brokerem zbliżyła się w sierpniu do kwoty 400 mln PLN. Od stycznia do sierpnia 2017 roku Dom Maklerski PKO Banku Polskiego aż czterokrotnie zajmował pozycję lidera pod względem wartości miesięcznych obrotów na rynku akcji.
NAJLEPSZY BROKER W REGIONIE CEE	Dom Maklerski PKO Banku Polskiego zwyciężył w kategorii Top Broker for CEE w konkursie CEE Capital Markets Awards. Międzynarodowe jury doceniło jego ofertę skierowaną do inwestorów oraz wkład w rozwój rynków kapitałowych Europy Środkowo-Wschodniej. CEE Capital Markets Awards zostały rozdane już po raz trzeci. Ich celem jest zwrócenie uwagi globalnych inwestorów na dynamicznie rozwijające się firmy i gospodarkę regionu Europy Środkowo-Wschodniej i docenienie inwestorów instytucjonalnych.

PKO BANK POLSKI SA PODWÓJNIE NAGRODZONY PRZEZ JP MORGAN	Amerykański Bank JP Morgan przyznał PKO Bankowi Polskiemu dwa prestiżowe wyróżnienia Quality Recognition Award. Bank został nagrodzony za najwyższą jakość operacji międzybankowych w dolarze. Quality Recognition Award wręczana jest od 1997 roku kluczowym klientom banku JP Morgan, którzy osiągają najwyższy poziom obsługi operacyjnej. Dodatkowym kryterium jest wysoka liczba zrealizowanych transakcji międzybankowych. PKO Bank Polski SA stawia na rozwój bankowości międzynarodowej. Grupa banków, z którymi rozlicza transakcje, przekracza już 1400 instytucji.
LAUR POŚREDNIKÓW FINANSOWYCH	W II edycji Konkursu o Laur Pośredników Finansowych Bank zdobył nagrodę w kategorii dla banków – kredyty hipoteczne. Nagroda jest wyrazem uznania pośredników finansowych zrzeszonych w Konferencji Przedsiębiorstw Finansowych dla oferty oraz stosowanych przez Bank standardów współpracy, a także sprawności i przejrzystości procesów sprzedaży kredytów hipotecznych.
DWA PIERWSZE MIEJSCA W KONKURSIE AGAPE	Wydawnictwa PKO Banku Polskiego: edukacyjny kwartalnik dla najmłodszych Brawo Bank w wersji rozszerzonej rzeczywistości AR i drukowany magazyn dla pracowników Nasz Bank z wydaniem specjalnym Strategia 2020 – zdobyły pierwsze miejsca w swoich kategoriach (najlepszy biuletyn zewnętrzny elektroniczny oraz projekt jednorazowy biuletyn drukowany) w tegorocznym konkursie biuletynów firmowych agencji Agape. Oceniając zgłoszenia jury brało pod uwagę cele, adresata i wizerunek, a także język, redakcję tekstów, atrakcyjność wizualną i zastosowanie innowacyjnych rozwiązań.
THE BEST ANNUAL REPORT	PKO Bank Polski SA po raz piąty otrzymał nagrodę „The Best of The Best” w konkursie na najlepszy raport roczny (The Best Annual Report) prowadzonym przez Instytut Rachunkowości i Podatków. Kapituła konkursu przyznała Bankowi najwyższą liczbę punktów (91,88 pkt. na 100 pkt. możliwych) w kategorii banki i instytucje finansowe. Bank został też wyróżniony za najlepsze sprawozdanie Zarządu z działalności Grupy Kapitałowej.
WYSOKIE OCENY OŚRODKA ANALIZY ONLINE DLA SUBFUNDUSZY ZARZĄDZANYCH PRZEZ PKO TFI SA	W III kwartale 2017 roku niezależny ośrodek badawczy Analizy Online podtrzymał wysoką ocenę w postaci 5 gwiazdek dla subfunduszy PKO Akcji Małych i Średnich Spółek oraz PKO Technologii i Innowacji Globalny, a także ocenę w postaci 4 gwiazdek dla subfunduszy PKO Stabilnego Wzrostu oraz PKO Zrównoważony. Produkty z oceną 4 i 5 gwiazdek to według Analiz Online fundusze, które powinny znaleźć się w portfelu inwestorów.
NAGRODA MASTERCARD DLA KREDOBANK SA	KREDOBANK SA otrzymał nagrodę Bank 2017: za innowacje od systemu płatniczego MasterCard w ramach rocznego wyróżnienia banków Ukrainy – partnerów MasterCard, które osiągnęły różne sukcesy w rozwoju usług płatniczych. Nagroda dla KREDOBANK SA została przyznana za wprowadzenie portfela mobilnego dla smartfonów z NFC KredPay, który KREDOBANK SA wprowadził na platformie MDES.

Bank Polski

Skrócone śródroczne
skonsolidowane sprawozdanie finansowe
Grupy Kapitałowej PKO Banku Polskiego SA
za okres dziewięciu miesięcy zakończony
dnia 30 września 2017 roku

SPIS TREŚCI

SKONSOLIDOWANY RACHUNEK ZYSKÓW I STRAT	5
SKONSOLIDOWANE SPRAWOZDANIE Z CAŁKOWITYCH DOCHODÓW	6
SKONSOLIDOWANE SPRAWOZDANIE Z SYTUACJI FINANSOWEJ	7
SKONSOLIDOWANE SPRAWOZDANIE ZE ZMIAN W KAPITAŁE WŁASNYM	8
SKONSOLIDOWANE SPRAWOZDANIE Z PRZEPŁYWÓW PIENIĘŻNYCH	9
NOTY DO SKRÓCONEGO ŚRÓDROCZNEGO SKONSOLIDOWANEGO SPRAWOZDANIA FINANSOWEGO	10
1. INFORMACJE OGÓLNE O GRUPIE KAPITAŁOWEJ I BANKU	10
2. ZATWIERDZENIE SPRAWOZDANIA FINANSOWEGO	13
3. PODSTAWA SPORZĄDZENIA SPRAWOZDANIA FINANSOWEGO	13
4. ZMIANY ZASAD RACHUNKOWOŚCI	14
5. INFORMACJE DOTYCZĄCE SEGMENTÓW DZIAŁALNOŚCI ORAZ INFORMACJE O OBSZARACH GEOGRAFICZNYCH	20
NOTY DO RACHUNKU ZYSKÓW I STRAT	25
6. PRZYCHODY I KOSZTY Z TYTUŁU ODSETEK	25
7. PRZYCHODY I KOSZTY Z TYTUŁU PROWIZJI I OPŁAT	25
8. PRZYCHODY Z TYTUŁU DYWIDEND	26
9. WYNIK NA INSTRUMENTACH FINANSOWYCH WYCENIANYCH DO WARTOŚCI GODZIWEJ	26
10. WYNIK NA INWESTYCYJNYCH PAPIERACH WARTOŚCIOWYCH DOSTĘPNYCH DO SPRZEDAŻY	26
11. WYNIK Z POZYCJI WYMIANY	27
12. POZOSTAŁE PRZYCHODY I KOSZTY OPERACYJNE	27
13. WYNIK Z TYTUŁU ODPISÓW AKTUALIZUJĄCYCH Z TYTUŁU UTRATY WARTOŚCI I REZERW	28
14. OGÓLNE KOSZTY ADMINISTRACYJNE	28
15. PODATEK OD NIEKTÓRYCH INSTYTUCJI FINANSOWYCH	29
16. PODATEK DOCHODOWY	29
17. ZYSK PRZYPADAJĄCY NA JEDNĄ AKCJĘ	30
NOTY DO SPRAWOZDANIA Z SYTUACJI FINANSOWEJ	31
18. KASA, ŚRODKI W BANKU CENTRALNYM	31
19. NALEŻNOŚCI OD BANKÓW	31
20. AKTYWA FINANSOWE PRZEZNACZONE DO OBROTU Z WYŁĄCZENIEM POCHODNYCH INSTRUMENTÓW FINANSOWYCH	31
21. POCHODNE INSTRUMENTY FINANSOWE	32
22. POCHODNE INSTRUMENTY ZABEZPIECZAJĄCE	32
23. INSTRUMENTY FINANSOWE PRZY POZĄTKOWYM UJĘCIU WYZNACZONE JAKO WYCENIANE DO WARTOŚCI GODZIWEJ PRZEZ RACHUNEK ZYSKÓW I STRAT	37
24. KREDYTY I POŻYCZKI UDZIELONE KLIENTOM	37
25. INWESTYCYJNE PAPIERY WARTOŚCIOWE DOSTĘPNE DO SPRZEDAŻY	40
26. INWESTYCYJNE PAPIERY WARTOŚCIOWE UTRZYMYWANE DO TERMINU ZAPADALNOŚCI	41
27. AKTYWA TRWAŁE PRZEZNACZONE DO SPRZEDAŻY	41
28. ZAPASY	41
29. WARTOŚCI NIEMATERIALNE I RZECZOWE AKTYWA TRWAŁE	42
30. INNE AKTYWA	43
31. ZOBOWIĄZANIA WOBEC BANKÓW	43
32. ZOBOWIĄZANIA WOBEC KLIENTÓW	44
33. ZOBOWIĄZANIA Z TYTUŁU DZIAŁALNOŚCI UBEZPIECZENIOWEJ	44
34. ZOBOWIĄZANIA Z TYTUŁU EMISJI PAPIERÓW WARTOŚCIOWYCH	45
35. ZOBOWIĄZANIA PODPORZĄDKOWANE	46
36. POZOSTAŁE ZOBOWIĄZANIA	47
37. REZERWY	47
38. KAPITAŁY WŁASNE I AKCJONARIAT BANKU	48

INFORMACJE O PODMIOTACH GRUPY KAPITAŁOWEJ PKO BANKU POLSKIEGO SA, WSPÓLNYCH PRZEDSIĘWZIĘCIACH I JEDNOSTKACH STOWARZYSZONYCH	50
39. SKŁAD GRUPY KAPITAŁOWEJ PKO BANKU POLSKIEGO SA I ZAKRES DZIAŁALNOŚCI PODMIOTÓW GRUPY KAPITAŁOWEJ PKO BANKU POLSKIEGO SA.....	50
40. INWESTYCJE W JEDNOSTKI STOWARZYSZONE I WSPÓLNE PRZEDSIĘWZIĘCIA.....	55
41. NABYCIE RAIFFEISEN-LEASING POLSKA SA PRZES SPÓŁKĘ PKO LEASING SA.....	57
42. POZOSTAŁE ZMIANY W SPÓŁKACH WCHODZĄCYCH W SKŁAD GRUPY KAPITAŁOWEJ	59
POZOSTAŁE NOTY	61
43. DYWIDENDY Z PODZIAŁEM NA AKCJE.....	61
44. ZOBOWIĄZANIA WARUNKOWE ORAZ POZABILANSOWE ZOBOWIĄZANIA OTRZYMANE	61
45. SPRAWY SPORNE	63
46. INFORMACJE UZUPEŁNIAJĄCE DO SPRAWOZDANIA Z PRZEPŁYWÓW PIENIĘŻNYCH.....	68
47. TRANSAKCJE ZE SKARBEM PAŃSTWA I JEDNOSTKAMI POWIĄZANYMI	68
48. HIERARCHIA WARTOŚCI GODZIWEJ.....	70
49. AKTYWA I ZOBOWIĄZANIA FINANSOWE, KTÓRE W SKONSOLIDOWANYM SPRAWOZDANIU Z SYTUACJI FINANSOWEJ NIE SĄ PREZENTOWANE W WARTOŚCI GODZIWEJ	72
50. KOMPENSOWANIE AKTYWÓW I ZOBOWIĄZAŃ FINANSOWYCH.....	73
51. AKTYWA STANOWIĄCE ZABEZPIECZENIE ZOBOWIĄZAŃ ORAZ PRZENIESIONE AKTYWA FINANSOWE	74
52. DZIAŁALNOŚĆ POWIERNICZA.....	75
53. POZOSTAŁE INFORMACJE.....	76
CELE I ZASADY ZARZĄDZANIA RYZYKIEM	77
54. ZARZĄDZANIE RYZYKIEM W GRUPIE KAPITAŁOWEJ	77
55. ZARZĄDZANIE RYZYKIEM KREDYTOWYM.....	82
56. KONCENTRACJA RYZYKA KREDYTOWEGO W GRUPIE KAPITAŁOWEJ	84
57. PRAKTYKI FORBEARANCE	84
58. ZARZĄDZANIE RYZYKIEM WALUTOWYCH KREDYTÓW HIPOTECZNYCH DLA GOSPODARSTW DOMOWYCH.....	86
59. ZARZĄDZANIE RYZYKIEM STOPY PROCENTOWEJ.....	88
60. ZARZĄDZANIE RYZYKIEM WALUTOWYM.....	89
61. ZARZĄDZANIE RYZYKIEM PŁYNNOŚCI.....	89
62. ADEKWATNOŚĆ KAPITAŁOWA.....	90
63. INFORMACJE O SEKURYTYZACJI PORTFELA LEASINGOWEGO I PAKIETOWEJ SPRZEDAŻY WIERZYTELNOŚCI.....	93
JEDNOSTKOWE DANE FINANSOWE.....	94
RACHUNEK ZYSKÓW I STRAT	94
SPRAWOZDANIE Z CAŁKOWITYCH DOCHODÓW	94
SPRAWOZDANIE Z SYTUACJI FINANSOWEJ	95
SPRAWOZDANIE ZE ZMIAN W KAPITAŁE WŁASNYM.....	96
SPRAWOZDANIE Z PRZEPŁYWÓW PIENIĘŻNYCH	97
NOTY DO RACHUNKU ZYSKÓW I STRAT	98
1. PRZYPADAJĄCY PRZYCHODY I KOSZTY Z TYTUŁU ODSETEK.....	98
2. PRZYPADAJĄCY PRZYCHODY I KOSZTY Z TYTUŁU PROWIZJI I OPŁAT.....	98
3. PRZYPADAJĄCY PRZYCHODY Z TYTUŁU DYWIDEND	99
4. WYNIK NA INSTRUMENTACH FINANSOWYCH WYCENIANYCH DO WARTOŚCI GODZIWEJ.....	99
5. WYNIK NA INWESTYCYJNYCH PAPIERACH WARTOŚCIOWYCH DOSTĘPNYCH DO SPRZEDAŻY.....	100
6. WYNIK Z POZYCJI WYMIANY	100
7. POZOSTAŁE PRZYCHODY I KOSZTY OPERACYJNE.....	100
8. WYNIK Z TYTUŁU ODPISÓW AKTUALIZUJĄCYCH Z TYTUŁU UTRATY WARTOŚCI I REZERW.....	101
9. OGÓLNE KOSZTY ADMINISTRACYJNE.....	101
10. PODATEK OD NIEKTÓRYCH INSTYTUCJI FINANSOWYCH	102
11. PODATEK DOCHODOWY	102
12. ZYSK PRZYPADAJĄCY NA JEDNĄ AKCJĘ	103

NOTY DO SPRAWOZDANIA Z SYTUACJI FINANSOWEJ	104
13. KASA ŚRODKI W BANKU CENTRALNYM	104
14. NALEŻNOŚCI OD BANKÓW	104
15. AKTYWA FINANSOWE PRZEZNACZONE DO OBROTU Z WYŁĄCZENIEM POCHODNYCH INSTRUMENTÓW FINANSOWYCH	104
16. POCHODNE INSTRUMENTY FINANSOWE	105
17. POCHODNE INSTRUMENTY ZABEZPIECZAJĄCE	105
18. INSTRUMENTY FINANSOWE PRZY POZATKOWYM UJĘCIU WYZNACZONE JAKO WYCENIANE DO WARTOŚCI GODZIWEJ PRZECZ RACHUNEK ZYSKÓW I STRAT ...	111
19. KREDYTY I POŻYCZKI UDZIELONE KLIENTOM	112
20. INWESTYCYJNE PAPIERY WARTOŚCIOWE DOSTĘPNE DO SPRZEDAŻY	114
21. INWESTYCYJNE PAPIERY WARTOŚCIOWE UTRZYMYWANE DO TERMINU ZAPADALNOŚCI	115
22. AKTYWA TRWAŁE PRZEZNACZONE DO SPRZEDAŻY	115
23. WARTOŚCI NIEMATERIALNE I RZECZOWE AKTYWA TRWAŁE	115
24. INNE AKTYWA	116
25. ZOBOWIĄZANIA WOBEC BANKÓW	116
26. ZOBOWIĄZANIA WOBEC KLIENTÓW	116
27. ZOBOWIĄZANIA Z TYTUŁU EMISJI PAPIERÓW WARTOŚCIOWYCH	117
28. ZOBOWIĄZANIA PODPORZĄDKOWANE	117
29. POZOSTAŁE ZOBOWIĄZANIA	118
30. REZERWY	118
31. KAPITAŁY WŁASNE I AKCJONARIAT BANKU	119
32. INWESTYCJE W JEDNOSTKI ZALĘŻNE, WSPÓLNE PRZEDSIĘWZIĘCIA I JEDNOSTKI STOWARZYSZONE	120
POZOSTAŁE NOTY	121
33. ZOBOWIĄZANIA WARUNKOWE ORAZ POZABILANSOWE ZOBOWIĄZANIA OTRZYMANE	121
34. INFORMACJE UZUPEŁNIAJĄCE DO RACHUNKU PRZEPŁYWÓW PIENIĘŻNYCH	123
35. TRANSAKCJE Z JEDNOSTKAMI POWIĄZANYMI KAPITAŁOWO	123
36. HIERARCHIA WARTOŚCI GODZIWEJ	125
37. AKTYWA I ZOBOWIĄZANIA FINANSOWE, KTÓRE W SPRAWOZDANIU Z SYTUACJI FINANSOWEJ NIE SĄ PREZENTOWANE W WARTOŚCI GODZIWEJ	126
CELE I ZASADY ZARZĄDZANIA RYZYKIEM	128
38. ZARZĄDZANIE RYZYKIEM W PKO BANKU POLSKIM SA	128
39. RYZYKO KREDYTOWE – INFORMACJE FINANSOWE	128
40. PRAKTYKI FORBEARANCE	129
41. ZARZĄDZANIE RYZYKIEM STOPY PROCENTOWEJ	130
42. ZARZĄDZANIE RYZYKIEM WALUTOWYM	130
43. ZARZĄDZANIE RYZYKIEM PŁYNNOŚCI	131
44. ADEKWATNOŚĆ KAPITAŁOWA	131
ZDARZENIA NASTĘPUJĄCE PO DNIU KOŃCZĄCYM OKRES SPRAWOZDAWCZY	132
45. ZDARZENIA, KTÓRE WYSTĄPIŁY PO DNIU, NA KTÓRY SPORZĄDZONO SPRAWOZDANIE FINANSOWE, MOGĄCE WPŁYNAĆ NA PRZYSZŁE WYNIKI FINANSOWE	132

SKONSOLIDOWANY RACHUNEK ZYSKÓW I STRAT

	Nota	III kwartał okres od 01.07.2017 do 30.09.2017	3 kwartały narastająco okres od 01.01.2017 do 30.09.2017	III kwartał okres od 01.07.2016 do 30.09.2016	3 kwartały narastająco okres od 01.01.2016 do 30.09.2016
Przychody z tytułu odsetek	6	2 781	8 094	2 518	7 370
Koszty z tytułu odsetek	6	(584)	(1 737)	(546)	(1 636)
Wynik z tytułu odsetek		2 197	6 357	1 972	5 734
Przychody z tytułu prowizji i opłat	7	1 018	2 908	897	2 652
Koszty z tytułu prowizji i opłat	7	(252)	(699)	(211)	(664)
Wynik z tytułu prowizji i opłat		766	2 209	686	1 988
Przychody z tytułu dywidend	8	1	12	1	10
Wynik na instrumentach finansowych wycenianych do wartości godziwej	9	(2)	11	30	15
Wynik na inwestycyjnych papierach wartościowych	10	16	17	27	503
Wynik z pozycji wymiany	11	101	324	148	351
Pozostałe przychody operacyjne	12	147	535	272	547
Pozostałe koszty operacyjne	12	(38)	(176)	(94)	(275)
Pozostałe przychody i koszty operacyjne netto		109	359	178	272
Wynik z tytułu odpisów aktualizujących z tytułu utraty wartości i rezerw	13	(389)	(1 172)	(419)	(1 201)
Ogólne koszty administracyjne	14	(1 372)	(4 310)	(1 377)	(4 134)
Podatek od niektórych instytucji finansowych	15	(234)	(698)	(226)	(595)
Wynik z działalności operacyjnej		1 193	3 109	1 020	2 943
Udział w zyskach i stratach jednostek stowarzyszonych i wspólnych przedsięwzięciach		9	20	14	25
Zysk brutto		1 202	3 129	1 034	2 968
Podatek dochodowy	16	(300)	(841)	(262)	(687)
Zysk netto (z uwzględnieniem udziałowców niesprawujących kontroli)		902	2 288	772	2 281
Zyski i straty udziałowców niesprawujących kontroli		-	4	3	-
Zysk netto przypadający na akcjonariuszy jednostki dominującej		902	2 284	769	2 281
Zysk na jedną akcję	17				
- podstawowy z zysku za okres (PLN)		0,72	1,83	0,61	1,82
- rozwodniony z zysku za okres (PLN)		0,72	1,83	0,61	1,82
Średnia ważona liczba akcji zwykłych w okresie (w mln)		1 250	1 250	1 250	1 250
Średnia ważona rozwodniona liczba akcji zwykłych w okresie (w mln)		1 250	1 250	1 250	1 250

SKONSOLIDOWANE SPRAWOZDANIE Z CAŁKOWITYCH DOCHODÓW

	Nota	III kwartał okres od 01.07.2017 do 30.09.2017	3 kwartały narastająco okres od 01.01.2017 do 30.09.2017	III kwartał okres od 01.07.2016 do 30.09.2016	3 kwartały narastająco okres od 01.01.2016 do 30.09.2016
Zysk netto (z uwzględnieniem udziałowców niesprawujących kontroli)		902	2 288	772	2 281
Inne dochody całkowite		98	483	(42)	(227)
Pozycje, które mogą być przeklasyfikowane do rachunku zysków i strat		98	483	(42)	(227)
Zabezpieczenie przepływów pieniężnych, brutto	22	45	65	(88)	126
Podatek odroczone z tytułu zabezpieczenia przepływów pieniężnych	16; 22	(8)	(12)	17	(24)
Zabezpieczenie przepływów pieniężnych, netto	22	37	53	(71)	102
Aktualizacja wartości aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży, brutto		77	547	53	(391)
Podatek odroczone z tytułu aktualizacji wartości aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży	16	(12)	(100)	(10)	72
Aktualizacja wartości aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży, netto		65	447	43	(319)
Różnice kursowe z przeliczenia jednostek zagranicznych		(6)	(18)	(11)	(10)
Udział w innych dochodach całkowitych jednostek stowarzyszonych i wspólnych przedsięwzięć		2	1	(3)	-
Dochody całkowite netto, razem		1 000	2 771	730	2 054
Dochody całkowite netto, razem przypadające na:		1 000	2 771	730	2 054
akcjonariuszy PKO Banku Polskiego SA		1 000	2 767	727	2 054
udziałowców niesprawujących kontroli		-	4	3	-

SKONSOLIDOWANE SPRAWOZDANIE Z SYTUACJI FINANSOWEJ

	Nota	30.09.2017	31.12.2016
AKTYWA			
Kasa, środki w Banku Centralnym	18	16 880	13 325
Należności od banków	19	3 651	5 345
Aktywa finansowe przeznaczone do obrotu z wyłączeniem pochodnych instrumentów finansowych	20	1 838	326
Pochodne instrumenty finansowe	21	2 572	2 901
Instrumenty finansowe przy początkowym ujęciu wyznaczone jako wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	23	6 395	13 937
Kredyty i pożyczki udzielone klientom	24	205 809	200 606
Inwestycyjne papiery wartościowe dostępne do sprzedaży	25	40 176	36 676
Inwestycyjne papiery wartościowe utrzymywane do terminu zapadalności	26	1 098	466
Inwestycje w jednostki stowarzyszone i wspólne przedsięwzięcia	40	375	386
Aktywa trwałe przeznaczone do sprzedaży	27	29	14
Zapasy	28	183	260
Wartości niematerialne	29	3 228	3 422
Rzeczowe aktywa trwałe	29	2 975	3 086
Należności z tytułu bieżącego podatku dochodowego		4	10
Aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego	16	1 693	1 779
Inne aktywa	30	3 055	3 034
SUMA AKTYWÓW		289 961	285 573
ZOBOWIĄZANIA I KAPITAŁ WŁASNY			
Zobowiązania			
Zobowiązania wobec Banku Centralnego		5	4
Zobowiązania wobec banków	31	11 098	19 208
Pochodne instrumenty finansowe	21	2 554	4 198
Zobowiązania wobec klientów	32	209 683	205 066
Zobowiązania z tytułu działalności ubezpieczeniowej	33	3 064	2 944
Zobowiązania z tytułu emisji papierów wartościowych	34	21 970	14 493
Zobowiązania podporządkowane	35	1 705	2 539
Pozostałe zobowiązania	36	3 942	3 987
Zobowiązania z tytułu bieżącego podatku dochodowego		374	305
Rezerwy z tytułu odroczonego podatku dochodowego	16	36	31
Rezerwy	37	190	229
SUMA ZOBOWIĄZAŃ		254 621	253 004
Kapitał własny			
Kapitał zakładowy	38	1 250	1 250
Pozostałe kapitały	38	32 123	28 701
Różnice kursowe z przeliczenia jednostek zagranicznych	38	(239)	(221)
Niepodzielony wynik finansowy	38	(66)	(19)
Wynik okresu bieżącego	38	2 284	2 874
Kapitał przypisany akcjonariuszom jednostki dominującej	38	35 352	32 585
Udziały niekontrolujące	38	(12)	(16)
KAPITAŁ WŁASNY OGÓŁEM		35 340	32 569
SUMA ZOBOWIĄZAŃ I KAPITAŁU WŁASNEGO		289 961	285 573
Łączny współczynnik kapitałowy	62	17,68%	15,81%
Wartość księgowa (w mln PLN)		35 340	32 569
Liczba akcji (w mln)		1 250	1 250
Wartość księgowa na jedną akcję (w PLN)		28,27	26,05
Rozwodniona liczba akcji (w mln)		1 250	1 250
Rozwodniona wartość księgowa na jedną akcję (w PLN)		28,27	26,05

SKONSOLIDOWANE SPRAWOZDANIE ZE ZMIAN W KAPITALE WŁASNYM

ZA OKRES 9 MIESIĘCY ZAKOŃCZONY DNIA 30 WRZEŚNIA 2017 ROKU	Kapitał zakładowy	Pozostałe kapitały			Inne dochody całkowite					Różnice kursowe z przeliczenia jednostek zagranicznych	Niepodzielony wynik finansowy	Wynik okresu bieżącego	Kapitał przypisany akcjonariuszom jednostki dominującej, razem	Udziały niekontrolujące	Kapitał własny ogółem	
		Kapitały rezerwowe														
		Kapitał zapasowy	Fundusz ogólnego ryzyka bankowego	Pozostałe kapitały rezerwowe	Udział w innych dochodach całkowitych jednostek stowarzyszonych i wspólnych przedsięwzięć	Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży	Zabezpieczenie przepływów pieniężnych	Zyski i straty aktuarialne	Razem pozostałe kapitały							
1 stycznia 2017 roku		1 250	24 491	1 070	3 608	(1)	(347)	(109)	(11)	28 701	(221)	(19)	2 874	32 585	(16)	32 569
Przeniesienie wyniku z lat ubiegłych		-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2 874	(2 874)	-	-	-
Dochody całkowite razem, w tym:		-	-	-	-	1	447	53	-	501	(18)	-	2 284	2 767	4	2 771
Zysk netto		-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2 284	2 284	4	2 288
Pozostałe dochody całkowite		-	-	-	-	1	447	53	-	501	(18)	-	-	483	-	483
Transfer zysku z przeznaczeniem na kapitał		-	2 883	-	38	-	-	-	-	2 921	-	(2 921)	-	-	-	-
30 września 2017 roku		1 250	27 374	1 070	3 646	-	100	(56)	(11)	32 123	(239)	(66)	2 284	35 352	(12)	35 340

ZA OKRES 9 MIESIĘCY ZAKOŃCZONY DNIA 30 WRZEŚNIA 2016 ROKU	Kapitał zakładowy	Pozostałe kapitały			Inne dochody całkowite							Różnice kursowe z przeliczenia jednostek zagranicznych	Niepodzielony wynik finansowy	Wynik okresu bieżącego	Kapitał przypisany akcjonariuszom jednostki dominującej, razem	Udziały niekontrolujące	Kapitał własny ogółem
		Kapitały rezerwowe															
		Kapitał zapasowy	Fundusz ogólnego ryzyka bankowego	Pozostałe kapitały rezerwowe	Udział w innych dochodach całkowitych jednostek stowarzyszonych i wspólnych przedsięwzięć	Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży	Zabezpieczenie przepływów pieniężnych	Zyski i straty aktuarialne	Razem pozostałe kapitały								
1 stycznia 2016 roku		1 250	20 711	1 070	3 536	-	171	(58)	(12)	25 418	(217)	1 222	2 610	30 283	(18)	30 265	
Przeniesienie wyniku z lat ubiegłych		-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2 610	(2 610)	-	-	-	
Dochody całkowite razem, w tym:		-	-	-	-	-	(319)	102	-	(217)	(10)	-	2 281	2 054	-	2 054	
Zysk netto		-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2 281	2 281	-	2 281	
Pozostałe dochody całkowite		-	-	-	-	-	(319)	102	-	(217)	(10)	-	-	(227)	-	(227)	
Transfer zysku z przeznaczeniem na kapitał		-	2 530	-	71	-	-	-	-	2 601	-	(2 601)	-	-	-	-	
30 września 2016 roku		1 250	23 241	1 070	3 607	-	(148)	44	(12)	27 802	(227)	1 231	2 281	32 337	(18)	32 319	

SKONSOLIDOWANE SPRAWOZDANIE Z PRZEPŁYWÓW PIENIĘŻNYCH

	Nota	01.01- 30.09.2017	01.01- 30.09.2016
Przepływy środków pieniężnych z działalności operacyjnej			
Zysk brutto		3 129	2 968
Korekty razem:		2 457	2 466
Amortyzacja		631	592
(Zysk) strata z działalności inwestycyjnej		(21)	(133)
Odsetki i dywidendy		(349)	(132)
Zmiana stanu:			
należności od banków		703	998
instrumentów finansowych przy początkowym ujęciu wyznaczonych jako wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat oraz aktywów finansowych przeznaczonych do obrotu		6 030	(860)
pochodnych instrumentów finansowych		(1 315)	487
kredytów i pożyczek udzielonych klientom		(5 444)	(2 631)
innych aktywów, zapasów oraz aktywów trwałych przeznaczonych do sprzedaży		37	(889)
zobowiązań wobec banków		(1 284)	879
zobowiązań wobec klientów		5 332	5 405
zobowiązań z tytułu emisji papierów wartościowych		(810)	(146)
rezerw i odpisów aktualizujących z tytułu utraty wartości		156	(128)
pozostałych zobowiązań oraz zobowiązań z tytułu działalności ubezpieczeniowej		75	346
Zapłacony podatek dochodowy		(788)	(660)
Inne korekty		(496)	(662)
Środki pieniężne netto z działalności operacyjnej		5 586	5 434
Przepływy środków pieniężnych z działalności inwestycyjnej			
Wpływy z działalności inwestycyjnej		43 483	48 275
Zbycie i odsetki od inwestycyjnych papierów wartościowych		43 383	48 023
Zbycie jednostek zależnych		-	134
Zbycie wartości niematerialnych, rzeczowych aktywów trwałych oraz aktywów do zbycia		85	106
Inne wpływy inwestycyjne (dywidendy)		15	12
Wydatki z działalności inwestycyjnej		(45 978)	(53 662)
Nabycie jednostki zależnej, po potrąceniu nabytych środków pieniężnych		(14)	-
Podwyższenie kapitału jednostki stowarzyszonej		-	(1)
Nabycie inwestycyjnych papierów wartościowych		(45 647)	(53 176)
Nabycie wartości niematerialnych oraz rzeczowych aktywów trwałych		(317)	(485)
Środki pieniężne netto z działalności inwestycyjnej		(2 495)	(5 387)
Przepływy środków pieniężnych z działalności finansowej			
Wpływy z tytułu emisji dłużnych papierów wartościowych		13 357	4 208
Wpływy z tytułu emisji obligacji podporządkowanych		1 700	-
Umorzenie/wykup dłużnych papierów wartościowych		(5 068)	(3 075)
Splata zobowiązania z tytułu pożyczki podporządkowanej		(880)	-
Splata zobowiązania z tytułu emisji obligacji podporządkowanych		(1 656)	-
Zaciągnięcie kredytów i pożyczek		88	371
Splata kredytów i pożyczek		(7 646)	(358)
Splata odsetek od zobowiązań długoterminowych		(427)	(423)
Środki pieniężne netto z działalności finansowej		(532)	723
Przepływy pieniężne netto		2 559	770
w tym z tytułu różnic kursowych od środków pieniężnych i ich ekwiwalentów		(186)	3
Środki pieniężne i ich ekwiwalenty na początek okresu		17 966	17 265
Środki pieniężne i ich ekwiwalenty na koniec okresu	46	20 525	18 035
w tym o ograniczonej możliwości dysponowania		8	13

NOTY DO SKRÓCONEGO ŚRÓDROCZNEGO SKONSOLIDOWANEGO SPRAWOZDANIA FINANSOWEGO

1. INFORMACJE OGÓLNE O GRUPIE KAPITAŁOWEJ I BANKU

DZIAŁALNOŚĆ GRUPY KAPITAŁOWEJ I BANKU:

Powszechna Kasa Oszczędności Bank Polski Spółka Akcyjna („PKO Bank Polski SA” lub „Bank”) został utworzony w 1919 roku jako Pocztowa Kasa Oszczędnościowa. W 1950 roku rozpoczął działalność jako Powszechna Kasa Oszczędności bank państwowy. Rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 18 stycznia 2000 roku (Dz. U. z 2000 roku Nr 5, poz. 55 z późniejszymi zmianami) przekształcono Powszechną Kasę Oszczędności bank państwowy w jednoosobową spółkę akcyjną Skarbu Państwa pod nazwą Powszechna Kasa Oszczędności Bank Polski Spółka Akcyjna z siedzibą w Warszawie, adres ul. Puławska 15, 02-515 Warszawa, w Polsce.

W dniu 12 kwietnia 2000 roku zarejestrowano Powszechną Kasę Oszczędności Bank Polski Spółkę Akcyjną i wpisano do Rejestru Handlowego prowadzonego przez Sąd Rejonowy dla Miasta Stołecznego Warszawy, Sąd Gospodarczy XVI Wydział Rejestrowy. Obecnie właściwym sądem jest Sąd Rejonowy dla m.st. Warszawy w Warszawie, XIII Wydział Gospodarczy Krajowego Rejestru Sądowego. Bank został zarejestrowany pod numerem KRS 0000026438 oraz nadano mu numer statystyczny REGON 016298263. Kapitał zakładowy (kapitał wpłacony) wynosi 1 250 000 000 PLN.

Zgodnie z Cedulą Giełdową Bank zaklasyfikowany jest do makrosektora „Finanse”, sektor „Banki”.

Grupa Kapitałowa Powszechnej Kasy Oszczędności Banku Polskiego Spółki Akcyjnej (Grupa Kapitałowa PKO Banku Polskiego SA, Grupa Kapitałowa Banku lub Grupa Kapitałowa) prowadzi działalność na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej oraz poprzez podmioty zależne: na terenie Ukrainy, Szwecji i Irlandii, a także w formie Oddziału w Republice Federalnej Niemiec (Oddział w Niemczech) oraz Oddziału w Republice Czeskiej (Oddział w Czechach).

PKO Bank Polski SA jako jednostka dominująca jest uniwersalnym bankiem depozytowo-kredytowym obsługującym osoby fizyczne, prawne oraz inne podmioty będące osobami krajowymi i zagranicznymi. Bank może posiadać wartości dewizowe i dokonywać obrotu tymi wartościami, jak również wykonywać operacje walutowe i dewizowe oraz otwierać i posiadać rachunki bankowe w bankach za granicą, a także lokować środki dewizowe na tych rachunkach.

Poprzez podmioty zależne Grupa Kapitałowa oferuje kredyty hipoteczne, świadczy usługi finansowe w zakresie leasingu, faktoringu, funduszy inwestycyjnych, funduszy emerytalnych, ubezpieczeń oraz usługi windykacyjne, usługi agenta transferowego, outsourcingu specjalistów IT i wsparcia w zakresie prowadzenia działalności przez inne podmioty, prowadzi działalność deweloperską i zarządza nieruchomościami.

Skład Grupy Kapitałowej oraz zakres działalności jej podmiotów przedstawiono w nocie „Skład Grupy Kapitałowej PKO Banku Polskiego SA i zakres działalności podmiotów Grupy Kapitałowej PKO Banku Polskiego SA”.

INFORMACJE DOTYCZĄCE SKŁADU OSOBOWEGO RADY NADZORCZEJ ORAZ ZARZĄDU

Skład Rady Nadzorczej na dzień 30 września 2017 roku:

LP.	IMIĘ I NAZWISKO	FUNKCJA	DATA POWOŁANIA
1.	Piotr Sadownik	Przewodniczący Rady Nadzorczej	powołany w skład Rady Nadzorczej 25 lutego 2016 r. na kadencję Rady Nadzorczej, która rozpoczęła się z dniem Zwyczajnego Walnego Zgromadzenia zwołanego na dzień 26 czerwca 2014 r. Podmiot uprawniony do wykonywania praw z akcji należących do Skarbu Państwa, jako Uprawniony Akcjonariusz wyznaczył Piotra Sadownika na Przewodniczącą Rady Nadzorczej. Powołany ponownie w skład Rady Nadzorczej 22 czerwca 2017 r. na kolejną wspólną kadencję Rady Nadzorczej, która rozpoczęła się z dniem Zwyczajnego Walnego Zgromadzenia zwołanego na dzień 22 czerwca 2017 r. Podmiot uprawniony do wykonywania praw z akcji należących do Skarbu Państwa, jako Uprawniony Akcjonariusz wyznaczył Piotra Sadownika na Przewodniczącą Rady Nadzorczej.
2.	Grażyna Ciurzyńska	Wiceprzewodnicząca Rady Nadzorczej	powołana w skład Rady Nadzorczej 30 czerwca 2016 r. na kadencję Rady Nadzorczej, która rozpoczęła się z dniem Zwyczajnego Walnego Zgromadzenia zwołanego na dzień 26 czerwca 2014 r. Podmiot uprawniony do wykonywania praw z akcji należących do Skarbu Państwa, jako Uprawniony Akcjonariusz wyznaczył Grażynę Ciurzyńską na Wiceprzewodniczącą Rady Nadzorczej. Powołana ponownie w skład Rady Nadzorczej 22 czerwca 2017 r. na kolejną wspólną kadencję Rady Nadzorczej, która rozpoczęła się z dniem Zwyczajnego Walnego Zgromadzenia zwołanego na dzień 22 czerwca 2017 r. Podmiot uprawniony do wykonywania praw z akcji należących do Skarbu Państwa, jako Uprawniony Akcjonariusz wyznaczył Grażynę Ciurzyńską na Wiceprzewodniczącą Rady Nadzorczej.
3.	Zbigniew Hajłasz	Sekretarz Rady Nadzorczej	powołany w skład Rady Nadzorczej 30 czerwca 2016 r. na kadencję Rady Nadzorczej, która rozpoczęła się z dniem Zwyczajnego Walnego Zgromadzenia zwołanego na dzień 26 czerwca 2014 r. W dniu 14 lipca 2016 r. wybrany na Sekretarza Rady Nadzorczej. Powołany ponownie w skład Rady Nadzorczej 22 czerwca 2017 r. na kolejną wspólną kadencję Rady Nadzorczej, która rozpoczęła się z dniem Zwyczajnego Walnego Zgromadzenia zwołanego na dzień 22 czerwca 2017 r.
4.	Mariusz Andrzejewski	Członek Rady Nadzorczej	powołany w skład Rady Nadzorczej 22 czerwca 2017 r. na wspólną kadencję Rady Nadzorczej, która rozpoczęła się z dniem Zwyczajnego Walnego Zgromadzenia zwołanego na dzień 22 czerwca 2017 r.
5.	Mirosław Barszcz	Członek Rady Nadzorczej	powołany w skład Rady Nadzorczej 25 lutego 2016 r. na kadencję Rady Nadzorczej, która rozpoczęła się w dniu Zwyczajnego Walnego Zgromadzenia zwołanego na dzień 26 czerwca 2014 r. Powołany w skład Rady Nadzorczej 22 czerwca 2017 r. na kolejną wspólną kadencję Rady Nadzorczej, która rozpoczęła się z dniem Zwyczajnego Walnego Zgromadzenia zwołanego na dzień 22 czerwca 2017 r.
6.	Adam Budnikowski	Członek Rady Nadzorczej	powołany w skład Rady Nadzorczej 25 lutego 2016 r. na kadencję Rady Nadzorczej, która rozpoczęła się w dniu Zwyczajnego Walnego Zgromadzenia zwołanego na dzień 26 czerwca 2014 r. Powołany w skład Rady Nadzorczej 22 czerwca 2017 r. na kolejną wspólną kadencję Rady Nadzorczej, która rozpoczęła się z dniem Zwyczajnego Walnego Zgromadzenia zwołanego na dzień 22 czerwca 2017 r.
7.	Wojciech Jasiński	Członek Rady Nadzorczej	powołany w skład Rady Nadzorczej 25 lutego 2016 r. na kadencję Rady Nadzorczej, która rozpoczęła się w dniu Zwyczajnego Walnego Zgromadzenia zwołanego na dzień 26 czerwca 2014 r. Powołany ponownie w skład Rady Nadzorczej 22 czerwca 2017 r. na kolejną wspólną kadencję Rady Nadzorczej, która rozpoczęła się z dniem Zwyczajnego Walnego Zgromadzenia zwołanego na dzień 22 czerwca 2017 r.
8.	Andrzej Kisielewicz	Członek Rady Nadzorczej	powołany w skład Rady Nadzorczej 25 lutego 2016 r. na kadencję Rady Nadzorczej, która rozpoczęła się w dniu Zwyczajnego Walnego Zgromadzenia zwołanego na dzień 26 czerwca 2014 r. Powołany ponownie w skład Rady Nadzorczej 22 czerwca 2017 r. na kolejną wspólną kadencję Rady Nadzorczej, która rozpoczęła się z dniem Zwyczajnego Walnego Zgromadzenia zwołanego na dzień 22 czerwca 2017 r.
9.	Elżbieta Mączyńska - Ziemacka	Członek Rady Nadzorczej	powołana ponownie w skład Rady Nadzorczej 26 czerwca 2014 r. na kadencję Rady Nadzorczej, która rozpoczęła się w dniu Zwyczajnego Walnego Zgromadzenia zwołanego na dzień 26 czerwca 2014 r. Powołana ponownie w skład Rady Nadzorczej 22 czerwca 2017 r. na kolejną wspólną kadencję Rady Nadzorczej, która rozpoczęła się z dniem Zwyczajnego Walnego Zgromadzenia zwołanego na dzień 22 czerwca 2017 r.
10.	Janusz Ostaszewski	Członek Rady Nadzorczej	powołany w skład Rady Nadzorczej 25 lutego 2016 r. na kadencję Rady Nadzorczej, która rozpoczęła się w dniu Zwyczajnego Walnego Zgromadzenia zwołanego na dzień 26 czerwca 2014 r. Powołany ponownie w skład Rady Nadzorczej 22 czerwca 2017 r. na kolejną wspólną kadencję Rady Nadzorczej, która rozpoczęła się z dniem Zwyczajnego Walnego Zgromadzenia zwołanego na dzień 22 czerwca 2017 r.
11.	Jerzy Paluchniak	Członek Rady Nadzorczej	powołany w skład Rady Nadzorczej 22 czerwca 2017 r. na wspólną kadencję Rady Nadzorczej, która rozpoczęła się z dniem Zwyczajnego Walnego Zgromadzenia zwołanego na dzień 22 czerwca 2017 r.

Skład Zarządu na dzień 30 września 2017 roku:

LP.	IMIĘ I NAZWISKO	FUNKCJA	DATA POWOŁANIA
1.	Zbigniew Jagiełło	Prezes Zarządu	powołany w dniu 8 stycznia 2014 r. ponownie na stanowisko Prezesa Zarządu PKO Banku Polskiego SA na poprzednią wspólną kadencję Zarządu. Powołany w dniu 14 czerwca 2017 r. ponownie na stanowisko Prezesa Zarządu PKO Banku Polskiego SA na kolejną wspólną kadencję Zarządu, która rozpoczęła się z dniem 2 lipca 2017 r.
2.	Rafał Antczak	Wiceprezes Zarządu	powołany w dniu 3 listopada 2016 r. na stanowisko Wiceprezesa Zarządu PKO Banku Polskiego SA na poprzednią wspólną kadencję Zarządu z dniem 1 grudnia 2016 r. Powołany w dniu 14 czerwca 2017 r. ponownie na stanowisko Wiceprezesa Zarządu PKO Banku Polskiego SA na kolejną wspólną kadencję Zarządu, która rozpoczęła się z dniem 2 lipca 2017 r.
3.	Bartosz Drabikowski	Wiceprezes Zarządu	powołany w dniu 8 stycznia 2014 r. ponownie na stanowisko Wiceprezesa Zarządu PKO Banku Polskiego SA na poprzednią wspólną kadencję Zarządu. Powołany w dniu 14 czerwca 2017 r. ponownie na stanowisko Wiceprezesa Zarządu PKO Banku Polskiego SA na kolejną wspólną kadencję Zarządu, która rozpoczęła się z dniem 2 lipca 2017 r.
4.	Maks Kraczkowski	Wiceprezes Zarządu	powołany w dniu 30 czerwca 2016 r. na stanowisko Wiceprezesa Zarządu PKO Banku Polskiego SA na poprzednią wspólną kadencję Zarządu z dniem 4 lipca 2016 r. Powołany w dniu 14 czerwca 2017 r. ponownie na stanowisko Wiceprezesa Zarządu PKO Banku Polskiego SA na kolejną wspólną kadencję Zarządu, która rozpoczęła się z dniem 2 lipca 2017 r.
5.	Mieczysław Król	Wiceprezes Zarządu	powołany w dniu 2 czerwca 2016 r. na stanowisko Wiceprezesa Zarządu PKO Banku Polskiego SA na poprzednią wspólną kadencję Zarządu z dniem 6 czerwca 2016 r. Powołany w dniu 14 czerwca 2017 r. ponownie na stanowisko Wiceprezesa Zarządu PKO Banku Polskiego SA na kolejną wspólną kadencję Zarządu, która rozpoczęła się z dniem 2 lipca 2017 r.
6.	Piotr Mazur	Wiceprezes Zarządu	powołany w dniu 8 stycznia 2014 r. ponownie na stanowisko Wiceprezesa Zarządu PKO Banku Polskiego SA na poprzednią wspólną kadencję Zarządu. Powołany w dniu 14 czerwca 2017 r. ponownie na stanowisko Wiceprezesa Zarządu PKO Banku Polskiego SA na kolejną wspólną kadencję Zarządu, która rozpoczęła się z dniem 2 lipca 2017 r.
7.	Jakub Papierski	Wiceprezes Zarządu	powołany w dniu 8 stycznia 2014 r. ponownie na stanowisko Wiceprezesa Zarządu PKO Banku Polskiego SA na poprzednią wspólną kadencję Zarządu. Powołany w dniu 14 czerwca 2017 r. ponownie na stanowisko Wiceprezesa Zarządu PKO Banku Polskiego SA na kolejną wspólną kadencję Zarządu, która rozpoczęła się z dniem 2 lipca 2017 r.
8.	Jan Emeryk Rościszewski	Wiceprezes Zarządu	powołany w dniu 14 lipca 2016 r. na stanowisko Wiceprezesa Zarządu PKO Banku Polskiego SA na poprzednią wspólną kadencję Zarządu z dniem 18 lipca 2016 r. Powołany w dniu 14 czerwca 2017 r. ponownie na stanowisko Wiceprezesa Zarządu PKO Banku Polskiego SA na kolejną wspólną kadencję Zarządu, która rozpoczęła się z dniem 2 lipca 2017 r.

W dniu 9 sierpnia 2017 roku Pan Janusz Derda zrezygnował z członkostwa w Zarządzie PKO Banku Polskiego SA z końcem dnia 9 sierpnia 2017 roku.

W dniu 21 września 2017 roku Rada Nadzorcza powołała Pana Adama Marciniaka na stanowisko Wiceprezesa Zarządu z dniem 1 października 2017 roku na bieżącą wspólną kadencję Zarządu.

ZMIANY W STANIE POSIADANIA AKCJI PKO BANKU POLSKIEGO SA I UPRAWNIEŃ DO NICH PRZEZ OSOBY ZARZĄDZAJĄCE I NADZORUJĄCE

Stan posiadania akcji PKO Banku Polskiego SA przez osoby zarządzające i nadzorujące

Lp.	Imię i nazwisko	Liczba akcji na dzień 30.09.2017	Nabycie	Zbycie	Liczba akcji na dzień 30.06.2017
I. Zarząd Banku					
1.	Zbigniew Jagiełło, Prezes Zarządu	11 000	0	0	11 000
2.	Rafał Antczak, Wiceprezes Zarządu	0	0	0	0
3.	Bartosz Drabikowski, Wiceprezes Zarządu	0	0	0	0
4.	Maks Kraczkowski, Wiceprezes Zarządu	0	0	0	0
5.	Mieczysław Król, Wiceprezes Zarządu	5 000	0	0	5 000
6.	Adam Marciniak, Wiceprezes Zarządu	0	0	0	0
7.	Piotr Mazur, Wiceprezes Zarządu	4 500	0	0	4 500
8.	Jakub Papierski, Wiceprezes Zarządu	3 000	0	0	3 000
9.	Jan Emeryk Rościszewski, Wiceprezes Zarządu	0	0	0	0
II. Rada Nadzorcza Banku					
1.	Piotr Sadownik, Przewodniczący Rady Nadzorczej Banku	0	0	0	0
2.	Grażyna Ciurzyńska, Wiceprzewodnicząca Rady Nadzorczej Banku	0	0	0	0
3.	Zbigniew Hajłasz, Sekretarz Rady Nadzorczej Banku	0	0	0	0
4.	Mariusz Andrzejewski, Członek Rady Nadzorczej Banku				
5.	Miroslaw Barszcz, członek Rady Nadzorczej Banku	0	0	0	0
6.	Adam Budnikowski, członek Rady Nadzorczej Banku	0	0	0	0
7.	Wojciech Jasiński, Członek Rady Nadzorczej Banku	0	0	0	0
8.	Andrzej Kisielewicz, Członek Rady Nadzorczej Banku	0	0	0	0
9.	Elżbieta Mączyńska-Ziemacka, Członek Rady Nadzorczej Banku	0	0	0	0
10.	Janusz Ostaszewski, Członek Rady Nadzorczej Banku	0	0	0	0
11.	Jerzy Paluchniak, Członek Rady Nadzorczej Banku	0	0	0	0

2. ZATWIERDZENIE SPRAWOZDANIA FINANSOWEGO

Niniejsze skrócone śródroczne skonsolidowane sprawozdanie finansowe, poddane przeglądowi Komitetu Audytu Rady Nadzorczej w dniu 9 listopada 2017 roku, zostało przyjęte do publikacji przez Zarząd Banku w dniu 31 października 2017 roku.

3. PODSTAWA SPORZĄDZENIA SPRAWOZDANIA FINANSOWEGO

Skrócone śródroczne skonsolidowane sprawozdanie finansowe Grupy Kapitałowej obejmuje okres 9 miesięcy zakończony dnia 30 września 2017 roku oraz zawiera dane porównawcze za okres 9 miesięcy zakończony dnia 30 września 2016 roku (w zakresie skonsolidowanego rachunku zysków i strat, skonsolidowanego sprawozdania z całkowitych dochodów, skonsolidowanego sprawozdania ze zmian w kapitale własnym oraz skonsolidowanego sprawozdania z przepływów pieniężnych) oraz dane porównawcze na dzień 31 grudnia 2016 roku (w zakresie skonsolidowanego sprawozdania z sytuacji finansowej). Dane finansowe prezentowane są w milionach złotych polskich (PLN), chyba że wskazano inaczej.

Dane finansowe prezentowane były w sprawozdaniu finansowym Grupy Kapitałowej PKO Banku Polskiego SA za rok zakończony dnia 31 grudnia 2016 roku w milionach złotych z uwzględnieniem jednego miejsca po przecinku, a w śródrocznym skróconym skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym Grupy Kapitałowej PKO Banku Polskiego SA za okres 9 miesięcy zakończony dnia 30 września 2016 roku w tysiącach złotych, chyba że wskazano inaczej. W niniejszym sprawozdaniu finansowym dane porównywalne zostały zaokrąglone do miliona złotych polskich i wszelkie różnice w stosunku do danych wcześniej opublikowanych wynikać mogą z tych zaokrągleń.

Niniejsze skrócone śródroczne skonsolidowane sprawozdanie finansowe Grupy Kapitałowej PKO Banku Polskiego SA zostało sporządzone zgodnie z wymogami Międzynarodowego Standardu Rachunkowości nr 34 „Śródroczna sprawozdawczość finansowa” zatwierdzonego przez Unię Europejską.

Zasady rachunkowości oraz metody obliczeniowe zastosowane do sporządzenia niniejszego skróconego śródrocznego skonsolidowanego sprawozdania finansowego są spójne z zasadami obowiązującymi w roku obrotowym zakończonym dnia 31 grudnia 2016 roku. Zasady te zostały opisane w rocznym skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym Grupy Kapitałowej PKO Banku Polskiego SA za 2016 rok.

Prezentowane skrócone śródroczne skonsolidowane sprawozdanie finansowe za okres 9 miesięcy 2017 roku nie obejmuje wszystkich informacji oraz ujawnień wymaganych w rocznym sprawozdaniu finansowym i należy je czytać łącznie z rocznym skonsolidowanym sprawozdaniem finansowym Grupy Kapitałowej PKO Banku Polskiego SA za rok zakończony dnia 31 grudnia 2016 roku sporządzonym zgodnie z Międzynarodowymi Standardami Sprawozdawczości Finansowej zatwierdzonymi przez Unię Europejską.

4. ZMIANY ZASAD RACHUNKOWOŚCI

4.1 ZMIANY DO OPUBLIKOWANYCH STANDARDÓW I INTERPRETACJI, KTÓRE WESZŁY W ŻYCIE OD 1 STYCZNIA 2017 ROKU

Niniejsze skrócone śródroczne skonsolidowane sprawozdanie finansowe Grupy Kapitałowej PKO Banku Polskiego SA uwzględnia wymogi wszystkich zatwierdzonych przez Unię Europejską Międzynarodowych Standardów Rachunkowości, Międzynarodowych Standardów Sprawozdawczości Finansowej oraz związanych z nimi interpretacji, które zostały wydane i obowiązują za okresy roczne rozpoczynające się 1 stycznia 2017 roku.

Niniejsze skrócone śródroczne skonsolidowane sprawozdanie finansowe nie uwzględnia wymienionych poniżej standardów i interpretacji, które oczekują na zatwierdzenie przez Unię Europejską bądź zostały zatwierdzone przez Unię Europejską, ale weszły lub wejdą w życie dopiero po dniu bilansowym.

4.2 NOWE STANDARDY I INTERPRETACJE ORAZ ZMIANY DO NICH, KTÓRE ZOSTAŁY OPUBLIKOWANE A TAKŻE ZOSTAŁY ZATWIERDZONE PRZEZ UNIĘ EUROPEJSKĄ, A NIE WESZŁY JESZCZE W ŻYCIE I NIE ZOSTAŁY JESZCZE ZASTOSOWANE PRZEZ GRUPĘ KAPITAŁOWĄ BANKU

Zarząd nie przewiduje, aby wprowadzenie nowych standardów, ich zmiany oraz interpretacji miało istotny wpływ na stosowane przez Grupę Kapitałową zasady rachunkowości, z wyjątkiem MSSF 9. Grupa Kapitałowa planuje ich zastosowanie w terminach podanych w określonych standardach i interpretacjach (bez wcześniejszego zastosowania).

MSSF 9 INSTRUMENTY FINANSOWE

Standard MSSF 9 Instrumenty finansowe został opublikowany w lipcu 2014 roku i zatwierdzony do stosowania w krajach Unii Europejskiej w dniu 22 listopada 2016 roku Rozporządzeniem Komisji Europejskiej nr 2016/2067/EU. Ma on obligatoryjne zastosowanie do sprawozdań finansowych sporządzonych za okresy roczne rozpoczynające się w dniu oraz po 1 stycznia 2018 roku (za wyjątkiem zakładów ubezpieczeń, które mogą zastosować standard od dnia 1 stycznia 2021 roku). Standard zastępuje MSR 39 Instrumenty finansowe: ujmowanie i wycena. Zmianie ulegają klasyfikacja i wycena instrumentów finansowych, rozpoznawanie i kalkulacja utraty ich wartości oraz rachunkowość zabezpieczeń.

Klasyfikacja i wycena

MSSF 9 definiuje 3 kategorie wyceny aktywów finansowych:

- wycena według zamortyzowanego kosztu liczonego przy wykorzystaniu efektywnej stopy procentowej (dalej „zamortyzowany koszt”),
- wycena do wartości godziwej przez inne dochody całkowite (dalej „FVOCI” – ang. *fair value through. other comprehensive income*), oraz
- wycena do wartości godziwej przez wynik finansowy (dalej „FVP&L” – ang. *fair value through profit or loss*)

W przypadku instrumentów dłużnych klasyfikacja aktywów finansowych została oparta o model biznesowy jednostki i charakterystykę generowanych przez te aktywa przepływów pieniężnych.

Test modelu biznesowego określa czy dany instrument utrzymywany jest w celu pozyskania umownych przepływów pieniężnych czy w celu realizacji zmiany wartości godziwej przed terminem zapadalności.

W ramach implementacji MSSF 9 w odniesieniu do instrumentów dłużnych zidentyfikowano następujące modele biznesowe:

- utrzymywane do terminu zapadalności (dalej „H2C” – *ang. held to collect*),
- utrzymywane do terminu zapadalności i sprzedaż (dalej „H2C&S” – *ang. held to collect and sell*),
- sprzedaż (dalej „S” – *ang. sale*).

Test charakterystyki przepływów pieniężnych określa czy przepływy kontraktowe stanowią wyłącznie płatności kapitału i odsetek, rozumianych jako zapłata za wartość pieniądza w czasie oraz ryzyka związanego z wartością zaangażowania w danym okresie (dalej „SPPI” – *ang. solely payments of principal and interest*).

Aktywa finansowe dłużne zaklasyfikowane do modelu H2C i które spełniły test SPPI klasyfikuje się do kategorii wycenianych według zamortyzowanego kosztu.

Kategoria wyceny do wartości godziwej przez inne dochody całkowite obejmuje instrumenty dłużne wykorzystywane w ramach modelu biznesowego H2C&S. Warunkiem jest spełnienie testu SPPI.

Jeśli dłużne aktywa finansowe nie spełniają wymienionych powyżej kryteriów, są one klasyfikowane i wyceniane jako FVP&L.

Dla instrumentów zaklasyfikowanych do modelu biznesowego H2C i H2C&S istnieje możliwość zaklasyfikowania do FVP&L, jeżeli taka wycena eliminuje brak spójności w metodzie wyceny (*ang. accounting mismatch*).

Klasyfikacji instrumentów finansowych dokonuje się na moment zastosowania MSSF 9 po raz pierwszy, czyli na dzień 1 stycznia 2018 roku oraz w momencie ujęcia instrumentu lub jego modyfikacji. Zmiany klasyfikacji możliwe są jedynie w przypadku istotnej zmiany modelu biznesowego i powinny występować rzadko.

W przypadku aktywów kapitałowych, instrumenty przeznaczone do obrotu albo instrumenty stanowiące zapłatę w ramach połączenia jednostek, klasyfikowane są jako FVP&L, natomiast w przypadku pozostałych aktywów, Grupa Kapitałowa ma możliwość dokonania wyboru klasyfikacji i wyceny jako FVP&L albo jako FVOCI. W przypadku FVOCI, w innych dochodach całkowitych rozpoznawana jest zmiana wartości godziwej, za wyjątkiem dywidend, które rozpoznaje się w wyniku finansowym. Tak odniesione w inne dochody całkowite zmiany wartości godziwej nie będą nigdy podlegać przeniesieniu do wyniku finansowego – jest to różnica w stosunku do analogicznej wyceny aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży w obecnym MSR 39. Wycenę tę można natomiast przenosić w ramach kategorii kapitałów własnych.

W konsekwencji:

- wycena według zamortyzowanego kosztu liczonego przy wykorzystaniu efektywnej stopy procentowej obejmuje model H2C,
- wycena do wartości godziwej przez inne dochody całkowite obejmuje model H2C&S oraz instrumenty kapitałowe bez zastosowania opcji wyceny do wartości godziwej,
- wycena do wartości godziwej przez wynik finansowy obejmuje model sprzedaży S, model H2C dla ekspozycji niezających testu SPPI, instrumenty pochodne oraz instrumenty kapitałowe przy zastosowaniu opcji wyceny do wartości godziwej.

Zobowiązania finansowe są wyceniane według dotychczasowych zasad określonych w MSR 39, za wyjątkiem obowiązku odniesienia części wyceny do wartości godziwej wynikającej ze zmian w poziomie własnego ryzyka kredytowego do innych dochodów całkowitych – dla zobowiązań finansowych w przypadku których zastosowano opcję wyceny do wartości godziwej.

W 2016 roku Grupa Kapitałowa we współpracy z doradcą zewnętrznym zrealizowała pierwszy etap projektu przygotowania do wdrożenia standardu. Przeprowadzona analiza pod kątem klasyfikacji i wyceny objęła takie aspekty jak weryfikacja produktów kredytowych pod kątem testu SPPI, weryfikacja stosowanych modeli biznesowych, a także przeprowadzenie symulacji wpływu wdrożenia MSSF 9 w postaci macierzy transpozycyjnej prezentującej zmianę klasyfikacji instrumentów finansowych z uwzględnieniem wpływu na sprawozdanie finansowe Grupy Kapitałowej.

Z wykonanych analiz wynikają następujące wnioski:

- Potencjalna zmiana klasyfikacji wyceny z zamortyzowanego kosztu do wyceny FVOCI może dotyczyć kredytów mieszkaniowych, które będą podlegać sprzedaży do PKO Banku Hipotecznego SA w ramach grupowania i przenoszenia (ang. *pooling*). Taka klasyfikacja będzie utrzymywana na potrzeby sporządzenia sprawozdania jednostkowego Banku. Z punktu widzenia sprawozdania skonsolidowanego korekta nie będzie miała zastosowania, gdyż kredyty podlegające poolingowi będą spełniać kryterium modelu biznesowego „utrzymywanie” wewnątrz Grupy Kapitałowej,
- Zmiana kategorii wyceny dla ekspozycji z dopłatami przez budżet państwa ze zamortyzowanego kosztu do FVP&L ze względu na charakterystykę oprocentowania opartą o zwielokrotnienie stopy bazowej powyżej 1,
- Zmiana kategorii dla kredytów walutowych, dla których występuje niedopasowanie częstotliwości resetu stopy procentowej z oprocentowaniem, ze zamortyzowanego kosztu do FVP&L,
- Zmiana kategorii dla instrumentów dłużnych spełniających kryterium non recourse „niepełna odpowiedzialność dłużnika” z kategorii FVOCI do FVP&L.

Zmianie ulegnie sposób ujmowania modyfikacji przepływów pieniężnych aktywów finansowych w Grupie Kapitałowej, które będą odnoszone do wyniku finansowego jednorazowo w momencie przeprowadzenia modyfikacji, a zmiana wyceny bilansowej będzie kalkulowana przy zastosowaniu pierwotnej efektywnej stopy procentowej. Do tej pory wpływ modyfikacji był rozkładany w czasie metodą efektywnej stopy procentowej przez pozostały okres funkcjonowania produktu;

MSSF 9 wyodrębnia nową kategorię aktywów nabytych lub udzielonych z utratą wartości, które będą wyceniane zgodnie z efektywną stopą procentową uwzględniającą ryzyko kredytowe w całym okresie życia instrumentu (dalej „POCI” - ang. *purchased or originated credit-impaired asset*).

Grupa Kapitałowa ujawni jako główną kategorię POCl przejęte w wyniku fuzji i połączeń zaangażowania z tytułu utraty wartości na moment fuzji/połączeń.

Utrata wartości

Fundamentalna zmiana w obszarze utraty wartości to fakt, że MSR 39 opiera się na koncepcji strat poniesionych, natomiast MSSF 9 opiera się na koncepcji strat oczekiwanych.

Zgodnie z ogólną zasadą utrata wartości będzie mierzona jako 12 miesięczne oczekiwane straty kredytowe albo dożywotnie oczekiwane straty kredytowe. Podstawa pomiaru będzie zależeć od tego czy, nastąpił znaczący wzrost ryzyka kredytowego od momentu początkowego ujęcia. Kredyty alokowane będą do 3 koszyków (ang. *stage*):

Portfel bez utraty wartości (tzw. IBNR zgodnie z MSR 39)	Koszyk 1 (aktywa, których ryzyko kredytowe nie wzrosło istotnie)	12 miesięczne oczekiwane straty kredytowe
	Koszyk 2 (istotny wzrost ryzyka kredytowego)	dożywotnie oczekiwane straty kredytowe
Portfel z utratą wartości	Kredyty z utratą wartości (w ramach tego portfela ujmowane są kredyty z utratą wartości w momencie początkowego ujęcia tzw. POCl)	dożywotnie oczekiwane straty kredytowe

Grupa Kapitałowa identyfikuje przesłankę istotnego wzrostu ryzyka w oparciu o porównanie krzywych prawdopodobieństwa niewypłacalności w horyzoncie trwania ekspozycji na datę początkowego ujęcia oraz na datę raportową. Dla każdej daty raportowej porównywane są tylko te części oryginalnej i obecnej krzywej prawdopodobieństwa niewypłacalności, które odpowiadają okresowi począwszy od daty raportowej do zapadalności ekspozycji. Porównanie opiera się na wartości średniego prawdopodobieństwa niewypłacalności w analizowanym okresie korygowanego o bieżące oraz prognozowane wskaźniki makroekonomiczne.

W celu identyfikacji pozostałych przesłanek istotnego wzrostu ryzyka kredytowego Grupa Kapitałowa wykorzystuje pełną dostępną informację jakościową i ilościową, w tym:

- działania restrukturyzacyjne wprowadzające dla dłużnika udogodnienia wymuszone jego trudną sytuacją finansową (ang. *forbearance*),
- opóźnienie z tytułu spłat przekraczające 30 dni,
- zidentyfikowane sygnały wczesnego ostrzegania w ramach procesu monitoringu świadczące o istotnym wzroście ryzyka kredytowego,
- toczące się postępowanie sporne z klientem,
- ocenę analityka w ramach procesu analizy zindywidualizowanej,
- brak dostępnej oceny ryzyka kredytowego ekspozycji na moment początkowego ujęcia uniemożliwiający ocenę czy nastąpił wzrost ryzyka kredytowego.

Strata oczekiwana zarówno w całym okresie trwania ekspozycji, jak i w okresie 12 miesięcy jest sumą strat oczekiwanych w poszczególnych okresach zdyskontowanych efektywną stopą procentową. W celu wyznaczenia wartości aktywa na moment niewykonania zobowiązania w danym okresie Grupa Kapitałowa koryguje parametr określający wielkość ekspozycji na moment niewykonania zobowiązania o przyszłe spłaty.

W zakresie analizy portfelowej, wpływ scenariuszy makroekonomicznych jest uwzględniany w wysokości poszczególnych parametrów. Grupa Kapitałowa, określając metodykę kalkulacji poszczególnych parametrów ryzyka, bada zależność wysokości tych parametrów od warunków makroekonomicznych w oparciu o dane historyczne. Na potrzeby kalkulacji straty oczekiwanej, analogicznie jak w przypadku identyfikacji przesłanki istotnego wzrostu ryzyka kredytowego, wykorzystywane są scenariusze makroekonomiczne. Ostateczna strata oczekiwana jest średnią ważoną prawdopodobieństwem scenariuszy ze strat oczekiwanych odpowiadających poszczególnym scenariuszom. Grupa Kapitałowa zapewnia zgodność scenariuszy makroekonomicznych stosowanych na potrzeby kalkulacji parametrów ryzyka ze scenariuszami makroekonomicznymi wykorzystywanymi w procesach budżetowania ryzyka kredytowego. Na moment początkowego ujęcia wszystkie kredyty są ujmowane w koszyku 1 z wyłączeniem portfela POCI.

Rachunkowość zabezpieczeń

MSSF 9 zwiększa zakres pozycji jakie można wyznaczać jako pozycje zabezpieczane, a także umożliwia wyznaczenie jako instrumentu zabezpieczającego aktywów lub zobowiązań finansowych wycenianych w wartości godziwej przez wynik finansowy. Zniesiono również obowiązek retrospektywnego pomiaru efektywności zabezpieczenia przy jednoczesnym zniesieniu obowiązującego wcześniej limitu 80%-125% (warunkiem stosowania rachunkowości zabezpieczeń ma być ekonomiczna zależność pomiędzy instrumentem zabezpieczającym a pozycją zabezpieczaną). Ponadto zwiększono zakres wymaganych ujawnień dotyczących strategii zarządzania ryzykiem, przepływów pieniężnych wynikających z transakcji zabezpieczających oraz wpływu rachunkowości zabezpieczeń na sprawozdanie finansowe.

W związku z niezakończonymi jeszcze pracami nad zmianą standardu w zakresie rachunkowości zabezpieczeń w ujęciu portfelowym (ang. *macro hedge*), jednostki mają wybór w zakresie stosowania przepisów dotyczących rachunkowości zabezpieczeń: można albo nadal stosować przepisy MSR 39 albo stosować nowy standard MSSF 9 z wyłączeniem z zakresu zabezpieczeń portfelowych wartości godziwej odnoszących się do ryzyka stopy procentowej.

Po ukończeniu analizy ryzyk i korzyści związanych z przyjęciem rozwiązań dotyczących rachunkowości zabezpieczeń wprowadzonych przez MSSF 9 Grupa Kapitałowa zdecydowała o dalszym stosowaniu przepisów MSR 39 w zakresie przepisów dotyczących rachunkowości zabezpieczeń i kontynuacji relacji zabezpieczających.

Ujawnienia i dane porównawcze

W ocenie Grupy Kapitałowej zastosowanie MSSF 9 wymaga istotnej zmiany sposobu prezentacji oraz zakresu ujawnień dotyczących obszaru instrumentów finansowych, w tym w pierwszym roku jego zastosowania, kiedy wymagane są szerokie informacje dotyczące bilansu otwarcia i dokonanych przekształceń. Grupa Kapitałowa zamierza skorzystać z zapisów MSSF 9 umożliwiających zwolnienie z obowiązku przekształcania danych porównawczych dla okresów wcześniejszych w odniesieniu do zmian wynikających z klasyfikacji i wyceny oraz utraty wartości. Różnice w wartości bilansowej aktywów i zobowiązań finansowych wynikające z zastosowania MSSF 9 zostaną ujęte jako element wyniku z lat ubiegłych w kapitałach własnych na dzień 1 stycznia 2018 roku.

Harmonogram wdrożenia

Jak opisano powyżej w 2016 roku prowadzony był projekt „MSSF 9 Analiza luki”, który objął analizę biznesową luk w przygotowaniu Grupy Kapitałowej do wdrożenia MSSF 9. Projekt podzielony był na dwa obszary: 1) klasyfikacja i wycena, w tym rachunkowość zabezpieczeń oraz kwestie sprawozdawcze i podatkowe oraz 2) utrata wartości. Pierwszy obszar zarządzany był przez Pion Rachunkowości, drugi zaś przez Pion Ryzyka. Dodatkowo w Banku utworzono Komitet Sterujący, którego zadaniem było podejmowanie kluczowych decyzji oraz kontrola realizacji projektu. W skład Komitetu Sterującego weszli Dyrektorzy Pionu Rachunkowości, Pionu Ryzyka, Departamentów: Ryzyka Kredytowego, Rachunkowości i Sprawozdawczości, Informacji Zarządczej oraz Rozwoju Aplikacji Transakcyjnych. Komitet Sterujący wspierali Sponsorzy Projektu: Wiceprezes Zarządu odpowiedzialny za obszar zarządzania ryzykiem oraz Wiceprezes Zarządu odpowiedzialny za obszar finansów i rachunkowości. W projekt zaangażowani byli oprócz pracowników z obszaru rachunkowości i sprawozdawczości, podatków i ryzyka również pracownicy z departamentów biznesowych, rozliczeniowych i informatycznych. Dodatkowo w projekcie brali udział przedstawiciele PKO Banku Hipotecznego SA (obszar rachunkowości i ryzyka).

W 2017 roku rozpoczął się drugi etap projektu mający na celu wdrożenie zmian wynikających z MSSF 9. Podobnie jak pierwszy etap obejmujący analizę luki, projekt prowadzony jest w podziale na dwa współpracujące ze sobą obszary: 1) klasyfikacja i wycena, w tym rachunkowość zabezpieczeń oraz kwestie sprawozdawcze i podatkowe oraz 2) utrata wartości. Drugi etap projektu obejmuje m.in.:

- wypracowanie najbardziej optymalnych rozwiązań w systemach IT oraz ich wdrożenie;
- określanie modeli biznesowych i opracowanie nowych procesów biznesowych m.in. z zakresu: dokonywania testów SPPI, benchmark testów i dokonywania modyfikacji przepływów pieniężnych;
- zmiany w przepisach wewnętrznych Banku;
- kalkulację korekt na bilans otwarcia (1 stycznia 2018 roku) wynikających z implementacji MSSF 9, w tym tych które zostaną odniesione na kapitały własne Banku na dzień 1 stycznia 2018 roku.

Grupa Kapitałowa jest na zaawansowanym etapie prac w zakresie wdrożenia wypracowanych rozwiązań metodologicznych zarówno w zakresie klasyfikacji i wyceny, jak i utraty wartości.

W celu dostosowania rozwiązań informatycznych Grupy Kapitałowej do wymogów wynikających z MSSF 9 w obszarze klasyfikacji i wyceny, Grupa Kapitałowa wypracowała i zaimplementowała testowo rozwiązania dotyczące zintegrowanego systemu informatycznego obsługującego m.in. produkty kredytowe oraz przygotowała założenia do zmian w systemach obsługujących transakcje skarbowe (papiery wartościowe.). Modyfikacji w systemach źródłowych ulegną kategorie klasyfikacji aktywów finansowych w celu dostosowania ich do wymogów MSSF 9 oraz zapewnione zostaną rozwiązana w zakresie modyfikacji/derecognition aktywów finansowych. Grupa Kapitałowa opracowała metodyki przeprowadzania testów modelu biznesowego, SPPI (przepływów finansowych) oraz benchmarkowych (testy ilościowe) oraz metodykę wyceny aktywów finansowych do wartości godziwej. Grupa zakończyła także prace związane z określeniem zmian w procesach biznesowych, rachunkowych oraz pozostałych o charakterze operacyjnym. Grupa Kapitałowa rozbudowuje dostępne aplikacje w celu zapewnienia kalkulacji korekt do wartości godziwej dla zaangażowań kredytowych, dla których nastąpiło derecognition oraz zaklasyfikowanych do wyceny do wartości godziwej, jak i identyfikacji ekspozycji POCL.

W obszarze utraty wartości działania Grupy Kapitałowej polegają na dostosowaniu aplikacji wykorzystywanych do pomiaru utraty wartości do oczekiwanych zmian, w szczególności modyfikacji zakresu danych wejściowych i wyjściowych, implementacji algorytmów pomiaru utraty wartości zgodnie z wymogami MSSF 9 oraz optymalizacji infrastruktury IT w celu uzyskania efektywności aplikacji adekwatnej do zakresu obliczeń, istotnie większego niż w ramach MSR 39. Ze względu na istotność zagadnienia Grupa Kapitałowa realizuje zmiany przy wsparciu doradcy zewnętrznego.

Równocześnie trwają prace nad zmianami w hurtowni danych Grupy Kapitałowej oraz w ekstraktach sprawozdawczych stanowiących podstawę do sporządzenia sprawozdań finansowych. Zakończenie implementacji zmian z tytułu MSSF 9 planowane jest na koniec 4 kwartału 2017 roku.

Kwantyfikacja wpływu MSSF 9 na sytuację finansową i fundusze własne

Z uwagi na toczące się prace metodologiczne w zakresie przede wszystkim obszaru utraty wartości, a także toczące się prace legislacyjne w zakresie zmian w przepisach podatkowych (głównie wpływające na kwestie rozpoznania podatku odroczonego z tytułu odpisów aktualizujących ekspozycje kredytowe), prezentacja wstępnych danych ilościowych zdaniem Grupy Kapitałowej nie zwiększyłaby wartości informacyjnej sprawozdania finansowego dla jego odbiorców. Mając to na uwadze Grupa Kapitałowa zaprezentowała informacje jakościowe pozwalające na ocenę wpływu MSSF 9 na pozycję finansową Grupy Kapitałowej oraz zarządzanie kapitałem.

Grupa Kapitałowa zakłada, że wprowadzenie nowego modelu utraty wartości opartego na koncepcji straty oczekiwanej i w efekcie wcześniejszego rozpoznania straty będzie miało wpływ szczególnie na wysokość odpisów dla ekspozycji zaklasyfikowanych do koszyka 2. W zakresie wpływu MSSF 9 na wymogi kapitałowe, zgodnie z wersją wstępną dokumentu CRR II / CRD V opublikowaną 23 listopada 2016 roku, Grupa Kapitałowa będzie miała prawo uwzględnić tymczasowo dodatkowy składnik funduszy własnych w ramach Tier 1 związany z wdrożeniem MSSF 9. Dodatkowy składnik funduszy własnych ma na celu w sposób stopniowy (tj. w ciągu 5 lat, z gradacją liniową 20% rocznie) uwzględnić wpływ istotnego wzrostu odpisów na poziom funduszy własnych. Dodatkowy składnik funduszy własnych miałby być kalkulowany jako różnica w poziomie odpisów z tytułu oczekiwanej straty kredytowej w horyzoncie trwania ekspozycji i oczekiwanej straty kredytowej 12-miesięcznej dla kredytów z istotnym wzrostem ryzyka kredytowego. Zgodnie z projektem CRR II, Grupa Kapitałowa będzie miała prawo rozpoznania 100% tej różnicy jako składnik funduszy własnych w 2018 roku, w 2019 roku możliwe będzie rozpoznanie 80% tej wartości; w kolejnych latach będą to odpowiednio poziomy 60%; 40% i 20%. Spadek funduszy własnych wynikający ze zmiany horyzontu kalkulacji odpisów ze stosowanego obecnie okresu ujawnienia straty poniesionej (parametr LIP) do 12 miesięcy zostanie w całości uwzględniony już w kalkulacji współczynników kapitałowych na moment wdrożenia MSSF 9. Ilościowa ocena wpływu zmian w zakresie utraty wartości na sprawozdania finansowe nie jest jeszcze dostępna przede wszystkim z uwagi na aktualnie toczące się prace związane z implementacją założeń ustalonych w projekcie MSSF 9 „Analiza luki” w modelach ryzyka kredytowego.

W przypadku portfela kredytów hipotecznych objętych poolingiem, Bank na poziomie jednostkowego sprawozdania finansowego będzie wyceniał ten portfel do wartości godziwej, z zastrzeżeniem że wpływ tej korekty będzie rozpoznawany w innych dochodach całkowitych.

MSSF 15 PRZYCHODY Z UMÓW Z KLIENTAMI

MSSF 15 zastępuje MSR 11 Umowy o budowę, MSR 18 Przychody, KIMSF 13 Programy lojalnościowe, KIMSF 15 Umowy dotyczące budowy nieruchomości, KIMSF 18 Przekazanie aktywów przez klientów, oraz SKI 31 Przychody – transakcje barterowe dotyczące usług reklamowych.

Podstawową zasadą jest ujmowanie przychodów w taki sposób, aby odzwierciedlić transakcję przeniesienia na klienta towarów lub usług w kwocie odzwierciedlającej wartość wynagrodzenia, którego jednostka oczekuje w zamian za te towary lub usługi. W celu rozpoznania przychodu w odpowiednim momencie i wysokości, standard przedstawia pięciostopniowy model analizy polegający na: identyfikacji umowy z klientem i wiążącego zobowiązania, następnie określeniu ceny transakcyjnej, jej odpowiedniej alokacji i rozpoznaniu przychodu w momencie, kiedy zobowiązanie zostało wypełnione.

Z zakresu standardu wyłączone są instrumenty finansowe (MSR 39), umowy ubezpieczeniowe (MSSF 4) oraz transakcje leasingu (MSR 17), stąd Grupa Kapitałowa szacuje, że wpływ na jej sprawozdanie finansowe nie powinien być istotny.

4.3 NOWE STANDARDY I INTERPRETACJE ORAZ ZMIANY DO NICH, KTÓRE ZOSTAŁY OPUBLIKOWANE I NIE SĄ ZATWIERDZONE PRZEZ UNIĘ EUROPEJSKĄ

MSSF 16 LEASING

Opublikowany przez Radę Międzynarodowych Standardów Rachunkowości 13 stycznia 2016 roku i obowiązuje dla okresów rocznych rozpoczynających się z dniem 1 stycznia 2019 roku lub po tej dacie. Nowy standard zastąpi obecnie obowiązujący MSR 17 Leasing.

MSSF 16 wprowadza nowe zasady ujmowania leasingu. Główną zmianą jest wyeliminowanie klasyfikacji leasingu na leasing operacyjny i leasing finansowy, a zamiast tego wprowadzenie jednego modelu księgowego leasingu. Stosując jeden model leasingobiorca jest zobowiązany rozpoznać aktywa będące przedmiotem leasingu w sprawozdaniu z sytuacji finansowej oraz odpowiadające im zobowiązania, za wyjątkiem krótkoterminowych umów leasingowych do 12 miesięcy oraz umów leasingowych dotyczących nieistotnych kwotowo składników aktywów.

Leasingobiorca jest również zobowiązany rozpoznać koszty amortyzacji aktywa będącego przedmiotem leasingu oddzielnie od kosztów odsetek z tytułu zobowiązania leasingowego w rachunku zysków i strat.

Aktualne ujęcie księgowe przez leasingodawcę pozostanie w znacznej mierze niezmienione przez MSSF 16. Oznacza to, że leasingodawca kontynuuje klasyfikację leasingów jako leasing operacyjny lub leasing finansowy oraz ich ujęcie księgowe jako dwa oddzielne typy leasingu.

Grupa Kapitałowa uważa, że zastosowanie nowego standardu będzie miało wpływ na ujmowanie, prezentację, wycenę oraz ujawnienia aktywów będących przedmiotem leasingu operacyjnego oraz odpowiadających im zobowiązań w sprawozdaniu finansowym Grupy Kapitałowej jako leasingobiorcy.

POZOSTAŁE ZMIANY:

- Zmiany do MSR 12 Podatek dochodowy dotyczą wyjaśnienia sposobu wykazywania aktywów z tytułu odroczonego podatku w związku z instrumentami dłużnymi wycenianymi w wartości godziwej. Grupa Kapitałowa nie oczekuje, że wpływ zmian do MSR 12 będzie istotny.
- Zmiany do MSSF 10 oraz MSR 28 dotyczą sprzedaży lub wniesienia aktywów przez inwestora do wspólnego przedsięwzięcia lub jednostki stowarzyszonej. Grupa Kapitałowa nie oczekuje, że wpływ zmian do MSSF 10 i MSR 28 będzie istotny.
- Zmiany w MSR 40 Nieruchomości inwestycyjne oraz poprawki do MSSF 2014-2016 (MSSF 1, MSR 28) nie będą miały wpływu na sprawozdanie finansowe Grupy Kapitałowej.
- Zmiany do MSSF 2 Płatności na bazie akcji zostały opublikowane przez Radę Międzynarodowych Standardów Rachunkowości 20 czerwca 2016 roku i obowiązują dla okresów rocznych rozpoczynających się z dniem 1 stycznia 2018 roku lub po tej dacie. Grupa Kapitałowa uważa, że zastosowanie zmienionego standardu nie będzie miało znaczącego wpływu na sprawozdanie finansowe na moment jego początkowego zastosowania.
- Zmiany do MSSF 15 Przychody z tytułu umów z klientami, wyjaśnienia do MSSF 15, zostały opublikowane przez Radę Międzynarodowych Standardów Rachunkowości 12 kwietnia 2016 roku i obowiązują dla okresów rocznych rozpoczynających się z dniem 1 stycznia 2018 roku lub po tej dacie. Zmiany do MSSF 15 precyzują wytyczne dotyczące identyfikacji obowiązków spełnienia świadczeń, ujęcia księgowego licencji dotyczących własności intelektualnej oraz oceny „mocodawca czy agent” w kontekście prezentowania przychodów w kwotach brutto czy netto. Dodano również praktyczne rozwiązania ułatwiające wdrożenie nowego standardu. Grupa Kapitałowa uważa, że zastosowanie standardu nie będzie miało znaczącego wpływu na sprawozdanie finansowe na moment jego początkowego zastosowania.
- Interpretacja KIMSF 22 Transakcje w walucie obcej i płatności zaliczkowe została opublikowana przez Radę Międzynarodowych Standardów Rachunkowości 8 grudnia 2016 roku i obowiązuje dla okresów rocznych rozpoczynających się z dniem 1 stycznia 2018 roku lub po tej dacie. Grupa Kapitałowa uważa, że zastosowanie interpretacji nie będzie miało znaczącego wpływu na sprawozdanie finansowe na moment jego początkowego zastosowania.

5. INFORMACJE DOTYCZĄCE SEGMENTÓW DZIAŁALNOŚCI ORAZ INFORMACJE O OBSZARACH GEOGRAFICZNYCH

INFORMACJE DOTYCZĄCE SEGMENTÓW DZIAŁALNOŚCI

Grupa Kapitałowa PKO Banku Polskiego SA prowadzi działalność biznesową w ramach segmentów oferujących określone produkty i usługi adresowane do określonych grup klientów. Sposób podziału segmentów biznesowych zapewnia spójność z modelem zarządzania sprzedażą i oferowania klientom kompleksowej oferty produktowej obejmującej zarówno tradycyjne produkty bankowe, jak również bardziej złożone produkty o charakterze inwestycyjnym oraz usługi świadczone przez spółki Grupy Kapitałowej PKO Banku Polskiego SA. Przedstawiona poniżej nota segmentacyjna jest ujmowana w wewnętrznym systemie sprawozdawczym, tj. informacjach przekazywanych Zarządowi PKO Banku Polskiego SA, służących do oceny osiągniętych wyników oraz alokacji zasobów. Prezentowane poniżej zestawienie wyników segmentów odzwierciedla wewnętrzną strukturę organizacyjną Grupy Kapitałowej PKO Banku Polskiego SA.

Grupa Kapitałowa PKO Banku Polskiego SA obejmuje trzy podstawowe segmenty: detaliczny, korporacyjny i inwestycyjny oraz centrum transferowe:

1. **SEGMENT DETALICZNY** oferuje pełen zakres obsługi osób prywatnych w ramach bankowości detalicznej i prywatnej oraz bankowości hipotecznej. Ponadto obejmuje transakcje dokonywane z osobami prawnymi, tj. małymi i średnimi przedsiębiorstwami. Do produktów i usług oferowanych klientom tego segmentu należą m.in.: rachunki bieżące, rachunki oszczędnościowe, lokaty terminowe, usługi private banking, produkty inwestycyjno-ubezpieczeniowe, karty kredytowe i debetowe, usługi bankowości elektronicznej. W zakresie finansowania obejmuje kredyty konsumpcyjne, kredyty hipoteczne, w tym oferowane przez PKO Bank Hipoteczny SA, a także kredyty gospodarcze dla małych i średnich przedsiębiorstw, deweloperów, spółdzielni i zarządców nieruchomości oraz leasing i faktoring oferowany przez Grupę Kapitałową PKO Leasing. Wyniki segmentu detalicznego obejmują ponadto wyniki spółek: PKO TFI SA, PKO BP BANKOWY PTE SA, PKO Życie Towarzystwo Ubezpieczeń SA, PKO Towarzystwo Ubezpieczeń SA, PKO BP Finat Sp. z o.o. oraz ZenCard Sp. z o.o.
2. **SEGMENT KORPORACYJNY I INWESTYCYJNY** obejmuje transakcje dokonywane z dużymi klientami korporacyjnymi i instytucjami finansowymi. Segment ten obejmuje m.in. następujące produkty i usługi: prowadzenie rachunków bieżących i lokat terminowych, przechowywanie papierów wartościowych, produkty walutowe i pochodne, kredyty gospodarcze oraz leasing i faktoring oferowany przez Grupę Kapitałową PKO Leasing. W ramach tego segmentu PKO Bank Polski SA zawiera również samodzielnie lub w konsorcjum z innymi bankami umowy finansowania dużych projektów w formie kredytów oraz emisji nieskarbowych papierów wartościowych. Ponadto segment obejmuje działalność własną, tj. działalność inwestycyjną, działalność maklerską, transakcje międzybankowe, instrumentami pochodnymi i dłużnymi papierami wartościowymi. Wyniki segmentu korporacyjnego i inwestycyjnego obejmują także wyniki spółek prowadzących działalność na Ukrainie, przede wszystkim KREDOBANK SA oraz prowadzących działalność deweloperską i zarządzania nieruchomościami.
3. **CENTRUM TRANSFEROWE** obejmuje wynik z tytułu wewnętrznych rozliczeń cen transferowych funduszy, wynik długoterminowych źródeł finansowania oraz wynik pozycji zaklasyfikowanych do rachunkowości zabezpieczeń. Wewnętrzny transfer funduszy oparty jest o stawki transferowe bazujące na stopach rynkowych. Transakcje pomiędzy segmentami operacyjnymi odbywają się na normalnych, komercyjnych warunkach. Długoterminowe finansowanie zewnętrzne obejmuje emisje papierów wartościowych, w tym emisje listów zastawnych, zobowiązania podporządkowane oraz kredyty otrzymane od instytucji finansowych. W ramach tego segmentu prezentowane są wyniki spółki PKO Finance AB. Ponadto w Centrum transferowym został zaprezentowany całkowity wynik osiągnięty przez PKO Bank Polski SA z tytułu realizacji transakcji przejęcia Visa Europe Ltd. przez Visa Inc. w danych porównawczych za 2016 rok.

Grupa Kapitałowa PKO Banku Polskiego SA zazwyczaj rozlicza transakcje między segmentami w taki sposób, jakby dotyczyły one podmiotów niepowiązanych – przy zastosowaniu wewnętrznych stawek rozliczeniowych. Transakcje pomiędzy segmentami odbywają się na normalnych, komercyjnych warunkach.

Zasady rachunkowości stosowane w raporcie segmentacyjnym są zgodne z zasadami rachunkowości opisanymi w Nocie 3 niniejszego sprawozdania.

Prezentowane aktywa i zobowiązania segmentu są aktywami i zobowiązaniami operacyjnymi wykorzystywanymi przez segment w działalności operacyjnej. Wartości aktywów i zobowiązań oraz przychodów i kosztów dla poszczególnych segmentów oparte są o wewnętrzne informacje zarządcze. Poszczególnym segmentom przypisano aktywa i zobowiązania oraz związane z tymi aktywami i zobowiązaniami przychody i koszty.

Obciążenie z tytułu podatku dochodowego w zakresie prezentacji wyniku oraz aktywo z tytułu odroczonego podatku dochodowego, należności z tytułu bieżącego podatku dochodowego, zobowiązania z tytułu bieżącego podatku dochodowego oraz rezerwa z tytułu odroczonego podatku dochodowego w zakresie prezentacji sprawozdania z sytuacji finansowej zostały ujęte na poziomie Grupy.

W poniższych tabelach przedstawione zostały dane dotyczące przychodów i wyników poszczególnych segmentów operacyjnych Grupy Kapitałowej PKO Banku Polskiego SA za okres 9 miesięcy zakończony dnia 30 września 2017 roku oraz 30 września 2016 roku, a także aktywów i zobowiązań na dzień 30 września 2017 roku oraz na dzień 31 grudnia 2016 roku.

ZA OKRES ZAKOŃCZONY DNIA 30 WRZEŚNIA 2017 ROKU	Działalność kontynuowana			
	Segment detałiczny	Segment korporacyjny i inwestycyjny	Centrum transferowe i pozostały	Działalność ogółem Grupy Kapitałowej PKO Banku Polskiego SA
Wynik z tytułu odsetek	5 199	995	163	6 357
Wynik z tytułu prowizji i opłat	1 761	453	(5)	2 209
Wynik pozostały	321	373	29	723
Wynik na operacjach finansowych	(1)	35	(6)	28
Wynik z pozycji wymiany	155	135	34	324
Przychody z tytułu dywidend	-	12	-	12
Pozostałe przychody i koszty operacyjne netto	147	211	1	359
Przychody/koszty na rzecz klientów wewnętrznych	20	(20)	-	-
Wynik z tytułu odpisów aktualizujących z tytułu utraty wartości i rezerw	(859)	(313)	-	(1 172)
Ogólne koszty administracyjne, w tym:	(3 560)	(695)	(55)	(4 310)
amortyzacja	(552)	(79)	-	(631)
Podatek od niektórych instytucji finansowych	(528)	(187)	17	(698)
Udział w zyskach (stratach) jednostek stowarzyszonych i wspólnych przedsięwzięciach	-	-	-	20
Zysk segmentu brutto	2 334	626	149	3 129
Podatek dochodowy (obciążenie podatkowe)	-	-	-	(841)
Zyski i straty udziałowców niesprawujących kontroli	-	-	-	4
Zysk netto przypadający na akcjonariuszy jednostki dominującej	2 334	626	149	2 284

NA DZIEŃ 30 WRZEŚNIA 2017 ROKU	Działalność kontynuowana			
	Segment detałiczny	Segment korporacyjny i inwestycyjny	Centrum transferowe i pozostały	Działalność ogółem Grupy Kapitałowej PKO Banku Polskiego SA
Aktywa	160 482	122 588	5 194	288 264
Aktywa niealokowane	-	-	-	1 697
Suma aktywów	160 482	122 588	5 194	289 961
Zobowiązania	170 275	49 839	34 097	254 211
Zobowiązania niealokowane	-	-	-	410
Suma zobowiązań	170 275	49 839	34 097	254 621

ZA OKRES ZAKOŃCZONY DNIA 30 WRZEŚNIA 2016 ROKU	Działalność kontynuowana*			
	Segment detałiczny	Segment korporacyjny i inwestycyjny	Centrum transferowe i pozostały	Działalność ogółem Grupy Kapitałowej PKO Banku Polskiego SA
Wynik z tytułu odsetek	4 855	898	(19)	5 734
Wynik z tytułu prowizji i opłat	1 598	393	(3)	1 988
Wynik pozostały	255	455	441	1 151
Wynik na operacjach finansowych	6	109	403	518
Wynik z pozycji wymiany	179	134	38	351
Przychody z tytułu dywidend	-	10	-	10
Pozostałe przychody i koszty operacyjne netto	51	221	-	272
Przychody/koszty na rzecz klientów wewnętrznych	19	(19)	-	-
Wynik z tytułu odpisów aktualizujących z tytułu utraty wartości i rezerw	(767)	(434)	-	(1 201)
Ogólne koszty administracyjne, w tym:	(3 464)	(670)	-	(4 134)
amortyzacja	(516)	(76)	-	(592)
Podatek od niektórych instytucji finansowych	(434)	(164)	3	(595)
Udział w zyskach (stratach) jednostek stowarzyszonych i wspólnych przedsięwzięciach	-	-	-	25
Zysk segmentu brutto	2 043	478	422	2 968
Podatek dochodowy (obciążenie podatkowe)	-	-	-	(687)
Zyski i straty udziałowców niesprawujących kontroli	-	-	-	-
Zysk netto przypadający na akcjonariuszy jednostki dominującej	2 043	478	422	2 281

* Dane za 3 kwartały 2016 rok zostały doprowadzone do porównywalności, w związku ze zmianą prezentacyjną wynikającą z przyporządkowania spółek do poszczególnych segmentów.

NA DZIEŃ 31 GRUDNIA 2016 ROKU	Działalność kontynuowana			
	Segment detałiczny	Segment korporacyjny i inwestycyjny	Centrum transferowe i pozostały	Działalność ogółem Grupy Kapitałowej PKO Banku Polskiego SA
Aktywa	157 417	122 296	4 071	283 784
Aktywa niealokowane	-	-	-	1 789
Suma aktywów	157 417	122 296	4 071	285 573
Zobowiązania	168 476	48 899	35 293	252 668
Zobowiązania niealokowane	-	-	-	336
Suma zobowiązań	168 476	48 899	35 293	253 004

INFORMACJA O OBSZARACH GEOGRAFICZNYCH

Jako uzupełniający, Grupa PKO Banku Polskiego SA stosuje podział na obszary geograficzne. Działalność Grupy Kapitałowej PKO Banku Polskiego SA prowadzona jest na terenie Rzeczypospolitej Polskiej oraz na terenie Ukrainy przez Grupę Kapitałową KREDOBANK SA, „Inter-Risk Ukraina” Spółkę z dodatkową odpowiedzialnością i Finansową Kompanię „Prywatne Inwestycje” Sp. z o.o., na terenie Szwecji przez spółki zależne: PKO Finance AB oraz PKO Leasing Sverige AB, na terenie Irlandii: ROOF Poland Leasing 2014 DAC, na terenie Republiki Federalnej Niemiec przez oddział korporacyjny PKO Banku Polskiego SA (PKO Bank Polski Niederlassung Deutschland) oraz przez oddział korporacyjny na terenie Republiki Czeskiej. Dla celów prezentacyjnych wyniki spółek prowadzących działalność na terenie Szwecji, Irlandii oraz wyniki oddziałów działających na terenie Niemiec i Czech, które z punktu widzenia skali działalności Grupy Kapitałowej PKO Banku Polskiego SA nie są znaczące, ujęto w segmencie Polska.

ZA OKRES ZAKOŃCZONY DNIA 30 WRZEŚNIA 2017 ROKU	Polska	Ukraina	Razem
Wynik z tytułu odsetek	6 242	115	6 357
Wynik z tytułu prowizji i opłat	2 169	40	2 209
Wynik pozostały	712	11	723
Ogólne koszty administracyjne	(4 221)	(89)	(4 310)
Wynik z tytułu odpisów aktualizujących z tytułu utraty wartości i rezerw	(1 154)	(18)	(1 172)
Podatek od niektórych instytucji finansowych	(698)	-	(698)
Udział w zyskach (stratach) jednostek stowarzyszonych i wspólnych przedsięwzięciach	-	-	20
Zysk brutto	3 050	59	3 129
Podatek dochodowy (obciążenie podatkowe)	-	-	(841)
Zyski i straty udziałowców niesprawujących kontroli	-	-	4
Zysk netto przypadający na akcjonariuszy jednostki dominującej	3 050	59	2 284

NA DZIEŃ 30 WRZEŚNIA 2017 ROKU	Polska	Ukraina	Razem
Aktywa, w tym:	288 181	1 780	289 961
niefinansowe aktywa trwałe	6 292	94	6 386
aktywa z tytułu odroczonego podatku oraz należność z tytułu bieżącego podatku dochodowego	1 691	6	1 697
Zobowiązania	253 028	1 593	254 621

ZA OKRES ZAKOŃCZONY DNIA 30 WRZEŚNIA 2016 ROKU	Polska	Ukraina	Razem
Wynik z tytułu odsetek	5 632	102	5 734
Wynik z tytułu prowizji i opłat	1 957	31	1 988
Wynik pozostały	1 152	(1)	1 151
Ogólne koszty administracyjne	(4 060)	(74)	(4 134)
Wynik z tytułu odpisów aktualizujących z tytułu utraty wartości i rezerw	(1 180)	(21)	(1 201)
Podatek od niektórych instytucji finansowych	(595)	-	(595)
Udział w zyskach (stratach) jednostek stowarzyszonych i wspólnych przedsięwzięciach	-	-	25
Zysk brutto	2 906	37	2 968
Podatek dochodowy	-	-	(687)
Zyski i straty udziałowców niesprawujących kontroli	-	-	-
Zysk netto przypadający na akcjonariuszy jednostki dominującej	2 906	37	2 281

NA DZIEŃ 31 GRUDNIA 2016 ROKU	Polska	Ukraina	Razem
Aktywa, w tym:	283 861	1 712	285 573
niefinansowe aktywa trwałe	6 685	83	6 768
aktywa z tytułu odroczonego podatku oraz należność z tytułu bieżącego podatku dochodowego	1 780	9	1 789
Zobowiązania	251 444	1 560	253 004

NOTY DO RACHUNKU ZYSKÓW I STRAT

6. PRZYCHODY I KOSZTY Z TYTUŁU ODSETEK

PRZYCHODY Z TYTUŁU ODSETEK OD:	III kwartał okres od 01.07.2017 do 30.09.2017	3 kwartały narastająco okres od 01.01.2017 do 30.09.2017	III kwartał okres od 01.07.2016 do 30.09.2016	3 kwartały narastająco okres od 01.01.2016 do 30.09.2016
kredytów i innych należności udzielonych bankom	36	99	28	82
kredytów i pożyczek udzielonych klientom, w tym:	2 348	6 794	2 119	6 187
od kredytów z rozpoznaną utratą wartości	70	202	71	216
inwestycyjnych papierów wartościowych	258	785	218	619
pochodnych instrumentów zabezpieczających	87	230	78	260
aktywów finansowych wyznaczonych przy początkowym ujęciu jako wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	42	153	54	163
aktywów finansowych przeznaczonych do obrotu z wyłączeniem pochodnych instrumentów finansowych	10	33	20	55
inne	-	-	1	4
Razem	2 781	8 094	2 518	7 370

KOSZTY Z TYTUŁU ODSETEK OD:	III kwartał okres od 01.07.2017 do 30.09.2017	3 kwartały narastająco okres od 01.01.2017 do 30.09.2017	III kwartał okres od 01.07.2016 do 30.09.2016	3 kwartały narastająco okres od 01.01.2016 do 30.09.2016
zobowiązań wobec banków	(41)	(112)	(25)	(64)
zobowiązań wobec klientów	(401)	(1 219)	(383)	(1 178)
własnej emisji papierów dłużnych i zobowiązań podporządkowanych	(117)	(332)	(93)	(288)
dłużnych papierów wartościowych dostępnych do sprzedaży	(19)	(57)	(24)	(56)
aktywów finansowych przeznaczonych do obrotu z wyłączeniem pochodnych instrumentów finansowych	(3)	(8)	(13)	(29)
aktywów finansowych wyznaczonych przy początkowym ujęciu jako wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	(3)	(9)	(8)	(21)
Razem	(584)	(1 737)	(546)	(1 636)

7. PRZYCHODY I KOSZTY Z TYTUŁU PROWIZJI I OPŁAT

PRZYCHODY Z TYTUŁU PROWIZJI I OPŁAT OD:	III kwartał okres od 01.07.2017 do 30.09.2017	3 kwartały narastająco okres od 01.01.2017 do 30.09.2017	III kwartał okres od 01.07.2016 do 30.09.2016	3 kwartały narastająco okres od 01.01.2016 do 30.09.2016
kart płatniczych i kredytowych	312	833	248	751
obsługi rachunków bankowych	211	645	222	660
udzielonych kredytów i pożyczek	154	460	151	457
obsługi funduszy inwestycyjnych oraz OFE (w tym opłaty za zarządzanie)	148	422	115	331
operacji kasowych	24	74	26	76
obsługi masowych operacji zagranicznych	25	75	22	63
działalności maklerskiej i organizacji emisji	55	155	31	97
oferowania produktów ubezpieczeniowych	25	69	12	17
sprzedaży i dystrybucji znaków opłaty sądowej	1	4	4	9
produktów inwestycyjno-ubezpieczeniowych	17	56	31	82
zleceń klientów	11	32	11	32
usług powierniczych	2	5	1	3
innych	33	78	23	74
Razem	1 018	2 908	897	2 652

KOSZTY Z TYTUŁU PROWIZJI I OPŁAT OD:	III kwartał okres od 01.07.2017 do 30.09.2017	3 kwartały narastająco okres od 01.01.2017 do 30.09.2017	III kwartał okres od 01.07.2016 do 30.09.2016	3 kwartały narastająco okres od 01.01.2016 do 30.09.2016
działalności kartowej	(166)	(450)	(119)	(404)
provizji poniesionych na rzecz podmiotów zewnętrznych za sprzedaż produktów	(9)	(46)	(25)	(66)
kontroli inwestycji budowlanych i wyceny nieruchomości	(11)	(32)	(10)	(30)
usług rozliczeniowych	(6)	(23)	(4)	(22)
provizji za usługi operacyjne banków	(3)	(13)	(5)	(14)
wysyłki SMS	(5)	(15)	(4)	(11)
zarządzania aktywami	(3)	(11)	(4)	(12)
opłat poniesionych przez Dom Maklerski	(4)	(15)	(4)	(11)
innych	(45)	(94)	(36)	(94)
Razem	(252)	(699)	(211)	(664)

8. PRZYCHODY Z TYTUŁU DYWIDEND

PRZYCHODY Z TYTUŁU DYWIDEND Z TYTUŁU:	III kwartał okres od 01.07.2017 do 30.09.2017	3 kwartały narastająco okres od 01.01.2017 do 30.09.2017	III kwartał okres od 01.07.2016 do 30.09.2016	3 kwartały narastająco okres od 01.01.2016 do 30.09.2016
Inwestycyjnych papierów wartościowych dostępnych do sprzedaży	1	11	-	9
Aktywów finansowych przeznaczonych do obrotu	-	1	1	1
Razem	1	12	1	10

9. WYNIK NA INSTRUMENTACH FINANSOWYCH WYCENIANYCH DO WARTOŚCI GODZIWEJ

WYNIK NA INSTRUMENTACH FINANSOWYCH WYCENIANYCH DO WARTOŚCI GODZIWEJ	III kwartał okres od 01.07.2017 do 30.09.2017	3 kwartały narastająco okres od 01.01.2017 do 30.09.2017	III kwartał okres od 01.07.2016 do 30.09.2016	3 kwartały narastająco okres od 01.01.2016 do 30.09.2016
Instrumenty dłużne	(5)	-	14	22
Instrumenty kapitałowe	4	3	(1)	(1)
Instrumenty pochodne (w tym nieefektywna część zabezpieczenia przepływów pieniężnych)	(1)	8	17	(11)
Pozostałe	-	-	-	5
Razem	(2)	11	30	15

10. WYNIK NA INWESTYCYJNYCH PAPIERACH WARTOŚCIOWYCH DOSTĘPNYCH DO SPRZEDAŻY

WYNIK NA INWESTYCYJNYCH PAPIERACH WARTOŚCIOWYCH	III kwartał okres od 01.07.2017 do 30.09.2017	3 kwartały narastająco okres od 01.01.2017 do 30.09.2017	III kwartał okres od 01.07.2016 do 30.09.2016	3 kwartały narastająco okres od 01.01.2016 do 30.09.2016
Kapitałowe papiery wartościowe*	(1)	1	-	418
Dłużne papiery wartościowe	17	16	27	85
Razem	16	17	27	503

* W II kwartale 2016 roku Grupa Kapitałowa rozpoznała zysk z tytułu rozliczenia transakcji Visa w wysokości 418 milionów PLN (szczegółowy opis transakcji zawarto w notcie „Inwestycyjne papiery wartościowe” skonsolidowanego sprawozdania finansowego Grupy Kapitałowej PKO Banku Polskiego SA za 2016 rok).

11. WYNIK Z POZYCJI WYMIANY

Wynik z pozycji wymiany obejmuje dodatnie i ujemne różnice kursowe, zarówno zrealizowane, jak i niezrealizowane, wynikające z wyceny aktywów i zobowiązań walutowych oraz z wyceny do wartości godziwej walutowych instrumentów pochodnych (FX forward, FX swap, CIRS oraz opcje walutowe). W pozycji tej ujmowana jest również część nieefektywna zabezpieczenia zmienności przepływów pieniężnych dla strategii zabezpieczających, w których pozycją zabezpieczającą są kontrakty CIRS.

Odписы z tytułu utraty wartości kredytów, pożyczek i innych należności wyrażonych w walutach obcych, które są tworzone w złotych, podlegają aktualizacji wraz ze zmianą wartości wyceny aktywów walutowych, na które są tworzone. Efekt tej aktualizacji ujmowany jest w wyniku z pozycji wymiany.

WYNIK Z POZYCJI WYMIANY	III kwartał okres od 01.07.2017 do 30.09.2017	3 kwartały narastająco okres od 01.01.2017 do 30.09.2017	III kwartał okres od 01.07.2016 do 30.09.2016	3 kwartały narastająco okres od 01.01.2016 do 30.09.2016
Wynik z pozycji wymiany	101	324	148	351
Razem	101	324	148	351

12. POZOSTAŁE PRZYCHODY I KOSZTY OPERACYJNE

POZOSTAŁE PRZYCHODY OPERACYJNE	III kwartał okres od 01.07.2017 do 30.09.2017	3 kwartały narastająco okres od 01.01.2017 do 30.09.2017	III kwartał okres od 01.07.2016 do 30.09.2016	3 kwartały narastająco okres od 01.01.2016 do 30.09.2016
przychody netto ze sprzedaży produktów i usług *	94	354	93	264
przychody ze sprzedaży jednostek zależnych	-	-	77	77
zyski ze sprzedaży, likwidacji środków trwałych, wartości niematerialnych oraz aktywów do zbycia	12	34	61	77
otrzymane odszkodowania, kary i grzywny	4	20	21	50
przychody uboczne	8	21	5	18
odzyskane należności przedawnione, umorzone, nieściągalne	1	3	4	6
inne	28	103	11	55
Razem	147	535	272	547

* W tym przychody dotyczące zakończonej w II kwartale 2017 roku inwestycji Neptun Park.

POZOSTAŁE KOSZTY OPERACYJNE	III kwartał okres od 01.07.2017 do 30.09.2017	3 kwartały narastająco okres od 01.01.2017 do 30.09.2017	III kwartał okres od 01.07.2016 do 30.09.2016	3 kwartały narastająco okres od 01.01.2016 do 30.09.2016
koszty sprzedanych produktów i usług *	(19)	(109)	(31)	(127)
straty na sprzedaży, likwidacji środków trwałych, wartości niematerialnych oraz aktywów do zbycia	(2)	(13)	(6)	(21)
koszty przekazanych darowizn	(6)	(19)	-	(14)
koszty uboczne	(4)	(13)	(4)	(12)
inne	(7)	(22)	(53)	(101)
Razem	(38)	(176)	(94)	(275)

* W tym koszty dotyczące zakończonej w II kwartale 2017 roku inwestycji Neptun Park.

13. WYNIK Z TYTUŁU ODPISÓW AKTUALIZUJĄCYCH Z TYTUŁU UTRATY WARTOŚCI I REZERW

WYNIK Z TYTUŁU ODPISÓW AKTUALIZUJĄCYCH Z TYTUŁU UTRATY WARTOŚCI I REZERW	Nota	III kwartał okres od 01.07.2017 do 30.09.2017	3 kwartały narastająco okres od 01.01.2017 do 30.09.2017	III kwartał okres od 01.07.2016 do 30.09.2016	3 kwartały narastająco okres od 01.01.2016 do 30.09.2016
Inwestycyjne papiery wartościowe dostępne do sprzedaży	25	4	28	-	(40)
Kredyty i pożyczki udzielone klientom	24	(395)	(1 145)	(371)	(1 092)
Rzeczowe aktywa trwałe		-	-	-	4
Wartości niematerialne		-	-	(1)	(4)
Inwestycje w jednostki stowarzyszone i wspólne przedsięwzięcia	40	(12)	(25)	(15)	(17)
Zapasy		-	-	-	(3)
Inne należności (inne aktywa)		(1)	(37)	(9)	(22)
Rezerwa na sprawy sporne oraz udzielone zobowiązania i gwarancje	37	15	7	(22)	(27)
Rezerwa na przyszłe zobowiązania (Inne rezerwy)	37	-	-	(1)	-
Razem		(389)	(1 172)	(419)	(1 201)

14. OGÓLNE KOSZTY ADMINISTRACYJNE

OGÓLNE KOSZTY ADMINISTRACYJNE	III kwartał okres od 01.07.2017 do 30.09.2017	3 kwartały narastająco okres od 01.01.2017 do 30.09.2017	III kwartał okres od 01.07.2016 do 30.09.2016	3 kwartały narastająco okres od 01.01.2016 do 30.09.2016
Świadczenia pracownicze	(745)	(2 227)	(709)	(2 109)
Koszty rzeczowe	(352)	(1 043)	(342)	(1 051)
Amortyzacja	(211)	(631)	(198)	(592)
Składki na Bankowy Fundusz Gwarancyjny (BFG)	(48)	(353)	(110)	(329)
Podatki i opłaty	(16)	(56)	(18)	(53)
Razem	(1 372)	(4 310)	(1 377)	(4 134)

Zgodnie z interpretacją KIMSF 21 Opłaty publiczne, opłaty ponoszone przez Grupę Kapitałową na rzecz Bankowego Funduszu Gwarancyjnego są ujmowane w rachunku zysków i strat w momencie zajścia zdarzenia obligującego. W 2016 roku Grupa Kapitałowa zobligowana była do wnoszenia składek z tytułu opłaty obowiązkowej oraz opłaty ostrożnościowej w okresach kwartalnych, w związku z tym koszty z tego tytułu były ujmowane w rachunku zysków i strat kwartalnie. Poczynając od 2017 roku Grupa Kapitałowa wnosi składki na fundusz gwarancyjny banków (kwartalnie) i fundusz przymusowej restrukturyzacji banków (raz do roku). W przypadku składki na fundusz przymusowej restrukturyzacji banków obowiązek wniesienia składki powstaje z dniem 1 stycznia danego roku, stąd jej wartość ujęta została w kosztach I kwartału 2017 roku (209 milionów PLN).

ŚWIADCZENIA PRACOWNICZE	III kwartał okres od 01.07.2017 do 30.09.2017	3 kwartały narastająco okres od 01.01.2017 do 30.09.2017	III kwartał okres od 01.07.2016 do 30.09.2016	3 kwartały narastająco okres od 01.01.2016 do 30.09.2016
Wynagrodzenia, w tym:	(628)	(1 858)	(599)	(1 753)
koszty składek pracowniczego programu emerytalnego	(12)	(36)	(12)	(35)
Ubezpieczenia, w tym:	(100)	(314)	(92)	(295)
składki na świadczenia emerytalne i rentowe	(80)	(262)	(76)	(248)
Inne świadczenia na rzecz pracowników	(17)	(55)	(18)	(61)
Razem	(745)	(2 227)	(709)	(2 109)

15. PODATEK OD NIEKTÓRYCH INSTYTUCJI FINANSOWYCH

Z dniem 1 lutego 2016 roku weszła w życie ustawa z dnia 15 stycznia 2016 roku o podatku od niektórych instytucji finansowych, która objęła m.in. banki oraz zakłady ubezpieczeń. Podstawę opodatkowania stanowi nadwyżka sumy aktywów podmiotu ponad 4 miliardy PLN, w przypadku banków wynikająca z zestawienia obrotów i sald na koniec każdego miesiąca. Banki są uprawnione do pomniejszenia podstawy opodatkowania m.in. o wartość funduszy własnych, a także wartość skarbowych papierów wartościowych. Dodatkowo banki obniżają podstawę opodatkowania o wartość aktywów nabytych od NBP, stanowiących zabezpieczenie kredytu refinansowego udzielonego przez NBP. Stawka podatku dla wszystkich podatników wynosi 0,0366% miesięcznie, a podatek jest płacony miesięcznie do 25 dnia miesiąca następującego po miesiącu, którego dotyczy. Podatek po raz pierwszy został zapłacony za luty 2016 roku. Zapłacony podatek nie stanowi kosztu uzyskania przychodu w podatku dochodowym od osób prawnych.

	III kwartał okres od 01.07.2017 do 30.09.2017	3 kwartały narastająco okres od 01.01.2017 do 30.09.2017	III kwartał okres od 01.07.2016 do 30.09.2016	3 kwartały narastająco okres od 01.01.2016 do 30.09.2016
Podatek od niektórych instytucji finansowych, z tego:				
PKO Bank Polski SA	(223)	(673)	(223)	(591)
PKO Życie Towarzystwo Ubezpieczeń SA	(2)	(4)	(2)	(3)
PKO Bank Hipoteczny SA	(9)	(20)	(1)	(1)
PKO Towarzystwo Ubezpieczeń SA	-	(1)	-	-
Razem	(234)	(698)	(226)	(595)

16. PODATEK DOCHODOWY

	III kwartał okres od 01.07.2017 do 30.09.2017	3 kwartały narastająco okres od 01.01.2017 do 30.09.2017	III kwartał okres od 01.07.2016 do 30.09.2016	3 kwartały narastająco okres od 01.01.2016 do 30.09.2016
Bieżące obciążenie podatkowe	(301)	(862)	(334)	(907)
Odroczony podatek dochodowy z tytułu różnic przejściowych	1	21	72	220
Obciążenie podatkowe wykazane w rachunku zysków i strat	(300)	(841)	(262)	(687)
Obciążenie podatkowe wykazane w innych dochodach całkowitych z tytułu różnic przejściowych	(20)	(112)	7	48
Razem	(320)	(953)	(255)	(639)

	01.01- 30.09.2017	01.01- 30.09.2016
Zysk brutto	3 129	2 968
Podatek według ustawowej stawki podatkowej obowiązującej w Polsce (19%)	(595)	(564)
Efekt innych stawek podatkowych jednostek zagranicznych	1	-
Wpływ trwałych różnic pomiędzy zyskiem brutto a dochodem do opodatkowania podatkiem dochodowym, w tym:	(257)	(164)
Utworzenie odpisu aktualizującego z tytułu utraty wartości inwestycji w jednostki zależne, stowarzyszone i wspólne przedsięwzięcia niestanowiące kosztów uzyskania przychodów	(5)	(3)
Odpisy aktualizujące ekspozycje kredytowe niestanowiące kosztów uzyskania przychodów	(19)	(16)
Składki na BFG	(67)	(20)
Podatek od niektórych instytucji finansowych	(133)	(113)
Pozostałe różnice trwałe	(33)	(12)
Wpływ innych różnic pomiędzy zyskiem brutto a dochodem do opodatkowania podatkiem dochodowym, w tym ulga na nowe technologie i darowizny	10	41
Obciążenie podatkowe wykazane w rachunku zysków i strat	(841)	(687)
Efektywna stopa podatkowa	26,9%	23,1%

REZERWA Z TYTUŁU PODATKU ODROZONEGO	31.12.2016	Rachunek zysków i strat	Inne dochody całkowite	30.09.2017
Odsetki naliczone od należności (kredytów)	239	3	-	242
Odsetki skapitalizowane od kredytów mieszkaniowych	118	(8)	-	110
Odsetki od papierów wartościowych	43	2	-	45
Wycena papierów wartościowych	5	6	(2)	9
Wycena pochodnych instrumentów finansowych	2	1	-	3
Różnica pomiędzy wartością bilansową i podatkową rzecznego majątku trwałego i wartości niematerialnych	351	(2)	-	349
Koszty zapłacone z góry	70	44	-	114
Pozostała wartość dodatnich różnic przejściowych	2	13	-	15
Rezerwa brutto z tytułu podatku odroczonego	830	59	(2)	887
AKTYWO Z TYTUŁU PODATKU ODROZONEGO				
Odsetki naliczone od zobowiązań	110	(10)	-	100
Wycena pochodnych instrumentów finansowych	184	(83)	(13)	88
Wycena papierów wartościowych	135	(7)	(101)	27
Rezerwa na świadczenia pracownicze	91	(3)	-	88
Odpisy z tytułu utraty wartości ekspozycji kredytowych	720	11	-	731
Prowizje do rozliczenia w czasie metodą liniową i efektywną stopę procentową	667	28	-	695
Pozostała wartość ujemnych różnic przejściowych	22	24	-	46
Rezerwa na koszty do poniesienia	45	8	-	53
Strata podatkowa	15	(1)	-	14
Różnice kursowe	14	(10)	-	4
Różnica pomiędzy wartością bilansową i podatkową rzecznego majątku trwałego i wartości niematerialnych, w tym przedmiotu leasingu	575	123	-	698
Aktywo brutto z tytułu podatku odroczonego	2 578	80	(114)	2 544
Łączny efekt różnic przejściowych	1 748	21	(112)	1 657
Rezerwa z tytułu odroczonego podatku dochodowego (prezentowana w sprawozdaniu z sytuacji finansowej)	31			36
Aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego (prezentowane w sprawozdaniu z sytuacji finansowej)	1 779			1 693

17. ZYSK PRZYPADAJĄCY NA JEDNĄ AKCJĘ

ZYSK NA AKCJĘ	III kwartał okres od 01.07.2017 do 30.09.2017	3 kwartały narastająco okres od 01.01.2017 do 30.09.2017	III kwartał okres od 01.07.2016 do 30.09.2016	3 kwartały narastająco okres od 01.01.2016 do 30.09.2016
Zysk netto przypadający na akcjonariuszy jednostki dominującej	902	2 284	769	2 281
Średnia ważona liczba akcji zwykłych w okresie (w mln)	1 250	1 250	1 250	1 250
Zysk przypadający na jedną akcję (w PLN na akcję)	0,72	1,83	0,61	1,82

Zarówno w okresie 9 miesięcy 2017 roku, jak i w okresie 9 miesięcy 2016 roku nie występowały instrumenty rozładniające zysk przypadający na jedną akcję. W związku z powyższym wartość rozwodnionego zysku przypadającego na jedną akcję pokrywa się z wartością podstawowego zysku przypadającego na jedną akcję.

NOTY DO SPRAWOZDANIA Z SYTUACJI FINANSOWEJ

18. KASA, ŚRODKI W BANKU CENTRALNYM

KASA, ŚRODKI W BANKU CENTRALNYM	30.09.2017	31.12.2016
Rachunek bieżący w Banku Centralnym	11 524	7 460
Gotówka	4 386	4 185
Lokaty w Banku Centralnym	970	1 680
Razem	16 880	13 325

19. NALEŻNOŚCI OD BANKÓW

NALEŻNOŚCI OD BANKÓW	30.09.2017	31.12.2016
Lokaty w bankach	2 444	3 846
Rachunki bieżące	1 194	784
Udzielone kredyty i pożyczki	10	50
Transakcje z przyrzeczeniem sprzedaży	-	661
Środki pieniężne w drodze	3	4
Razem brutto	3 651	5 345
Razem netto	3 651	5 345

NALEŻNOŚCI OD BANKÓW - EKSPOZYCJA GRUPY KAPITAŁOWEJ NA RYZYKO KREDYTOWE	Zaangażowanie 30.09.2017	31.12.2016
Należności bez rozpoznanej utraty wartości, nieprzeterminowane	3 651	5 345
Razem brutto	3 651	5 345
Razem netto	3 651	5 345

20. AKTYWA FINANSOWE PRZEZNACZONE DO OBROTU Z WYŁĄCZENIEM POCHODNYCH INSTRUMENTÓW FINANSOWYCH

AKTYWA FINANSOWE PRZEZNACZONE DO OBROTU Z WYŁĄCZENIEM POCHODNYCH INSTRUMENTÓW FINANSOWYCH	30.09.2017	31.12.2016
Dłużne papiery wartościowe	1 815	312
obligacje skarbowe PLN	1 601	186
obligacje skarbowe walutowe	74	6
obligacje komunalne PLN	31	42
obligacje korporacyjne PLN	108	76
obligacje korporacyjne walutowe	1	2
Udziały i akcje w innych jednostkach - notowane na giełdach	20	11
Certyfikaty inwestycyjne, prawa do akcji, prawa poboru	3	3
Razem	1 838	326

21. POCHODNE INSTRUMENTY FINANSOWE

POCHODNE INSTRUMENTY FINANSOWE	30.09.2017		31.12.2016	
	Aktywa	Zobowiązania	Aktywa	Zobowiązania
Instrumenty zabezpieczające	676	465	382	1 135
Pozostałe instrumenty pochodne	1 896	2 089	2 519	3 063
Razem	2 572	2 554	2 901	4 198

RODZAJ KONTRAKTÓW	30.09.2017		31.12.2016	
	Aktywa	Zobowiązania	Aktywa	Zobowiązania
IRS	1 128	1 257	1 387	2 098
CIRS	600	507	570	1 391
FX Swap	275	163	205	164
Opcje	361	294	450	341
Comodity swap	115	114	97	96
FRA	2	1	2	2
Forward	90	218	177	106
Inne	1	-	13	-
Razem	2 572	2 554	2 901	4 198

22. POCHODNE INSTRUMENTY ZABEZPIEZAJĄCE

Rachunkowość zabezpieczeń stosowana jest przez Grupę Kapitałową, gdy spełnione są wszystkie poniższe warunki:

- 1) w momencie ustanowienia zabezpieczenia formalnie wyznaczono i udokumentowano powiązanie zabezpieczające, jak również cel zarządzania ryzykiem przez jednostkę oraz strategię ustanowienia zabezpieczenia,
- 2) oczekuje się, że zabezpieczenie będzie wysoce efektywne,
- 3) planowana transakcja będąca przedmiotem zabezpieczenia, musi być wysoce prawdopodobna oraz musi podlegać zagrożeniu zmianami przepływów pieniężnych, które w rezultacie mogą wpływać na rachunek zysków i strat,
- 4) efektywność zabezpieczenia można wiarygodnie ocenić,
- 5) zabezpieczenie jest na bieżąco oceniane i stwierdza się jego wysoką efektywność we wszystkich okresach sprawozdawczych, na które zabezpieczenie zostało ustanowione.

Na dzień 30 września 2017 roku i 31 grudnia 2016 roku Grupa Kapitałowa nie stosowała zabezpieczenia wartości godziwej.

ZAPRZESTANIE STOSOWANIA RACHUNKOWOŚCI ZABEZPIECZEŃ:

- **INSTRUMENT ZABEZPIEZAJĄCY WYGASA, ZOSTAJE SPRZEDANY, ROZWIĄZANY LUB WYKONANY** - skumulowane zyski lub straty związane z instrumentem zabezpieczającym odnoszone bezpośrednio na inne dochody całkowite przez okres, w którym zabezpieczenie było efektywne, ujmuje się dalej w odrębnej pozycji w innych dochodach całkowitych, aż do momentu zajścia planowanej transakcji,
- **ZABEZPIECZENIE PRZESTAJE SPEŁNIAĆ KRYTERIA RACHUNKOWOŚCI ZABEZPIECZEŃ** - skumulowane zyski lub straty związane z instrumentem zabezpieczającym odnoszone bezpośrednio na inne dochody całkowite przez okres, w którym zabezpieczenie było efektywne, ujmuje się dalej w odrębnej pozycji w innych dochodach całkowitych, aż do momentu zajścia planowanej transakcji,
- **ZAPRZESTANO OCZEKIWAĆ REALIZACJI PLANOWANEJ TRANSAKCJI** - skumulowane zyski lub straty związane z instrumentem zabezpieczającym odnoszone bezpośrednio na inne dochody całkowite przez okres, w którym zabezpieczenie było efektywne, ujmuje się w rachunku zysków i strat,

ZABEZPIECZENIE PRZEPŁYWÓW PIENIĘŻNYCH

Zmiany wartości godziwej pochodnego instrumentu zabezpieczającego wyznaczonego jako zabezpieczenie przepływów pieniężnych ujmowane są bezpośrednio w innych dochodach całkowitych w części stanowiącej efektywną część zabezpieczenia. Część nieefektywną zabezpieczenia ujmuje się w rachunku zysków i strat w pozycji „Wynik na instrumentach finansowych wycenianych do wartości godziwej” dla instrumentów IRS lub w „Wyniku z pozycji wymiany” dla instrumentów CIRS.

Kwoty odniesione bezpośrednio na inne dochody całkowite przenoszone są do rachunku zysków i strat w tym samym okresie lub okresach, w których zabezpieczana planowana transakcja wywiera wpływ na rachunek zysków i strat. Odsetki i różnice kursowe wykazywane są w rachunku zysków i strat, odpowiednio w pozycjach „Wynik z tytułu odsetek” oraz „Wynik z pozycji wymiany”.

Wszystkie rodzaje relacji zabezpieczających stosowanych przez Grupę Kapitałową to rachunkowość zabezpieczeń przepływów pieniężnych (macro cash flow hedge).

Testy efektywności obejmują wycenę transakcji zabezpieczających, po pomniejszeniu o wartość odsetek naliczonych oraz różnice kursowe od nominalu transakcji zabezpieczających (w przypadku transakcji CIRS).

Efektywność zabezpieczenia jest weryfikowana poprzez zastosowanie prospektywnych i retrospektywnych testów efektywności. Testy wykonywane są z częstotliwością miesięczną.

RODZAJE STRATEGII ZABEZPIEZAJĄCYCH STOSOWANYCH PRZEZ GRUPĘ KAPITAŁOWĄ

STRATEGIA 1	ZABEZPIECZENIE ZMIENNOŚCI PRZEPŁYWÓW PIENIĘŻNYCH KREDYTÓW HIPOTECZNYCH W CHF ORAZ LOKAT NEGOCJOWANYCH W PLN, WYNIKAJĄCEJ Z RYZYKA ZMIAN STÓP PROCENTOWYCH ORAZ RYZYKA KURSOWEGO, Z WYKORZYSTANIEM TRANSAKCYI CIRS
OPIS RELACJI ZABEZPIEZAJĄCEJ	eliminacja ryzyka zmienności przepływów pieniężnych generowanych przez kredyty w CHF o zmiennym oprocentowaniu oraz lokat negocjowanych w PLN, z tytułu zmian referencyjnych stóp procentowych w CHF i PLN, oraz zmian kursu walutowego CHF/PLN z wykorzystaniem transakcji CIRS w okresie objętym zabezpieczeniem
ZABEZPIECZANE RYZYKO	ryzyko walutowe i ryzyko stopy procentowej
INSTRUMENT ZABEZPIEZAJĄCY	transakcje CIRS, w których Grupa płaci kupon oparty o LIBOR 3M CHF, a otrzymuje kupon oparty o WIBOR 3M od kwoty nominalnej zdefiniowanej odpowiednio w CHF oraz PLN
POZYCJA ZABEZPIECZANA	portfel kredytów hipotecznych o zmiennym oprocentowaniu w CHF i portfel krótkoterminowych lokat negocjowanych, łącznie z ich odnawianiem w przyszłości (wysokie prawdopodobieństwo wystąpienia). Grupa desygnując pozycję zabezpieczaną zastosowała rozwiązania MSR.39.WS.99C w wersji przyjętej przez Unię Europejską
	Okres, w którym oczekuje się wystąpienia przepływów pieniężnych oraz kiedy należy oczekiwać wywarcia przez nie wpływu na wyniki: październik 2017 roku - październik 2026 roku

STRATEGIA 2		ZABEZPIECZENIE ZMIENNOŚCI PRZEPŁYWÓW PIENIĘŻNYCH KREDYTÓW W PLN O ZMIENNYM OPROCENTOWANIU, WYNIKAJĄCEJ Z RYZYKA ZMIAN STÓP PROCENTOWYCH, Z WYKORZYSTANIEM TRANSAKCJI IRS
OPIS ZABEZPIECZAJĄCEJ	RELACJI	eliminacja ryzyka zmienności przepływów pieniężnych generowanych przez portfel kredytów w PLN o zmiennym oprocentowaniu wynikającej z ryzyka zmian stóp procentowych z wykorzystaniem transakcji IRS w okresie objętym zabezpieczeniem
ZABEZPIECZANE RYZYO		ryzyko stopy procentowej
INSTRUMENT ZABEZPIECZAJĄCY		transakcje IRS, w których Grupa płaci kupon oparty o zmienną stopę WIBOR 3M, a otrzymuje kupon oparty o stałą stopę od kwoty nominalnej, na którą został zawarty
POZYCJA ZABEZPIECZANA		portfel kredytów w PLN indeksowanych do stopy zmiennej WIBOR 3M
		Okres, w którym oczekuje się wystąpienia przepływów pieniężnych oraz kiedy należy oczekiwać wywarcia przez nie wpływu na wyniki: październik 2017 roku – grudzień 2021 roku

STRATEGIA 3		ZABEZPIECZENIE ZMIENNOŚCI PRZEPŁYWÓW PIENIĘŻNYCH KREDYTÓW W EUR O ZMIENNYM OPROCENTOWANIU, WYNIKAJĄCEJ Z RYZYKA ZMIAN STÓP PROCENTOWYCH, Z WYKORZYSTANIEM TRANSAKCJI IRS
OPIS ZABEZPIECZAJĄCEJ	RELACJI	eliminacja ryzyka zmienności przepływów pieniężnych generowanych przez portfel kredytów w EUR o zmiennym oprocentowaniu wynikającej z ryzyka zmian stóp procentowych z wykorzystaniem transakcji IRS w okresie objętym zabezpieczeniem
ZABEZPIECZANE RYZYO		ryzyko stopy procentowej
INSTRUMENT ZABEZPIECZAJĄCY		transakcje IRS, w których Grupa płaci kupon oparty o zmienną stopę EURIBOR 3M, a otrzymuje kupon oparty o stałą stopę od kwoty nominalnej, na którą został zawarty
POZYCJA ZABEZPIECZANA		portfel kredytów w EUR indeksowanych do stopy zmiennej EURIBOR 3M
		Okres, w którym oczekuje się wystąpienia przepływów pieniężnych oraz kiedy należy oczekiwać wywarcia przez nie wpływu na wyniki: październik 2017 roku – luty 2024 roku

STRATEGIA 4		ZABEZPIECZENIE ZMIENNOŚCI PRZEPŁYWÓW PIENIĘŻNYCH KREDYTÓW W WALUTACH WYMIENIALNYCH O ZMIENNYM OPROCENTOWANIU, WYNIKAJĄCEJ Z RYZYKA ZMIAN STÓP PROCENTOWYCH I RYZYKA KURSOWEGO ORAZ ZABEZPIECZENIE ZMIENNOŚCI PRZEPŁYWÓW PIENIĘŻNYCH ZOBOWIĄZANIA FINANSOWEGO O STAŁYM OPROCENTOWANIU W WALUCIE WYMIENIALNEJ, WYNIKAJĄCEJ Z RYZYKA KURSOWEGO, Z WYKORZYSTANIEM TRANSAKЦИИ CIRS
OPIS RELACJI ZABEZPIECZAJĄCEJ		eliminacja ryzyka zmienności przepływów pieniężnych kredytów w walutach wymiennalnych o zmiennym oprocentowaniu, wynikającej z ryzyka zmian stóp procentowych i ryzyka kursowego oraz eliminacja ryzyka zmienności przepływów pieniężnych zobowiązania finansowego o stałym oprocentowaniu w walucie wymiennalnej, wynikającej z ryzyka kursowego z wykorzystaniem transakcji CIRS w okresie objętym zabezpieczeniem
ZABEZPIECZANE RYZYKO		ryzyko walutowe i ryzyko stopy procentowej
INSTRUMENT ZABEZPIECZAJĄCY		transakcje CIRS, w których Grupa płaci kupon oparty o zmienną stopę LIBOR CHF 3M, a otrzymuje kupon oparty o stałą stopę USD lub EUR od kwoty nominalnej, na którą został zawarty
POZYCJA ZABEZPIECZANA		portfel kredytów hipotecznych o zmiennym oprocentowaniu w CHF i zobowiązanie finansowe o stałym oprocentowaniu w USD lub EUR
		Okres, w którym oczekuje się wystąpienia przepływów pieniężnych oraz kiedy należy oczekiwać wywarcia przez nie wpływu na wyniki: październik 2017 roku - sierpień 2024 roku

STRATEGIA 5		ZABEZPIECZENIE ZMIENNOŚCI PRZEPŁYWÓW PIENIĘŻNYCH KREDYTÓW HIPOTECZNYCH W WALUTACH WYMIENIALNYCH INNYCH NIŻ CHF ORAZ LOKAT NEGOCJOWANYCH W PLN, WYNIKAJĄCEJ Z RYZYKA ZMIAN STÓP PROCENTOWYCH ORAZ RYZYKA KURSOWEGO, Z WYKORZYSTANIEM TRANSAKЦИИ CIRS
OPIS RELACJI ZABEZPIECZAJĄCEJ		eliminacja ryzyka zmienności przepływów pieniężnych generowanych przez kredyty denominowane w walutach wymiennalnych innych niż CHF o zmiennym oprocentowaniu oraz lokat negocjowanych w PLN, z tytułu zmian referencyjnych stóp procentowych, oraz zmian kursu walutowego z wykorzystaniem transakcji CIRS w okresie objętym zabezpieczeniem
ZABEZPIECZANE RYZYKO		ryzyko walutowe i ryzyko stopy procentowej
INSTRUMENT ZABEZPIECZAJĄCY		transakcje CIRS, w których Grupa płaci kupon oparty o EURIBOR 3M, a otrzymuje kupon oparty o WIBOR 3M od kwoty nominalnej, na którą został zawarty
POZYCJA ZABEZPIECZANA		portfel kredytów hipotecznych o zmiennym oprocentowaniu w EUR i portfel krótkoterminowych lokat negocjowanych, łącznie z ich odnawianiem w przyszłości (wysokie prawdopodobieństwo wystąpienia). Grupa desygnując pozycję zabezpieczaną zastosowała rozwiązania MSR.39.WS.99C w wersji przyjętej przez Unię Europejską
		Okres, w którym oczekuje się wystąpienia przepływów pieniężnych oraz kiedy należy oczekiwać wywarcia przez nie wpływu na wyniki: październik 2017 roku - marzec 2021 roku

STRATEGIA 6 ZABEZPIECZENIE ZMIENNOŚCI PRZEPŁYWÓW PIENIĘŻNYCH KREDYTÓW HIPOTECZNYCH W WALUCIE WYMIENIALNEJ ORAZ PRODUKTÓW BANKOWYCH REGULARNEGO OSZCZĘDZANIA W PLN, WYNIKAJĄCEJ Z RYZYKA ZMIAN STÓP PROCENTOWYCH ORAZ RYZYKA KURSOWEGO, Z WYKORZYSTANIEM TRANSAKCJI CIRS

OPIS RELACJI ZABEZPIEZAJĄCEJ	eliminacja ryzyka zmienności przepływów pieniężnych generowanych przez kredyty w CHF o zmiennym oprocentowaniu oraz produktów bankowych regularnego oszczędzania w PLN o zmiennym oprocentowaniu, z tytułu zmian referencyjnych stóp procentowych w CHF i PLN, oraz zmian kursu walutowego CHF/PLN z wykorzystaniem transakcji CIRS w okresie objętym zabezpieczeniem
ZABEZPIECZANE RYZYKO	ryzyko walutowe i ryzyko stopy procentowej
INSTRUMENT ZABEZPIEZAJĄCY	transakcje CIRS, w których Grupa płaci kupon oparty o LIBOR 3M CHF, a otrzymuje kupon oparty o WIBOR 3M od kwoty nominalnej zdefiniowanej odpowiednio w CHF oraz PLN
POZYCJA ZABEZPIECZANA	portfel kredytów hipotecznych o zmiennym oprocentowaniu w CHF i portfel produktów bankowych regularnego oszczędzania o zmiennym oprocentowaniu w PLN
	Okres, w którym oczekuje się wystąpienia przepływów pieniężnych oraz kiedy należy oczekiwać wywarcia przez nie wpływu na wyniki: październik 2017 roku - lipiec 2023 roku

WARTOŚĆ BILANSOWA (WARTOŚĆ GODZIWA) INSTRUMENTÓW POCHODNYCH ZABEZPIEZAJĄCYCH	30.09.2017		31.12.2016	
	Aktywa	Zobowiązania	Aktywa	Zobowiązania
IRS	133	32	90	32
CIRS	543	433	292	1 103
Razem	676	465	382	1 135

ZMIANA INNYCH DOCHODÓW CAŁKOWITYCH Z TYTUŁU ZABEZPIECZEŃ PRZEPŁYWÓW PIENIĘŻNYCH ORAZ NIEEFEKTYWNA CZĘŚĆ ZABEZPIECZENIA PRZEPŁYWÓW PIENIĘŻNYCH	III kwartał okres od 01.07.2017 do 30.09.2017	3 kwartały narastająco okres od 01.01.2017 do 30.09.2017	III kwartał okres od 01.07.2016 do 30.09.2016	3 kwartały narastająco okres od 01.01.2016 do 30.09.2016
Inne dochody całkowite na początek okresu brutto	(114)	(134)	143	(71)
Zyski/straty odniesione na inne dochody całkowite w okresie	529	1 252	158	207
Kwota przeniesiona w okresie z innych dochodów całkowitych do rachunku zysków i strat, w tym:	(484)	(1 187)	(246)	(81)
- przychody odsetkowe	(87)	(230)	(78)	(260)
- wynik z pozycji wymiany	(397)	(957)	(168)	179
Skumulowane inne dochody całkowite na koniec okresu brutto	(69)	(69)	55	55
Efekt podatkowy	13	13	(10)	(10)
Skumulowane inne dochody całkowite na koniec okresu netto	(56)	(56)	45	45
Wpływ w okresie na inne dochody całkowite brutto	45	65	(88)	126
Efekt podatkowy	(8)	(12)	17	(24)
Wpływ w okresie na inne dochody całkowite netto	37	53	(71)	102
Nieefektywna część zabezpieczenia przepływów pieniężnych rozpoznana w rachunku zysków i strat, w tym kwota odniesiona na:	6	11	(6)	(8)
Wynik z pozycji wymiany	5	10	-	-
Wynik na instrumentach finansowych wycenianych do wartości godziwej	1	1	(6)	(8)

23. INSTRUMENTY FINANSOWE PRZY POCZĄTKOWYM UJĘCIU WYZNACZONE JAKO WYCENIANE DO WARTOŚCI GODZIWEJ PRZEZ RACHUNEK ZYSKÓW I STRAT

INSTRUMENTY FINANSOWE PRZY POCZĄTKOWYM UJĘCIU WYZNACZONE JAKO WYCENIANE DO WARTOŚCI GODZIWEJ PRZEZ RACHUNEK ZYSKÓW I STRAT	30.09.2017	31.12.2016
Dłużne papiery wartościowe	4 827	12 204
bony pieniężne NBP	1 968	9 079
obligacje skarbowe PLN	1 689	1 812
obligacje skarbowe walutowe	944	1 075
obligacje komunalne PLN	106	111
obligacje komunalne walutowe	120	127
Jednostki uczestnictwa w UFK (ubezpieczeniowe fundusze kapitałowe) związane z produktami ubezpieczeniowymi należącymi do grupy produktów inwestycyjnych, gdzie ryzyko ponosi ubezpieczający	1 568	1 733
Razem	6 395	13 937

24. KREDYTY I POŻYCZKI UDZIELONE KLIENTOM

KREDYTY I POŻYCZKI UDZIELONE KLIENTOM WEDŁUG TYPU PRODUKTU	30.09.2017			31.12.2016		
	Wartość brutto	Odpisy z tytułu utraty wartości	Wartość netto	Wartość brutto	Odpisy z tytułu utraty wartości	Wartość netto
Kredyty	195 808	(7 708)	188 100	189 736	(7 478)	182 258
mieszkaniowe	108 730	(2 109)	106 621	108 321	(2 200)	106 121
gospodarcze	60 828	(3 852)	56 976	56 722	(3 807)	52 915
konsumpcyjne	26 250	(1 747)	24 503	24 693	(1 471)	23 222
Dłużne papiery wartościowe	4 804	(76)	4 728	4 948	(77)	4 871
dłużne papiery wartościowe (korporacyjne)	2 296	(70)	2 226	2 352	(69)	2 283
dłużne papiery wartościowe (komunalne)	2 508	(6)	2 502	2 596	(8)	2 588
Transakcje z przyrzeczeniem sprzedaży	432	-	432	1 339	-	1 339
Należności z tytułu leasingu finansowego	13 004	(455)	12 549	12 586	(448)	12 138
Razem	214 048	(8 239)	205 809	208 609	(8 003)	200 606

KREDYTY I POŻYCZKI UDZIELONE KLIENTOM WEDŁUG METOD KALKULACJI ODPISÓW	30.09.2017			31.12.2016		
	Wartość brutto	Odpisy z tytułu utraty wartości	Wartość netto	Wartość brutto	Odpisy z tytułu utraty wartości	Wartość netto
metoda zindywidualizowana, w tym:	5 486	(2 246)	3 240	6 551	(2 608)	3 943
ze stwierdzoną utratą wartości	4 313	(2 238)	2 075	5 049	(2 594)	2 455
bez stwierdzonej utraty wartości	1 173	(8)	1 165	1 502	(14)	1 488
metoda portfelowa, w tym:	7 725	(5 221)	2 504	7 183	(4 766)	2 417
ze stwierdzoną utratą wartości	7 699	(5 219)	2 480	7 171	(4 766)	2 405
bez stwierdzonej utraty wartości	26	(2)	24	12	-	12
metoda grupowa (IBNR)	200 837	(772)	200 065	194 875	(629)	194 246
Razem	214 048	(8 239)	205 809	208 609	(8 003)	200 606

KREDYTY I POŻYCZKI UDZIELONE KLIENTOM - EKSPOZYCJA GRUPY KAPITAŁOWEJ NA RYZYKO KREDYTOWE	30.09.2017			31.12.2016		
	Wartość brutto	Odpisy z tytułu utruty wartości	Wartość netto	Wartość brutto	Odpisy z tytułu utruty wartości	Wartość netto
z rozpoznaną utratą wartości, w tym:	12 012	(7 457)	4 555	12 220	(7 360)	4 860
oceniane metodą zindywidualizowaną	4 313	(2 238)	2 075	5 049	(2 594)	2 455
bez rozpoznanej utraty wartości, w tym:	202 036	(782)	201 254	196 389	(643)	195 746
z rozpoznaną przesłanką indywidualną	1 197	(10)	1 187	1 452	(14)	1 438
nieprzeterminowane	900	(7)	893	1 199	(13)	1 186
przeterminowane	297	(3)	294	253	(1)	252
bez rozpoznanej przesłanki indywidualnej/IBNR	200 839	(772)	200 067	194 937	(629)	194 308
nieprzeterminowane	195 160	(578)	194 582	190 628	(436)	190 192
przeterminowane	5 679	(194)	5 485	4 309	(193)	4 116
Razem	214 048	(8 239)	205 809	208 609	(8 003)	200 606

KREDYTY I POŻYCZKI UDZIELONE KLIENTOM WEDŁUG SEGMENTÓW KLIENTA	30.09.2017	31.12.2016
Kredyty i pożyczki udzielone klientom brutto, w tym:	214 048	208 609
bankowości hipotecznej	102 090	101 389
korporacyjne (w tym transakcje z przyrzeczeniem sprzedaży)	57 048	54 522
bankowości detalicznej i prywatnej	26 260	24 701
małych i średnich przedsiębiorstw	28 650	27 997
Odpisy z tytułu utraty wartości kredytów i pożyczek	(8 239)	(8 003)
Kredyty i pożyczki udzielone klientom netto	205 809	200 606

WSKAŹNIKI JAKOŚCI KREDYTOWEJ	30.09.2017	31.12.2016
Udział kredytów z rozpoznaną utratą wartości	5,6%	5,9%
Wskaźnik pokrycia kredytów z rozpoznaną utratą wartości*	68,6%	65,5%
Udział kredytów opóźnionych w spłacie powyżej 90 dni w stosunku do wartości brutto kredytów i pożyczek udzielonych klientom	4,5%	4,4%

* Wskaźnik pokrycia kredytów z rozpoznaną utratą wartości jest liczony jako iloraz całości odpisu (zarówno dla kredytów i pożyczek udzielonych klientom z rozpoznaną utratą wartości, jak i IBNR) oraz wartości ekspozycji brutto kredytów i pożyczek udzielonych klientom z rozpoznaną utratą wartości.

ODPISY Z TYTUŁU UTRATY WARTOŚCI KREDYTÓW I POŻYCZEK UDZIELONYCH KLIENTOM - UZGODNIENIE RUCHU W III KWARTAŁACH 2017 ROKU	Wartość na początek okresu	Utworzenie w okresie	Rozwiązanie w okresie	Spisania aktywów i rozliczenia	Inne	Wartość na koniec okresu	Odzyski z ekspozycji spisanych	Utworzenie netto wpływ na rachunek zysków i strat
kredyty mieszkaniowe	2 200	558	(392)	(161)	(96)	2 109	6	(160)
kredyty gospodarcze	3 807	1 560	(994)	(435)	(86)	3 852	24	(542)
kredyty konsumpcyjne	1 471	955	(561)	(101)	(17)	1 747	3	(391)
dłużne papiery wartościowe (korporacyjne)	69	1	-	-	-	70	-	(1)
dłużne papiery wartościowe (komunalne)	8	-	(2)	-	-	6	-	2
należności z tytułu leasingu finansowego	448	129	(76)	(44)	(2)	455	-	(53)
Razem	8 003	3 203	(2 025)	(741)	(201)	8 239	33	(1 145)

* Pozycja dotyczy odzysków z tytułu spłat klientów oraz sprzedaży kredytów.

ODPISY Z TYTUŁU UTRATY WARTOŚCI KREDYTÓW I POŻYCZEK UDZIELONYCH KLIENTOM - UZGODNIENIE RUCHU W III KWARTAŁACH 2016 ROKU	Wartość na początek okresu	Utworzenie w okresie	Rozwiązanie w okresie	Spisania aktywów i rozliczenia	Inne	Wartość na koniec okresu	Odzyski z ekspozycji spisanych*	Utworzenie netto wpływ na rachunek zysków i strat
kredyty mieszkaniowe	2 337	912	(639)	(350)	(33)	2 227	5	(268)
kredyty gospodarcze	4 107	1 441	(856)	(467)	(87)	4 138	41	(544)
kredyty konsumpcyjne	1 569	827	(560)	(271)	(52)	1 513	2	(265)
dłużne papiery wartościowe (korporacyjne)	69	-	-	-	-	69	-	-
dłużne papiery wartościowe (komunalne)	3	5	-	-	-	8	-	(5)
należności z tytułu leasingu finansowego	202	75	(65)	(10)	-	202	-	(10)
Razem	8 287	3 260	(2 120)	(1 098)	(172)	8 157	48	(1 092)

* Pozycja dotyczy odzysków z tytułu spłat klientów oraz sprzedaży kredytów.

REKLASYFIKACJA PAPIERÓW WARTOŚCIOWYCH

W 2012 roku ze względu na zmianę intencji co do utrzymywania wybranego portfela nieskarbowych papierów wartościowych zakwalifikowanych przy początkowym ujęciu do kategorii dostępne do sprzedaży Grupa Kapitałowa dokonała ich przekwalifikowania do kategorii kredyty i pożyczki udzielone klientom. W wyniku reklasyfikacji portfela zmianie uległy zasady wyceny portfela, tj. z wyceny do wartości godziwej na wycenę według zamortyzowanego kosztu.

PORTFEL REKLASYFIKOWANY W 2012 ROKU	30.09.2017		31.12.2016	
	wartość godziwa	wartość bilansowa	wartość godziwa	wartość bilansowa
Obligacje komunalne	593	599	623	628
Obligacje korporacyjne	8	8	8	8
Razem	601	607	631	636

PORTFEL REKLASYFIKOWANY W 2012 ROKU NA DZIEŃ REKLASYFIKACJI	wartość nominalna	wartość godziwa	wartość bilansowa
Obligacje komunalne	1 219	1 237	1 237
Obligacje korporacyjne	1 289	1 294	1 294
Razem	2 508	2 531	2 531

SZACUNKOWA ZMIANA POZIOMU ODPISÓW Z TYTUŁU UTRATY WARTOŚCI KREDYTÓW I POŻYCZEK NA SKUTEK REALIZACJI SCENARIUSZY POGORSZENIA BĄDŹ POPRAWY PARAMETRÓW RYZYKA, W TYM: *	30.09.2017		31.12.2016	
	scenariusz +10%	scenariusz -10%	scenariusz +10%	scenariusz -10%
zmiany wartości bieżącej szacowanych przyszłych przepływów pieniężnych dla portfela kredytów i pożyczek Grupy Kapitałowej z rozpoznaną indywidualnie utratą wartości ocenianych metodą zindywidualizowaną	(169)	269	(196)	320
zmiany prawdopodobieństwa defaultu	47	(47)	49	(49)
zmiany stóp odzysku	(333)	334	(353)	353

*(in plus – wzrost odpisów, in minus – spadek odpisów)

25. INWESTYCYJNE PAPIERY WARTOŚCIOWE DOSTĘPNE DO SPRZEDAŻY

INWESTYCYJNE PAPIERY WARTOŚCIOWE DOSTĘPNE DO SPRZEDAŻY	30.09.2017	31.12.2016
Dłużne papiery wartościowe brutto	39 886	36 419
obligacje skarbowe PLN	30 893	25 744
obligacje skarbowe walutowe	215	678
obligacje komunalne PLN	4 533	4 552
obligacje korporacyjne PLN	3 740	4 800
obligacje korporacyjne walutowe	505	645
Odpisy z tytułu utraty wartości	(248)	(277)
obligacje korporacyjne PLN	(245)	(210)
obligacje korporacyjne walutowe	(3)	(67)
Razem dłużne papiery wartościowe netto	39 638	36 142
Kapitałowe papiery wartościowe dostępne do sprzedaży brutto	259	285
niedopuszczone do publicznego obrotu	142	129
dopuszczone do publicznego obrotu	117	156
Odpisy z tytułu utraty wartości	(26)	(67)
Razem kapitałowe papiery wartościowe netto	233	218
Jednostki uczestnictwa w fundusze inwestycyjne oraz tytuły uczestnictwa w instytucji wspólnego inwestowania	305	316
Razem inwestycyjne papiery wartościowe dostępne do sprzedaży netto	40 176	36 676

INWESTYCYJNE PAPIERY WARTOŚCIOWE DOSTĘPNE DO SPRZEDAŻY - EKSPOZYCJA GRUPY KAPITAŁOWEJ NA RYZYKO KREDYTOWE	Zaangażowanie	
	30.09.2017	31.12.2016
z rozpoznaną utratą wartości, metoda zindywidualizowana	821	1 297
bez rozpoznanej utraty wartości, nieprzeterminowane	39 065	35 122
z ratingiem zewnętrznym	34 361	30 034
z ratingiem wewnętrznym	4 704	5 088
Razem brutto	39 886	36 419
Odpisy z tytułu utraty wartości	(248)	(277)
Razem netto	39 638	36 142

ODPISY Z TYTUŁU UTRATY WARTOŚCI - UZGODNIENIE RUCHU W III KWARTAŁACH 2017 ROKU	Wartość na początek okresu	Utworzenie w okresie	Rozwiązanie w okresie	Inne	Wartość na koniec okresu	Utworzenie netto - wpływ na rachunek zysków i strat
Dłużne papiery wartościowe	277	82	(70)	(41)	248	(12)
Kapitałowe papiery wartościowe	67	-	(40)	(1)	26	40
Razem	344	82	(110)	(42)	274	28

ODPISY Z TYTUŁU UTRATY WARTOŚCI - UZGODNIENIE RUCHU W III KWARTAŁACH 2016 ROKU	Wartość na początek okresu	Utworzenie w okresie	Rozwiązanie w okresie	Inne	Wartość na koniec okresu	Utworzenie netto - wpływ na rachunek zysków i strat
Dłużne papiery wartościowe	57	40	-	31	128	(40)
Kapitałowe papiery wartościowe	76	-	-	-	76	-
Razem	133	40	-	31	204	(40)

26. INWESTYCYJNE PAPIERY WARTOŚCIOWE UTRZYMYWANE DO TERMINU ZAPADALNOŚCI

INWESTYCYJNE PAPIERY WARTOŚCIOWE UTRZYMYWANE DO TERMINU ZAPADALNOŚCI	30.09.2017	31.12.2016
Dłużne papiery wartościowe, w tym:		
obligacje skarbowe w PLN	944	199
obligacje skarbowe walutowe	154	267
Razem	1 098	466

27. AKTYWA TRWAŁE PRZEZNACZONE DO SPRZEDAŻY

AKTYWA TRWAŁE PRZEZNACZONE DO SPRZEDAŻY	30.09.2017	31.12.2016
Grunty i budynki	29	14
Razem	29	14

28. ZAPASY

ZAPASY	30.09.2017	31.12.2016
Towary	187	190
Wyroby gotowe	13	29
Inwestycje budowlane do sprzedaży	-	55
Materiały	7	11
Odpisy aktualizujące wartość zapasów	(24)	(25)
Razem	183	260

29. WARTOŚCI NIEMATERIALNE I RZECZOWE AKTYWA TRWAŁE

WARTOŚCI NIEMATERIALNE

WARTOŚCI NIEMATERIALNE	30.09.2017	31.12.2016
Oprogramowanie	1 505	1 612
Wartość firmy	1 264	1 252
Przyszłe zyski z zawartych umów ubezpieczeniowych	70	81
Relacje z klientami	89	98
Inne, w tym nakłady	300	379
Razem	3 228	3 422

WARTOŚĆ FIRMY

WARTOŚĆ FIRMY NETTO	30.09.2017	31.12.2016
Spółki Nordea Polska	985	985
Raiffeisen - Leasing Polska SA i jej spółki zależne	57	57
PKO Towarzystwo Funduszy Inwestycyjnych SA	150	150
PKO BP BANKOWY PTE SA	51	51
Qualia 2 spółka z o.o. - Nowy Wilanów Sp.k.	1	1
Aktywa przejęte od spółki CFP Sp. z o.o.	8	8
ZenCard Sp. z o.o.	12	-
Razem	1 264	1 252

RZECZOWE AKTYWA TRWAŁE

RZECZOWE AKTYWA TRWAŁE	30.09.2017	31.12.2016
Grunty i budynki	1 788	1 864
Maszynty i urządzenia	466	488
Środki trwałe w budowie	18	103
Inne	703	631
Razem	2 975	3 086

LEASING OPERACYJNY - LEASINGODAWCA

ŁĄCZNA KWOTA PRZYSZŁYCH OPŁAT LEASINGOWYCH Z TYTUŁU NIEODWOŁALNEGO LEASINGU OPERACYJNEGO	30.09.2017	31.12.2016
Dla okresu:		
do 1 roku	67	50
od 1 roku do 5 lat	132	106
powyżej 5 lat	15	10
Razem	214	166

Dla umów leasingu operacyjnego, gdzie Grupa Kapitałowa jest leasingodawcą, przeciętny okres trwania umowy wynosi z reguły do 36 miesięcy. Leasingobiorca ponosi koszty serwisu oraz ubezpieczeń.

AKTYWA ODDANE W LEASING	30.09.2017	31.12.2016
Środki transportu	290	208
Nieruchomości	69	70
Maszyny i urządzenia	6	6
Razem	365	284

30. INNE AKTYWA

INNE AKTYWA	30.09.2017	31.12.2016
Rozrachunki z tytułu transakcji zrealizowanych przy użyciu kart	1 263	1 236
Rozliczenie instrumentów finansowych (w tym nierozliczone premie z tytułu opcji)	300	382
Należności z tytułu rozliczeń gotówkowych	129	125
Należności i rozliczenia z tytułu obrotu papierami wartościowymi	50	80
Należności z tytułu dywidend do otrzymania	4	-
Należności z tytułu sprzedaży waluty	1	26
Aktywa do zbycia	127	178
Czynne rozliczenia międzyokresowe kosztów	324	291
Należności od odbiorców	216	173
Należności z tytułu podatku VAT	78	102
Należności reasekuratorów	490	377
Pozostałe	73	64
Razem	3 055	3 034
w tym aktywa finansowe	2 482	2 247

31. ZOBOWIĄZANIA WOBEC BANKÓW

ZOBOWIĄZANIA WOBEC BANKÓW	30.09.2017	31.12.2016
Otrzymane kredyty i pożyczki*	9 621	17 567
Depozyty banków	806	800
Transakcje z przyrzeczeniem odkupu	-	206
Rachunki bieżące	634	593
Inne depozyty z rynku pieniężnego	37	42
Razem	11 098	19 208

* Finansowanie portfela kredytów nabytych w transakcji przejęcia Nordea Bank Polska

W okresie dziewięciu miesięcy zakończonych dnia 30 września 2017 roku Grupa Kapitałowa dokonała częściowej spłaty pożyczki od Nordea Bank AB (publ), w tym: 1 580 milionów CHF (6 081 milionów PLN), 72 miliony EUR (305 milionów PLN) oraz 4 miliony USD (13 milionów PLN).

32. ZOBOWIĄZANIA WOBEC KLIENTÓW

ZOBOWIĄZANIA WOBEC KLIENTÓW WEDŁUG TYPU PRODUKTU	30.09.2017	31.12.2016
Zobowiązania wobec ludności	149 755	148 000
Środki na rachunkach bieżących i depozyty O/N	81 507	72 365
Depozyty terminowe	67 804	75 304
Pozostałe zobowiązania	444	331
Zobowiązania wobec podmiotów gospodarczych	50 278	48 657
Środki na rachunkach bieżących i depozyty O/N	31 775	30 987
Depozyty terminowe	13 638	11 947
Otrzymane kredyty i pożyczki	3 735	4 662
Transakcje z przyrzeczeniem odkupu	98	-
Pozostałe zobowiązania	1 032	1 061
Zobowiązania wobec jednostek budżetowych	9 650	8 409
Środki na rachunkach bieżących i depozyty O/N	8 497	8 163
Depozyty terminowe	1 069	187
Pozostałe zobowiązania	84	59
Razem	209 683	205 066

ZOBOWIĄZANIA WOBEC KLIENTÓW WEDŁUG SEGMENTU KLIENTA	30.09.2017	31.12.2016
Zobowiązania wobec klientów, w tym:		
bankowości detalicznej i prywatnej	141 879	140 021
korporacyjne	40 612	37 639
małych i średnich przedsiębiorstw	23 351	22 734
otrzymane kredyty i pożyczki	3 735	4 662
transakcje z przyrzeczeniem odkupu	98	-
pozostałe zobowiązania	8	10
Razem	209 683	205 066

33. ZOBOWIĄZANIA Z TYTUŁU DZIAŁALNOŚCI UBEZPIECZENIOWEJ

ZOBOWIĄZANIA Z TYTUŁU DZIAŁALNOŚCI UBEZPIECZENIOWEJ	30.09.2017	31.12.2016
Rezerwy techniczno - ubezpieczeniowe	857	543
Zobowiązania z tytułu kontraktów inwestycyjnych ubezpieczyciela w podziale na:	2 207	2 401
ubezpieczeniowe produkty finansowe Unit-Linked	1 917	2 130
produkt „Bezpieczny Kapitał”	275	268
pozostałe	15	3
Razem	3 064	2 944

34. ZOBOWIĄZANIA Z TYTUŁU EMISJI PAPIERÓW WARTOŚCIOWYCH

ZOBOWIĄZANIA Z TYTUŁU EMISJI PAPIERÓW WARTOŚCIOWYCH	30.09.2017	31.12.2016
Instrumenty finansowe wyceniane według zamortyzowanego kosztu	21 970	14 493
obligacje wyemitowane przez PKO Finance AB	6 052	6 705
obligacje wyemitowane przez PKO Bank Polski SA	3 895	1 693
obligacje wyemitowane przez Grupę Kapitałową PKO Leasing SA*	1 586	1 742
obligacje wyemitowane przez PKO Bank Hipoteczny SA	2 123	1 151
hipoteczne listy zastawne wyemitowane przez PKO Bank Hipoteczny SA	8 314	3 202
Razem	21 970	14 493

* w tym obligacje objęte przez Grupę Kapitałową PKO Leasing SA w ramach nabycia Raiffeisen - Leasing Polska SA.

INFORMACJA O EMISJI, WYKUPIE I SPŁACIE NIEUDZIAŁOWYCH I KAPITAŁOWYCH PAPIERÓW WARTOŚCIOWYCH

W okresie 9 miesięcy zakończonych dnia 30 września 2017 roku w Grupie Kapitałowej PKO Banku Polskiego SA miały miejsce następujące emisje, wykupy i spłaty papierów wartościowych:

DOTYCZĄCE EMISJI OBLIGACJI PRZEZ PKO BANK POLSKI SA:

- Bank wyemitował obligacje bankowe o wartości nominalnej 670 milionów PLN przy jednoczesnym wykupie obligacji bankowych w EUR w wysokości 200 milionów EUR oraz obligacji bankowych w PLN w wysokości 815 milionów PLN.
- W dniu 18 lipca 2017 roku PKO Bank Polski SA wyemitował euroobligacje o wartości 750 mln EUR, okresie zapadalności 4 lata i wycenie na poziomie 65 punktów bazowych powyżej średniej stawki swap. Obligacje notowane będą na GPW w Luksemburgu i równolegle na GPW w Warszawie. Emisja ta jest pierwszą w ramach nowego, otwartego w maju 2017 roku, programu EMTN na łączną kwotę 3 mld EUR. W ramach programu możliwa jest emisja niezabezpieczonych euroobligacji typu senior oraz obligacji podporządkowanych w EUR, dolarach amerykańskich, frankach szwajcarskich oraz polskich złotych. Środki pozyskane z emisji zostaną przeznaczone na cele związane z ogólną działalnością biznesową Banku. W dniu 20 lipca 2017 roku agencja ratingowa Moody's Investors Service przyznała rating na poziomie A3 z perspektywą stabilną dla ww. obligacji.

DOTYCZĄCE EMISJI LISTÓW ZASTAWNYCH PRZEZ PKO BANK HIPOTECZNY SA:

PKO Bank Hipoteczny SA przeprowadził emisje listów zastawnych, w tym:

- dwie emisje krajowe denominowane w PLN, skierowane do inwestorów instytucjonalnych o łącznej wartości nominalnej 765 milionów PLN; listy zastawne zostały nabyte przez inwestorów po cenie równej ich wartości nominalnej i są notowane na giełdzie w Warszawie;
- dwie emisje zagraniczne denominowane w EUR, skierowane do inwestorów instytucjonalnych, o łącznej wartości nominalnej 1 000 milionów EUR. Listy zastawne zostały nabyte przez inwestorów po cenie niższej w stosunku do wartości nominalnej i są notowane na giełdzie w Luksemburgu. Pierwsza emisja przeprowadzona w pierwszym półroczu 2017 roku notowana jest również na giełdzie w Warszawie. W przypadku drugiej przeprowadzonej w III kwartale 2017 roku został złożony wniosek o wprowadzenie do obrotu na giełdzie w Warszawie;
- emisję zagraniczną w formule *private placement*, denominowaną w EUR, skierowaną do inwestorów instytucjonalnych, o łącznej wartości nominalnej 25 milionów EUR. Listy zastawne zostały nabyte przez inwestorów po cenie równej ich wartości nominalnej i są notowane na giełdzie w Luksemburgu.

DOTYCZĄCE EMISJI OBLIGACJI PRZEZ SPÓŁKI GRUPY KAPITAŁOWEJ PKO BANKU POLSKIEGO SA

- PKO Bank Hipoteczny SA wyemitował 44 596 sztuk obligacji o łącznej wartości nominalnej 4 460 milionów PLN oraz wykupił 33 993 sztuk obligacji o łącznej wartości nominalnej 3 399 milionów PLN. Emisje obligacji Spółki reguluje Umowa Programu Emisji Obligacji zawarta z PKO Bankiem Polskim SA.
- PKO Leasing SA wyemitował 750 271 sztuk obligacji o łącznej wartości nominalnej 751 milionów PLN oraz wykupił 673 071 sztuk obligacji o łącznej wartości nominalnej 673 milionów PLN. Emisje obligacji Spółki reguluje Umowa Emisji Obligacji zawarta z PKO Bankiem Polskim SA.

- PKO Leasing SA (następca prawny Raiffeisen-Leasing Polska SA) wykupił przedterminowo, na żądanie Raiffeisen Bank Polska SA, 2 270 sztuk obligacji o łącznej wartości nominalnej 227 milionów PLN. Płatność została sfinansowana ze środków otrzymanych od PKO Banku Polskiego SA w ramach kredytu, na podstawie umowy podpisanej w grudniu 2016 roku.

35. ZOBOWIĄZANIA PODPORZĄDKOWANE

	Wartość nominalna w walucie	Waluta	Okres	Warunki szczególne	Stan zobowiązania w PLN	
					30.09.2017	31.12.2016
Obligacje podporządkowane	1 700	PLN	28.08.2017 - 28.08.2027	prawo do dokonania przedterminowego wykupu w terminie 5 lat od daty emisji	1 705	-
Obligacje podporządkowane	1 601	PLN	14.09.2012 - 14.09.2022	prawo do dokonania przedterminowego wykupu w terminie 5 lat od daty emisji	-	1 617
Pożyczka podporządkowana od Nordea Bank AB (publ)	224	CHF	24.04.2012 - 24.04.2022		-	922
Razem					1 705	2 539

W dniu 25 kwietnia 2017 roku nastąpiła spłata pożyczki podporządkowanej od Nordea Bank AB (publ) o wartości nominalnej 224 miliony CHF.

W dniu 23 sierpnia 2017 roku Bank uplasował emisję obligacji podporządkowanych o łącznej wartości nominalnej 1 700 mln PLN i cenie emisyjnej jednej obligacji równej wartości nominalnej i wynoszącej 0,1 mln PLN. Obligacje są oprocentowane w półrocznych okresach odsetkowych, a odsetki od obligacji naliczane od wartości nominalnej według zmiennej stopy procentowej równej stawce WIBOR 6M powiększonej o marżę równą 155 pb. w całym okresie emisji. Rozliczenie emisji nastąpi w dniu 28 sierpnia 2017 roku. Termin wykupu wyemitowanych obligacji wynosi 10 lat, przy czym Bank ma prawo do przedterminowego wykupu przedmiotowych obligacji w terminie 5 lat od daty emisji, za zgodą KNF. W dniu 30 sierpnia 2017 roku KNF wyraził zgodę na przeznaczenie środków uzyskanych z emisji obligacji podporządkowanych przeprowadzonej na podwyższenie funduszy uzupełniających Banku. Od 27 września br. obligacje notowane są na rynku Catalyst.

W dniu 30 sierpnia 2017 roku Bank uzyskał zezwolenie Komisji Nadzoru Finansowego na realizację prawa wcześniejszego wykupu obligacji podporządkowanych (opcja call). W dniu 14 września 2017 roku Bank przeprowadził wykup wszystkich obligacji podporządkowanych serii OP0922, o łącznej wartości nominalnej 1 600,7 mln PLN, wyemitowanych przez Bank w dniu 14 września 2012 roku. Podstawę prawną wcześniejszego wykupu stanowiły warunki emisji obligacji podporządkowanych serii OP0922, które umożliwiły Bankowi skorzystanie z prawa do dokonania wcześniejszego wykupu wszystkich obligacji podporządkowanych serii OP0922 po upływie 5 lat od daty ich emisji.

36. POZOSTAŁE ZOBOWIĄZANIA

	30.09.2017	31.12.2016
Koszty do zapłacenia	586	573
Przychody pobierane z góry	475	589
Zobowiązanie z tytułu podatku od niektórych instytucji finansowych	76	77
Rozliczenia międzybankowe	542	813
Zobowiązania w zakresie działalności inwestycyjnej i gospodarki własnej	148	324
Zobowiązania wobec dostawców	196	206
Zobowiązania i rozliczenia z tytułu obrotu papierami wartościowymi	636	210
Rozliczenia instrumentów finansowych (w tym nierozliczone premie z tytułu opcji)	232	355
Zobowiązania z tytułu składki na Bankowy Fundusz Gwarancyjny*	106	-
Rozliczenia publiczno-prawne	113	99
Zobowiązania z tytułu działalności dewizowej	227	217
Zobowiązania z tytułu kart płatniczych	143	111
Zobowiązania wobec instytucji ubezpieczeniowych	114	146
Rozliczenia z tytułu zakupu waluty	14	26
Pozostałe**	334	241
Razem	3 942	3 987
w tym zobowiązania finansowe	3 020	3 058

* Pozycja „Zobowiązania z tytułu składki na Bankowy Fundusz Gwarancyjny” zawiera zobowiązania do zapłaty z tytułu składki na obowiązkowy system gwarantowania depozytów za trzy kwartały w łącznej wysokości 43 miliony PLN oraz zobowiązania do zapłaty z tytułu składki na przymusową restrukturyzację banków za 2017 rok w wysokości 63 miliony PLN.

** Na dzień 30 września 2017 roku pozycja „Pozostałe” obejmuje m.in. Zobowiązania z tytułu środków przekazanych przez BFG na rzecz wypłat dla deponentów SKOK „Wybrzeże” w Gdańsku na kwotę 52 milionów PLN (brak salda na dzień 31 grudnia 2016 roku).

Na dzień 30 września 2017 roku oraz na dzień 31 grudnia 2016 roku Grupa Kapitałowa nie posiadała zobowiązań w przypadku, których nie wywizywaby się z płatności wynikających z zawartych umów.

37. REZERWY

ZA OKRES ZAKOŃCZONY DNIA 30 WRZEŚNIA 2017 ROKU	Rezerwa na sprawy sporne	Rezerwa na świadczenia emerytalno - rentowe	Rezerwa na udzielone zobowiązania i gwarancje	Inne rezerwy*	Razem
Stan na dzień 1 stycznia 2017 roku, w tym:	24	46	67	92	229
Rezerwa krótkoterminowa	24	7	51	92	174
Rezerwa długoterminowa	-	39	16	-	55
Utworzenie/aktualizacja rezerw	13	-	161	1	175
Rozwiązanie rezerw	(20)	(2)	(161)	(2)	(185)
Wykorzystanie rezerw	(4)	-	-	(32)	(36)
Inne zmiany i reklasyfikacje	-	-	-	7	7
Stan na dzień 30 września 2017 roku, w tym:	13	44	67	66	190
Rezerwa krótkoterminowa	13	5	53	66	137
Rezerwa długoterminowa	-	39	14	-	53

* Pozycja „Inne rezerwy” obejmuje m.in.: rezerwę restrukturyzacyjną w kwocie 27 milionów PLN oraz rezerwę na potencjalne roszczenia z tytułu sprzedaży wierzytelności w kwocie 2 miliony PLN.

ZA OKRES ZAKOŃCZONY DNIA 30 WRZEŚNIA 2016 ROKU	Rezerwa na sprawy sporne	Rezerwa na świadczenia emerytalno - rentowe	Rezerwa na udzielone zobowiązania i gwarancje	Inne rezerwy*	Razem
Stan na dzień 1 stycznia 2016 roku, w tym:	22	46	83	101	252
Rezerwa krótkoterminowa	22	4	64	101	191
Rezerwa długoterminowa	-	42	19	-	61
Utworzenie/aktualizacja rezerw	24	-	226	4	254
Rozwiązanie rezerw	(14)	-	(209)	(5)	(228)
Wykorzystanie rezerw	(7)	(1)	-	(16)	(24)
Inne zmiany i reklasyfikacje	-	-	1	-	1
Stan na dzień 30 września 2016 roku, w tym:	25	45	101	84	255
Rezerwa krótkoterminowa	25	2	85	84	196
Rezerwa długoterminowa	-	43	16	-	59

* Pozycja „Inne rezerwy” obejmuje m.in.: rezerwę restrukturyzacyjną w kwocie 52 miliony PLN oraz rezerwę na potencjalne roszczenia z tytułu sprzedaży wierzytelności w kwocie 2 miliony PLN.

Rezerwy na sprawy sporne utworzone zostały w wysokości oczekiwanych wpływów korzyści ekonomicznych.

38. KAPITAŁY WŁASNE I AKCJONARIAT BANKU

KAPITAŁY WŁASNE	30.09.2017	31.12.2016
Kapitał zakładowy	1 250	1 250
Kapitał zapasowy	27 374	24 491
Fundusz ogólnego ryzyka bankowego	1 070	1 070
Pozostałe kapitały rezerwowe	3 646	3 608
Inne dochody całkowite, w tym:	33	(468)
Udział w innych dochodach całkowitych jednostek stowarzyszonych i wspólnych przedsięwzięć	-	(1)
Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży	100	(347)
Zabezpieczenie przepływów pieniężnych	(56)	(109)
Zyski i straty aktuarialne	(11)	(11)
Różnice kursowe z przeliczenia jednostek zagranicznych	(239)	(221)
Niepodzielony wynik finansowy	(66)	(19)
Wynik okresu bieżącego	2 284	2 874
Udziały niekontrolujące	(12)	(16)
Razem	35 340	32 569

Zgodnie z wiedzą PKO Banku Polskiego SA na dzień przekazania raportu akcjonariuszami posiadającymi bezpośrednio lub pośrednio znaczne pakiety akcji (co najmniej 5%) są trzy podmioty: Skarb Państwa, Aviva Otwarty Fundusz Emerytalny, Nationale-Nederlanden Otwarty Fundusz Emerytalny.

NAZWA PODMIOTU	Ilość akcji	Ilość głosów %	Wartość nominalna 1 akcji	Udział w kapitale podstawowym %
Na dzień 30 września 2017 roku				
Skarb Państwa	367 918 980	29,43	1 zł	29,43
Aviva Otwarty Fundusz Emerytalny ¹	83 952 447	6,72	1 zł	6,72
Nationale Nederlanden Otwarty Fundusz Emerytalny ²	64 594 448	5,17	1 zł	5,17
Pozostali akcjonariusze	733 534 125	58,68	1 zł	58,68
Razem	1 250 000 000	100,00	---	100,00
Na dzień 31 grudnia 2016 roku				
Skarb Państwa	367 918 980	29,43	1 zł	29,43
Aviva Otwarty Fundusz Emerytalny ¹	83 952 447	6,72	1 zł	6,72
Nationale Nederlanden Otwarty Fundusz Emerytalny ²	64 594 448	5,17	1 zł	5,17
Pozostali akcjonariusze	733 534 125	58,68	1 zł	58,68
Razem	1 250 000 000	100,00	---	100,00

- 1) Stan posiadania akcji na dzień 29 stycznia 2013 roku, raportowany przez Aviva OFE po przekroczeniu progu 5% udziału w akcjonariacie PKO Banku Polskiego SA po rozliczeniu transakcji sprzedaży 153,1 mln akcji PKO Banku Polskiego SA przez BGK oraz Skarb Państwa.
- 2) Stan posiadania akcji na dzień 24 lipca 2012 roku, raportowany przez ING OFE (aktualnie Nationale Nederlanden OFE) po przekroczeniu progu 5% udziału w akcjonariacie PKO Banku Polskiego SA po rozliczeniu transakcji sprzedaży 95 mln akcji PKO Banku Polskiego SA przez Skarb Państwa.

Ze wszystkich akcji PKO Banku Polskiego SA wynikają te same prawa i obowiązki. Akcje nie są uprzywilejowane w zakresie prawa głosu i w zakresie dywidendy. Statut PKO Banku Polskiego SA ogranicza jednak prawa głosu przysługujące akcjonariuszom dysponującym powyżej 10% ogólnej liczby głosów na Walnym Zgromadzeniu i zakazuje wykonywania więcej niż 10% ogólnej liczby głosów na Walnym Zgromadzeniu przez takich akcjonariuszy. Powyższe nie dotyczy:

- 1) akcjonariuszy, którzy w dniu podjęcia uchwały Walnego Zgromadzenia wprowadzającej ograniczenie prawa głosowania akcjonariuszy są uprawnieni z akcji reprezentujących więcej niż 10% ogólnej liczby głosów istniejących w Banku (tj. Skarb Państwa i BGK),
- 2) akcjonariuszy, którzy są uprawnieni z akcji imiennych serii A (Skarb Państwa),
- 3) akcjonariuszy działających z akcjonariuszami, o których mowa w pkt 2 powyżej na podstawie zawartych porozumień dotyczących wspólnego wykonywania prawa głosu z akcji.

Ponadto, ograniczenia prawa głosowania akcjonariuszy wygasają, kiedy udział Skarbu Państwa w kapitale zakładowym Banku spadnie poniżej poziomu 5%.

Zgodnie ze Statutem PKO Banku Polskiego SA zamiana akcji imiennych serii A na akcje na okaziciela oraz przeniesienie tych akcji wymaga zgody wyrażonej w uchwale Rady Ministrów. Zamiana na akcje na okaziciela lub przeniesienie akcji imiennych serii A po uzyskaniu powyższej zgody powoduje wygaśnięcie ograniczeń przewidzianych w zdaniu poprzednim w stosunku do akcji będących przedmiotem zamiany na akcje na okaziciela lub przeniesienia, w zakresie w jakim zgoda została udzielona.

Akcje Banku są notowane na Giełdzie Papierów Wartościowych w Warszawie.

Seria	Rodzaj akcji	Ilość akcji	Wartość nominalna 1 akcji	Wartość serii wg wartości nominalnej
Seria A	akcje zwykłe imienne	312 500 000	1 zł	312 500 000 zł
Seria A	akcje zwykłe na okaziciela	197 500 000	1 zł	197 500 000 zł
Seria B	akcje zwykłe na okaziciela	105 000 000	1 zł	105 000 000 zł
Seria C	akcje zwykłe na okaziciela	385 000 000	1 zł	385 000 000 zł
Seria D	akcje zwykłe na okaziciela	250 000 000	1 zł	250 000 000 zł
Razem	---	1 250 000 000	---	1 250 000 000 zł

W III kwartale 2017 roku nie wystąpiły zmiany w wysokości kapitału zakładowego Banku. Wyemitowane akcje Banku nie są uprzywilejowane i są w pełni opłacone.

INFORMACJE O PODMIOTACH GRUPY KAPITAŁOWEJ PKO BANKU POLSKIEGO SA, WSPÓLNYCH PRZEDSIĘWZIĘCIACH I JEDNOSTKACH STOWARZYSZONYCH

39. SKŁAD GRUPY KAPITAŁOWEJ PKO BANKU POLSKIEGO SA I ZAKRES DZIAŁALNOŚCI PODMIOTÓW GRUPY KAPITAŁOWEJ PKO BANKU POLSKIEGO SA

W skład Grupy Kapitałowej PKO Banku Polskiego SA wchodzi następujące jednostki zależne:

Lp.	NAZWA JEDNOSTKI JEDNOSTKI ZALÉŻNE BEZPOŚREDNIO	SIEDZIBA	% UDZIAŁ W KAPITAŁE	
			30.09.2017	31.12.2016
1	PKO Towarzystwo Funduszy Inwestycyjnych SA	Warszawa	100	100
2	PKO BP BANKOWY PTE SA	Warszawa	100	100
3	PKO Leasing SA	Łódź	100	100
4	PKO BP Finat Sp. z o.o.	Warszawa	100	100
5	PKO Życie Towarzystwo Ubezpieczeń SA	Warszawa	100	100
6	PKO Towarzystwo Ubezpieczeń SA	Warszawa	100	100
7	PKO Bank Hipoteczny SA	Gdynia	100	100
8	PKO Finance AB	Sztokholm, Szwecja	100	100
9	KREDOBANK SA	Lwów, Ukraina	99,6293	99,6293
10	Finansowa Kompania „Prywatne Inwestycje” Sp. z o.o. ¹	Kijów, Ukraina	95,4676	95,4676
11	Qualia Development Sp. z o.o.	Warszawa	100	100
12	ZenCard Sp. z o.o. ²	Warszawa	100	-
13	Merkury - fiz an ³	Warszawa	100	100
14	NEPTUN - fiz an ³	Warszawa	100	100

1) Drugim udziałowcem spółki jest „Inter-Risk Ukraina” Spółka z dodatkową odpowiedzialnością.

2) Spółka została nabyta w dniu 26 stycznia 2017 roku.

3) PKO Bank Polski SA posiada certyfikaty inwestycyjne Funduszu; w pozycji udział w kapitale prezentowany jest udział posiadanych certyfikatów inwestycyjnych Funduszu.

Lp.	NAZWA JEDNOSTKI JEDNOSTKI ZALEŻNE POŚREDNIO	SIEDZIBA	% UDZIAŁ W KAPITALE *	
			30.09.2017	31.12.2016
	GRUPA PKO Leasing SA ¹			
1	PKO Leasing Sverige AB	Sztokholm, Szwecja	100	100
2	PKO Faktoring SA	Warszawa	100	100
3	PKO Leasing Nieruchomości Sp. z o.o. ²	Warszawa	100	100
4	PKO Agencja Ubezpieczeniowa Sp. z o.o. ³	Warszawa	100	100
	PKO Leasing Finanse Sp. z o.o. ⁴	Warszawa	100	100
5	ROOF Poland Leasing 2014 DAC ⁵	Dublin, Irlandia	-	-
	GRUPA PKO Życie Towarzystwo Ubezpieczeń SA			
6	Ubezpieczeniowe Usługi Finansowe Sp. z o.o.	Warszawa	100	100
	GRUPA KREDOBANK SA			
7	Finansowa Kompania „Idea Kapitał” Sp. z o.o.	Lwów, Ukraina	100	100
	GRUPA Qualia Development Sp. z o.o. ⁶			
8	Qualia 3 Sp. z o.o.	Warszawa	100	100
9	Qualia 2 Sp. z o.o.	Warszawa	100	100
10	Qualia Sp. z o.o.	Warszawa	100	100
11	Qualia 3 spółka z ograniczoną odpowiedzialnością – Neptun Park Sp. k.	Warszawa	99,9975	99,9975
12	Qualia sp. z o.o. – Sopot Sp. k.	Warszawa	99,9546	99,9787
13	Qualia 2 spółka z ograniczoną odpowiedzialnością – Nowy Wilanów Sp. k.	Warszawa	99,9750	99,9750
14	Qualia spółka z ograniczoną odpowiedzialnością – Zakopane Sp. k.	Warszawa	99,9123	99,9123
15	Qualia Hotel Management Sp. z o.o.	Warszawa	100	100
16	Qualia - Residence Sp. z o.o.	Warszawa	100	100
17	Sarnia Dolina Sp. z o.o.	Warszawa	100	100
18	Giełda Nieruchomości Wartościowych Sp. z o.o.	Warszawa	100	100
19	FORT MOKOTÓW Sp. z o.o. w likwidacji	Warszawa	51	51
	Qualia spółka z ograniczoną odpowiedzialnością – Projekt 1 Sp. k. ⁷	Warszawa	-	50
	Merkury - fiz an			
20	„Zarząd Majątkiem Górczewska” Sp. z o.o.	Warszawa	100	100
21	Molina Sp. z o.o.	Warszawa	100	100
22	Molina spółka z ograniczoną odpowiedzialnością 1 S.K.A.	Warszawa	100	100
23	Molina spółka z ograniczoną odpowiedzialnością 2 S.K.A.	Warszawa	100	100
24	Molina spółka z ograniczoną odpowiedzialnością 3 S.K.A.	Warszawa	100	100
25	Molina spółka z ograniczoną odpowiedzialnością 4 S.K.A.	Warszawa	100	100
26	Molina spółka z ograniczoną odpowiedzialnością 5 S.K.A.	Warszawa	100	100
27	Molina spółka z ograniczoną odpowiedzialnością 6 S.K.A.	Warszawa	100	100
	NEPTUN - fiz an			
28	Bankowe Towarzystwo Kapitałowe SA	Warszawa	100	100
	„Inter-Risk Ukraina” Spółka z dodatkową odpowiedzialnością ⁸	Kijów, Ukraina	99,90	-
29	„CENTRUM HAFFNERA” Sp. z o.o.	Sopot	72,9766	72,9766
	„Sopot Zdrój” Sp. z o.o.	Sopot	100	100
	„Promenada Sopocka” Sp. z o.o.	Sopot	100	100

* udział w kapitale podmiotu bezpośrednio dominującego

- 1) W dniu 28 kwietnia 2017 roku nastąpiło połączenie Raiffeisen-Leasing Polska SA (jako spółki przejmowanej) z PKO Leasing SA (jako spółką przejmującą); do 27 kwietnia 2017 roku Raiffeisen-Leasing Polska SA była spółką bezpośrednio zależną od PKO Leasing SA.
- 2) Poprzednia nazwa: Raiffeisen-Leasing Real Estate Sp. z o.o.; do 27 kwietnia 2017 roku spółka była spółką bezpośrednio zależną od Raiffeisen-Leasing Polska SA.
- 3) Poprzednia nazwa: „Raiffeisen Insurance Agency” Sp. z o.o.; do 27 kwietnia 2017 roku spółka była spółką bezpośrednio zależną od Raiffeisen-Leasing Polska SA.
- 4) Poprzednia nazwa: Raiffeisen-Leasing Service Sp. z o.o.
- 5) Spółka PKO Leasing SA (jako następcą prawnym spółki Raiffeisen-Leasing Polska SA), zgodnie z MSSF 10 sprawuje kontrolę nad spółką, mimo że nie posiada w spółce zaangażowania kapitałowego.
- 6) W spółkach komandytowych Grupy Qualia Development Sp. z o.o. komandytariuszem jest Qualia Development Sp. z o.o., a komplementariuszem odpowiednio: Qualia Sp. z o.o., Qualia 2 Sp. z o.o. lub Qualia 3 Sp. z o.o.; zgodnie z umowami wyżej wymienionych spółek komandytariusz uczestniczy w zyskach, stratach oraz w majątku spółki komandytowej w przypadku jej likwidacji w 99,9%, a komplementariusz w 0,1%; w zestawieniu w pozycji udział w kapitale prezentowany jest udział komandytariusza w wartości wniesionych wkładów.
- 7) Spółka w 2017 roku została rozwiązana bez prowadzenia postępowania likwidacyjnego.
- 8) Drugim udziałowcem spółki jest Finansowa Kompania „Prywatne Inwestycje” Sp. z o.o.; do 27 kwietnia 2017 roku spółka była spółką bezpośrednio zależną od PKO Banku Polskiego SA.

NAZWA PODMIOTÓW ZALEŻNYCH	PRZEDMIOT DZIAŁALNOŚCI
PKO TOWARZYSTWO FUNDUSZY INWESTYCYJNYCH SA	Podstawowym przedmiotem działalności spółki jest tworzenie, reprezentowanie wobec osób trzecich i zarządzanie otwartymi i zamkniętymi funduszami inwestycyjnymi oraz zarządzanie portfelami klientów, w skład których wchodzi jeden lub większa liczba instrumentów finansowych. Spółka oferuje również specjalistyczne programy inwestycyjne oraz prowadzi pracownicze programy emerytalne (PPE).
PKO BP BANKOWY PTE SA	Przedmiotem działalności spółki jest tworzenie i zarządzanie otwartym i dobrowolnym funduszem emerytalnym oraz ich reprezentowanie wobec osób trzecich. Spółka zarządza PKO BP Bankowym Otwartym Funduszem Emerytalnym (OFE) oraz PKO Dobrowolnym Funduszem Emerytalnym (DFE), w ramach którego oferowane jest Indywidualne Konto Emerytalne (IKE) i Indywidualne Konto Zabezpieczenia Emerytalnego (IKZE).
PKO BANK HIPOTECZNY SA	Podstawowym celem spółki jest emisja listów zastawnych, które mają stanowić główne źródło długoterminowego finansowania kredytów zabezpieczonych nieruchomościami. Spółka specjalizuje się w udzielaniu mieszkaniowych kredytów hipotecznych dla klientów indywidualnych, jak również nabywa wierzytelności z tytułu takich kredytów od Banku.
PKO LEASING SA	Spółka wraz z podmiotami zależnymi - PKO Leasing Sverige AB oraz PKO Leasing Nieruchomości Sp. z o.o. świadczy usługi leasingowe. Spółki oferują leasing finansowy i operacyjny: samochodów osobowych, dostawczych, pojazdów ciężarowych, maszyn, urządzeń, linii technologicznych, sprzętu medycznego, nieruchomości, sprzętu i oprogramowania IT, statków, samolotów oraz sprzętu kolejowego. W ofercie znajduje się usługa zarządzania flotą pojazdów. Ponadto spółka zależna - PKO Leasing Finanse Sp. z o.o. zajmuje się przechowywaniem, przygotowaniem i aktywną sprzedażą przedmiotów powindykacyjnych i pokontraktowych, a spółka PKO Agencja Ubezpieczeniowa Sp. z o.o. świadczy wyspecjalizowane usługi w zakresie tworzenia produktów i programów ubezpieczeniowych dla klientów instytucji finansowych. W Grupie tej znajduje się również spółka celowa z siedzibą w Irlandii powołana na potrzeby sekurytyzacji wierzytelności leasingowych. W skład Grupy Kapitałowej PKO Leasing SA wchodzi także spółka PKO Faktoring SA, która świadczy usługi faktoringu krajowego i eksportowego z przejęciem ryzyka i bez przejęcia ryzyka, faktoringu odwrotnego oraz usługę programu faktoringowego dla dostawców.
PKO BP FINAT SP. Z O.O.	PKO BP Finat Sp. z o.o. świadczy kompleksowe usługi firmom z sektora finansowego – m.in.: usługi agenta transferowego oraz księgowości funduszy i spółek. Specjalizuje się również w outsourcingu kompetencyjnym specjalistów IT, zespołów projektowych oraz procesów informatycznych. Na podstawie zezwolenia KNF spółka świadczy również usługi w charakterze krajowej instytucji płatniczej. Jej klientami są zarówno spółki z Grupy Kapitałowej Banku jak również spółki spoza Grupy Kapitałowej. W 2016 roku spółka rozpoczęła prowadzenie obsługi ubezpieczeń grupowych do produktów oferowanych przez Bank.
PKO ŻYCIE TOWARZYSTWO UBEZPIECZEŃ SA	Przedmiotem działalności spółki jest działalność ubezpieczeniowa w zakresie działu I ubezpieczeń – ubezpieczenia na życie. Rzeczowy zakres działalności spółki obejmuje polisy we wszystkich grupach, które mieszczą się w przedmiocie licencji KNF (1, 2, 3, 4, 5 Działu I). Spółka oferuje szeroką gamę produktów ubezpieczeniowych. Koncentruje się na ubezpieczaniu życia i zdrowia swoich klientów. Posiada w ofercie produkty samodzielne, jak również stanowiące uzupełnienie produktów bankowych oferowanych przez Bank.
PKO TOWARZYSTWO UBEZPIECZEŃ SA	Przedmiotem działalności spółki jest działalność ubezpieczeniowa w zakresie działu II ubezpieczeń – pozostałe ubezpieczenia osobowe oraz ubezpieczenia majątkowe. Rzeczowy zakres działalności spółki obejmuje polisy we wszystkich grupach, które mieszczą się w przedmiocie licencji KNF (1, 2, 7, 8, 9, 13, 14, 15, 16, 17, 18 Działu II).

	PKO TU SA koncentruje się na ubezpieczaniu ryzyka utraty dochodu, następstw nieszczęśliwych wypadków i choroby oraz ubezpieczaniu nieruchomości dla pożyczkobiorców i osób zaciągających kredyty hipoteczne. Spółka oferuje szeroką gamę produktów ubezpieczeniowych skierowanych do klientów PKO Banku Polskiego SA oraz innych podmiotów w Grupie Kapitałowej Banku.
PKO FINANCE AB	Przedmiotem działalności spółki jest pozyskiwanie dla Banku środków finansowych z rynków międzynarodowych poprzez emisje obligacji.
QUALIA DEVELOPMENT SP. Z O.O.	Przedmiotem działalności spółek Grupy Kapitałowej Qualia Development Sp. z o.o. jest prowadzenie działalności deweloperskiej, a w szczególności realizacja projektów budowlanych, wykonywanie instalacji budowlanych i robót budowlanych wykończeniowych. Ponadto Grupa zajmuje się prowadzeniem działalności hotelowej oraz pośrednictwem w obrocie nieruchomościami. W 2017 roku Grupa kontynuowała działania związane z zakończeniem realizacji dotychczasowych projektów oraz sprzedaż wybranych nieruchomości i spółek.
KREDOBANK SA	KREDOBANK SA jest bankiem uniwersalnym, ukierunkowanym na obsługę klientów detalicznych oraz klientów małych i średnich przedsiębiorstw prowadzących działalność głównie w zachodniej części Ukrainy i w Kijowie. Jednocześnie dąży do pozyskania klientów korporacyjnych o wysokiej wiarygodności kredytowej. Spółka oferuje usługi w zakresie między innymi: prowadzenia rachunków osób fizycznych i podmiotów gospodarczych, gromadzenia depozytów, udzielania kredytów, poręczeń i gwarancji, leasingu, obrotu czekowego i wekslowego, operacji na rynku walutowym, a także operacji na rynku papierów wartościowych. Przedmiotem działalności spółki Finansowa Kompania „Idea Kapitał” Sp. z o.o. – spółki zależnej od KREDOBANK SA - jest świadczenie różnych usług finansowych, w tym usług faktoringu polegających, zgodnie z prawem ukraińskim, na nabywaniu cesji praw do roszczeń pieniężnych z tytułu umów kredytowych.
FINANSOWA KOMPANIA „PRYWATNE INWESTYCJE” SP. Z O.O.	Przedmiotem działalności spółki jest świadczenie różnych usług finansowych, w tym usług faktoringu polegających, zgodnie z prawem ukraińskim, na nabywaniu cesji praw do roszczeń pieniężnych z tytułu umów kredytowych.
ZENCARD SP. Z O.O.	Spółka prowadzi działalność usługową w zakresie technologii informatycznych i komputerowych. Specjalizuje się w tworzeniu rozwiązań związanych z wykorzystaniem kart płatniczych w programach rabatowo-loyalnościowych. Spółka zbudowała platformę do tworzenia przez sprzedawców programów rabatowo-loyalnościowych, umożliwiającą jednocześnie wirtualizację kart lojalnościowych. Platforma ta zintegrowana jest z terminalem płatniczym i pozwala na rezygnację z wielu oddzielnych kart lojalnościowych, czy oddzielnych aplikacji instalowanych na telefonie, na rzecz karty płatniczej klienta będącej jednocześnie wirtualną kartą lojalnościową każdego ze sprzedawców. Partnerem strategicznym spółki jest CEUP eService Sp. z o.o.- jeden z największych agentów rozliczeniowych w Polsce.
MERKURY - FIZ AN	Przedmiotem działalności funduszu jest lokowanie środków pieniężnych zebranych w drodze niepublicznego proponowania nabycia certyfikatów inwestycyjnych. Fundusz jest zarządzany przez PKO TFI SA. Fundusz prowadzi działalność inwestycyjną poprzez spółki zależne, których przedmiotem działalności jest kupno i sprzedaż nieruchomości na rachunek własny oraz zarządzanie nieruchomościami.
NEPTUN - FIZAN	Przedmiotem działalności funduszu jest lokowanie środków pieniężnych zebranych w drodze niepublicznego proponowania nabycia certyfikatów inwestycyjnych. Fundusz jest zarządzany przez PKO TFI SA. PKO Bank Polski SA na rzecz funduszu sukcesywnie zbywa akcje i udziały spółek, których działalność nie jest komplementarna do oferty usług finansowych Banku.

Grupa Kapitałowa posiada następujące jednostki stowarzyszone i wspólne przedsięwzięcia:

Lp.	NAZWA JEDNOSTKI	SIEDZIBA	% UDZIAŁ W KAPITAŁE*	
			30.09.2017	31.12.2016
	Wspólne przedsięwzięcia PKO Banku Polskiego SA			
1	Centrum Elektronicznych Usług Płatniczych eService Sp. z o.o.	Warszawa	34	34
	1 EVO Payments International Sp. z o.o.	Warszawa	100	100
	2 EVO Payments International s.r.o.	Praga, Czechy	100	100
	Wspólne przedsięwzięcie NEPTUN - fizan			
	3 „Centrum Obsługi Biznesu” Sp. z o.o.	Poznań	41,44	41,44
	Jednostki stowarzyszone PKO Banku Polskiego SA			
1	Bank Pocztowy SA	Bydgoszcz	25,0001	25,0001
	1 Centrum Operacyjne Sp. z o.o. w likwidacji ¹	Bydgoszcz	100	100
	2 Spółka Dystrybucyjna Banku Poczтового Sp. z o.o.	Warszawa	100	100
2	„Poznański Fundusz Poręczeń Kredytowych” Sp. z o.o	Poznań	33,33	33,33
3	FERRUM SA	Katowice	22,14	22,14
	3 FERRUM MARKETING Sp. z o.o.	Katowice	100	100
	4 Zakład Konstrukcji Spawanych FERRUM SA	Katowice	100	100
	5 Walcownia Rur FERRUM Sp. z o.o. w likwidacji ²	Katowice	100	

* udział w kapitale podmiotu bezpośrednio dominującego

- 1) W dniu 5 lipca 2017 roku Nadzwyczajne Zgromadzenie Wspólników spółki podjęło uchwałę o rozwiązaniu spółki.
- 2) W dniu 29 czerwca 2017 roku Zgromadzenie Wspólników spółki podjęło uchwałę o rozwiązaniu spółki.

NAZWA WSPÓLNYCH PRZEDSIĘWZIĘĆ I PODMIOTÓW STOWARZYSZONYCH	PRZEDMIOT DZIAŁALNOŚCI
CENTRUM ELEKTRONICZNYCH USŁUG PŁATNICZYCH ESERVICE SP. Z O.O.	Spółka oferuje usługę przetwarzania transakcji dokonywanych instrumentami płatniczymi zarówno w terminalach POS w kraju i poza jego granicami, jak również w internecie wynajem terminali, usługę doładowań kart telefonów komórkowych oraz obsługę kart подарunkowych. PKO Bank Polski SA wspólnie ze spółką oferują kompleksowe usługi w zakresie pozyskania oraz obsługi podmiotów pod kątem posadowienia terminali POS oraz rozliczania transakcji dokonywanych instrumentami płatniczymi z wykorzystaniem tych terminali. Oba podmioty wspólnie biorą udział w przetargach, a współpracę regulują m.in. umowy: • obsługi transakcji bezgotówkowych dokonywanych przy użyciu instrumentów płatniczych dla dwustronnych umów z akceptantami, • współpracy marketingowej w zakresie usług o fundamentalnym znaczeniu dla funkcjonowania produktów i usług oferowanych zarówno przez Bank, jak i spółkę, • świadczenia usług związanych z obsługą wypłaty gotówki w agencjach i oddziałach Banku oraz urzędach pocztowych przy użyciu kart płatniczych Visa i MasterCard z wykorzystaniem terminali POS, • współpracy w zakresie świadczenia usług związanych z pozyskiwaniem placówek akceptujących instrumenty płatnicze. Spółka posiada dwie spółki bezpośrednio zależne, w których sprawuje pełną kontrolę.
„CENTRUM OBSŁUGI BIZNESU” SP. Z O.O.	Spółka to wspólna inwestycja PKO Banku Polskiego SA, Buildco Poznań SA oraz Miasta Poznań polegająca na wybudowaniu hotelu w Poznaniu. Bank jest uczestnikiem konsorcjum bankowego, które udzieliło spółce kredytu inwestycyjnego na realizację powyższego projektu. Hotel został wybudowany i rozpoczął działalność w lutym 2007 roku. Osiągane przez spółkę wyniki z działalności operacyjnej nie są w stanie zapewnić bieżącej, pełnej obsługi zobowiązań wynikających z umowy kredytowej. Na wniosek spółki, w ramach restrukturyzacji zadłużenia kredytowego, konsorcjum bankowe dokonało zmiany harmonogramu płatności rat kredytowych i odsetkowych. Harmonogram obowiązuje do 30 czerwca 2018 roku.

	Od czerwca 2015 roku udziały spółki znajdują się w portfelu NEPTUN – fizan – podmiotu zależnego od Banku.
BANK POCZTOWY SA	Bank Poczty SA specjalizuje się w standardowych produktach bankowych oferowanych dla klientów detalicznych z uzupełnioną ofertą dla mikroprzedsiębiorstw oraz klientów instytucjonalnych. Prowadzi również działalność w segmencie rozliczeniowym i skarbowym. W ramach strategicznego partnerstwa z Poczta Polska SA (akcjonariuszem posiadającym 75% akcji minus 10 akcji spółki) korzysta z potencjału akcjonariusza i rozwija ofertę produktową we współpracy z podmiotami całej Grupy Kapitałowej Poczty Polskiej SA. Spółka posiada dwie spółki bezpośrednio zależne, w których sprawuje pełną kontrolę, przy czym jedna z nich została postawiona w stan likwidacji.
„POZNAŃSKI FUNDUSZ PORĘCZEŃ KREDYTOWYCH” SP. Z O.O.	Spółka specjalizuje się we wspieraniu rozwoju małych i średnich przedsiębiorstw poprzez udzielanie poręczeń oraz świadczenie szeregu usług dla biznesu. Spółka poręcza kredyty i pożyczki udzielane przez banki, w tym również przez PKO Bank Polski SA oraz gwarancje bankowe, transakcje leasingowe i faktoringowe, a także zapłatę wadium. Współpracuje m.in. z PKO Leasing SA. W ofercie spółki znajdują się również poręczenia dla małych i średnich przedsiębiorstw udzielane w ramach inicjatywy JEREMIE (<i>Joint European Resources for Micro to Medium Enterprises</i>), które są poręczane drugostronnie w 70% lub 80% ze środków Wielkopolskiego Regionalnego Programu Operacyjnego, zarządzanych przez Bank Gospodarstwa Krajowego. W ramach świadczonych usług dla biznesu, spółka zajmuje się m.in. przygotowywaniem biznesplanów, studiów wykonalności, programów naprawczych i restrukturyzacyjnych, przygotowaniem dokumentacji finansowej i poszukiwaniem odpowiedniej formy finansowania działalności przedsiębiorstw.
FERRUM SA	Przedmiotem działalności spółki jest produkcja rur stalowych ze szwem, produkcja profili zamkniętych (kształtowników) oraz wykonywanie izolacji rur. Spółka posiada trzy spółki bezpośrednio zależne, w których sprawuje pełną kontrolę, przy czym jedna z nich została postawiona w stan likwidacji ¹ . Akcje spółki zostały objęte przez Bank w ramach działań windykacyjnych (przejęcie na własność przedmiotu zabezpieczenia). Spółka jest spółką publiczną, której akcje notowane są na Giełdzie Papierów Wartościowych w Warszawie SA.

40. INWESTYCJE W JEDNOSTKI STOWARZYSZONE I WSPÓLNE PRZEDSIĘWZIĘCIA

WSPÓLNE PRZEDSIĘWZIĘCIA	30.09.2017	31.12.2016
„Centrum Obsługi Biznesu” Sp. z o.o.	-	-
Cena nabycia	17	17
Zmiana w udziale w aktywach netto	(15)	(16)
Odpis aktualizujący z tytułu utraty wartości	(2)	(1)
Grupa Centrum Elektronicznych Usług Płatniczych eService Sp. z o.o.	247	227
Wartość udziału na dzień objęcia współkontrolą	197	197
Zmiana w udziale w aktywach netto	50	30
Razem	247	227

¹ Dane zgodne ze skonsolidowanym sprawozdaniem finansowym Grupy Kapitałowej FERRUM SA za I półrocze 2017 roku.

JEDNOSTKI STOWARZYSZONE	30.09.2017	31.12.2016
Grupa Bank Pocztowy SA	107	133
Cena nabycia	162	162
Zmiana w udziale w aktywach netto	82	84
Odpis aktualizujący z tytułu utraty wartości	(137)	(113)
„Poznański Fundusz Poręczeń Kredytowych” Sp. z o.o.	-	-
Cena nabycia	2	2
Zmiana w udziale w aktywach netto	4	4
Odpis aktualizujący z tytułu utraty wartości	(6)	(6)
Grupa FERRUM SA	21	26
Cena nabycia	25	25
Zmiana w udziale w aktywach netto	(4)	1
Razem	128	159

ZMIANA WARTOŚCI INWESTYCJI WE WSPÓLNYCH PRZEDSIĘWZIĘCIACH	01.01- 30.09.2017	01.01- 30.09.2016
Wartość inwestycji we wspólnych przedsięwzięciach na początek okresu	227	206
Udział w zyskach i stratach	28	22
Wynik z tytułu odpisu aktualizującego z tytułu utraty wartości	(1)	-
Dywidenda	(7)	(3)
Wartość inwestycji we wspólnych przedsięwzięciach na koniec okresu	247	225

ZMIANA WARTOŚCI INWESTYCJI W JEDNOSTKACH STOWARZYSZONYCH	01.01- 30.09.2017	01.01- 30.09.2016
Wartość inwestycji w jednostkach stowarzyszonych na początek okresu	159	186
Wynik z tytułu odpisu aktualizującego z tytułu utraty wartości	(24)	(17)
Udział w zyskach i stratach	(8)	3
Udział w innych dochodach całkowitych jednostki stowarzyszonej	1	-
Zwiększenie zaangażowania kapitałowego w jednostki stowarzyszone	-	1
Wartość inwestycji w jednostkach stowarzyszonych na koniec okresu	128	173

ODPISY Z TYTUŁU UTRATY WARTOŚCI - UZGODNIENIE RUCHU	01.01- 30.09.2017	01.01- 30.09.2016
Wartość na początek okresu	120	90
Utworzenie w okresie	25	17
Rozwiązanie w okresie	-	-
Wartość na koniec okresu	145	107
Utworzenie netto – wpływ na rachunek zysków i strat	(25)	(17)

41. NABYCIE RAIFFEISEN-LEASING POLSKA SA PRZES SPÓŁKĘ PKO LEASING SA

OPIS TRANSAKCJI

W dniu 2 listopada 2016 roku Bank (jako gwarant), Raiffeisen Bank International AG (jako sprzedawca) oraz PKO Leasing SA (jako nabywca) podpisały umowę dotyczącą sprzedaży przez Raiffeisen Bank International AG (RBI AG) 100% akcji spółki Raiffeisen-Leasing Polska SA (RLPL) na rzecz PKO Leasing SA. Zamknięcie transakcji nastąpiło w dniu 1 grudnia 2016 roku po spełnieniu warunków zawieszających, w tym m.in. uzyskaniu wymaganych zgód antymonopolowych w Polsce i na Ukrainie.

W wyniku wyżej wymienionej transakcji PKO Leasing SA nabył 1 500 038 akcji zwykłych spółki RLPL o wartości nominalnej 100 PLN każda, stanowiących 100% kapitału zakładowego RLPL i uprawniających do 100% głosów na walnym zgromadzeniu spółki. Cena nabycia wyniosła 850 milionów PLN. Zakup akcji został w całości sfinansowany kredytem udzielonym przez Bank. Przedmiotem działalności nabytej spółki jest prowadzenie działalności leasingowej i udzielanie pożyczek.

W związku z nabyciem spółki RLPL w skład Grupy Kapitałowej PKO Leasing SA, zgodnie z Międzynarodowymi Standardami Sprawozdawczości Finansowej, weszły jej jednostki zależne: Raiffeisen-Leasing Real Estate Sp. z o.o. (finansowanie nieruchomości), „Raiffeisen Insurance Agency” Sp. z o.o. (pośrednictwo ubezpieczeniowe), Raiffeisen-Leasing Service Sp. z o.o. (przechowywanie i sprzedaż przedmiotów poleasingowych) oraz ROOF Poland Leasing 2014 DAC z siedzibą w Irlandii (spółka celowa powołana do obsługi sekurytyzacji wierzytelności leasingowych).

W dniu 28 kwietnia 2017 roku w Krajowym Rejestrze Sądowym (KRS) właściwym dla spółki przejmującej zostało zarejestrowane połączenie PKO Leasing SA (jako spółki przejmującej) i RLPL (jako spółki przejmowanej). Połączenie nastąpiło w drodze przeniesienia całego majątku spółki RLPL na spółkę PKO Leasing SA (łączenie przez przejęcie), bez podwyższenia kapitału zakładowego spółki PKO Leasing SA oraz bez wymiany akcji. W związku z powyższym spółka PKO Leasing SA wstąpiła we wszystkie prawa i obowiązki spółki RLPL. Proces integracji spółek zamknięcie fuzja operacyjna, której zakończenie zaplanowane jest na przełomie 2017 i 2018 roku.

W dniu 28 kwietnia 2017 roku w KRS zostały zarejestrowane następujące zmiany nazw spółek z Grupy Kapitałowej PKO Leasing SA:

- ✓ Raiffeisen-Leasing Real Estate Sp. z o.o. na PKO Leasing Nieruchomości sp. z o.o.,
- ✓ „Raiffeisen Insurance Agency” Sp. z o.o. na PKO Agencja Ubezpieczeniowa sp. z o.o.,
- ✓ Raiffeisen-Leasing Service Sp. z o.o. na PKO Leasing Finanse sp. z o.o.

ROZLICZENIE TRANSAKCJI NABYCIA

Rozliczenie transakcji nabycia przeprowadzone zostało metodą przejęcia zgodnie z MSSF 3.

Cena nabycia akcji spółki RLPL jest ustalona prowizorycznie w wysokości zapłaconej gotówki (850 mln PLN) ze względu na fakt, że PKO Leasing SA miał prawo do złożenia w okresie 3 miesięcy od daty nabycia roszczeń wobec RBI AG odnośnie, zastrzeżonych w umowie zakupu akcji RLPL, operacji finansowych oraz innych transakcji, które mogą skutkować wpływem środków pieniężnych, przeprowadzonych w Grupie RLPL w okresie od 1 lipca 2016 do daty nabycia. Na dzień przygotowania sprawozdania finansowego proces identyfikacji tych operacji został zakończony, wielkość roszczeń wpływająca na ostateczną cenę nabycia jest aktualnie negocjowana z RBI AG.

Na dzień sporządzenia skonsolidowanego sprawozdania finansowego Grupy Kapitałowej za rok 2016 dokonano wstępnej, prowizorycznej wyceny rozliczenia transakcji nabycia, w szczególności w zakresie portfela należności leasingowych oraz udzielonych pożyczek, a także identyfikacji i wyceny warunkowych zobowiązań. Na dzień 30 września 2017 roku wartości te nie uległy zmianie. Ostateczne rozliczenie transakcji może się różnić od wstępnego rozliczenia opisanego w niniejszym sprawozdaniu finansowym. Zgodnie z MSSF 3.45 Grupa Kapitałowa ma 12 miesięcy - tj. do dnia 30 listopada 2017 roku na ustalenie ostatecznych wartości.

Sprawozdanie z sytuacji finansowej - AKTYWA	Dane Grupy Kapitałowej RLPL na dzień nabycia 01.12.2016 (wg wartości ze sprawozdania finansowego)	Korekty z tytułu wyceny do wartości godziwej oraz relacje z klientami	Wartość godziwa nabytych aktywów
Należności od banków	279		279
Kredyty i pożyczki udzielone klientom	6 059	25	6 084
Zapasy	78	-	78
Wartości niematerialne	14	64	78
Rzeczowe aktywa trwałe	159	-	159
Należności z tytułu bieżącego podatku dochodowego	17		17
Aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego	433	(17)	416
Inne aktywa	59	-	59
AKTYWA RAZEM	7 098	72	7 170

Sprawozdanie z sytuacji finansowej - ZOBOWIĄZANIA i AKTYWA NETTO	Dane Grupy Kapitałowej RLPL na dzień nabycia 01.12.2016 (wg wartości ze sprawozdania finansowego)	Korekty z tytułu wyceny do wartości godziwej oraz relacje z klientami	Wartość godziwa przejętych zobowiązań i aktywów netto
Zobowiązania wobec innych banków	4 006	-	4 006
Zobowiązania wobec klientów	696	-	696
Zobowiązania z tytułu emisji papierów wartościowych	1 557	-	1 557
Pozostałe zobowiązania	113	-	113
Zobowiązania z tytułu bieżącego podatku dochodowego	4	-	4
Rezerwy	1	-	1
ZOBOWIĄZANIA RAZEM	6 377	-	6 377
AKTYWA NETTO	721	72	793

Informacje dotyczące założeń i metod wyceny poszczególnych możliwych do zidentyfikowania nabytych aktywów i przejętych zobowiązań na dzień 1 grudnia 2016 roku zostały ujawnione w skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym Grupy Kapitałowej za rok 2016.

Wartość firmy	Razem spółki z Grupy Kapitałowej RLPL
Przekazana zapłata	850
Kwota netto możliwych do zidentyfikowania nabytych aktywów i przejętych zobowiązań	793
Wartość firmy	57
z tego przypisana do następujących segmentów:	
segment korporacyjny	16
segment detaliczny	41

42. POZOSTAŁE ZMIANY W SPÓŁKACH WCHODZĄCYCH W SKŁAD GRUPY KAPITAŁOWEJ

W III kwartale 2017 roku miały miejsce niżej opisane zdarzenia wpływające na strukturę Grupy Kapitałowej PKO Banku Polskiego SA oraz dotyczące jednostek stowarzyszonych, w tym dokapitalizowania².

DOTYCZĄCE SPÓŁEK ZALEŻNYCH

- PKO Finance AB

W dniu 1 sierpnia 2017 roku w szwedzkim rejestrze działalności gospodarczej (Bolagsverket) zostało zarejestrowane podwyższenie kapitału zakładowego spółki PKO Finance AB o kwotę 5 491 884,42 EUR. Wszystkie akcje w podwyższonym kapitale zostały objęte przez dotychczasowego, jedynego akcjonariusza – PKO Bank Polski SA. Według stanu na 30 września 2017 roku kapitał zakładowy spółki PKO Finance AB wynosi 5 547 358 EUR i dzieli się na 500 000 akcji o wartości nominalnej 11,094716 EUR każda.

- PKO Bank Hipoteczny SA

W dniu 11 września 2017 roku w Krajowym Rejestrze Sądowym zostało zarejestrowane podwyższenie kapitału zakładowego spółki PKO Bank Hipoteczny SA o kwotę 150 000 000 PLN. Wszystkie akcje w podwyższonym kapitale zostały objęte przez dotychczasowego, jedynego akcjonariusza – PKO Bank Polski SA.

Według stanu na 30 września 2017 roku kapitał zakładowy spółki PKO Bank Hipoteczny SA wynosi 1 100 000 000 PLN i dzieli się na 1 100 000 000 akcji o wartości nominalnej 1 PLN każda.

- Bankowe Towarzystwo Kapitałowe SA

W dniu 18 lipca 2017 roku w Krajowym Rejestrze Sądowym zostało zarejestrowane podwyższenie kapitału zakładowego spółki Bankowe Towarzystwo Kapitałowe SA o kwotę 30 000 000 PLN. Wszystkie akcje w podwyższonym kapitale zostały objęte przez dotychczasowego, jedynego akcjonariusza – NEPTUN – fundusz inwestycyjny zamknięty aktywów niepublicznych, którego 100% certyfikatów inwestycyjnych posiada PKO Bank Polski SA.

Według stanu na 30 września 2017 roku kapitał zakładowy spółki Bankowe Towarzystwo Kapitałowe SA wynosi 63 243 900 PLN i dzieli się na 632 439 akcji wartości nominalnej 100 PLN każda.

DOTYCZĄCE ZDARZEŃ, KTÓRE SPOWODUJĄ ZMIANY W NASTĘPNYCH KWARTAŁACH

- ✓ *połączenie wybranych spółek zależnych w ramach Grupy Kapitałowej Qualia Development Sp. z o.o.*

W III kwartale 2017 roku trwały prace związane z połączeniem spółki Qualia sp. z o.o. – Sopot Sp. k. i spółki Giełda Nieruchomości Wartościowych Sp. z o.o. (spółki przejmowane) ze spółką Qualia Sp. z o.o. (spółka przejmująca) poprzez przeniesienie całego majątku spółek przejmowanych na spółkę przejmującą. Plan połączenia, ogłoszony 26 czerwca 2017 roku w Monitorze Sądowym i Gospodarczym, uwzględnia podwyższenie kapitału zakładowego spółki przejmującej oraz wymianę udziałów. W dniu 13 października 2017 roku w Krajowym Rejestrze Sądowym właściwym dla spółki przejmującej zostało zarejestrowane połączenie wyżej wymienionych spółek.

- ✓ *nabycie KBC Towarzystwo Funduszy Inwestycyjnych SA*

W dniu 8 września 2017 roku PKO Bank Polski SA i jego spółka zależna – PKO BP Finat Sp. z o.o. (jako nabywający) podpisały z KBC Asset Management NV z siedzibą w Belgii (jako sprzedającym) przedwstępną umowę dotyczącą nabycia 100% akcji spółki KBC Towarzystwo Funduszy Inwestycyjnych SA (KBC TFI SA). Transakcja ma charakter warunkowy i jest uzależniona od uzyskania zgody Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów oraz braku sprzeciwu ze strony Komisji Nadzoru Finansowego. Finalizacja transakcji przewidywana jest na I kwartał 2018 roku. Docelowo spółka KBC TFI SA ma zostać połączona ze spółką PKO TFI SA.

W dniu 26 października 2017 roku Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów wydał zgodę na dokonanie koncentracji polegającej na przejściu przez PKO BP Finat Sp. z o.o. kontroli nad KBC TFI SA.

² Informacje w powyższym zakresie za okres od stycznia do czerwca 2017 roku zostały zaprezentowane w skróconym śródrocznym skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym Grupy Kapitałowej PKO Banku Polskiego SA za okres sześciu miesięcy zakończony dnia 30 czerwca 2017 roku oraz skróconym śródrocznym sprawozdaniem finansowym PKO Banku Polskiego SA za okres sześciu miesięcy zakończony dnia 30 czerwca 2017 roku.

✓ *podwyższenie kapitału zakładowego Banku Pocztowego SA*

W dniu 29 września 2017 roku Nadzwyczajne Walne Zgromadzenie Banku Pocztowego SA (jednostki stowarzyszonej PKO Banku Polskiego SA) podjęło uchwałę w sprawie podwyższenia kapitału zakładowego spółki o kwotę 18 145 200 PLN, tj. z kwoty 110 132 880 PLN do kwoty 128 278 080 PLN, w drodze emisji 1 814 520 nowych akcji imiennych zwykłych o wartości nominalnej 10 PLN każda. Cena emisyjna jednej akcji została ustalona w wysokości 49,60 PLN. Nowe akcje obejmą, w trybie subskrypcji prywatnej, obecni akcjonariusze spółki zachowując po dokapitalizowaniu dotychczasowy procentowy udział: 75% kapitału zakładowego minus 10 akcji - Poczta Polska SA i 25% kapitału zakładowego plus 10 akcji - PKO Bank Polski SA.

PKO Bank Polski SA w dniu 16 października 2017 roku podpisał umowę objęcia 453 630 akcji nowej emisji Banku Pocztowego SA o łącznej wartości emisyjnej w wysokości 22 500 048 PLN.

DOTYCZĄCE ROZWIĄZANIA SPÓŁEK

W Krajowym Rejestrze Sądowym zostało zarejestrowane postawienie spółki Centrum Operacyjne Sp. z o.o. w stan likwidacji. Spółka jest spółką zależną Banku Pocztowego SA - jednostki stowarzyszonej PKO Banku Polskiego SA.

W Krajowym Rejestrze Sądowym zostało zarejestrowane postawienie spółki Walcowania Rur FERRUM Sp. z o.o. w stan likwidacji. Spółka jest spółką zależną FERRUM SA - jednostki stowarzyszonej PKO Banku Polskiego SA.

POZOSTAŁE NOTY

43. DYWIDENDY Z PODZIAŁEM NA AKCJE

W dniu 9 marca 2017 roku PKO Bank Polski SA otrzymał od Komisji Nadzoru Finansowego indywidualne zalecenie zatrzymania całego zysku wypracowanego w okresie od 1 stycznia 2016 roku do 31 grudnia 2016 roku.

W dniu 22 czerwca 2017 roku Zwyczajne Walne Zgromadzenie PKO Bank Polskiego SA podjęło uchwałę (nr 7/2017, Uchwała o Podziale Zysku) w sprawie podziału zysku PKO Banku Polskiego SA osiągniętego w 2016 roku, zgodnie z którą całość zysku w wysokości 2 888 milionów PLN została zaliczona do kapitałów w następujący sposób:

- na kapitał zapasowy w wysokości 2 850 milionów PLN,
- na kapitał rezerwowy w wysokości 38 milionów PLN.

Zatrzymanie zysku za 2016 rok w kwocie 2 888 milionów PLN, przełożyło się efektywnie na wzrost funduszy własnych o 1 299 milionów PLN, gdyż część zysku wypracowanego w okresie od stycznia 2016 roku do września 2016 roku w kwocie 1 589 milionów PLN była już zaliczona do funduszy własnych za zgodą KNF w 2016 roku.

Polityka dywidendowa PKO Banku Polskiego SA zakłada realizowanie wypłat zysku w długim terminie z zachowaniem zasady ostrożnego zarządzania Bankiem i Grupą Kapitałową Banku, stosownie do możliwości finansowych Banku i Grupy Kapitałowej Banku z uwzględnieniem wymogów i rekomendacji KNF w zakresie polityki dywidendowej. Obowiązująca polityka dywidendowa zakłada możliwość realizowania wypłat z nadwyżki kapitału powyżej określonego przez Komisję Nadzoru Finansowego dla celów wypłaty dywidendy przez Bank minimalnego poziomu współczynnika kapitału Tier 1 na poziomie 14,62% (raport bieżący 3/2017).

44. ZOBOWIĄZANIA WARUNKOWE ORAZ POZABILANSOWE ZOBOWIĄZANIA OTRZYMANE

PROGRAMY PAPIERÓW WARTOŚCIOWYCH OBJĘTE SUBEMISJĄ (MAKSYMALNE ZOBOWIĄZANIE GRUPY DO OBJĘCIA PAPIERÓW WARTOŚCIOWYCH)

EMITENT PAPIERÓW WARTOŚCIOWYCH Z GWARANCJĄ OBJĘCIA EMISJI	Rodzaj gwarantowanych papierów wartościowych	Zobowiązania pozabilansowe gwarancyjne	Data zakończenia obowiązkiwania umowy
Stan na dzień 30 września 2017 roku			
Spółka A	obligacje korporacyjne	1 157	31.12.2022
Spółka B	obligacje korporacyjne	889	31.07.2020
Spółka C	obligacje korporacyjne	443	15.06.2022
Spółka D	obligacje korporacyjne	61	31.12.2022
Spółka E	obligacje korporacyjne	4	31.12.2026
Razem		2 554	

EMITENT PAPIERÓW WARTOŚCIOWYCH Z GWARANCJĄ OBJĘCIA EMISJI	Rodzaj gwarantowanych papierów wartościowych	Zobowiązania pozabilansowe gwarancyjne	Data zakończenia obowiązkiwania umowy
Stan na dzień 31 grudnia 2016 roku			
Spółka A	obligacje korporacyjne	1 126	31.12.2020
Spółka B	obligacje korporacyjne	1 055	31.07.2020
Spółka C	obligacje korporacyjne	512	15.06.2022
Spółka D	obligacje korporacyjne	69	31.12.2022
Spółka E	obligacje korporacyjne	9	31.12.2026
Razem		2 771	

Wszystkie umowy dotyczą Umów Organizacji, Prowadzenia i Obsługi Programu Emisji Obligacji. Wszystkie papiery wartościowe objęte przez Grupę Kapitałową subemisją zaliczają się do papierów z nieograniczoną zbywalnością, nienotowanych na giełdach i nieznajdujących się w regulowanym obrocie pozagiełdowym.

UDZIELONE ZOBOWIĄZANIA FINANSOWE

UDZIELONE ZOBOWIĄZANIA FINANSOWE WEDŁUG WARTOŚCI NOMINALNEJ	30.09.2017	31.12.2016
Linie i limity kredytowe		
dla podmiotów finansowych	3 589	2 764
dla podmiotów niefinansowych	36 602	39 525
dla podmiotów budżetowych	4 337	3 856
Razem	44 528	46 145
w tym udzielone zobowiązania nieodwołalne	30 725	31 078

UDZIELONE ZOBOWIĄZANIA GWARANCYJNE

UDZIELONE GWARANCJE I PORĘCZENIA	30.09.2017	31.12.2016
Udzielone gwarancje w obrocie krajowym i zagranicznym	5 447	6 060
Udzielone gwarancje i poręczenia - obligacje korporacyjne krajowe	3 552	3 769
Udzielone akredytywy	1 522	1 600
Udzielone gwarancje i poręczenia - gwarancja zapłaty	191	151
Udzielone gwarancje i poręczenia - obligacje komunalne krajowe	793	351
Razem	11 505	11 931
w tym udzielone gwarancje dobrego wykonania umowy	2 613	2 447

ZOBOWIĄZANIA UDZIELONE WEDŁUG TERMINÓW WYMAGALNOŚCI

POZABILANSOWE ZOBOWIĄZANIA UDZIELONE WEDŁUG TERMINÓW WYMAGALNOŚCI - 30.09.2017	do 1 miesiąca łącznie	powyżej 1 miesiąca do 3 miesięcy włącznie	powyżej 3 miesięcy do 1 roku włącznie	powyżej 1 roku do 5 lat włącznie	powyżej 5 lat	Razem
Zobowiązania udzielone finansowe	12 404	4 031	11 678	10 095	6 320	44 528
Zobowiązania udzielone gwarancyjne	145	1 812	3 226	4 237	2 085	11 505
Razem	12 549	5 843	14 904	14 332	8 405	56 033

POZABILANSOWE ZOBOWIĄZANIA UDZIELONE WEDŁUG TERMINÓW WYMAGALNOŚCI - 31.12.2016	do 1 miesiąca łącznie	powyżej 1 miesiąca do 3 miesięcy włącznie	powyżej 3 miesięcy do 1 roku włącznie	powyżej 1 roku do 5 lat włącznie	powyżej 5 lat	Razem
Zobowiązania udzielone finansowe	13 810	2 543	12 354	10 993	6 445	46 145
Zobowiązania udzielone gwarancyjne	266	576	3 722	6 668	699	11 931
Razem	14 076	3 119	16 076	17 661	7 144	58 076

POZABILANSOWE ZOBOWIĄZANIA OTRZYMANE

POZABILANSOWE ZOBOWIĄZANIA OTRZYMANE WEDŁUG WARTOŚCI NOMINALNEJ	30.09.2017	31.12.2016
Finansowe	94	304
Gwarancyjne	9 794	7 972
Razem	9 888	8 276

ZOBOWIĄZANIA UMOWNE

WARTOŚĆ ZOBOWIĄZAŃ UMOWNYCH DOTYCZĄCYCH:	30.09.2017	31.12.2016
wartości niematerialnych	30	36
rzeczowych aktywów trwałych	68	24
Razem	98	60

45. SPRAWY SPORNE

Według stanu na dzień 30 września 2017 roku, łączna wartość postępowań sądowych (procesów), w których Bank jest pozwany oraz postępowań sądowych, w których pozostałe spółki Grupy Kapitałowej PKO Banku Polskiego SA są pozwany wynosiła 1 622 miliony PLN, w tym 20 milionów PLN dotyczyło postępowań sądowych na Ukrainie (na dzień 31 grudnia 2016 roku łączna wartość wyżej wymienionych postępowań sądowych wynosiła 449 milionów PLN), a kwota łącznej wartości postępowań sądowych (procesów) z powództwa Banku oraz postępowań sądowych z powództwa pozostałych spółek Grupy Kapitałowej PKO Banku Polskiego SA na dzień 30 września 2017 roku wynosiła 1 255 milionów PLN, w tym 28 milionów PLN dotyczyło postępowań sądowych na Ukrainie (na dzień 31 grudnia 2016 roku łączna wartość wyżej wymienionych postępowań sądowych wynosiła 1 232 miliony PLN).

Poniżej przedstawiono opis najistotniejszych spraw spornych PKO Banku Polskiego SA i Spółek Grupy Kapitałowej:

a) POSTĘPOWANIA W SPRAWIE STOSOWANIA PRAKTYK NARUSZAJĄCYCH KONKURENCJĘ

POSTĘPOWANIE PRZECIW PRAKTYKOM OGRANICZAJĄCYM KONKURENCJĘ NA RYNKU PŁATNOŚCI ZA POMOCĄ KART PŁATNICZYCH W POLSCE:

Bank jest stroną postępowania wszczętego przez Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (UOKiK) postanowieniem z dnia 23 kwietnia 2001 roku na wniosek Polskiej Organizacji Handlu i Dystrybucji – Związek Pracodawców przeciwko operatorom systemu płatniczego Visa, Europay oraz bankom – emitentom kart Visa oraz Europay/Eurocard/Mastercard. Postępowanie dotyczy praktyk ograniczających konkurencję na rynku płatności za pomocą kart płatniczych w Polsce, mających polegać na wspólnym ustalaniu opłaty „interchange” za transakcje dokonane kartami systemu Visa oraz Europay/Eurocard/Mastercard, a także ograniczaniu dostępu do rynku podmiotom zewnętrznym. Dnia 29 grudnia 2006 roku UOKiK uznał praktyki polegające na wspólnym ustalaniu opłaty „interchange” za ograniczające konkurencję oraz nakazał ich zaniechania, jednocześnie nakładając m.in. na Bank karę pieniężną w kwocie 16,6 miliona PLN.

Bank odwołał się od decyzji Prezesa UOKiK do Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (SOKiK). W dniu 8 maja 2012 roku SOKiK zawiesił postępowanie do czasu prawomocnego zakończenia postępowania przed Sądem Unii Europejskiej w sprawie MasterCard przeciwko Komisji Europejskiej. W dniu 24 maja 2012 roku Sąd Unii Europejskiej utrzymał w mocy decyzję Komisji Europejskiej zakazującą wielostronnie uzgadnianych opłat „interchange” stosowanych przez MasterCard. W dniu 28 maja 2012 roku uczestnik postępowania Visa Europe Ltd., a w dniu 29 maja 2012 roku pełnomocnik powodów, w tym PKO Banku Polskiego SA, złożyli zażalenie na postanowienie SOKiK z dnia 8 maja 2012 roku. W sierpniu 2012 roku wpłynęło do Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej odwołanie MasterCard od wyroku Sądu UE z dnia 24 maja 2012 roku oddalającego skargę MasterCard. W dniu 25 października 2012 roku Sąd Apelacyjny w Warszawie zmienił postanowienie z dnia 8 maja 2012 roku i oddalił wniosek MasterCard o zawieszenie postępowania. Wyrokiem z dnia 21 listopada 2013 roku SOKiK zmniejszył karę wymierzoną Bankowi do kwoty 10,4 miliona PLN. W dniu 7 lutego 2014 roku została złożona apelacja od tego wyroku w imieniu Banku oraz ośmiu powodów reprezentowanych przez pełnomocnika Banku. Wyrok został również zaskarżony przez innych uczestników postępowania, tj. przez Prezesa UOKiK oraz Polskiej Organizacji Handlu i Dystrybucji (POHiD) (apelacje zmierzające do nałożenia na uczestników porozumień surowszych kar pieniężnych), a także: Visa Europe Ltd., Bank Poczty S.A., Bank Gospodarki Żywnościowej S.A., mBank S.A., Deutsche Bank PBC S.A., HSBC Bank Polska S.A. (apelacje zmierzające przede wszystkim do zmiany rozstrzygnięcia w przedmiocie uznania porozumień za naruszające prawo konkurencji oraz nałożenia kar na ich uczestników). Sąd Apelacyjny w Warszawie w wyroku z dnia 6 października 2015 roku oddalił apelacje banków i Visa Europe Ltd, a równocześnie uwzględnił apelację UOKiK i przywrócił pierwotną wysokość nałożonych kar pieniężnych określonych w decyzji UOKiK tj. karę w kwocie 16,6 miliona PLN (kara nałożona na PKO Bank Polski SA) i karę w kwocie 4,8 miliona PLN (kara nałożona na Nordea Bank Polska SA). Kary zostały zapłacone przez Bank w październiku 2015 roku (koszt z tytułu utworzenia rezerwy został poniesiony w okresach poprzednich i wysokość rezerwy w zależności od biegu sprawy podlegała aktualizacji).

W dniu 28 kwietnia 2016 roku Bank złożył skargę kasacyjną wraz z innymi uczestnikami postępowania. Postanowieniem z dnia 4 kwietnia 2017 roku Sąd Najwyższy przyjął do rozpoznania na rozprawie skargę kasacyjną m.in. Banku, odmówił natomiast przyjęcia do rozpoznania skarg wniesionych przez DNB Bank Polska SA, Bank Ochrony Środowiska SA, Getin Noble Bank SA oraz HSBC Bank Polska SA. W dniu 11 października 2017 roku odbyła się rozprawa przed Sądem Najwyższym. Sąd Najwyższy zamknął rozprawę i odroczył ogłoszenie wyroku do dnia 25 października 2017 roku. Wyrokiem z dnia 25 października 2017 roku Sąd Najwyższy uchylił zaskarżony wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie i przekazał sprawę do ponownego rozpatrzenia przez ten sąd.

Na dzień 30 września 2017 roku dodatkowo Bank jest stroną m.in. następujących postępowań:

- **PRZED SĄDEM APELACYJNYM – W WYNIKU APELACJI STRONY OD ORZECZENIA SOKiK WYDANEGO W WYNIKU ODWOŁANIA PREZESA UOKiK W ZWIĄZKU Z PODEJRZENIEM STOSOWANIA NIEDOZWOLONYCH POSTANOWIEŃ UMOWNYCH WE WZORCACH UMÓW O KREDYT KONSUMENCKI, Z WYŁĄCZENIEM UMÓW O KARTY KREDYTOWE.**

Decyzją z dnia 31 grudnia 2013 roku Prezes UOKiK uznał działania Banku za praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów i nałożył na Bank karę pieniężną w wysokości 29 milionów PLN. Bank odwołał się od tej decyzji do SOKiK. Wyrokiem z dnia 9 lipca 2015 roku SOKiK uchylił w całości decyzję Prezesa UOKiK. Pismem z dnia 21 sierpnia 2015 roku Prezes UOKiK wniósł apelację od tego wyroku. W dniu 11 września 2015 roku Bank udzielił odpowiedzi na apelację odrzucając zarzuty Prezesa UOKiK. Wyrokiem z dnia 31 maja 2017 roku Sąd Apelacyjny w Warszawie podtrzymał rozstrzygnięcie SOKiK w przedmiocie uchylenia pkt I sentencji Decyzji, tj. uznania, że Bank naruszył zbiorowe interesy konsumentów stosując tzw. klauzule zmiennego oprocentowania (które UOKiK uznał za tożsame z klauzulami wpisanymi do rejestru niedozwolonych postanowień umownych). Sąd Apelacyjny podzielił prezentowane w odwołaniu od Decyzji oraz późniejszej uchwale Sądu Najwyższego (III CZP 17/15) stanowisko, że wpis klauzuli do rejestru odnosi tylko skutek wobec przedsiębiorcy, którego postanowienie wpisano do rejestru (ale nie innych przedsiębiorców). W konsekwencji, Sąd Apelacyjny podtrzymał rozstrzygnięcie o uchyleniu kary w wysokości 17 milionów PLN. W przedmiocie drugiej zarzucanej praktyki (jednodniowy formularz informacyjny), Sąd Apelacyjny uznał apelację UOKiK za zasadną, jednakże tylko w części. Uznano bowiem, że stosowanie formularza o jednodniowym okresie "ważności" przeczyło celom dyrektywy 2008/48/WE i nie pozwalało konsumentom na zapoznanie się z warunkami kredytu i porównanie ofert różnych banków. Sąd Apelacyjny obniżył jednak nałożoną przez UOKiK karę z 12 milionów PLN do 6 milionów PLN. Sąd Apelacyjny uwzględnił, że postępowanie wyjaśniające w sprawie zostało wszczęte w 3 miesiące po wejściu w życie przepisów o formularzu w życie oraz to, że przychód Banku z obszaru działalności, która obejmowała produkty dotknięte wyżej wymienioną praktyką, stanowił jedynie część (ok. 20%) całości przychodów Banku i z tego powodu obniżył kwotę bazową pierwotnie zastosowaną przez UOKiK o 40%. Całkowita kara nałożona w tej sprawie na Bank została obniżona do 6 milionów PLN. W sprawie został złożony wniosek o doręczenie odpisu wyroku wraz z uzasadnieniem. Wyrok wraz z uzasadnieniem został doręczony dnia 22 sierpnia 2017 roku. W dniu 23 października 2017 roku Bank wniósł skargę kasacyjną od wyroku Sądu Apelacyjnego. W lipcu 2017 roku kara została zapłacona (a koszt został poniesiony w drugim kwartale 2017 roku).

- **Z POWÓDZTWA BANKU – W WYNIKU ZAKOŃCZENIA POSTĘPOWANIA ODWOŁAWCZEGO WSZCZĘTEGO PRZES BANK PRZED SOKiK OD DECYZJI PREZESA UOKiK W ZWIĄZKU Z MOŻLIWOŚCIĄ STOSOWANIA NIEDOZWOLONYCH POSTANOWIEŃ UMOWNYCH WE WZORCACH UMÓW INDYWIDUALNYCH (IKE)**

W dniu 19 grudnia 2012 roku Prezes UOKiK nałożył na Bank łączną karę pieniężną w wysokości 14,7 miliona PLN, w tym:

- 1) w wysokości 7,1 miliona PLN za niewskazywanie w umowach IKE zakresu odpowiedzialności Banku za terminowe i prawidłowe przeprowadzania rozliczeń pieniężnych oraz odszkodowania za przekroczenie terminu realizacji dyspozycji posiadacza;
- 2) w wysokości 4,7 miliona PLN za stosowanie we wzorcach umów IKE otwartego katalogu przesłanek wypowiedzenia;
- 3) w wysokości 2,9 miliona PLN za stosowanie klauzuli wpisanej do rejestru określającej dla sporów z konsumentami sąd właściwy dla siedziby oddziału PKO Banku Polskiego SA prowadzącego rachunek lokacyjny IKE.

W dniu 2 stycznia 2013 roku Bank odwołał się do SOKiK od decyzji Prezesa UOKiK i wyrokiem z dnia 25 listopada 2014 roku SOKiK obniżył nałożoną na Bank karę łącznie do kwoty 4 milionów PLN, w tym łącznie:

- praktyki opisanej powyżej w pkt 1 - do kwoty 2,5 miliona PLN,
- praktyki opisanej powyżej w pkt 2 - do kwoty 1,5 miliona PLN,
- praktyki opisanej powyżej w pkt 3 - kara została uchylona, gdyż Sąd uznał, że praktyka Banku nie naruszała zbiorowych interesów konsumentów.

W styczniu 2015 roku zarówno Bank, jak i Prezes UOKiK wnieśli apelację od wyroku. Sąd Apelacyjny w wyroku z dnia 10 lutego 2016 roku oddalił apelację Banku oraz apelację Prezesa UOKiK. Ponieważ wyrok jest prawomocny Bank zapłacił karę w wysokości 4 milionów PLN w dniu 23 lutego 2016 roku. W dniu 26 września 2016 roku Bank złożył skargę kasacyjną od wyroku Sądu Apelacyjnego. Postanowieniem z dnia 20 kwietnia 2017 roku Sąd Najwyższy przyjął skargę kasacyjną Banku do rozpoznania. Termin rozprawy kasacyjnej nie został dotychczas wyznaczony.

• **PRZED SOKiK PIĘĆ POSTĘPOWAŃ Z POWÓDZTWA OSÓB FIZYCZNYCH O:**

- 1) uznanie za niedozwolone i zakazanie Bankowi wykorzystania w obrocie z konsumentami postanowień wzorca umownego dotyczącego kredytu denominowanego w CHF wskazując, że kwestionowane postanowienia dotyczące zasad przeliczania przez Bank kursów walut na potrzeby wypłaty kredytu oraz na potrzeby przeliczania rat kredytu, jak również postanowienia dotyczące wysokości oprocentowania są sprzeczne z dobrymi obyczajami i rażąco naruszają interesy konsumentów (postępowanie zawieszone),
- 2) ustalenie nieważności klauzul zawartych w umowie kredytu hipotecznego poprzez uznanie ich za niedozwolone (nieistniejące) i zakazanie Bankowi wykorzystywania w umowach z konsumentami postanowień wzorca umownego stosowanego przez pozwanego przy wykonywaniu działalności gospodarczej,
- 3) uznanie za niedozwolone postanowień zawartych we wzorcu umownym obejmującym treść Umowy o kredyt mieszkaniowy Nordea-Habitat oraz umowy poręczenia,
- 4) uznanie postanowień wzorca umowy kredytowej za niedozwolone; powód (rzecznik) zarzuca Bankowi, że akceptuje jedynie wyceny nieruchomości sporządzone przez wyznaczonych rzeczoznawców majątkowych co rażąco narusza interesy konsumentów, poprzez narzucenie konsumentom, jako słabszej stronie umowy, uciążliwych warunków, eliminując prawa zakupu usługi wyceny u wybranej firmy,
- 5) uznanie postanowień wzorca umowy kredytu mieszkaniowego Własny Kąt hipoteczny za niedozwolone.

Na dzień 30 września 2017 roku Bank nie utworzył rezerwy na te postępowania ponieważ prawdopodobieństwo niekorzystnego rozstrzygnięcia tych postępowań oceniane jest jako niskie.

• **PRZED PREZESEM UOKiK**

Przed Prezesem UOKiK prowadzone są cztery postępowania w sprawie stosowania przez Bank praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów:

- 1) postępowanie wszczęte z urzędu przez Prezesa UOKiK w sprawie stosowania przez Bank praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów, poprzez informowanie w przekazach marketingowych i uzależnienie zwolnienia konsumenta z opłaty miesięcznej za obsługę debetowej karty płatniczej od dokonania rozliczenia operacji bezgotówkowych dokonanych kartą (limit kwotowy lub liczbowy) w okresie, za który pobierana jest opłata miesięczna za kartę, w sytuacji gdy dokonanie rozliczenia tych operacji bezgotówkowych w ww. okresie nie zależy od konsumenta, lecz otrzymania przez Bank od agenta rozliczeniowego rozliczenia operacji. Postanowienie o wszczęciu postępowania zostało doręczone Bankowi w dniu 4 stycznia 2017 roku. Pismem z dnia 13 marca 2017 roku pełnomocnik Banku złożył wniosek o wydanie decyzji zobowiązującej, o której mowa w art. 28 ustawy o ochronie konkurencji, wraz z propozycjami działań zmierzających do zakończenia naruszenia i usunięcia jego skutków. W dniu 9 października 2017 roku wpłynęło zawiadomienie z dnia 29 września 2017 roku o przedłużeniu terminu zakończenia postępowania do dnia 30 listopada 2017 roku,
- 2) postępowanie wszczęte z urzędu przez Prezesa UOKiK w sprawie stosowania przez Bank praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów, którzy są stroną umowy o usługę płatniczą oraz posiadają dostęp do systemu bankowości elektronicznej, poprzez informowanie o proponowanych zmianach warunków umowy o usługę płatniczą w trakcie jej trwania wyłącznie za pomocą wiadomości elektronicznych przesyłanych w ramach bankowości elektronicznej, które nie stanowią trwałego nośnika informacji oraz niezamieszczanie w wiadomościach załączników w postaci dokumentów elektronicznych (regulaminów oraz taryf prowizji i opłat bankowych dla osób fizycznych) przesyłanych do konsumentów na temat dokonywanych zmian produktów PKO Banku Polskiego SA oraz Inteligo tj.: rachunków bankowych i kart debetowych, kart kredytowych, kart

płatniczych, a przez to uniemożliwienie zweryfikowania przez konsumentów dopuszczalności zmiany warunków umowy. Postanowienie o wszczęciu postępowania zostało doręczone Bankowi w dniu 17 października 2016 roku. Pismem z dnia 13 października 2016 roku Prezes UOKiK wezwał Bank do ustosunkowania się do zarzutów zawartych w postanowieniu o wszczęciu postępowania. W piśmie z dnia 22 lutego 2017 roku Bank ustosunkował się do zarzutów Prezesa UOKiK oraz złożył wniosek o wydanie decyzji zobowiązującej, o której mowa w art. 28 ustawy o ochronie konkurencji, wraz z propozycjami działań zmierzających do zakończenia naruszenia i usunięcia jego skutków. Pismem z dnia 14 marca 2017 roku prezes UOKiK poinformował Bank o przedłużeniu terminu załatwienia sprawy do dnia 12 sierpnia 2017 roku. Pismem z dnia 6 kwietnia 2017 roku prezes UOKiK wezwał Bank do złożenia dalszych wyjaśnień oraz dokumentacji w sprawie, które Bank przekazał w piśmie z dnia 30 czerwca 2017 roku. Pismem z dnia 26 lipca 2017 roku Prezes UOKiK zobowiązał Bank do uzupełnienia tabeli, w której Bank ma uwzględnić wszystkie zmiany opłat i prowizji wprowadzonych przez Bank do umów przy użyciu bankowości elektronicznej. Termin na uzupełnienie tabeli przez bank upływa 30 listopada 2017 roku. Pismem z dnia 7 września 2017 roku UOKiK poinformował, że na obecnym etapie postępowania nie przewiduje uwzględnienia propozycji zobowiązań Banku, a także, że szczegółowe uzasadnienie stanowiska UOKiK w tym zakresie zostanie zaprezentowane w decyzji administracyjnej kończącej postępowanie. Jednocześnie Prezes UOKiK wskazał, że decyzja z dnia 10 maja 2017 roku wydana przeciwko Credit Agricole Bank Polska S.A. powinna być dla Banku wskazówką w zakresie m.in. sposobu usunięcia skutków praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów, formy przysporzenia konsumentom, czy też stanowiska Prezesa UOKiK związanego z trwałym nośnikiem informacji w ramach bankowości elektronicznej. Prezes UOKiK zastrzegł, że opisane powyżej pismo ma jedynie charakter informacyjny i nie stanowi rozstrzygnięcia Prezesa UOKiK.

- 3) postępowanie wszczęte z urzędu przez Prezesa UOKiK o uznanie postanowień wzorca umowy za niedozwolone w związku ze stosowaniem przez Bank we wzorcach umów, aneksach do umów kredytów i pożyczek hipotecznych waloryzowanych/indeksowanych/denominowanych do walut obcych i załącznikach do nich, postanowień umownych, które mogą zostać uznane za niedozwolone postanowienia umowne, o których mowa w art. 385 § 1 Kodeksu cywilnego. Postanowienie o wszczęciu postępowania zostało doręczone Bankowi w dniu 4 lipca 2017 roku. Pismem z dnia 28 czerwca 2017 roku Prezes UOKiK zawiadomił Bank o możliwości ustosunkowania się do zarzutów zawartych w postanowieniu o wszczęciu postępowania. W piśmie z dnia 9 sierpnia 2017 roku Bank ustosunkował się do zarzutów Prezesa UOKiK,
- 4) postępowanie wszczęte z urzędu przez Prezesa UOKiK w sprawie stosowania przez Bank praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów „polegającej na ustalaniu rat kapitałowo-odsetkowych zabezpieczonych hipotecznie kredytów oraz pożyczek denominowanych do walut obcych, oraz pobieraniu tych rat od konsumentów, w wysokości przewyższającej poziom kosztu obsługi ekspozycji kredytowej, prezentowanej konsumentowi przy założeniu, że dochodzi do wzrostu złotowej wartości kapitału ekspozycji kredytowej na skutek aprecjacji waluty obcej w stosunku do złotego, który to poziom przedstawiany był konsumentom przy zawieraniu umów kredytów/pożyczek, jako element informacji o ryzyku walutowym oraz określany był jako poziom potencjalnego wzrostu, co wynika z pierwotnego (występującego przy zawarciu umowy) przerzucenia na konsumenta możliwego ryzyka walutowego, co jednocześnie może naruszać dobre obyczaje a przez to zniekształcać zachowania rynkowe kredytobiorców ww. kredytów oraz pożyczek poprzez zmuszenie konsumentów do spłaty rat kredytów w nieuzasadnionej wysokości jak również poprzez faktyczne uniemożliwienie im wcześniejszej spłaty, przewalutowania kredytów/pożyczek, jak również wypowiedzenia umów opisanych kredytów/pożyczek hipotecznych, z uwagi na waloryzację zobowiązań kredytobiorców do wysokości przewyższającej poziom potencjalnego wzrostu kosztów ekspozycji kredytowej, który prezentowany był przy zawieraniu umowy, co może stanowić nieuczciwą praktykę rynkową, o której mowa w art. 4 ust. 1 ustawy z dnia 23 sierpnia 2007 roku o przeciwdziałaniu nieuczciwym praktykom rynkowym oraz jednocześnie godzić w zbiorowe interesy konsumentów”. Postanowienie o wszczęciu postępowania zostało doręczone do Banku w dniu 31 lipca 2017 roku. W przedmiotowym piśmie Prezes UOKiK wezwał Bank do ustosunkowania się do zarzutów, co Bank uczynił w piśmie z dnia 23 września 2017 roku.

Ponadto przed Prezesem UOKiK prowadzonych jest piętnaście postępowań wyjaśniających związanych z działalnością Banku oraz trzy wystąpienia Prezesa UOKiK bez wszczynania postępowania (w trybie art. 49a ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów).

SPÓŁKI GRUPY KAPITAŁOWEJ:

1. Na dzień 30 września 2017 roku PKO Życie Towarzystwo Ubezpieczeń SA – spółka zależna od Banku – jest stroną:

- ✓ czterech postępowań przed SOKiK z powództwa osób fizycznych o uznanie za niedozwolone niektórych postanowień wzorców umownych dotyczących umów ubezpieczenia na życie.

We wszystkich przypadkach spółka złożyła odpowiedź na pozew wnosząc o jego oddalenie w związku z wniesieniem powództwa po upływie 6 miesięcy od dnia zaniechania ich stosowania; w sprawach tych nie ma ryzyka ukarania spółki karą finansową.

- ✓ postępowania związanego ze skargą kasacyjną wniesioną przez PKO Życie Towarzystwo Ubezpieczeń SA od wyroku Sądu Apelacyjnego w związku z karą pieniężną nałożoną na spółkę w 2010 roku przez Prezesa UOKiK z tytułu naruszenia zbiorowych interesów konsumentów (kara pieniężna została w 2013 roku zapłacona).

Sąd Najwyższy w 2015 roku wydał orzeczenie uchylające zaskarżone orzeczenie w części dotyczącej wysokości nałożonej kary i przekazał sprawę do ponownego rozpatrzenia sądowi drugiej instancji. Sąd drugiej instancji podejmując ponownie sprawę podtrzymał swoje poprzednie stanowisko nie uwzględniając uwag Sądu Najwyższego. Spółka wniosła kolejną skargę kasacyjną do Sądu Najwyższego, który ją uwzględnił, uchylił zaskarżone orzeczenie i przekazał sprawę do ponownego rozpoznania do Sądu Apelacyjnego.

Jednocześnie PKO Życie Towarzystwo Ubezpieczeń SA w okresie styczeń – wrzesień 2017 roku prowadziła działania związane z realizacją:

- a) decyzji zobowiązującej wydanej w październiku 2015 roku przez Prezesa UOKiK, dotyczącej zmian w zakresie opłat za wcześniejszą rezygnację w polisach z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym,
- b) porozumienia zawartego w dniu 19 grudnia 2016 roku z Prezesem UOKiK, w ramach którego rozszerzono warunki decyzji wskazanej w pkt a) powyżej na cały aktywny (na dzień 1 grudnia 2016 roku) portfel produktów z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym posiadanych przez klientów spółki oraz przyjęto analogiczne rozwiązania dla klientów, którzy zawarli umowy z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym po dniu 1 stycznia 2008 roku mając ukończony 61 rok życia, a które to umowy zostały rozwiązane po ukończeniu przez klienta 65 roku życia.

Na dzień 30 września 2017 roku PKO Życie Towarzystwo Ubezpieczeń SA nie posiada rezerwy na karę administracyjną w zakresie postępowania dotyczącego produktów z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym. Jednocześnie spółka utrzymuje adekwatny do warunków decyzji zobowiązującej i porozumienia poziom rezerw szkodowych

Ponadto przed Prezesem UOKiK prowadzone są trzy postępowania wyjaśniające związane z działalnością spółek Grupy Kapitałowej.

b) ROSZCZENIA REPRYWATYZACYJNE W STOSUNKU DO NIERUCHOMOŚCI POSIADANYCH PRZES GRUPĘ KAPITAŁOWĄ

Na dzień sporządzenia sprawozdania finansowego prowadzonych jest:

- 1) sześć postępowań, w tym cztery zawieszone, w stosunku do nieruchomości Banku, których przedmiotem jest stwierdzenie nieważności decyzji odmawiających przyznania prawa własności czasowej, oddającej nieruchomości w zarząd i o nabyciu z mocy prawa użytkowania wieczystego gruntu i prawa własności budynku, zwrot nieruchomości, oraz regulacja stanów prawnych nieruchomości.
- 2) czternaście postępowań, w tym jedno zawieszone w stosunku do nieruchomości pozostałych spółek Grupy Kapitałowej Banku, których przedmiotem jest stwierdzenie nieważności decyzji administracyjnych lub zwrot nieruchomości.

Zarząd PKO Banku Polskiego SA uważa, że prawdopodobieństwo zaistnienia poważnych roszczeń wobec Grupy Kapitałowej z tytułu powyższych postępowań jest niewielkie.

c) SPRAWY SPORNE PODATKOWE

W następstwie niekorzystnego wyroku Naczelnego Sądu Administracyjnego (NSA) z sierpnia 2016 roku i oddalenia na jego podstawie przez Wojewódzki Sąd Administracyjny w Łodzi (WSA), w wyrokach z dnia 10 stycznia, 13 stycznia i 8 lutego 2017 roku, wszystkich skarg spółki PKO Leasing SA (następcy prawnego spółki PKO Bankowy Leasing Sp. z o.o.) w sprawie zaliczenia nadpłat i zwrotów na poczet zaległości w podatku VAT, Grupa Kapitałowa PKO Leasing SA na dzień 30 września 2017 roku wykazuje należności z tytułu odsetek od zaległości podatku VAT w łącznej kwocie 21,1 miliona PLN, objęte pełnym odpisem aktualizującym. Należności z tytułu odsetek od zaległości VAT, dochodzone przed sądami administracyjnymi, wynikają z postanowień Łódzkiego Urzędu Skarbowego w Łodzi w przedmiocie rozliczenia nadpłat i zwrotów VAT za okresy rozliczeniowe od stycznia 2011 roku do czerwca 2013 roku na poczet zaległości podatkowych w podatku VAT, w których rozliczenia zwrotów i nadpłat podatku VAT na poczet zaległości w podatku VAT zostały dokonane w dacie złożenia deklaracji korygujących (w grudniu 2014 roku), a nie w dacie zapłaty podatku w wysokości wyższej niż należy, jak argumentuje spółka. W 2017 roku spółka PKO Leasing SA kontynuuje działania odwoławcze od decyzji organów skarbowych. W dniu 7 kwietnia 2017 roku spółka złożyła skargę kasacyjną od wyroku WSA w przedmiocie zaliczenia zwrotu podatku VAT w wysokości 20,8 miliona PLN wynikającego z deklaracji za luty 2011 roku na poczet zaległości VAT za styczeń 2011 roku. Ponadto w dniu 25 lipca 2017 roku spółka złożyła skargę do WSA na postanowienie Dyrektora Izby Administracji Skarbowej w Łodzi, wydane w wykonaniu wyżej wymienionych wyroków WSA i NSA, dotyczące sposobu zaliczenia wpłaty dokonanej 7 stycznia 2015 roku na poczet zaległości na poszczególne okresy rozliczeniowe od stycznia 2011 roku do czerwca 2013 roku. Rozprawa przed WSA odbyła się w dniu 25 października 2017 roku. Sąd odroczył ogłoszenie wyroku do 7 listopada 2017 roku.

Spółka kontynuuje również inne działania odwoławcze w granicach przewidzianych przepisami prawa, m. in. w zakresie korekty deklaracji za styczeń i luty 2011 roku. Odnosnie złożonych korekt deklaracji spółka jest w sporze z Łódzkim Urzędem Skarbowym w Łodzi w przedmiocie postanowienia urzędu o uznaniu za bezskuteczne złożonych korekt deklaracji VAT za styczeń i luty 2011 roku. W dniu 23 sierpnia 2017 roku WSA wydał wyrok w sprawie skargi spółki na zawiadomienie o bezskuteczności złożonych korekt za styczeń i luty 2011 roku i odrzucił skargę stwierdzając, że nie przysługuje ona od tego rodzaju zawiadomienia. W dniu 23 października 2017 roku spółka złożyła skargę kasacyjną od tego wyroku.

46. INFORMACJE UZUPEŁNIAJĄCE DO SPRAWOZDANIA Z PRZEPŁYWÓW PIENIĘŻNYCH

Na środki pieniężne oraz ekwiwalenty środków pieniężnych składają się gotówka w kasie oraz środki pieniężne na rachunku nosto i lokata w Narodowym Banku Polskim, a także należności od banków w rachunku bieżącym oraz inne środki pieniężne o terminie wymagalności do 3 miesięcy licząc od daty nabycia.

ŚRODKI PIENIĘŻNE I ICH EKWIWALENTY	30.09.2017	31.12.2016	30.09.2016
Kasa, środki w Banku Centralnym	15 910	11 645	14 346
Lokaty w Banku Centralnym	970	1 680	-
Bieżące należności od banków	3 637	4 628	3 676
Środki pieniężne o ograniczonej możliwości dysponowania	8	13	13
Razem	20 525	17 966	18 035

47. TRANSAKcje ZE SKARBEM PAŃSTWA I JEDNOSTKAMI POWIĄZANYMI

TRANSAKcje ZE SKARBEM PAŃSTWA

Skarb Państwa jest jednostką sprawującą kontrolę nad jednostką dominującą Grupy Kapitałowej jako podmiot posiadający 29,43% udziału w kapitale podstawowym Banku. Szczegółowo akcjonariat Banku został opisany w nocie „Kapitały własne i akcjonariat Banku” niniejszego sprawozdania. W sprawozdaniu z sytuacji finansowej Grupy Kapitałowej wykazano należności i papiery wartościowe oraz zobowiązania z tytułu transakcji ze Skarbem Państwa, jednostkami budżetowymi oraz podmiotami, w których udziałowcem jest Skarb Państwa.

Na mocy ustawy z dnia 30 listopada 1995 roku o pomocy państwa w spłacie niektórych kredytów mieszkaniowych, refundacji bankom wypłaconych premii gwarancyjnych oraz zmianie niektórych ustaw, PKO Bank Polski SA otrzymuje środki z budżetu państwa tytułem wykupu odsetek od kredytów mieszkaniowych.

PRZYCHODY Z TYTUŁU PRZEJŚCIOWEGO WYKUPU PRZEZ BUDŻET PAŃSTWA ODSETEK OD KREDYTÓW MIESZKANIOWYCH „STAREGO” PORTFELA	01.01- 30.09.2017	01.01- 30.09.2016
Przychody memoriałowe	57	62
Przychody otrzymane kasowo	21	21
Różnica – pozycja „Kredyty i pożyczki udzielone klientom”	36	41

W dniu 29 listopada 2000 roku przyjęto ustawę o objęciu poręczeniami Skarbu Państwa spłaty niektórych kredytów mieszkaniowych, która weszła w życie 1 stycznia 2001 roku. W wykonaniu postanowień tej ustawy PKO Bank Polski SA zawarł w dniu 3 sierpnia 2001 roku umowę z Ministrem Finansów, działającym w imieniu Skarbu Państwa, na mocy której udzielone zostało Bankowi poręczenie spłaty zadłużenia z tytułu kredytów mieszkaniowych, tzw. „starego” portfela. W dniu 29 grudnia 2011 roku okres obowiązywania niniejszej umowy (pierwotnie do 31 grudnia 2011 roku) został przedłużony do dnia 31 grudnia 2017 roku. Objęcie poręczeniami Skarbu Państwa należności wynikających z kredytów mieszkaniowych „starego” portfela powoduje neutralizację ryzyka niespłacalności tych kredytów.

Wykonanie przez Skarb Państwa umów poręczenia następuje w przypadku niedokonania przez kredytobiorcę spłaty kredytów w terminach wynikających z umowy kredytowej. Odpowiedzialność Skarbu Państwa ma charakter posiłkowy i skutkuje wówczas, gdy egzekwowanie niespłaconej części kredytów i odsetek, które Grupa Kapitałowa ma obowiązek podjąć, zanim wystąpi z roszczeniem do Skarbu Państwa, okaże się nieskuteczne. Powyższa ustawa obejmuje poręczeniem 90% pozostałych do spłaty kwot kredytów zaciągniętych, a jeszcze niespłaconych przez spółdzielnie mieszkaniowe. W wyniku wykonania obowiązków poręczyciela Skarb Państwa, zgodnie z instytucją poręczenia, wstępuje w prawa zaspokojonego wierzyciela (Grupa Kapitałowa Banku) i staje się tym samym wierzycielem w stosunku do kredytobiorcy.

Bank prowadzi rozliczenia związane z wykupem odsetek od kredytów mieszkaniowych przez budżet państwa i z tego tytułu w okresie dziewięciu miesięcy zakończonym dnia 30 września 2017 roku oraz w analogicznym okresie 2016 roku prowizja wynosiła 2 miliony PLN.

Od 1 stycznia 1996 roku Bank jest generalnym dystrybutorem znaków wartościowych, z którego tytułu otrzymuje prowizję od budżetu państwa – w okresie dziewięciu miesięcy zakończonym dnia 30 września 2017 roku wynosiły 4 miliony PLN, a w analogicznym okresie 2016 roku wynosiły 9 milionów PLN.

Dom Maklerski PKO Banku Polskiego SA pełni funkcję agenta emisji skarbowych obligacji detalicznych na podstawie umowy zawartej 11 lutego 2003 roku z Ministrem Finansów. Dom Maklerski PKO Banku Polskiego SA na podstawie tej umowy otrzymuje wynagrodzenie z tytułu pełnienia funkcji agenta emisji - w okresie dziewięciu miesięcy zakończonym dnia 30 września 2017 roku w kwocie 37 milionów PLN, a w analogicznym okresie 2016 roku w kwocie 21 milionów PLN.

TRANSAKcje Z JEDNOSTKAMI POWIĄZANYMI KAPITAŁOWO

Wszystkie opisane poniżej transakcje ze wspólnymi przedsięwzięciami i jednostkami stowarzyszonymi zostały zawarte na warunkach nieodbiegających od warunków rynkowych. Terminy spłat transakcji mieszczą się w przedziale od jednego miesiąca do siedemnastu lat.

NA DZIEŃ 30 WRZEŚNIA 2017 ROKU/ PODMIOT	Należności	w tym kredyty	Zobowiązania	Udzielone zobowiązania pozabilansowe
Centrum Elektronicznych Usług Płatniczych eService Sp. z o.o.	61	8	51	23
„Centrum Obsługi Biznesu” Sp. z o.o.	26	26	9	-
Bank Pocztowy SA	-	-	-	1
„Poznański Fundusz Poręczeń Kredytowych” Sp. z o.o.	-	-	15	-
Razem wspólne przedsięwzięcia i jednostki stowarzyszone	87	34	75	24

ZA OKRES ZAKOŃCZONY DNIA 30 WRZEŚNIA 2017 ROKU/ PODMIOT	Przychody ogółem	w tym z tytułu odsetek i prowizji	Koszty ogółem	w tym z tytułu odsetek i prowizji
Centrum Elektronicznych Usług Płatniczych eService Sp. z o.o.	217	211	92	91
Razem wspólne przedsięwzięcia i jednostki stowarzyszone	217	211	92	91

NA DZIEŃ 31 GRUDNIA 2016 ROKU/ PODMIOT	Należności	w tym kredyty	Zobowiązania	Udzielone zobowiązania pozabilansowe
Centrum Elektronicznych Usług Płatniczych eService Sp. z o.o.	10	10	18	21
„Centrum Obsługi Biznesu” Sp. z o.o.	28	28	10	-
Bank Pocztowy SA	-	-	1	1
„Poznański Fundusz Poręczeń Kredytowych” Sp. z o.o.	-	-	8	-
Walcownia Rur Ferrum Sp. z o.o.	-	-	2	-
Razem wspólne przedsięwzięcia i jednostki stowarzyszone	38	38	39	22

ZA OKRES ZAKOŃCZONY DNIA 30 WRZEŚNIA 2016 ROKU/ PODMIOT	Przychody ogółem	w tym z tytułu odsetek i prowizji	Koszty ogółem	w tym z tytułu odsetek i prowizji
Centrum Elektronicznych Usług Płatniczych eService Sp. z o.o.	178	176	83	82
Razem wspólne przedsięwzięcia i jednostki stowarzyszone	178	176	83	82

48. HIERARCHIA WARTOŚCI GODZIWEJ

AKTYWA I ZOBOWIĄZANIA WYCENIANE W WARTOŚCI GODZIWEJ NA DZIEŃ 30.09.2017	Nota	Wartość bilansowa	Poziom 1 Ceny kwotowane na aktywnych rynkach	Poziom 2 Techniki wyceny oparte na obserwowalnych danych rynkowych	Poziom 3 Pozostałe techniki wyceny
Aktywa finansowe przeznaczone do obrotu z wyłączeniem instrumentów pochodnych	20	1 838	1 838	-	-
Dłużne papiery wartościowe		1 815	1 815	-	-
Udziały i akcje w innych jednostkach		20	20	-	-
Certyfikaty inwestycyjne, prawa do akcji oraz prawa poboru		3	3	-	-
Pochodne instrumenty finansowe	21	2 572	2	2 570	-
Instrumenty zabezpieczające		676	-	676	-
Instrumenty o charakterze handlowym		1 896	2	1 894	-
Instrumenty finansowe przy początkowym ujęciu wyznaczone jako wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	23	6 395	4 201	2 194	-
Dłużne papiery wartościowe		4 827	2 633	2 194	-
Jednostki uczestnictwa		1 568	1 568	-	-
Inwestycyjne papiery wartościowe dostępne do sprzedaży	25	40 176	31 982	6 097	2 097
Dłużne papiery wartościowe		39 638	31 847	6 097	1 694
Kapitałowe papiery wartościowe		233	116	-	117
Jednostki uczestnictwa w fundusze inwestycyjne oraz tytuły uczestnictwa w instytucji wspólnego inwestowania		305	19	-	286
Aktywa finansowe wyceniane do wartości godziwej razem		50 981	38 023	10 861	2 097
Pochodne instrumenty finansowe	21	2 554	1	2 553	-
Instrumenty zabezpieczające		465	-	465	-
Instrumenty o charakterze handlowym		2 089	1	2 088	-
Zobowiązania finansowe wyceniane do wartości godziwej razem		2 554	1	2 553	-

AKTYWA I ZOBOWIĄZANIA WYCENIANE W WARTOŚCI GODZIWEJ NA DZIEŃ 31.12.2016	Nota	Wartość bilansowa	Poziom 1 Ceny kwotowane na aktywnych rynkach	Poziom 2 Techniki wyceny oparte na obserwowalnych danych rynkowych	Poziom 3 Pozostałe techniki wyceny
Aktywa finansowe przeznaczone do obrotu z wyłączeniem instrumentów pochodnych	20	326	326	-	-
Dłużne papiery wartościowe		312	312	-	-
Udziały i akcje w innych jednostkach		11	11	-	-
Certyfikaty inwestycyjne, prawa do akcji oraz prawa poboru		3	3	-	-
Pochodne instrumenty finansowe	21	2 901	3	2 898	-
Instrumenty zabezpieczające		382	-	382	-
Instrumenty o charakterze handlowym		2 519	3	2 516	-
Instrumenty finansowe przy początkowym ujęciu wyznaczone jako wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	23	13 937	4 620	9 317	-
Dłużne papiery wartościowe		12 204	2 887	9 317	-
Jednostki uczestnictwa		1 733	1 733	-	-
Inwestycyjne papiery wartościowe dostępne do sprzedaży	25	36 641	27 344	5 922	3 374
Dłużne papiery wartościowe		36 142	27 236	5 922	2 984
Kapitałowe papiery wartościowe		183	91	-	92
Jednostki uczestnictwa w fundusze inwestycyjne oraz tytuły uczestnictwa w instytucji wspólnego inwestowania		316	18	-	298
Aktywa finansowe wyceniane do wartości godziwej razem		53 804	32 293	18 137	3 374
Pochodne instrumenty finansowe	21	4 198	1	4 197	-
Instrumenty zabezpieczające		1 135	-	1 135	-
Instrumenty o charakterze handlowym		3 063	1	3 062	-
Zobowiązania finansowe wyceniane do wartości godziwej razem		4 198	1	4 197	-

WPŁYW PARAMETRÓW ESTYMOWANYCH NA WYCENĘ DO WARTOŚCI GODZIWEJ INSTRUMENTÓW FINANSOWYCH NA POZIOMIE 3	30.09.2017		31.12.2016	
	Wartość godziwa według		Wartość godziwa według	
	scenariusza pozytywnego	scenariusza negatywnego	scenariusza pozytywnego	scenariusza negatywnego
Inwestycyjne papiery wartościowe dostępne do sprzedaży				
Tytuły uczestnictwa w instytucji wspólnego inwestowania	300	272	313	283
Kapitałowe Papiery Wartościowe (Akcje Visa Inc.)	124	92	100	70
Obligacje korporacyjne	1 702	1 686	2 992	2 977

Poniższa tabela prezentuje uzgodnienie zmian w okresie wartości godziwej instrumentów finansowych na poziomie 3

UZGODNIENIE ZMIAN W OKRESIE WARTOŚCI GODZIWEJ INSTRUMENTÓW FINANSOWYCH NA POZIOMIE 3	01.01- 30.09.2017	01.01- 30.09.2016
Bilans otwarcia na początek okresu	3 374	3 635
Suma zysków lub strat	43	(29)
w wyniku finansowym	(20)	(71)
w innych dochodach całkowitych	63	42
Objęcie nowej emisji udziałów w Funduszu	11	68
Objęcie akcji Visa Inc.	-	81
Sprzedaż Visa Europe Limited	-	(337)
Pozostałe objęcia emisji i wykupy (w tym rozliczenia)	(1 310)	(26)
Obniżenie zaangażowania kapitałowego w Funduszu	(21)	-
Razem	2 097	3 392

49. AKTYWA I ZOBOWIĄZANIA FINANSOWE, KTÓRE W SKONSOLIDOWANYM SPRAWOZDANIU Z SYTUACJI FINANSOWEJ NIE SĄ PREZENTOWANE W WARTOŚCI GODZIWEJ

	poziom hierarchii wartości godziwej	metoda wyceny	30.09.2017	
			wartość bilansowa	wartość godziwa
Kasa, środki w Banku Centralnym	nd	wartość wymaganej zapłaty	16 880	16 880
Należności od banków	2	zdyskontowane przepływy pieniężne	3 651	3 651
Kredyty i pożyczki udzielone klientom			205 809	202 062
kredyty mieszkaniowe	3	zdyskontowane przepływy pieniężne	106 621	102 160
kredyty gospodarcze	3	zdyskontowane przepływy pieniężne	56 976	55 832
kredyty konsumpcyjne	3	zdyskontowane przepływy pieniężne	24 503	26 323
dłużne papiery wartościowe (korporacyjne)	3	zdyskontowane przepływy pieniężne	2 226	2 150
dłużne papiery wartościowe (komunalne)	3	zdyskontowane przepływy pieniężne	2 502	2 502
transakcje z przyrzeczeniem odkupu	2	zdyskontowane przepływy pieniężne	432	432
należności z tytułu leasingu finansowego	3	zdyskontowane przepływy pieniężne	12 549	12 662
Inwestycyjne papiery wartościowe utrzymywane do terminu zapadalności	1	kwotowania rynkowe	1 098	1 105
Inne aktywa finansowe	3	wartość wymaganej zapłaty z uwzględnieniem utraty wartości	2 482	2 482
Zobowiązania wobec Banku Centralnego	2	wartość wymaganej zapłaty	5	5
Zobowiązania wobec innych banków	2	zdyskontowane przepływy pieniężne	11 098	11 098
Zobowiązania wobec klientów			209 683	209 617
wobec podmiotów gospodarczych	3	zdyskontowane przepływy pieniężne	50 278	50 276
wobec jednostek budżetowych	3	zdyskontowane przepływy pieniężne	9 650	9 650
wobec ludności	3	zdyskontowane przepływy pieniężne	149 755	149 691
Zobowiązania z tytułu emisji papierów wartościowych	1, 2	kwotowania rynkowe/ zdyskontowane przepływy pieniężne	21 970	22 309
Zobowiązania podporządkowane	2	zdyskontowane przepływy pieniężne	1 705	1 705
Inne zobowiązania finansowe	3	wartość wymaganej zapłaty	3 020	3 020

	poziom hierarchii wartości godziwej	metoda wyceny	31.12.2016 wartość bilansowa	wartość godziwa
Kasa, środki w Banku Centralnym	nd	wartość wymaganej zapłaty	13 325	13 325
Należności od banków	2	zdyskontowane przepływy pieniężne	5 345	5 344
Kredyty i pożyczki udzielone klientom			200 606	199 126
kredyty mieszkaniowe	3	zdyskontowane przepływy pieniężne	106 121	102 351
kredyty gospodarcze	3	zdyskontowane przepływy pieniężne	52 915	53 731
kredyty konsumpcyjne	3	zdyskontowane przepływy pieniężne	23 222	24 701
dłużne papiery wartościowe (korporacyjne)	3	zdyskontowane przepływy pieniężne	2 283	2 210
dłużne papiery wartościowe (komunalne)	3	zdyskontowane przepływy pieniężne	2 588	2 588
transakcje z przyrzeczeniem odkupu	2	zdyskontowane przepływy pieniężne	1 339	1 339
należności z tytułu leasingu finansowego	3	zdyskontowane przepływy pieniężne	12 138	12 206
Inwestycyjne papiery wartościowe utrzymywane do terminu zapadalności	1	kwotowania rynkowe	466	466
Inne aktywa finansowe	3	wartość wymaganej zapłaty z uwzględnieniem utraty wartości	2 247	2 247
Zobowiązania wobec Banku Centralnego	2	wartość wymaganej zapłaty	4	4
Zobowiązania wobec innych banków	2	zdyskontowane przepływy pieniężne	19 208	19 211
Zobowiązania wobec klientów			205 066	205 005
wobec podmiotów gospodarczych	3	zdyskontowane przepływy pieniężne	48 657	48 650
wobec jednostek budżetowych	3	zdyskontowane przepływy pieniężne	8 409	8 409
wobec ludności	3	zdyskontowane przepływy pieniężne	148 000	147 946
Zobowiązania z tytułu emisji papierów wartościowych	1, 2	kwotowania rynkowe/ zdyskontowane przepływy pieniężne	14 493	14 752
Zobowiązania podporządkowane	2	zdyskontowane przepływy pieniężne	2 539	2 526
Inne zobowiązania finansowe	3	wartość wymaganej zapłaty	3 058	3 058

50. KOMPENSOWANIE AKTYWÓW I ZOBOWIĄZAŃ FINANSOWYCH

Grupa Kapitałowa kompensuje aktywa i zobowiązania finansowe i wykazuje je w sprawozdaniu z sytuacji finansowej netto, jeżeli występuje możliwe do wyegzekwowania na drodze prawnej prawo do skompensowania ujętych kwot oraz zamiar rozliczenia ich w kwocie netto lub jednoczesna realizacja danego składnika aktywów i uregulowanie zobowiązania. Z zapisów paragrafu 42 MSR 32 wynika między innymi, że aby kompensata była możliwa, tytuł prawny nie może być uwarunkowany wystąpieniem określonego zdarzenia w przyszłości.

Grupa Kapitałowa zawiera porozumienia dotyczące kompensowania, czyli umowy ISDA (International Swaps and Derivatives Association Master Agreements) oraz GMRA (Global Master Repurchase Agreement), które umożliwiają kompensowanie aktywów i zobowiązań finansowych (końcowe potrącenie i rozliczenie transakcji, tzw. close out netting) w przypadku zaistnienia przypadku naruszenia w stosunku do którejś ze stron umowy. Umowy te mają szczególne znaczenie dla ograniczania ryzyka związanego z instrumentami pochodnymi, gdyż umożliwiają kompensowanie zarówno wymagalnych (redukcja ryzyka rozliczeniowego), jak i niewymagalnych zobowiązań stron (redukcja ryzyka przedrozliczeniowego). Umowy te nie spełniają jednak wymogów określonych w MSR 32, gdyż tytuł kompensaty uwarunkowany jest wystąpieniem określonego zdarzenia w przyszłości (przypadki naruszenia).

Dodatkowym zabezpieczeniem ekspozycji wynikającej z instrumentów pochodnych są depozyty zabezpieczające składane przez kontrahentów w ramach realizacji umów CSA (Credit Support Annex).

51. AKTYWA STANOWIĄCE ZABEZPIECZENIE ZOBOWIĄZAŃ ORAZ PRZENIESIONE AKTYWA FINANSOWE

NALEŻNOŚCI STANOWIĄCE PRZEDMIOT TRANSAKЦИИ SEKURTYZACJI WIERZYTELNOŚCI LEASINGOWYCH

Na dzień 30 września 2017 roku wartość należności stanowiących przedmiot transakcji sekurytyzacji wierzytelności leasingowych wyniosła 1 381 milionów PLN. Stanowią one zabezpieczenie zobowiązań z tytułu emisji dłużnych papierów wartościowych spółki celowej ROOF Poland Leasing 2014 DAC. Sekurytyzowane wierzytelności leasingowe prezentowane są w aktywach Grupy Kapitałowej z uwagi na niespełnienie warunków wyłączenia składnika aktywów ze sprawozdania z sytuacji finansowej, określonych w MSR 39 pkt. 19. W szczególności Grupa Kapitałowa nie ma obowiązku wypłaty kwot ostatecznym odbiorcom, dopóki nie otrzyma odpowiadających im kwot od leasingobiorców. Dodatkowo nie jest spełniony warunek niezwłocznego przekazywania przepływów pieniężnych ze składnika sekurytyzowanych aktywów.

ZOBOWIĄZANIA Z TYTUŁU TRANSAKЦИИ Z PRYZRZECZENIEM ODKUPU

Do aktywów finansowych, których Grupa Kapitałowa nie wyłącza ze sprawozdania finansowego należy zaliczyć aktywa stanowiące zabezpieczenie zobowiązań z tytułu transakcji z przyrzeczeniem odkupu (obligacje skarbowe).

WARTOŚĆ BILANSOWA	30.09.2017	31.12.2016
Dłużne papiery wartościowe	97	182
Transakcje z przyrzeczeniem odkupu	98	206
Pozycja netto	(1)	(24)

ZOBOWIĄZANIA Z TYTUŁU UJEMNEJ WYCENY INSTRUMENTÓW POCHODNYCH

Środki pieniężne na lokatach w bankach zawierają aktywa będące zabezpieczeniem zobowiązań własnych, w tym rozliczenia z tytułu ujemnej wyceny instrumentów pochodnych. Wartość tych aktywów na dzień 30 września 2017 roku wynosiła 665 milionów PLN (na dzień 31 grudnia 2016 roku wynosiła 1 289 milionów PLN).

WSTĘPNY DEPOZYT ROZLICZENIOWY KDPW

Dom Maklerski utrzymuje obligacje w Krajowym Depozycie Papierów Wartościowych stanowiące zabezpieczenie rozliczeń transakcji z Izłą Rozliczeniową.

WARTOŚĆ BILANSOWA/WARTOŚĆ GODZIWA	30.09.2017	31.12.2016
Wartość depozytu	8	8
Wartość nominalna zabezpieczenia	8	8
Rodzaj zabezpieczenia	obligacje skarbowe	obligacje skarbowe
Wartość bilansowa zabezpieczenia	8	8

FUNDUSZ OCHRONY ŚRODKÓW GWARANTOWANYCH

	30.09.2017	31.12.2016
Wartość funduszu	1 133	1 005
Wartość nominalna zabezpieczenia	1 200	1 060
Rodzaj zabezpieczenia	obligacje skarbowe	obligacje skarbowe
Termin wykupu zabezpieczenia	25.01.2024	25.01.2024
Wartość bilansowa zabezpieczenia	1 175	1 021

ŚRODKI STANOWIĄCE ZABEZPIECZENIE ZOBOWIĄZAŃ DO ZAPŁATY SKŁADEK WNOSZONYCH DO BANKOWEGO FUNDUSZU GWARANCYJNEGO

	30.09.2017
Wartość składki wnoszonej w formie zobowiązań do zapłaty	106
Wartość nominalna aktywów w które ulokowano środki odpowiadające zobowiązaniom do zapłaty	155
Rodzaj zabezpieczenia	obligacje skarbowe
Termin wykupu zabezpieczenia	25.01.2024
Wartość bilansowa zabezpieczenia	152

Wartość składek wnoszonych w formie zobowiązań do zapłaty stanowi 30% składek na rzecz Bankowego Funduszu Gwarancyjnego ("BFG") na fundusz gwarantowania depozytów lub fundusz przymusowej restrukturyzacji banków. Aktywami stanowiącymi zabezpieczenie zobowiązań do zapłaty są obligacje skarbowe zablokowane na rzecz BFG, w wysokości zapewniającej utrzymanie stosunku wartości praw majątkowych stanowiących zabezpieczenie zobowiązań do zapłaty do kwoty zobowiązań do zapłaty na poziomie nie niższym niż 110%.

Wartość praw majątkowych stanowiących pokrycie zobowiązań do zapłaty dla celów ustalenia minimalnego poziomu stosunku wartości aktywów do wielkości zobowiązań do zapłaty określa się według wartości ustalonej na podstawie ostatniego kursu fixingowego z danego dnia z elektronicznego rynku skarbowych papierów wartościowych organizowanego przez ministra właściwego do spraw budżetu, przy czym wartość tę powiększa się o odsetki należne na dzień wyceny, chyba że wartość odsetek została uwzględniona w tym kursie.

Środki te traktowane są jako aktywa stanowiące zabezpieczenie zobowiązań własnych, nie mogą być przedmiotem zastawu, nie mogą być obciążane w jakikolwiek sposób, nie podlegają egzekucji sądowej i administracyjnej ani nie wchodzi do masy upadłości.

Wartość środków stanowiących zabezpieczenie zobowiązań do zapłaty składek wnoszonych na rzecz BFG będzie ulegała zwiększeniu w terminach wnoszenia składek na fundusz gwarantowania depozytów (w okresach kwartalnych) oraz na fundusz przymusowej restrukturyzacji banków (w III kwartale danego roku) w wysokości nie wyższej niż 30% wartości składki ustalonej przez BFG. Wartość środków może ulec zmniejszeniu w przypadku otrzymania przez Bank wezwania BFG do przekazania w formie pieniężnej środków odpowiadających zobowiązaniom do zapłaty.

OGRANICZENIA PRAWA DOTYCZĄCE TYTUŁU PRAWNEGO GRUPY KAPITAŁOWEJ

W okresach zakończonych odpowiednio dnia 30 września 2017 roku oraz dnia 30 września 2016 roku nie występowały wartości niematerialne ani rzeczowe aktywa trwałe, do których tytuł prawny Grupy Kapitałowej podlegał ograniczeniu oraz stanowiące zabezpieczenie zobowiązań.

PRZENIESIONE AKTYWA FINANSOWE

Na dzień 30 września 2017 roku oraz na dzień 31 grudnia 2016 roku Grupa Kapitałowa nie posiadała przeniesionych aktywów finansowych, które są wyłączone ze sprawozdania finansowego w całości, dla których Grupa Kapitałowa utrzymuje zaangażowanie w tych aktywach.

52. DZIAŁALNOŚĆ POWIERNICZA

Podmiot dominujący jest bezpośrednim uczestnikiem Krajowego Depozytu Papierów Wartościowych oraz Rejestru Papierów Wartościowych (NBP). Bank prowadzi rachunki papierów wartościowych oraz obsługuje transakcje na rynku krajowym i rynkach zagranicznych, świadczy usługi powiernictwa i pełni funkcję depozytariusza dla funduszy emerytalnych i inwestycyjnych. Aktywa przechowywane przez Bank w ramach świadczenia usług powierniczych, ze względu na niespełnienie definicji składnika aktywów Banku i tym samym Grupy Kapitałowej, nie zostały wykazane w niniejszym sprawozdaniu finansowym.

53. POZOSTAŁE INFORMACJE

UPRAWNIENIE DO SPRZEDAŻY LUB OBCIĄŻENIA ZASTAWEM ZABEZPIECZENIA USTANOWIONEGO NA RZECZ GRUPY KAPITAŁOWEJ

Na dzień 30 września 2017 roku oraz na dzień 31 grudnia 2016 roku na rzecz Grupy Kapitałowej Banku nie ustanowiono zabezpieczeń, które Grupa Kapitałowa Banku była uprawniona sprzedać lub obciążyć innym zastawem, w przypadku realizacji wszelkich obowiązków przez właściciela zabezpieczenia.

SEZONOWOŚĆ LUB CYKLICZNOŚĆ DZIAŁALNOŚCI W OKRESIE SPRAWOZDAWCZYM

PKO Bank Polski SA jest bankiem uniwersalnym, działającym na terenie całego kraju i jego działalność podlega takim samym wahaniom sezonowym, jak cała polska gospodarka. Działalność pozostałych spółek Grupy Kapitałowej PKO Banku Polskiego SA również nie wykazuje istotnych cech sezonowości lub cykliczności.

ZACIĄgniĘTE KREDYTY I UMOWY POŻYCZEK, GWARANCJI I PORĘCZEŃ NIEDOTYCZĄCE DZIAŁALNOŚCI OPERACYJNEJ

W III kwartale 2017 roku PKO Bank Polski SA oraz jednostki zależne PKO Banku Polskiego SA nie zaciągały kredytów, pożyczek, a także nie otrzymały gwarancji i poręczeń niedotyczących działalności operacyjnej.

ZNACZĄCE UMOWY ORAZ ISTOTNE UMOWY Z BANKIEM CENTRALNYM LUB ORGANAMI NADZORU

W III kwartale 2017 roku PKO Bank Polski SA oraz jednostki zależne PKO Banku Polskiego SA nie zawarły znaczących umów dotyczących udzielenia poręczeń kredytu lub pożyczki ani udzielenia gwarancji.

STANOWISKO ZARZĄDU PKO BANKU POLSKIEGO SA W ZAKRESIE MOŻLIWOŚCI ZREALIZOWANIA WCZEŚNIEJ PUBLIKOWANYCH PROGNOZ WYNIKÓW NA DANY ROK

PKO Bank Polski SA nie przekazywał do publicznej wiadomości prognozy wyników na 2017 rok.

INNE INFORMACJE, KTÓRE SĄ ISTOTNE DLA OCENY SYTUACJI KADROWEJ, MAJĄTKOWEJ, FINANSOWEJ, WYNIKU FINANSOWEGO EMITENTA I ICH ZMIAN

W III kwartale 2017 roku w PKO Banku Polskim SA oraz jednostkach zależnych PKO Banku Polskiego SA nie wystąpiły inne znaczące zdarzenia istotne dla oceny sytuacji kadrowej, majątkowej, finansowej i wyniku finansowego.

CELE I ZASADY ZARZĄDZANIA RYZYKIEM

54. ZARZĄDZANIE RYZYKIEM W GRUPIE KAPITAŁOWEJ

Zarządzanie ryzykiem jest jednym z najważniejszych procesów wewnętrznych zarówno w PKO Banku Polskim SA, w jak i w pozostałych podmiotach Grupy Kapitałowej PKO Banku Polskiego SA. Zarządzanie ryzykiem ma na celu zapewnienie rentowności działalności biznesowej, przy zapewnieniu odpowiedniego poziomu miar adekwatności kapitałowej oraz kontroli poziomu ryzyka i jego utrzymaniu w ramach przyjętej przez Bank i Grupę Kapitałową tolerancji na ryzyko i systemu limitów, w zmieniającym się otoczeniu makroekonomicznym i prawnym. System zarządzania ryzykiem wspiera realizację strategii Banku przy zachowaniu zgodności ze Strategią zarządzania ryzykiem. Uwzględnia realizację pożądaných przez Bank celów kapitałowych, poziom tolerancji na ryzyko oraz proces planowania kapitałowego, w tym politykę dotyczącą źródeł pozyskiwania kapitału.

W Grupie Kapitałowej PKO Banku Polskiego SA zidentyfikowane zostały następujące rodzaje ryzyka, które podlegają zarządzaniu i część z nich uznana jest za istotne³:

RODZAJ RYZYKA	UZNANE ZA ISTOTNE
KREDYTOWE	TAK
KONCENTRACJI	TAK
RYZYKO WALUTOWYCH KREDYTÓW HIPOTECZNYCH	TAK
STOPY PROCENTOWEJ	TAK
WALUTOWE	TAK
PŁYNNOŚCI, W TYM RYZYKO FINANSOWANIA	TAK
CEN TOWARÓW	
CEN KAPITAŁOWYCH PAPIERÓW WARTOŚCIOWYCH	
INNE RYZYKA CENOWE	
INSTRUMENTÓW POCHODNYCH	TAK
OPERACYJNE	TAK
BRAKU ZGODNOŚCI I POSTĘPOWANIA	TAK
BIZNESOWE	TAK
UTRATY REPUTACJI	TAK
MODELI	TAK
ZMIAN MAKROEKONOMICZNYCH	TAK
KAPITAŁOWE	TAK
NADMIERNEJ DŹWIGNI FINANSOWEJ	TAK
UBEZPIECZENIOWE ⁴	TAK

³ Istotność poszczególnych rodzajów ryzyka ustalana jest na poziomie Grupy Kapitałowej. Przy określaniu kryteriów uznawania danego rodzaju ryzyka za istotne uwzględniany jest wpływ istotności tego ryzyka zarówno na działalność Grupy Kapitałowej, przy czym rozróżniane są ryzyka: istotne – podlegające aktywnemu zarządzaniu, potencjalnie istotne – dla nich przeprowadza się okresowo monitoring istotności oraz inne niezdefiniowane lub niewystępujące w Grupie Kapitałowej rodzaje ryzyka (nieistotne i niemonitorowane). Na podstawie informacji ilościowych i jakościowych, cyklicznie dokonywana jest w Grupie Kapitałowej ocena istotności poszczególnych rodzajów ryzyka. Wynikiem oceny jest przypisanie danemu rodzajowi ryzyka poziomu istotne/nieistotne. Monitoring dokonywany jest w szczególności w przypadku istotnej zmiany zakresu lub profilu działalności Grupy Kapitałowej.

⁴ Ryzyko istotne tylko w spółkach ubezpieczeniowych

W skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym Grupy Kapitałowej PKO Banku Polskiego SA za rok 2016 oraz w raporcie Adekwatność kapitałowa oraz inne informacje podlegające ogłaszaniu Grupy Kapitałowej Powszechnej Kasy Oszczędności Banku Polskiego Spółki Akcyjnej według stanu na dzień 31 grudnia 2016 roku opisane zostały szczegółowo dla poszczególnych zidentyfikowanych przez Bank rodzajów ryzyka następujące elementy: definicja ryzyka, cel zarządzania określonym ryzykiem, identyfikacja ryzyka, pomiar i ocena, kontrola, prognozowanie i monitorowanie, raportowanie i działania zarządcze dla zidentyfikowanych istotnych rodzajów ryzyka.

CEL ZARZĄDZANIA RYZYKIEM

Celem zarządzania ryzykiem poprzez dążenie do utrzymywania poziomu ryzyka w ramach przyjętego poziomu tolerancji jest:

- ochrona wartości kapitału akcjonariuszy,
- ochrona depozytów klientów,
- wsparcie Grupy Kapitałowej w prowadzeniu efektywnej działalności.

Cele zarządzania ryzykiem osiąga się w szczególności poprzez zapewnianie właściwej informacji o ryzyku, tak aby decyzje mogły być podejmowane z pełną świadomością poszczególnych rodzajów ryzyka, jakie ze sobą niosą.

GŁÓWNE ZASADY ZARZĄDZANIA RYZYKIEM

Zarządzanie ryzykiem w Grupie Kapitałowej opiera się w szczególności na następujących zasadach:

- 1) Grupa Kapitałowa zarządza wszystkimi zidentyfikowanymi rodzajami ryzyka,
- 2) system zarządzania ryzykiem jest odpowiedni do skali działalności oraz do istotności, skali i złożoności danego ryzyka i na bieżąco dostosowywany do nowych czynników i źródeł ryzyka,
- 3) metody zarządzania ryzykiem (w szczególności modele i ich założenia) oraz systemy pomiaru lub oceny ryzyka są dostosowane do skali i złożoności ryzyka, aktualnie prowadzonej i planowanej działalności Grupy Kapitałowej i otoczenia, w którym Grupa Kapitałowa działa oraz okresowo weryfikowane i walidowane,
- 4) zachowana jest niezależność organizacyjna obszaru zarządzania ryzykiem i windykacji od działalności biznesowej,
- 5) zarządzanie ryzykiem jest zintegrowane z systemami planistycznymi i kontrolingowymi,
- 6) poziom ryzyka jest na bieżąco kontrolowany,
- 7) system zarządzania ryzykiem wspiera realizację strategii Grupy Kapitałowej przy zachowaniu zgodności ze strategią zarządzania ryzykiem, w szczególności w zakresie poziomu tolerancji na ryzyko.

PROCES ZARZĄDZANIA RYZYKIEM

Na zarządzanie ryzykiem w Grupie Kapitałowej składają się następujące elementy:

- **IDENTYFIKACJA RYZYKA**

Identyfikacja ryzyka polega na rozpoznaniu aktualnych i potencjalnych źródeł ryzyka oraz oszacowaniu istotności jego potencjalnego wpływu na sytuację finansową Grupy Kapitałowej. W ramach identyfikacji ryzyka określone są te rodzaje ryzyka, które uznawane są za istotne w działalności Banku, danej spółki Grupy Kapitałowej lub całej Grupy Kapitałowej,

- **POMIAR I OCENA RYZYKA**

Pomiar ryzyka obejmuje określanie miar ryzyka adekwatnych do rodzaju, istotności ryzyka i dostępności danych oraz ilościowej kwantyfikacji ryzyka za pomocą ustalonych miar, a także ocenę ryzyka polegającą na określeniu rozmiarów lub zakresu ryzyka z punktu widzenia realizacji celów zarządzania ryzykiem. W ramach pomiaru ryzyka przeprowadza się prace związane z wyceną poszczególnych rodzajów ryzyka dla potrzeb polityki cenowej oraz testy warunków skrajnych na podstawie założeń zapewniających rzetelną ocenę ryzyka. Scenariusze testów warunków skrajnych obejmują m.in. wymagania wynikające z rekomendacji Komisji Nadzoru Finansowego. Dodatkowo przeprowadzane są w Grupie Kapitałowej kompleksowe testy warunków skrajnych (KTWS), które stanowią integralny element zarządzania ryzykiem oraz uzupełniają testy warunków skrajnych specyficzne dla poszczególnych rodzajów ryzyka. KTWS obejmują analizę wpływu zmian w otoczeniu (w szczególności sytuacji makroekonomicznej) i funkcjonowaniu Grupy Kapitałowej na jej sytuację finansową.

- **KONTROLA RYZYKA**

Kontrola ryzyka polega na określeniu narzędzi wykorzystywanych do diagnozowania lub ograniczania poziomu ryzyka w poszczególnych obszarach działalności Grupy Kapitałowej. Obejmuje ustalenie dostosowanych do skali i złożoności działalności Banku i Grupy Kapitałowej mechanizmów kontrolnych w szczególności w postaci strategicznych limitów tolerancji na poszczególne rodzaje ryzyka. Działanie mechanizmów kontroli zapewnia stosowanie odpowiednio zaprojektowanych mechanizmów kontrolnych, np. monitorowanie ewentualnych przekroczeń strategicznych limitów tolerancji na ryzyko.

- **PROGNOZOWANIE I MONITOROWANIE RYZYKA**

Prognozowanie i monitorowanie ryzyka polega na sporządzaniu prognoz poziomu ryzyka oraz monitorowaniu odchyłeń realizacji od prognoz lub założonych punktów odniesienia (np. limitów, wartości progowych, planów, pomiarów z poprzedniego okresu, rekomendacji i zaleceń wydanych przez organ nadzoru i kontroli), a także przeprowadzaniu testów warunków skrajnych (specyficznych i kompleksowych). Prognozy poziomu ryzyka poddaje się weryfikacji. Monitorowanie ryzyka odbywa się z częstotliwością adekwatną do istotności danego rodzaju ryzyka oraz jego zmienności.

- **RAPORTOWANIE RYZYKA**

Raportowanie ryzyka polega na cyklicznym informowaniu organów Banku o wynikach pomiaru ryzyka lub oceny ryzyka, podjętych działaniach i rekomendacjach działań. Zakres, częstotliwość oraz forma raportowania są dostosowane do szczebla zarządczego odbiorców.

- **DZIAŁANIA ZARZĄDCZE**

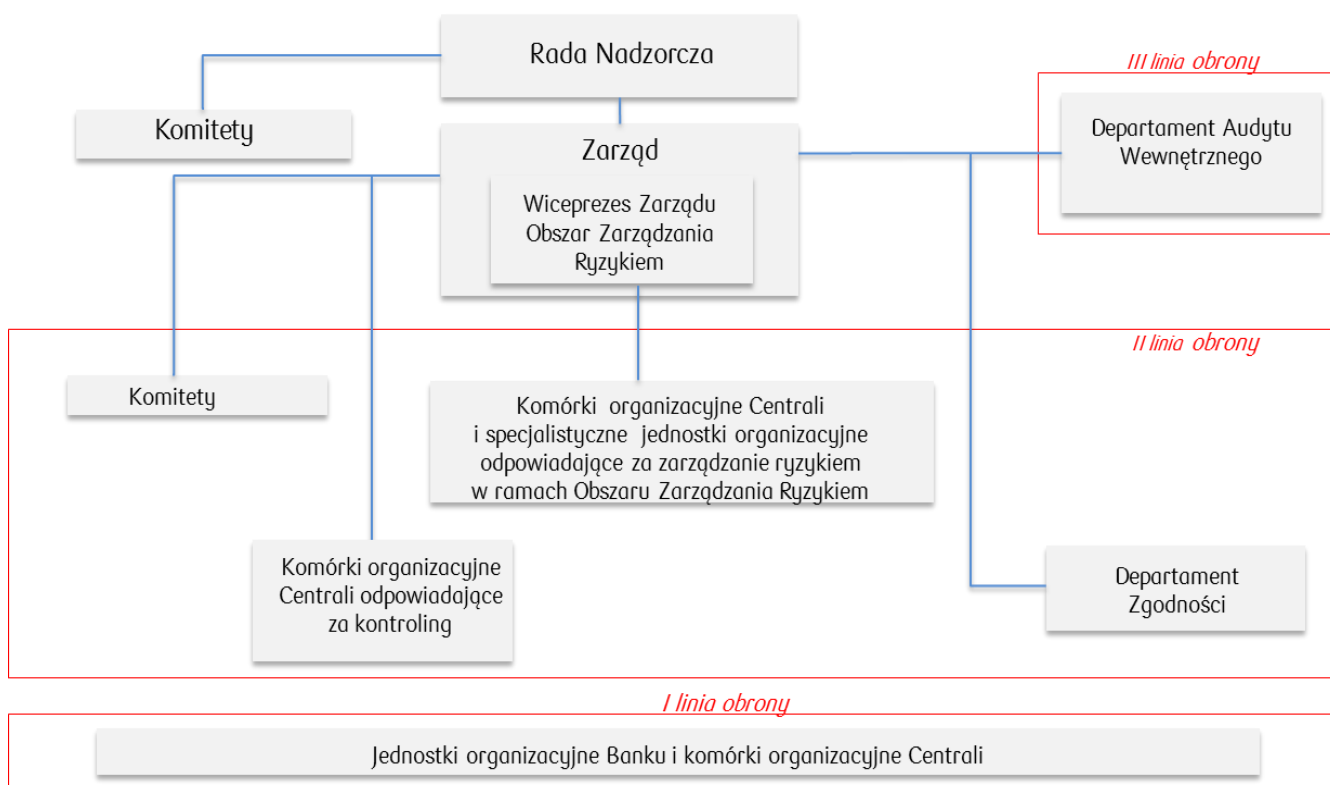
Działania zarządcze polegają w szczególności na wydawaniu przepisów wewnętrznych kształtujących proces zarządzania poszczególnymi rodzajami ryzyka, określaniu poziomu tolerancji na ryzyko, ustalaniu wysokości limitów i wartości progowych, wydawaniu zaleceń, podejmowaniu decyzji w tym o wykorzystywaniu narzędzi wspierających zarządzanie ryzykiem. Celem podejmowania działań zarządczych jest kształtowanie procesu zarządzania ryzykiem oraz poziomu ryzyka.

ORGANIZACJA ZARZĄDZANIA RYZYKIEM W GRUPIE KAPITAŁOWEJ

Bank sprawuje nadzór nad funkcjonowaniem poszczególnych spółek zależnych Grupy Kapitałowej PKO Banku Polskiego SA. W ramach tego nadzoru Bank, nadzoruje systemy zarządzania ryzykiem w spółkach oraz wspiera ich rozwój, jak również uwzględnia poziom ryzyka działalności poszczególnych spółek w ramach systemu monitorowania i raportowania ryzyka na poziomie Grupy Kapitałowej.

Zarządzanie ryzykiem w Banku odbywa się we wszystkich jednostkach organizacyjnych Banku.

Organizacja zarządzania ryzykiem w PKO Banku Polskim SA przedstawiona jest na poniższym schemacie:

System zarządzania ryzykiem nadzorowany jest przez Radę Nadzorczą, która kontroluje i ocenia jego adekwatność i skuteczność. Rada Nadzorcza ocenia czy poszczególne elementy systemu zarządzania ryzykiem służą zapewnieniu prawidłowości procesu wyznaczania i realizacji szczegółowych celów Banku. W szczególności weryfikuje ona, czy system stosuje sformalizowane zasady służące określaniu wielkości podejmowanego ryzyka i zasady zarządzania ryzykiem oraz sformalizowane procedury mające na celu identyfikację, pomiar lub szacowanie oraz monitorowanie ryzyka występującego w działalności banku, uwzględniające również przewidywany poziom ryzyka w przyszłości. Weryfikuje ona, czy w ramach systemu zarządzania ryzykiem stosowane są sformalizowane limity ograniczające ryzyko i zasady postępowania w przypadku przekroczenia limitów oraz czy przyjęty system sprawozdawczości zarządczej umożliwia monitorowanie poziomu ryzyka. Rada ocenia czy system zarządzania ryzykiem jest na bieżąco dostosowywany do nowych czynników i źródeł ryzyka. Radę Nadzorczą wspierają m.in. następujące komitety: Komitet ds. Wynagrodzeń Rady Nadzorczej, Komitet ds. Ryzyka Rady Nadzorczej i Komitet Audytu Rady Nadzorczej.

Zarząd PKO Banku Polskiego SA w zakresie zarządzania ryzykiem odpowiada za strategiczne zarządzanie ryzykiem, w tym za nadzorowanie, kontrolowanie i monitorowanie działań podejmowanych przez Bank w zakresie zarządzania ryzykiem. Podejmuje najważniejsze decyzje mające wpływ na profil ryzyka Banku oraz uchwała przepisy wewnętrzne Banku dotyczące zarządzania ryzykiem. W zarządzaniu ryzykiem Zarząd wspierają następujące komitety działające w Banku:

- 1) Komitet Ryzyka,
- 2) Komitet Zarządzania Aktywami i Pasywami,
- 3) Komitet Kredytowy Banku,
- 4) Komitet Ryzyka Operacyjnego.

System zarządzania ryzykiem jest realizowany na trzech, wzajemnie niezależnych poziomach:

- 1) pierwszy poziom tworzą struktury organizacyjne realizujące sprzedaż produktów i obsługę klientów oraz inne struktury organizacyjne Banku realizujące zadania operacyjne generujące ryzyko, funkcjonujące na podstawie przepisów wewnętrznych Banku w tym zakresie,
- 2) drugi poziom obejmuje działalność komórki do spraw zgodności oraz identyfikację, pomiar lub szacowanie, kontrolę, monitorowanie i raportowanie istotnych dla Banku rodzajów ryzyka, a także stwierdzanych zagrożeń i nieprawidłowości – zadania realizowane są przez wyspecjalizowane struktury organizacyjne Banku działające na podstawie obowiązujących zasad, metodyk i procedur; celem tych struktur jest zapewnienie, by działania realizowane na pierwszym poziomie były właściwie zaprojektowane i skutecznie ograniczały ryzyko, wspierały pomiar i analizę ryzyka oraz efektywność działalności,
- 3) trzeci poziom stanowi audyt wewnętrzny, realizujący niezależne audyty elementów systemu zarządzania Bankiem, w tym systemu zarządzania ryzykiem, oraz systemu kontroli wewnętrznej z wyłączeniem komórki audytu; audyt wewnętrzny funkcjonuje odrębnie od pierwszego i drugiego poziomu i może wspierać realizowane tam działania poprzez konsultacje, ale bez możliwości wpływu na podejmowane decyzje.

Na wszystkich trzech poziomach, pracownicy stosują odpowiednio mechanizmy kontrolne dostosowane do specyfiki działania Banku lub niezależnie monitorują ich przestrzeganie.

Informacje o działaniach podejmowanych w ramach systemów zarządzania ryzykiem i kontroli wewnętrznej oraz o wynikach tych działań przekazywane są okresowo Zarządowi i Radzie Nadzorczej.

Struktura organizacyjna Banku dostosowana jest do wielkości i profilu ponoszonego przez Bank ryzyka i w celu zapewnienia efektywności zarządzania tym ryzykiem oraz uniknięcia konfliktów interesów, w szczególności poprzez - wydzielenie struktur organizacyjnych zarządzających poszczególnymi rodzajami ryzyka - niezależność struktur organizacyjnych odpowiedzialnych za identyfikację, pomiar lub szacowanie, kontrolę, monitorowanie i raportowanie ryzyka od struktur, których działalność generuje ryzyko - pełną niezależność w tym zakresie struktur audytu wewnętrznego i komórki do spraw zgodności - niezależność struktur organizacyjnych monitorujących bezpieczeństwo systemu informatycznego Banku i ochrony informacji od struktur realizujących działania operacyjne w Banku. Na zakres odpowiedzialności i poziom niezależności struktur organizacyjnych z wyłączeniem komórek audytu wewnętrznego i do spraw zgodności, wpływ ma istotność i poziom ryzyka związanego z działalnością Banku.

Przepisy wewnętrzne dotyczące zarządzania poszczególnymi rodzajami ryzyka w spółkach Grupy Kapitałowej Banku określają przepisy wewnętrzne, wprowadzane przez te spółki po zasięgnięciu opinii Banku i z uwzględnieniem rekomendacji formułowanych przez Bank. Przepisy wewnętrzne spółek dotyczące zarządzania ryzykiem są wprowadzane w oparciu o zasadę spójności i porównywalności oceny poszczególnych rodzajów ryzyka w Banku i spółkach Grupy Kapitałowej Banku przy uwzględnieniu zakresu i rodzaju powiązań podmiotów wchodzących w skład Grupy Kapitałowej, specyfiki i skali działalności spółki oraz rynku, na którym ona prowadzi działalność.

Nadzór nad zarządzaniem ryzykiem w spółkach Grupy Kapitałowej jest realizowany w szczególności poprzez zaangażowanie komórek organizacyjnych Centrali i specjalistycznych jednostek organizacyjnych lub właściwych komitetów działających w Banku w opiniowanie transakcji spółek Grupy Kapitałowej zgodnie z odrębnymi przepisami wewnętrznymi Banku. Nie rzadziej niż raz w roku ustalana jest lista spółek, które mają istotny wpływ na profil ryzyka Grupy Kapitałowej. Dla tych spółek zgodnie z odrębnymi przepisami wewnętrznymi Banku, określa się podejście dotyczące minimalnych ilościowych strategicznych limitów tolerancji na poszczególne ryzyka specyficzne dla danej spółki oraz sposób ich raportowania.

SPECYFICZNE DZIAŁANIA W ZAKRESIE ZARZĄDZANIA RYZYKIEM W GRUPIE KAPITAŁOWEJ PODJĘTE W III KWARTALE 2017 ROKU

Priorytetem Grupy Kapitałowej i PKO Banku Polskiego SA jest utrzymanie silnej pozycji kapitałowej, przyrost stabilnych źródeł finansowania, które stanowią podstawę stabilnego rozwoju działalności biznesowej, przy równoczesnym utrzymaniu priorytetów w zakresie efektywności działania, skutecznej kontroli kosztów i odpowiedniej oceny ryzyka oraz efektywnego zarządzania adekwatnością kapitałową i przeciwdziałanie cyberzagrożeniom.

Realizując cele zarządzania ryzykiem Grupa Kapitałowa w III kwartale 2017 roku podjęła następujące działania:

- 1) w dniu 25 lipca 2017 roku Bank w ramach programu EMTN wyemitował obligacje własne w kwocie 750 mln EUR o terminie wymagalności 4 lat,
- 2) w dniu 23 sierpnia 2017 roku Bank uplasował emisję obligacji podporządkowanych o łącznej wartości nominalnej 1 700 milionów PLN i dziesięcioletnim terminie wykupu, z prawem Banku do dokonania przedterminowego wykupu wszystkich obligacji w terminie 5 lat od daty emisji (28 sierpnia 2017 roku), za zgodą KNF,
- 3) w dniu 27 września 2017 roku PKO Bank Hipoteczny SA wyemitował listy zastawne w wysokości 500 mln EUR i terminie zapadalności określonym na 27 sierpnia 2024 roku.

55. ZARZĄDZANIE RYZYKIEM KREDYTOWYM

STOPIEŃ NARAŻENIA NA RYZYKO KREDYTOWE - POZYCJE SPRAWOZDANIA Z SYTUACJI FINANSOWEJ	30.09.2017	31.12.2016
Rachunek bieżący w Banku Centralnym	11 524	7 460
Należności od banków	3 651	5 345
Aktywa finansowe przeznaczone do obrotu - dłużne papiery wartościowe	1 815	312
Pochodne instrumenty finansowe	2 572	2 901
Instrumenty finansowe przy początkowym ujęciu wyznaczone jako wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat - dłużne papiery wartościowe	4 827	12 204
Kredyty i pożyczki udzielone klientom	205 809	200 606
gospodarcze	56 976	52 915
mieszkaniowe	106 621	106 121
konsumpcyjne	24 503	23 222
dłużne papiery wartościowe (korporacyjne)	2 226	2 283
dłużne papiery wartościowe (komunalne)	2 502	2 588
transakcje z przyrzeczeniem sprzedaży	432	1 339
należności z tytułu leasingu finansowego	12 549	12 138
Inwestycyjne papiery wartościowe dostępne do sprzedaży - dłużne papiery wartościowe	39 638	36 142
Inwestycyjne papiery wartościowe utrzymywane do terminu zapadalności	1 098	466
Inne aktywa - inne aktywa finansowe	2 482	2 247
Razem	273 416	267 683

STOPIEŃ NARAŻENIA NA RYZYKO KREDYTOWE - POZYCJE POZABILANSOWE	30.09.2017	31.12.2016
Udzielone zobowiązania nieodwołalne	30 725	31 078
Udzielone gwarancje	5 638	6 630
Gwarancje emisji	4 345	3 701
Udzielone akredytywy	1 522	1 600
Razem	42 230	43 009

AKTYWA FINANSOWE BRUTTO, KTÓRE SĄ ZALEGŁE, LECZ W PRZYPADKU KTÓRYCH NIE NASTĄPIŁA UTRATA WARTOŚCI	30.09.2017			
	do 1 miesiąca	powyżej 1 miesiąca do 3 miesięcy	powyżej 3 miesięcy	Razem
Kredyty, pożyczki udzielone klientom	4 629	1 043	304	5 976
Razem	4 629	1 043	304	5 976

AKTYWA FINANSOWE BRUTTO, KTÓRE SĄ ZALEGŁE, LECZ W PRZYPADKU KTÓRYCH NIE NASTĄPIŁA UTRATA WARTOŚCI	31.12.2016			
	do 1 miesiąca	powyżej 1 miesiąca do 3 miesięcy	powyżej 3 miesięcy	Razem
Kredyty, pożyczki udzielone klientom	3 535	849	178	4 562
Razem	3 535	849	178	4 562

Zabezpieczeniami powyższych należności są: hipoteka, zastaw rejestrowy, przeniesienie prawa własności, blokada rachunku lokaty, ubezpieczenie ekspozycji kredytowej oraz gwarancje i poręczenia. W ramach przeprowadzonej oceny stwierdzono, że dla powyższych aktywów finansowych przewidywane przepływy pieniężne w pełni pokrywają wartość bilansową tych ekspozycji.

AKTYWA FINANSOWE WYCENIANE METODĄ ZINDYWIDUALIZOWANĄ, WOBEC KTÓRYCH WYKAZANO INDYWIDUALNĄ UTRATĘ WARTOŚCI WEDŁUG WARTOŚCI BILANSOWEJ BRUTTO	30.09.2017	31.12.2016
Kredyty i pożyczki udzielone klientom	4 313	5 049
kredyty gospodarcze	3 447	3 963
kredyty mieszkaniowe	573	789
kredyty konsumpcyjne	218	224
dłużne papiery wartościowe	75	73
Inwestycyjne papiery wartościowe dostępne do sprzedaży	821	1 297
Razem	5 134	6 346

W odniesieniu do kredytów i pożyczek udzielonych klientom ustanowione były na rzecz Grupy Kapitałowej PKO Banku Polskiego SA następujące zabezpieczenia: hipoteka, zastaw rejestrowy, weksel własny dłużnika oraz przelew wierzytelności.

WEWNĘTRZNE KLASY RATINGOWE

Biorąc pod uwagę charakter działalności Grupy Kapitałowej oraz wolumen należności kredytowych i leasingowych, najistotniejsze portfele są w zarządzaniu Banku oraz PKO Leasing SA.

Ekspozycje wobec klientów instytucjonalnych niespełniające przesłanek indywidualnej utraty wartości klasyfikowane są ze względu na rating klienta, w ramach wewnętrznych klas ratingowych od A do G (w zakresie podmiotów finansowych A-F).

Systemem ratingowym objęte są następujące portfele:

- klienci rynku korporacyjnego,
- małe i średnie przedsiębiorstwa (z wyłączeniem pewnych grup produktów ocenianych w sposób uproszczony).

Kredyty i pożyczki niespełniające przesłanek indywidualnej utraty wartości niepodlegające ocenie ratingowej charakteryzują się satysfakcjonującym poziomem ryzyka kredytowego. Dotyczy to w szczególności kredytów detalicznych (w tym kredytów mieszkaniowych), wśród których brak jest indywidualnie istotnych zaangażowań, których istnienie skutkowałoby powstaniem istotnego ryzyka kredytowego.

56. KONCENTRACJA RYZYKA KREDYTOWEGO W GRUPIE KAPITAŁOWEJ

Grupa Kapitałowa definiuje ryzyko koncentracji kredytowej jako ryzyko wynikające z istotnego zaangażowania wobec pojedynczych podmiotów lub grup podmiotów, których zdolność spłaty zadłużenia zależna jest od wspólnego czynnika ryzyka. Grupa Kapitałowa analizuje ryzyko koncentracji wobec:

- 1) największych podmiotów
- 2) największych grup kapitałowych
- 3) sekcji branżowych
- 4) regionów geograficznych
- 5) walut
- 6) ekspozycji zabezpieczonych hipotecznie.

57. PRAKTYKI FORBEARANCE

Grupa Kapitałowa jako forbearance traktuje działania mające na celu dokonanie uzgodnionych z dłużnikiem lub emitentem zmian warunków umowy, wymuszonych jego trudną sytuacją finansową (działania restrukturyzacyjne wprowadzające udogodnienia, które w innym przypadku nie byłyby przyznane). Celem działań forbearance jest przywrócenie dłużnikowi lub emitentowi zdolności wywiązania się z zobowiązań wobec Banku oraz maksymalizacja efektywności zarządzania wierzytelnościami trudnymi, tj. uzyskanie możliwie najwyższych odzysków, przy jednoczesnym ograniczaniu do minimum ponoszonych w związku z tym kosztów.

Działalność forbearance polega na zmianie warunków spłaty wierzytelności, które są indywidualnie ustalane wobec każdego kontraktu. Zmiany mogą dotyczyć:

- rozłożenia zadłużenia wymagalnego na raty,
- zmiany formuły spłaty (raty annuitetowe, raty malejące),
- wydłużenia okresu kredytowania,
- zmiany oprocentowania,
- zmiany wysokości marży,
- redukcji wierzytelności.

W wyniku zawarcia i terminowej obsługi umowy forbearance wierzytelność staje się wierzytelnością niewymagalną. Elementem procesu forbearance jest ocena możliwości wywiązania się przez dłużnika z warunków umowy ugody (spłaty zadłużenia w ustalonych terminach). Umowy forbearance są na bieżąco monitorowane. Jeśli w odniesieniu do wynikających z nich ekspozycji kredytowych rozpoznaje się utratę wartości, tworzone są odpisy aktualizujące – odzwierciedlające identyfikowaną stratę.

Ekspozycje ze statusem forbearance klasyfikowane jako nieobsługiwane włącza się do portfela ekspozycji obsługiwanych, gdy spełnione są łącznie warunki:

- wierzytelność nie spełnia przesłanki indywidualnej utraty wartości i nie rozpoznaje się w odniesieniu do niej utraty wartości,
- upłynęło przynajmniej 12 miesięcy od zawarcia umowy restrukturyzacyjnej,
- umową restrukturyzacyjną objęto całość zadłużenia,
- dłużnik wykazał zdolność do wywiązania się z warunków umowy restrukturyzacyjnej.

Ekspozycje przestają spełniać kryteria ekspozycji ze statusem forbearance, gdy spełnione są łącznie warunki:

- upłynęło przynajmniej 24 miesiące od włączenia ekspozycji ze statusem forbearance do portfela ekspozycji obsługiwanych (okres warunkowy),
- na koniec okresu warunkowego, o którym mowa powyżej, klient nie posiada zadłużenia przeterminowanego wobec Banku przekraczającego 30 dni,
- nastąpiła terminowa spłata przynajmniej 12 rat w docelowej wysokości.

KREDYTY I POŻYCZKI UDZIELONE KLIENTOM

WARTOŚĆ EKSPOZYCJI PODLEGAJĄCYCH FORBEARANCE W PORTFELU KREDYTOWYM	30.09.2017	31.12.2016
Kredyty i pożyczki udzielone klientom brutto, w tym:	214 048	208 609
podlegające forbearance	4 413	4 132
Odpisy z tytułu utraty wartości kredytów i pożyczek udzielonych klientom, w tym:	(8 239)	(8 003)
podlegające forbearance	(1 088)	(988)
Kredyty i pożyczki udzielone klientom netto, w tym:	205 809	200 606
podlegające forbearance	3 325	3 144

KREDYTY I POŻYCZKI UDZIELONE KLIENTOM PODLEGAJĄCE FORBEARANCE WEDŁUG TYPU PRODUKTU	Wartość bilansowa	
	30.09.2017	31.12.2016
Kredyty i pożyczki udzielone klientom podlegające forbearance brutto	4 413	4 132
kredyty gospodarcze	2 674	2 262
kredyty mieszkaniowe	1 454	1 563
kredyty konsumpcyjne	285	307
Odpisy z tytułu utraty wartości kredytów i pożyczek udzielonych klientom podlegających forbearance	(1 088)	(988)
Kredyty i pożyczki udzielone klientom podlegające forbearance netto	3 325	3 144

INWESTYCYJNE PAPIERY WARTOŚCIOWE DOSTĘPNE DO SPRZEDAŻY

WARTOŚĆ EKSPOZYCJI PODLEGAJĄCYCH FORBEARANCE W PORTFELU INWESTYCYJNYCH PAPIERÓW WARTOŚCIOWYCH DOSTĘPNYCH DO SPRZEDAŻY	30.09.2017	31.12.2016
Dłużne papiery wartościowe dostępne do sprzedaży brutto, w tym:	39 886	36 419
podlegające forbearance	1 072	1 303
Odpisy z tytułu utraty wartości inwestycyjnych papierów wartościowych dostępnych do sprzedaży, w tym:	(248)	(277)
podlegające forbearance	(245)	(274)
Inwestycyjne papiery wartościowe dostępne do sprzedaży netto, w tym:	39 638	36 142
podlegające forbearance	827	1 029

INWESTYCYJNE PAPIERY WARTOŚCIOWE DOSTĘPNE DO SPRZEDAŻY PODLEGAJĄCE FORBEARANCE - EKSPOZYCJA BANKU NA RYZYKO KREDYTOWE	Zaangażowanie według wartości bilansowej brutto	
	30.09.2017	31.12.2016
Inwestycyjne papiery wartościowe dostępne do sprzedaży z rozpoznaną utratą wartości	1 072	1 303
Razem brutto	1 072	1 303

58. ZARZĄDZANIE RYZYKIEM WALUTOWYCH KREDYTÓW HIPOTECZNYCH DLA GOSPODARSTW DOMOWYCH

Grupa Kapitałowa w sposób szczególny analizuje portfel walutowych kredytów hipotecznych dla gospodarstw domowych. Grupa Kapitałowa na bieżąco monitoruje jakość tego portfela i analizuje ryzyko pogorszenia się jakości tego portfela. Obecnie jakość portfela pozostaje na akceptowanym poziomie. Grupa Kapitałowa uwzględnia ryzyko walutowych kredytów hipotecznych dla gospodarstw domowych w zarządzaniu adekwatnością kapitałową i kapitałem własnym.

W dniu 13 stycznia 2017 roku Komitet Stabilności Finansowej przyjął uchwałę nr 14/2017 w sprawie rekomendacji dotyczącej restrukturyzacji portfela kredytów mieszkaniowych w walutach obcych i zalecił:

- 1) Ministrowi właściwemu do spraw instytucji finansowych:
 - podwyższenie wagi ryzyka do 150% dla ekspozycji w walucie, w pełni i całkowicie zabezpieczonych hipoteką na nieruchomości mieszkalnej,
 - podwyższenie przez banki stosujące IRB minimalnej wartości parametru LGD dla walutowych ekspozycji zabezpieczonych hipoteką na nieruchomości mieszkalnej,
 - zmianę zasad funkcjonowania Funduszu Wsparcia Kredytobiorców,
 - neutralizację efektów podatkowych dla kredytobiorców i banków, które zdecydują się na przewalutowanie kredytów mieszkaniowych,
 - nałożenie bufora ryzyka systemowego w wysokości 3%.
- 2) Komisji Nadzoru Finansowego:
 - aktualizację Metodyki BION oraz jej poszerzenie o zasady pozwalające przypisać odpowiedni poziom narzutu kapitałowego,
 - uzupełnienie obecnie stosowanych w ramach filara II dodatkowych wymogów kapitałowych związanych z ryzykiem operacyjnym, rynkowym i kredytowym,
 - wydanie rekomendacji nadzorczej dotyczącej dobrych praktyk przy restrukturyzacji portfeli walutowych kredytów mieszkaniowych.
- 3) Bankowemu Funduszowi Gwarancyjnemu: uwzględnienie ryzyka związanego z walutowymi kredytami mieszkaniowymi w metodzie wyznaczania składek na fundusz gwarancyjny banków.

Poniższe tabele prezentują analizę jakościową kredytów w CHF

KREDYTY I POŻYCZKI UDZIELONE KLIENTOM W CHF WEDŁUG METOD KALKULACJI ODPISÓW (w przeliczeniu na PLN według kursu 1 CHF = 3,7619)	30.09.2017			
	Instytucje finansowe	Przedsiębiorstwa	Gospodarstwa domowe	Razem
Wyceniane według metody zindywidualizowanej, w tym:	-	124	110	234
ze stwierdzoną utratą wartości	-	115	99	214
Wyceniane według metody portfelowej, ze stwierdzoną utratą wartości	-	21	1 135	1 156
Wyceniane według metody grupowej (IBNR)	2	301	25 140	25 443
Kredyty i pożyczki udzielone klientom brutto	2	446	26 385	26 833
Odpisy na ekspozycje wyceniane według metody zindywidualizowanej, w tym:	-	(54)	(48)	(102)
ze stwierdzoną utratą wartości	-	(54)	(48)	(102)
Odpisy na ekspozycje wyceniane według metody portfelowej	-	(16)	(810)	(826)
Odpisy na ekspozycje wyceniane według metody grupowej (IBNR)	-	(3)	(60)	(63)
Odpisy - razem	-	(73)	(918)	(991)
Kredyty i pożyczki udzielone klientom netto	2	373	25 467	25 842

KREDYTY I POŻYCZKI UDZIELONE KLIENTOM W CHF WEDŁUG METOD KALKULACJI ODPISÓW (w przeliczeniu na PLN według kursu 1 CHF = 4,1173)	31.12.2016			
	Instytucje finansowe	Przedsiębiorstwa	Gospodarstwa domowe	Razem
Wyceniane według metody zindywidualizowanej, w tym:	-	247	166	413
ze stwierdzoną utratą wartości	-	220	137	357
Wyceniane według metody portfelowej, ze stwierdzoną utratą wartości	-	26	1 184	1 210
Wyceniane według metody grupowej (IBNR)	5	361	29 361	29 727
Kredyty i pożyczki udzielone klientom brutto	5	634	30 711	31 350
Odpisy na ekspozycje wyceniane według metody zindywidualizowanej, w tym:	-	(90)	(64)	(154)
ze stwierdzoną utratą wartości	-	(63)	(64)	(127)
Odpisy na ekspozycje wyceniane według metody portfelowej	-	(19)	(793)	(812)
Odpisy na ekspozycje wyceniane według metody grupowej (IBNR)	-	(2)	(70)	(72)
Odpisy - razem	-	(111)	(927)	(1 038)
Kredyty i pożyczki udzielone klientom netto	5	523	29 784	30 312

KREDYTY I POŻYCZKI UDZIELONE KLIENTOM WYCENIANE WEDŁUG METODY GRUPOWEJ (IBNR)	30.09.2017		
	PLN	CHF	Pozostałe waluty
Kredyty i pożyczki udzielone klientom brutto	159 333	25 443	16 061
przeterminowane	4 038	603	1 038
nieprzeterminowane	155 295	24 840	15 023
Odpis na ekspozycje wyceniane według metody grupowej (IBNR)	(535)	(63)	(174)
przeterminowane	(146)	(31)	(17)
nieprzeterminowane	(389)	(32)	(157)
Kredyty i pożyczki udzielone klientom netto	158 798	25 380	15 887

KREDYTY I POŻYCZKI UDZIELONE KLIENTOM WYCENIANE WEDŁUG METODY GRUPOWEJ (IBNR)	31.12.2016		
	PLN	CHF	Pozostałe waluty
Kredyty i pożyczki udzielone klientom brutto	147 632	29 727	17 516
przeterminowane	3 149	658	510
nieprzeterminowane	144 483	29 069	17 006
Odpis na ekspozycje wyceniane według metody grupowej (IBNR)	(457)	(72)	(100)
przeterminowane	(147)	(35)	(11)
nieprzeterminowane	(310)	(37)	(89)
Kredyty i pożyczki udzielone klientom netto	147 175	29 655	17 416

KREDYTY I POŻYCZKI UDZIELONE KLIENTOM WYCENIANE WEDŁUG METODY GRUPOWEJ (IBNR) PODLEGAJĄCE FORBEARANCE WEDŁUG WALUT	30.09.2017		
	PLN	CHF	Pozostałe waluty
Kredyty i pożyczki udzielone klientom brutto forbearance	1 139	486	293
Odpis na ekspozycje wyceniane według metody grupowej (IBNR) forbearance	(60)	(17)	(10)
Kredyty i pożyczki udzielone klientom podlegające forbearance netto	1 079	469	283

KREDYTY I POŻYCZKI UDZIELONE KLIENTOM WYCENIANE WEDŁUG METODY GRUPOWEJ (IBNR) PODLEGAJĄCE FORBEARANCE WEDŁUG WALUT	31.12.2016		
	PLN	CHF	Pozostałe waluty
Kredyty i pożyczki udzielone klientom brutto forbearance	941	557	162
Odpis na ekspozycje wyceniane według metody grupowej (IBNR) forbearance	(33)	(21)	(7)
Kredyty i pożyczki udzielone klientom podlegające forbearance netto	908	536	155

Na dzień 30 września 2017 roku średnie LTV dla portfela kredytów w CHF wyniosło 72,44% (na dzień 31 grudnia 2016 roku: 82,7%) - w porównaniu do średniego LTV dla całego portfela wynoszącego 64,52% (na dzień 31 grudnia 2016 roku: 69,5%).

59. ZARZĄDZANIE RYZYKIEM STOPY PROCENTOWEJ

LUKA PRZESZACOWAŃ

Luka przeszacowań prezentuje różnicę między wartością bieżącą pozycji aktywnych oraz pasywnych narażonych na ryzyko stopy procentowej, podlegających przeszacowaniu w danym przedziale czasowym, przy czym pozycje te ujmowane są w dacie transakcji.

Na koniec III kwartału 2017 roku i 2016 roku Grupa Kapitałowa posiadała złotową skumulowaną lukę dodatnią w PLN we wszystkich horyzontach czasowych.

MIARY WRAŻLIWOŚCI

Ekspozycja Grupy Kapitałowej na ryzyko stopy procentowej kształtowała się na dzień 30 września 2017 roku i 31 grudnia 2016 roku w ramach przyjętych limitów. Grupa Kapitałowa była głównie narażona na ryzyko złotej stopy procentowej. Spośród wszystkich stosowanych przez Grupę Kapitałową testów warunków skrajnych polegających na równoległym przesunięciu krzywych stóp procentowych, najbardziej niekorzystnym dla Grupy Kapitałowej był scenariusz równoległego przesunięcia krzywych stóp procentowych w PLN.

VaR Banku oraz analizę *stress-testową* narażenia Grupy Kapitałowej na ryzyko stopy procentowej przedstawia poniższa tabela:

NAZWA MIARY WRAŻLIWOŚCI	30.09.2017	31.12.2016
VaR 10 - dniowy przy poziomie ufności 99% (mln PLN)*	354	269
Równoległe przesunięcie krzywych stóp procentowych o 200 pb. (mln PLN) (test warunków skrajnych)**	2 053	2 059

* Biorąc pod uwagę charakter prowadzonej działalności pozostałych Spółek Grupy Kapitałowej generujących ryzyko stopy procentowej oraz specyfikę rynku, na którym działają, Grupa Kapitałowa nie wyznacza skonsolidowanej miary wrażliwości VaR. Spółki te wykorzystują własne miary ryzyka do zarządzania ryzykiem stopy procentowej. Miarę VaR 10-dniowy dla stopy procentowej dla głównych walut stosuje KREDOBANK SA, jej wartość na dzień 30 września 2017 roku wyniosła ok. 10,7 mln PLN, a na dzień 31 grudnia 2016 roku 8,9 mln PLN.

** W tabeli zaprezentowano wartość najbardziej niekorzystnego testu warunków skrajnych spośród scenariuszy: przesunięcie krzywych stóp w poszczególnych walutach o 200 p.b. w górę oraz o 200 p.b. w dół.

60. ZARZĄDZANIE RYZYKIEM WALUTOWYM

MIARY WRAŻLIWOŚCI

VaR Banku oraz analizę stress-testową narażenia Banku na ryzyko walutowe, łącznie dla wszystkich walut przedstawia poniższa tabela:

NAZWA MIARY WRAŻLIWOŚCI	30.09.2017	31.12.2016
VaR 10 - dniowy przy poziomie ufności 99% (mln PLN)*	3	10
Zmiana kursów WAL/PLN o 20% (mln PLN) (test warunków skrajnych)**	176	25

* Biorąc pod uwagę charakter prowadzonej działalności pozostałych spółek Grupy Kapitałowej generujących istotne ryzyko walutowe oraz specyfikę rynku, na którym działają, Podmiot dominujący nie wyznacza skonsolidowanej miary wrażliwości VaR. Spółki te wykorzystują własne miary ryzyka do zarządzania ryzykiem walutowym. Miare VaR 10-dniowy stosuje KREDOBANK SA, jej wartość na dzień 30 września 2017 roku wyniosła ok. 0,07 mln PLN, a na dzień 31 grudnia 2016 roku ok. 0,35 mln PLN.

** W tabeli zaprezentowano wartość najbardziej niekorzystnego testu warunków skrajnych spośród scenariuszy: aprecjacja PLN o 20% oraz deprecjacja PLN o 20%.

POZYCJA WALUTOWA

Wielkość pozycji walutowych w Grupie Kapitałowej jest kluczowym (poza zmiennościami kursów walutowych) czynnikiem determinującym poziom ryzyka walutowego, na jakie narażona jest Grupa Kapitałowa. Na poziom pozycji walutowych wpływają wszystkie transakcje walutowe, jakie zostają zawarte, bilansowe i pozabilansowe. Narażenie Banku na ryzyko walutowe jest niskie (w odniesieniu do funduszy własnych VaR 10-dniowy dla pozycji walutowej Banku na dzień 30 września 2017 roku wynosił ok. 0,01% a na dzień 31 grudnia 2016 roku 0,03%).

POZYCJA WALUTOWA	30.09.2017	31.12.2016
EUR	(239)	(170)
USD	(41)	30
CHF	(17)	(36)
GBP	4	9
Pozostałe (Globalna Netto)	73	89

61. ZARZĄDZANIE RYZYKIEM PŁYNNOŚCI

LUKA PŁYNNOŚCI

Poniżej prezentowane luki płynności stanowią sumę urealnionej luki płynności Banku (urealnienia w zakresie między innymi pozycji bilansowych Banku dotyczą osadu depozytów podmiotów niefinansowych i ich wymagalności, osadu kredytów w rachunku bieżącym podmiotów niefinansowych i ich zapadalności oraz płynnych papierów wartościowych i ich terminu zapadalności) oraz kontraktowej luki płynności pozostałych spółek Grupy Kapitałowej.

	a'vista	0 - 1 miesiąc	1 - 3 miesiące	3 - 6 miesiące	6 - 12 miesiące	12 - 24 miesiące	24 - 60 miesiące	pow. 60 miesiące
30.09.2017								
Grupa Kapitałowa - urealniona luka okresowa	20 011	24 475	(347)	2 026	8 308	7 942	26 200	(88 615)
Grupa Kapitałowa - urealniona skumulowana luka okresowa	20 011	44 486	44 139	46 165	54 473	62 415	88 615	-

	a'vista	0 - 1 miesiąc	1 - 3 miesiący	3 - 6 miesiący	6 - 12 miesiący	12 - 24 miesiące	24 - 60 miesiący	pow. 60 miesiący
31.12.2016								
Grupa Kapitałowa - urealniona luka okresowa	11 983	28 501	493	579	6 582	11 193	24 592	(83 923)
Grupa Kapitałowa - urealniona skumulowana luka okresowa	11 983	40 484	40 977	41 556	48 138	59 331	83 923	-

We wszystkich przedziałach urealniona skumulowana luka płynności Grupy Kapitałowej, która wyznaczona została jako suma urealnionej luki płynności Banku i kontraktowych luk płynności pozostałych spółek Grupy Kapitałowej wykazywała wartości dodatnie na dzień 30 września 2017 roku oraz na dzień 31 grudnia 2016 roku. Oznacza to nadwyżkę zapadających aktywów nad wymagalnymi zobowiązaniami.

REZERWA PŁYNNOŚCI I NADWYŻKA PŁYNNOŚCI

MIARA RYZYKA PŁYNNOŚCI	30.09.2017	31.12.2016
Rezerwa płynności do 1 miesiąca * (mld PLN)	30	31
Nadwyżka płynności w horyzoncie do 30 dni** (mld PLN)	10	13

* Rezerwa płynności – różnica pomiędzy najbardziej płynnymi aktywami, a oczekiwanymi i potencjalnymi zobowiązaniami, które stają się wymagalne w danym okresie.

** Nadwyżka płynności – określa zdolność do pokrycia przez Bank potrzeb płynnościowych w zadanym okresie przetrwania w sytuacji realizacji zdefiniowanych scenariuszy warunków skrajnych.

NADZORCZE MIARY PŁYNNOŚCI

NADZORCZE MIARY PŁYNNOŚCI	30.09.2017	31.12.2016
M1 - luka płynności krótkoterminowej	16 776	24 464
M2 - współczynnik płynności krótkoterminowej	1,53	1,89
M3 - współczynnik pokrycia aktywów niepłynnych funduszami własnymi	13,38	11,63
M4 - współczynnik pokrycia aktywów niepłynnych i aktywów o ograniczonej płynności funduszami własnymi i środkami obcymi stabilnymi	1,17	1,19
LCR - wskaźnik pokrycia płynności	133,7%	136,3%

W okresie zakończonym 30 września 2017 i 2016 roku wartości wskaźników miar nadzorczych utrzymywały się powyżej limitów nadzorczych. Wskazany w tabeli wskaźnik LCR przedstawia miarę wyznaczoną dla Grupy Kapitałowej.

OSAD DEPOZYTÓW

Na dzień 30 września 2017 roku poziom osadu depozytów stanowił ok. 94,3% wszystkich depozytów zdeponowanych w Banku (z wyłączeniem rynku międzybankowego), co oznacza wzrost o ok. 0,4 p.p. w porównaniu do końca 2016 roku.

62. ADEKWATNOŚĆ KAPITAŁOWA

Zarządzanie adekwatnością kapitałową to proces mający na celu zapewnienie, iż poziom ryzyka, które Bank oraz Grupa Kapitałowa Banku podejmują w związku z rozwojem działalności biznesowej, może zostać pokryty posiadanym kapitałem, biorąc pod uwagę określony poziom tolerancji na ryzyko oraz horyzont czasowy. Proces zarządzania adekwatnością kapitałową obejmuje w szczególności przestrzeganie obowiązujących regulacji organów nadzoru i kontroli, a także określonego w Banku oraz Grupie Kapitałowej Banku poziomu tolerancji na ryzyko oraz proces planowania kapitałowego, w tym politykę dotyczącą źródeł pozyskiwania kapitału.

Celem zarządzania adekwatnością kapitałową jest utrzymywanie, w sposób ciągły, funduszy własnych na poziomie adekwatnym do skali oraz profilu ryzyka działalności Grupy Kapitałowej.

Zarządzanie adekwatnością kapitałową Grupy Kapitałowej obejmuje:

- określanie oraz realizację pożądaných przez Grupę celów kapitałowych,
- identyfikację i monitorowanie istotnych rodzajów ryzyka,
- szacowanie kapitału wewnętrznego na pokrycie poszczególnych rodzajów ryzyka oraz łącznego kapitału wewnętrznego,
- ustalanie wewnętrznych limitów na poziom adekwatności kapitałowej,
- prognozowanie, monitorowanie oraz raportowanie poziomu i struktury kapitału własnego oraz adekwatności kapitałowej,
- zarządzanie strukturą sprawozdania z sytuacji finansowej pod kątem optymalizacji jakości posiadanych przez Grupę funduszy własnych,
- kapitałowe działania awaryjne,
- alokację wymogu w zakresie funduszy własnych oraz kapitału wewnętrznego na obszary biznesowe i segmenty klienta w Banku oraz poszczególne spółki Grupy Kapitałowej,
- ocenę rentowności poszczególnych obszarów biznesowych i segmentów klienta.

Miarami adekwatności kapitałowej są:

- łączny współczynnik kapitałowy (TCR),
- relacja funduszy własnych do kapitału wewnętrznego,
- współczynnik kapitału podstawowego Tier 1 (CET1),
- współczynnik kapitału Tier 1 (T1),
- wskaźnik dźwigni.

Zgodnie z Rozporządzeniem CRR, minimalny poziom współczynników kapitałowych utrzymywanych przez Grupę Kapitałową i Bank wynosi:

- 1) TCR – 8,0%,
- 2) T1 – 6,0%,
- 3) CET1 – 4,5%.

Jednocześnie Grupa Kapitałowa i Bank obowiązane są przestrzegać dodatkowych wymogów nałożonych przez KNF oraz wymogów wynikających ustawy o nadzorze makroostrożnościowym. Grupa Kapitałowa i Bank utrzymują poziom adekwatności kapitałowej na bezpiecznym poziomie, powyżej limitów nadzorczych i regulacyjnych. Na dzień 30 września 2017 roku TCR Grupy Kapitałowej ukształtował się na poziomie 17,68% a CET1 na poziomie 16,77%.

Zgodnie z rozporządzeniem CRR, Grupę Kapitałową na potrzeby konsolidacji ostrożnościowej stanowią: PKO Bank Polski SA, Grupa Kapitałowa PKO Leasing SA, PKO BP BANKOWY PTE SA, PKO Towarzystwo Funduszy Inwestycyjnych SA, Grupa Kapitałowa KREDOBANK SA, PKO Finance AB, Finansowa Kompania „Prywatne Inwestycje” Sp. z o.o., PKO BP Finat Sp. z o.o., PKO Bank Hipoteczny SA, Bankowe Towarzystwo Kapitałowe SA oraz „Inter-Risk Ukraina” Sp. z d.o.

FUNDUSZE WŁASNE DLA POTRZEB ADEKWATNOŚCI KAPITAŁOWEJ

Grupa Kapitałowa PKO Banku Polskiego utrzymała bezpieczną bazę kapitałową, powyżej limitów nadzorczych i regulacyjnych.

Wzrost funduszy pomiędzy 31 grudnia 2016 roku a 30 września 2017 roku wynikał:

- z podjętej w dniu 22 czerwca 2017 roku przez Zwyczajne Walne Zgromadzenie Banku decyzji o dokonaniu podziału zysku Banku za rok 2016 na kapitały zapasowy i rezerwowy bez przeznaczania kwot na wypłatę dywidendy (w kwocie 2 888 milionów PLN, rozpoznane w funduszach własnych już na datę 30 czerwca 2017 roku)
- z uzyskanej przez Bank, w dniu 21 września 2017 roku, zgody na zaliczenie do kapitału podstawowego Tier I zysku netto PKO Banku Polskiego SA za pierwsze półrocze 2017 roku po pomniejszeniu o przewidywane obciążenia (w kwocie 1 118 milionów PLN)
- oraz ze zgody na nową emisję obligacji podporządkowanych Banku w kwocie 1 700 milionów PLN, uzyskanej w dniu 30 sierpnia 2017 roku.

Jednocześnie Bank, po uzyskaniu odpowiednich zgód KNF, wykonał opcję call obligacji podporządkowanych w kwocie 1 600 milionów PLN oraz dokonał wcześniejszej spłaty pożyczki podporządkowanej o wartości 224 milionów CHF (równowartość 884 milionów PLN). Oba te instrumenty były na dzień 31 grudnia 2016 roku zaliczone do kapitału Tier II. Od momentu uzyskania przedmiotowych zgód nie są ujmowane w funduszach własnych Grupy Kapitałowej.

WYMOGI W ZAKRESIE FUNDUSZY WŁASNYCH (FILAR I)

Łączny wymóg w zakresie funduszy własnych Grupy Kapitałowej składa się z sumy niżej wymienionych wymogów kapitałowych na poszczególne rodzaje ryzyka:

RYZYO KREDYTOWE	zgodnie z metodą standardową stosując następujące formuły w zakresie: EKSPOZYCJI BILANSOWYCH - iloczyn wartości bilansowej (uwzględniającej wartość korekt z tytułu szczególnego ryzyka kredytowego), wagi ryzyka przypisanej ekspozycji zgodnie z metodą standardową wyliczania wymogu w zakresie funduszy własnych z tytułu ryzyka kredytowego oraz 8% (przy uwzględnieniu uznawalnych zabezpieczeń), UDZIELONYCH ZOBOWIĄZAŃ POZABILANSOWYCH - iloczyn wartości zobowiązania (uwzględniającej wartość korekt z tytułu szczególnego ryzyka kredytowego), wagi ryzyka produktu, wagi ryzyka przypisanej ekspozycji pozabilansowej zgodnie z metodą standardową wyliczania wymogu w zakresie funduszy własnych z tytułu ryzyka kredytowego oraz 8% (przy uwzględnieniu uznawalnych zabezpieczeń), TRANSAKCJI POZABILANSOWYCH (INSTRUMENTÓW POCHODNYCH) - iloczyn wagi ryzyka przypisanej transakcji pozabilansowej zgodnie z metodą standardową wyliczania wymogu w zakresie funduszy własnych z tytułu ryzyka kredytowego, ekwiwalentu bilansowego transakcji pozabilansowych oraz 8% (wartość ekwiwalentu bilansowego wyliczana jest zgodnie z metodą wyceny rynkowej).
RYZYO OPERACYJNE	• zgodnie z podejściem AMA - w zakresie działalności prowadzonej przez Bank, z wyłączeniem oddziałów zagranicznych w Niemczech i Czechach, • zgodnie z podejściem BIA - w zakresie działalności Oddziału w Niemczech oraz Oddziału Banku w Czechach i w zakresie działalności spółek Grupy Kapitałowej objętych konsolidacją ostrożnościową.
RYZYO RYNKOWE	• ryzyko walutowe - wyliczane metodą podstawową, • ryzyko cen towarów - wyliczane metodą uproszczoną, • ryzyko instrumentów kapitałowych - wyliczane metodą uproszczoną, • ryzyko szczególne instrumentów dłużnych - wyliczane metodą podstawową, • ryzyko ogólne instrumentów dłużnych - wyliczane zgodnie z podejściem opartym na duracji, • pozostałe rodzaje ryzyka, inne niż ryzyko delta (ryzyko non-delta) - wyliczane metodą scenariuszową w przypadku opcji, dla których Bank stosuje własne modele wyceny oraz metodą delta plus dla pozostałych opcji.
POZOSTAŁE RYZYKA	• ryzyko rozliczenia i ryzyka dostawy - wyliczane metodą określoną w Rozporządzeniu CRR, • ryzyko kredytowe kontrahenta - wyliczane metodą określoną w Rozporządzeniu CRR, • ryzyko z tytułu korekty wyceny kredytowej (CVA) - wyliczane metodą określoną w Rozporządzeniu CRR, • przekroczenie limitu dużych ekspozycji - wyliczane metodą określoną w Rozporządzeniu CRR, • dla ekspozycji wobec kontrahenta centralnego wyliczany jest wymóg z tytułu transakcji oraz wniesionych wkładów do funduszu kwalifikującego się kontrahenta centralnego na wypadek niewykonania zobowiązania (wyznaczony zgodnie z metodą określoną w Rozporządzeniu CRR).

	30.09.2017	31.12.2016
Fundusze własne razem	33 197	30 873
Kapitał Tier I	31 497	28 350
Kapitał Tier I przed korektami regulacyjnymi i pomniejszeniami, w tym:	34 566	32 060
Kapitał zakładowy	1 250	1 250
Pozostałe kapitały rezerwowe	30 891	27 970
Fundusz ogólnego ryzyka na niezidentyfikowane ryzyko działalności bankowej	1 070	1 070
Zyski zatrzymane	1 355	1 770
(-) Wartość firmy	(1 160)	(1 160)
(-) Inne wartości niematerialne	(1 636)	(1 821)
Skumulowane inne całkowite dochody	(208)	(709)
Aktywa z tytułu podatku odroczonego, które są uzależnione od przyszłej rentowności, ale nie pochodzą z różnic przejściowych	-	(1)
Korekty w kapitale podstawowym Tier I z tytułu filtrów ostrożnościowych	(1)	30
Inne korekty w okresie przejściowym w kapitale podstawowym Tier I	(65)	(49)
Kapitał Tier II	1 700	2 523
Instrumenty kapitałowe i pożyczki podporządkowane kwalifikujące się jako kapitał Tier II	1 700	2 523
Wymogi w zakresie funduszy własnych	15 023	15 626
Ryzyko kredytowe	13 843	14 271
Ryzyko operacyjne	649	657
Ryzyko rynkowe	500	651
Ryzyko korekty wyceny kredytowej	31	47
Łączny współczynnik kapitałowy	17,68%	15,81%
Współczynnik kapitału Tier 1	16,77%	14,51%

WYMOGI W ZAKRESIE KAPITAŁU WEWNĘTRZNEGO (FILAR II)

Kapitał wewnętrzny na pokrycie poszczególnych rodzajów ryzyka jest ustalany zgodnie z metodami określonymi w przepisach wewnętrznych. W przypadku dokonywania szacunków kapitału wewnętrznego na podstawie modeli statystycznych, stosowany jest roczny horyzont prognozy oraz poziom ufności 99,9%. Łączny kapitał wewnętrzny każdej spółki Grupy Kapitałowej stanowi sumę wysokości kapitału wewnętrznego, niezbędnego do pokrycia wszystkich istotnych dla danej spółki rodzajów ryzyka. Łączny kapitał wewnętrzny Grupy Kapitałowej stanowi sumę łącznego kapitału wewnętrznego Banku oraz wszystkich spółek Grupy Kapitałowej. Przyjmowane jest ostrożnościowe podejście do agregacji ryzyk i nie wykorzystuje się efektu dywersyfikacji.

W III kwartale 2017 roku wysokość relacji funduszy własnych do kapitału wewnętrznego Grupy Kapitałowej utrzymywała się na poziomie powyżej zarówno limitu ustawowego, jak i wewnętrznego Banku.

63. INFORMACJE O SEKURYZYACJI PORTFELA LEASINGOWEGO I PAKIETOWEJ SPRZEDAŻY WIERZYTELNOŚCI

W związku z nabyciem spółki Raiffeisen-Leasing Polska SA i jej spółek zależnych (szczegóły w notce Nabycie Raiffeisen-Leasing Polska SA przez spółkę PKO Leasing SA), Grupa Kapitałowa objęła konsolidację ROOF Poland Leasing 2014 DAC, spółkę celową z siedzibą w Irlandii. Spółka celowa jest nabywcą sekurytyzowanych wierzytelności wynikających z umów leasingowych sprzedawanych przez spółkę Raiffeisen-Leasing Polska SA (od 28 kwietnia 2017 roku - przez PKO Leasing SA) w ramach programu sekurytyzacji, który rozpoczął się w grudniu 2014 roku. Nabyte przez spółkę celową wierzytelności zostały sfinansowane emisją papierów wartościowych. Celem i korzyścią transakcji sprzedaży wierzytelności do spółki celowej było pozyskanie źródeł długoterminowego finansowania i ich dywersyfikacja.

Ponadto w okresie dziewięciu miesięcy 2017 roku Grupa Kapitałowa przeprowadziła pakietową sprzedaż (wierzytelności bilansowych i spisanych) ponad 6,7 tysięcy sztuk wierzytelności przysługujących od klientów detalicznych oraz gospodarczych o zadłużeniu ogółem około 555 milionów PLN. Łączna wartość bilansowa rezerw na potencjalne roszczenia z tytułu sprzedaży wierzytelności na dzień 30 września 2017 roku wynosiła 2,1 miliona PLN (na dzień 31 grudnia 2016 roku wynosiła 2,9 miliona PLN). W wyniku sprzedaży wierzytelności przeniesione zostały wszystkie ryzyka i korzyści i w związku z powyższym Grupa Kapitałowa zaprzestała ujmowania tych aktywów. Grupa Kapitałowa nie otrzymała papierów wartościowych z tytułu powyższych transakcji.

JEDNOSTKOWE DANE FINANSOWE

RACHUNEK ZYSKÓW I STRAT

	Nota	III kwartał okres od 01.07.2017 do 30.09.2017	3 kwartały narastająco okres od 01.01.2017 do 30.09.2017	III kwartał okres od 01.07.2016 do 30.09.2016	3 kwartały narastająco okres od 01.01.2016 do 30.09.2016
Przychody z tytułu odsetek	1	2 562	7 486	2 397	7 045
Koszty z tytułu odsetek	1	(530)	(1 587)	(523)	(1 576)
Wynik z tytułu odsetek		2 032	5 899	1 874	5 469
Przychody z tytułu prowizji i opłat	2	933	2 686	810	2 421
Koszty z tytułu prowizji i opłat	2	(241)	(678)	(194)	(620)
Wynik z tytułu prowizji i opłat		692	2 008	616	1 801
Przychody z tytułu dywidend	3	5	129	5	154
Wynik na instrumentach finansowych wycenianych do wartości godziwej	4	(5)	(3)	29	11
Wynik na inwestycyjnych papierach wartościowych	5	18	17	25	502
Wynik z pozycji wymiany	6	103	307	142	352
Pozostałe przychody operacyjne	7	22	80	35	87
Pozostałe koszty operacyjne	7	(22)	(68)	(22)	(83)
Pozostałe przychody i koszty operacyjne netto		-	12	13	4
Wynik z tytułu odpisów aktualizujących z tytułu utraty wartości i rezerw	8	(363)	(1 108)	(409)	(1 162)
Ogólne koszty administracyjne	9	(1 202)	(3 806)	(1 237)	(3 735)
Podatek od niektórych instytucji finansowych	10	(223)	(673)	(223)	(591)
Wynik z działalności operacyjnej		1 057	2 782	835	2 805
Zysk brutto		1 057	2 782	835	2 805
Podatek dochodowy	11	(269)	(743)	(237)	(634)
Zysk netto		788	2 039	598	2 171
Zysk na jedną akcję	12				
- podstawowy z zysku za okres (PLN)		0,63	1,63	0,48	1,74
- rozwodniony z zysku za okres (PLN)		0,63	1,63	0,48	1,74
Średnia ważona liczba akcji zwykłych w okresie (w mln)		1 250	1 250	1 250	1 250
Średnia ważona rozwodniona liczba akcji zwykłych w okresie (w mln)		1 250	1 250	1 250	1 250

SPRAWOZDANIE Z CAŁKOWITYCH DOCHODÓW

	Nota	III kwartał okres od 01.07.2017 do 30.09.2017	3 kwartały narastająco okres od 01.01.2017 do 30.09.2017	III kwartał okres od 01.07.2016 do 30.09.2016	3 kwartały narastająco okres od 01.01.2016 do 30.09.2016
Zysk netto		788	2 039	598	2 171
Inne dochody całkowite		128	511	(22)	(191)
Pozycje, które mogą być przeklasyfikowane do rachunku zysków i strat		128	511	(22)	(191)
Zabezpieczenie przepływów pieniężnych, brutto	17	78	104	(88)	126
Podatek odroczone	11; 17	(15)	(20)	17	(24)
Zabezpieczenie przepływów pieniężnych, netto		63	84	(71)	102
Aktualizacja wartości aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży, brutto		81	527	60	(362)
Podatek odroczone	11	(16)	(100)	(11)	69
Aktualizacja wartości aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży, netto		65	427	49	(293)
Dochody całkowite netto, razem		916	2 550	576	1 980

SPRAWOZDANIE Z SYTUACJI FINANSOWEJ

	Nota	30.09.2017	31.12.2016
AKTYWA			
Kasa, środki w Banku Centralnym	13	16 823	13 277
Należności od banków	14	5 287	8 471
Aktywa finansowe przeznaczone do obrotu z wyłączeniem pochodnych instrumentów finansowych	15	1 881	358
Pochodne instrumenty finansowe	16	2 598	2 895
Instrumenty finansowe przy początkowym ujęciu wyznaczone jako wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	18	4 513	11 744
Kredyty i pożyczki udzielone klientom	19	190 132	189 067
Inwestycyjne papiery wartościowe dostępne do sprzedaży	20	38 882	35 773
Inwestycyjne papiery wartościowe utrzymywane do terminu zapadalności	21	908	157
Inwestycje w jednostki zależne, wspólne przedsięwzięcia i stowarzyszone	32	2 889	2 535
Aktywa trwałe przeznaczone do sprzedaży	22	370	361
Wartości niematerialne	23	2 609	2 817
Rzeczowe aktywa trwałe	23	2 138	2 325
Aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego	11	895	1 034
Inne aktywa	24	2 062	2 143
SUMA AKTYWÓW		271 987	272 957
ZOBOWIĄZANIA I KAPITAŁ WŁASNY			
Zobowiązania			
Zobowiązania wobec Banku Centralnego		5	4
Zobowiązania wobec banków	25	10 895	18 717
Pochodne instrumenty finansowe	16	2 576	4 230
Zobowiązania wobec klientów	26	213 780	209 371
Zobowiązania z tytułu emisji papierów wartościowych	27	3 895	1 693
Zobowiązania podporządkowane	28	1 705	2 539
Pozostałe zobowiązania	29	3 504	3 340
Zobowiązania z tytułu bieżącego podatku dochodowego		302	251
Rezerwy	30	186	223
SUMA ZOBOWIĄZAŃ		236 848	240 368
Kapitał własny			
Kapitał zakładowy	31	1 250	1 250
Pozostałe kapitały	31	31 850	28 451
Wynik okresu bieżącego	31	2 039	2 888
KAPITAŁ WŁASNY OGÓŁEM		35 139	32 589
SUMA ZOBOWIĄZAŃ I KAPITAŁU WŁASNEGO		271 987	272 957
Łączny współczynnik kapitałowy	44	19,71%	17,19%
Wartość księgowa (w mln PLN)		35 139	32 589
Liczba akcji (w mln)		1 250	1 250
Wartość księgowa na jedną akcję (w PLN)		28,11	26,07
Rozwodniona liczba akcji (w mln)		1 250	1 250
Rozwodniona wartość księgowa na jedną akcję (w PLN)		28,11	26,07

SPRAWOZDANIE ZE ZMIAN W KAPITAŁE WŁASNYM

ZA OKRES 9 MIESIĘCY ZAKOŃCZONY DNIA 30 WRZEŚNIA 2017 ROKU	Kapitał zakładowy	Pozostałe kapitały			Inne dochody całkowite				Niepodzielony wynik finansowy	Wynik okresu bieżącego	Kapitał własny ogółem
		Kapitał zapasowy	Fundusz ogólnego ryzyka bankowego	Pozostałe kapitały rezerwowe	Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży	Zabezpieczenie przepływów pieniężnych	Zyski i straty aktuarialne	Razem pozostałe kapitały			
1 stycznia 2017 roku	1 250	24 268	1 070	3 555	(342)	(89)	(11)	28 451	-	2 888	32 589
Przeniesienie wyniku z lat ubiegłych	-	-	-	-	-	-	-	-	2 888	(2 888)	-
Dochody całkowite razem, w tym:	-	-	-	-	427	84	-	511	-	2 039	2 550
Zysk netto	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2 039	2 039
Pozostałe dochody całkowite	-	-	-	-	427	84	-	511	-	-	511
Transfery z zysku z przeznaczeniem na kapitał	-	2 850	-	38	-	-	-	2 888	(2 888)	-	-
30 września 2017 roku	1 250	27 118	1 070	3 593	85	(5)	(11)	31 850	-	2 039	35 139

ZA OKRES 9 MIESIĘCY ZAKOŃCZONY DNIA 30 WRZEŚNIA 2016 ROKU	Kapitał zakładowy	Pozostałe kapitały			Inne dochody całkowite				Niepodzielony wynik finansowy	Wynik okresu bieżącego	Kapitał własny ogółem
		Kapitał zapasowy	Fundusz ogólnego ryzyka bankowego	Pozostałe kapitały rezerwowe	Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży	Zabezpieczenie przepływów pieniężnych	Zyski i straty aktuarialne	Razem pozostałe kapitały			
1 stycznia 2016 roku	1 250	20 518	1 070	3 484	145	(57)	(13)	25 147	1 250	2 571	30 218
Przeniesienie wyniku z lat ubiegłych	-	-	-	-	-	-	-	-	2 571	(2 571)	-
Dochody całkowite razem, w tym:	-	-	-	-	(293)	102	-	(191)	-	2 171	1 980
Zysk netto	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2 171	2 171
Pozostałe dochody całkowite	-	-	-	-	(293)	102	-	(191)	-	-	(191)
Transfery z zysku z przeznaczeniem na kapitał	-	2 500	-	71	-	-	-	2 571	(2 571)	-	-
30 września 2016 roku	1 250	23 018	1 070	3 555	(148)	45	(13)	27 527	1 250	2 171	32 198

SPRAWOZDANIE Z PRZEPŁYWÓW PIENIĘŻNYCH

	Nota	01.01- 30.09.2017	01.01- 30.09.2016
Przepływy środków pieniężnych z działalności operacyjnej			
Zysk brutto		2 782	2 805
Korekty razem:		8 033	4 682
Amortyzacja		545	537
(Zysk) strata z działalności inwestycyjnej		(11)	(8)
Odsetki i dywidendy		(477)	(275)
Zmiana stanu:			
należności od banków		2 125	(2 149)
instrumentów finansowych przy początkowym ujęciu wyznaczonych jako wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat oraz aktywów finansowych przeznaczonych do obrotu		5 708	(1 004)
pochodnych instrumentów finansowych		(1 357)	494
kredytów i pożyczek udzielonych klientom		(1 310)	2 996
innych aktywów oraz aktywów trwałych przeznaczonych do sprzedaży		64	(772)
zobowiązań wobec banków		(1 421)	861
zobowiązań wobec klientów		4 829	5 281
rezerw i odpisów aktualizujących z tytułu utraty wartości		203	(112)
pozostałych zobowiązań		164	8
Zapłacony podatek dochodowy		(672)	(586)
Inne korekty		(357)	(589)
Środki pieniężne netto z działalności operacyjnej		10 815	7 487
Przepływy środków pieniężnych z działalności inwestycyjnej			
Wpływy z działalności inwestycyjnej		43 820	49 011
Umorzenie kapitału jednostki zależnej		-	50
Zbycie udziałów w jednostce zależnej zakwalifikowanej do aktywów przeznaczonych do sprzedaży		4	-
Zbycie i odsetki od inwestycyjnych papierów wartościowych		43 656	48 759
Zbycie wartości niematerialnych oraz rzeczowych aktywów trwałych		35	49
Inne wpływy inwestycyjne (dywidendy)		125	153
Wydatki z działalności inwestycyjnej		(46 236)	(54 375)
Nabycie jednostki zależnej		(14)	-
Podwyższenie kapitału jednostki zależnej		(365)	(422)
Podwyższenie kapitału jednostki stowarzyszonej		-	(1)
Nabycie inwestycyjnych papierów wartościowych		(45 668)	(53 518)
Nabycie wartości niematerialnych oraz rzeczowych aktywów trwałych		(189)	(434)
Środki pieniężne netto z działalności inwestycyjnej		(2 416)	(5 364)
Przepływy środków pieniężnych z działalności finansowej			
Wpływy z tytułu emisji dłużnych papierów wartościowych		3 810	1 854
Wpływy z tytułu emisji obligacji podporządkowanych		1 700	-
Umorzenie dłużnych papierów wartościowych		(1 669)	(1 741)
Spłata zobowiązania z tytułu pożyczki podporządkowanej		(880)	-
Spłata zobowiązania z tytułu emisji obligacji podporządkowanych		(1 656)	-
Spłata kredytów i pożyczek		(6 820)	(1 157)
Spłata odsetek od zobowiązań długoterminowych		(402)	(423)
Środki pieniężne netto z działalności finansowej		(5 917)	(1 467)
Przepływy pieniężne netto		2 482	656
w tym z tytułu różnic kursowych od środków pieniężnych i ich ekwiwalentów		(170)	10
Środki pieniężne i ich ekwiwalenty na początek okresu		17 568	17 190
Środki pieniężne i ich ekwiwalenty na koniec okresu	34	20 050	17 846
w tym o ograniczonej możliwości dysponowania		8	13

NOTY DO RACHUNKU ZYSKÓW I STRAT

1. PRZYCHODY I KOSZTY Z TYTUŁU ODSETEK

PRZYCHODY Z TYTUŁU ODSETEK OD:	III kwartał okres od 01.07.2017 do 30.09.2017	3 kwartały narastająco okres od 01.01.2017 do 30.09.2017	III kwartał okres od 01.07.2016 do 30.09.2016	3 kwartały narastająco okres od 01.01.2016 do 30.09.2016
kredytów i innych należności udzielonych bankom	54	150	44	110
kredytów i pożyczek udzielonych klientom, w tym:	2 103	6 125	1 996	5 874
od kredytów z rozpoznaną utratą wartości	61	178	66	203
inwestycyjnych papierów wartościowych	244	742	205	580
po pochodnych instrumentów zabezpieczających	109	285	78	260
aktywów finansowych wyznaczonych przy początkowym ujęciu jako wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	42	151	53	162
aktywów finansowych przeznaczonych do obrotu z wyłączeniem pochodnych instrumentów finansowych	10	33	20	55
inne	-	-	1	4
Razem	2 562	7 486	2 397	7 045

KOSZTY Z TYTUŁU ODSETEK OD:	III kwartał okres od 01.07.2017 do 30.09.2017	3 kwartały narastająco okres od 01.01.2017 do 30.09.2017	III kwartał okres od 01.07.2016 do 30.09.2016	3 kwartały narastająco okres od 01.01.2016 do 30.09.2016
zobowiązań wobec banków	(38)	(103)	(28)	(71)
zobowiązań wobec klientów	(442)	(1 343)	(424)	(1 327)
własnej emisji papierów dłużnych i zobowiązań podporządkowanych	(25)	(67)	(25)	(72)
dłużnych papierów wartościowych dostępnych do sprzedaży	(19)	(57)	(24)	(56)
aktywów finansowych przeznaczonych do obrotu z wyłączeniem pochodnych instrumentów finansowych	(3)	(8)	(14)	(29)
aktywów finansowych wyznaczonych przy początkowym ujęciu jako wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	(3)	(9)	(8)	(21)
Razem	(530)	(1 587)	(523)	(1 576)

2. PRZYCHODY I KOSZTY Z TYTUŁU PROWIZJI I OPŁAT

PRZYCHODY Z TYTUŁU PROWIZJI I OPŁAT OD:	III kwartał okres od 01.07.2017 do 30.09.2017	3 kwartały narastająco okres od 01.01.2017 do 30.09.2017	III kwartał okres od 01.07.2016 do 30.09.2016	3 kwartały narastająco okres od 01.01.2016 do 30.09.2016
kart płatniczych i kredytowych	307	821	244	743
obsługi rachunków bankowych	206	630	217	648
udzielonych kredytów i pożyczek	156	478	150	456
oferowania produktów ubezpieczeniowych	30	76	16	40
obsługi funduszy inwestycyjnych oraz OFE (w tym opłaty za zarządzanie)	99	279	73	202
operacji kasowych	22	66	23	69
obsługi masowych operacji zagranicznych	25	75	23	64
działalności maklerskiej i organizacji emisji	55	157	31	99
produktów inwestycyjno-ubezpieczeniowych	3	11	4	11
sprzedaży i dystrybucji znaków opłaty sądowej	1	4	4	9
zleceń klientów	11	32	11	32
usług powierniczych	2	5	1	3
innych	16	52	13	45
Razem	933	2 686	810	2 421

KOSZTY Z TYTUŁU PROWIZJI I OPŁAT OD:	III kwartał okres od 01.07.2017 do 30.09.2017	3 kwartały narastająco okres od 01.01.2017 do 30.09.2017	III kwartał okres od 01.07.2016 do 30.09.2016	3 kwartały narastająco okres od 01.01.2016 do 30.09.2016
działalności kartowej	(164)	(444)	(118)	(400)
provizji poniesionych na rzecz podmiotów zewnętrznych za sprzedaż produktów	(23)	(67)	(25)	(66)
kontroli inwestycji budowlanych i wyceny nieruchomości	(11)	(32)	(10)	(30)
usług rozliczeniowych	(6)	(23)	(4)	(22)
provizji za usługi operacyjne banków	(3)	(12)	(4)	(12)
wysyłki SMS	(5)	(15)	(4)	(11)
opłat poniesionych przez Dom Maklerski	(4)	(15)	(4)	(11)
innych	(25)	(70)	(25)	(68)
Razem	(241)	(678)	(194)	(620)

3. PRZYPADY Z TYTUŁU DYWIDEND

PRZYPADY Z TYTUŁU DYWIDEND	III kwartał okres od 01.07.2017 do 30.09.2017	3 kwartały narastająco okres od 01.01.2017 do 30.09.2017	III kwartał okres od 01.07.2016 do 30.09.2016	3 kwartały narastająco okres od 01.01.2016 do 30.09.2016
od emitentów niepowiązanych z Bankiem, z tytułu:	1	12	1	10
inwestycyjnych papierów wartościowych dostępnych do sprzedaży	1	11	-	9
aktywów finansowych przeznaczonych do obrotu	-	1	1	1
od spółek zależnych, wspólnych przedsięwzięć i stowarzyszeń, w tym od:	4	117	4	144
PKO Towarzystwa Funduszy Inwestycyjnych SA	-	60	-	56
CEUP eService Sp. z o.o.	4	7	4	4
PKO BP BANKOWY PTE SA	-	5	-	7
PKO BP Finat Sp. z o.o.	-	45	-	76
PKO Finance AB	-	-	-	1
Razem	5	129	5	154

4. WYNIK NA INSTRUMENTACH FINANSOWYCH WYCENIANYCH DO WARTOŚCI GODZIWEJ

WYNIK NA INSTRUMENTACH FINANSOWYCH WYCENIANYCH DO WARTOŚCI GODZIWEJ:	III kwartał okres od 01.07.2017 do 30.09.2017	3 kwartały narastająco okres od 01.01.2017 do 30.09.2017	III kwartał okres od 01.07.2016 do 30.09.2016	3 kwartały narastająco okres od 01.01.2016 do 30.09.2016
Instrumenty dłużne	(5)	1	14	21
Instrumenty kapitałowe	3	2	(2)	(2)
Instrumenty pochodne (w tym nieefektywna część zabezpieczenia przepływów pieniężnych)	(3)	(6)	17	(13)
Pozostałe	-	-	-	5
Razem	(5)	(3)	29	11

5. WYNIK NA INWESTYCYJNYCH PAPIERACH WARTOŚCIOWYCH DOSTĘPNYCH DO SPRZEDAŻY

WYNIK NA INWESTYCYJNYCH PAPIERACH WARTOŚCIOWYCH	III kwartał okres od 01.07.2017 do 30.09.2017	3 kwartały narastająco okres od 01.01.2017 do 30.09.2017	III kwartał okres od 01.07.2016 do 30.09.2016	3 kwartały narastająco okres od 01.01.2016 do 30.09.2016
Kapitałowe papiery wartościowe*	1	1	-	419
Dłużne papiery wartościowe	17	16	25	83
Razem	18	17	25	502

* W II kwartale 2016 roku Bank rozpoznał zysk z tytułu rozliczenia transakcji Visa w wysokości 418 milionów PLN (szczegółowy opis transakcji zawarto w nocie „Inwestycyjne papiery wartościowe” skonsolidowanego sprawozdania finansowego Grupy Kapitałowej PKO Banku Polskiego SA za 2016 rok).

6. WYNIK Z POZYCJI WYMIANY

Wynik z pozycji wymiany obejmuje dodatnie i ujemne różnice kursowe, zarówno zrealizowane, jak i niezrealizowane, wynikające z wyceny aktywów i zobowiązań walutowych oraz z wyceny do wartości godziwej walutowych instrumentów pochodnych (FX forward, FX swap, CIRS oraz opcje walutowe). W pozycji tej ujmowana jest również część nieefektywna zabezpieczenia zmienności przepływów pieniężnych dla strategii zabezpieczających, w których pozycją zabezpieczającą są kontrakty CIRS.

Odpisy z tytułu utraty wartości kredytów, pożyczek i innych należności wyrażonych w walutach obcych, które są tworzone w złotych, podlegają aktualizacji wraz ze zmianą wartości wyceny aktywów walutowych, na które są tworzone. Efekt tej aktualizacji ujmowany jest w wyniku z pozycji wymiany.

WYNIK Z POZYCJI WYMIANY	III kwartał okres od 01.07.2017 do 30.09.2017	3 kwartały narastająco okres od 01.01.2017 do 30.09.2017	III kwartał okres od 01.07.2016 do 30.09.2016	3 kwartały narastająco okres od 01.01.2016 do 30.09.2016
Wynik z pozycji wymiany	103	307	142	352
Razem	103	307	142	352

7. POZOSTAŁE PRZYCHODY I KOSZTY OPERACYJNE

POZOSTAŁE PRZYCHODY OPERACYJNE	III kwartał okres od 01.07.2017 do 30.09.2017	3 kwartały narastająco okres od 01.01.2017 do 30.09.2017	III kwartał okres od 01.07.2016 do 30.09.2016	3 kwartały narastająco okres od 01.01.2016 do 30.09.2016
zyski ze sprzedaży, likwidacji środków trwałych, wartości niematerialnych oraz aktywów do zbycia	7	23	15	28
przychody uboczne	7	20	6	19
odzyskane należności przedawnione, umorzone, nieściągalne	-	2	4	6
pozostałe	8	35	10	34
Razem	22	80	35	87

POZOSTAŁE KOSZTY OPERACYJNE	III kwartał okres od 01.07.2017 do 30.09.2017	3 kwartały narastająco okres od 01.01.2017 do 30.09.2017	III kwartał okres od 01.07.2016 do 30.09.2016	3 kwartały narastająco okres od 01.01.2016 do 30.09.2016
straty na sprzedaży, likwidacji środków trwałych, wartości niematerialnych oraz aktywów do zbycia	(1)	(12)	(6)	(20)
koszty przekazanych darowizn	(6)	(19)	-	(14)
koszty uboczne	(3)	(12)	(4)	(12)
pozostałe	(12)	(25)	(12)	(37)
Razem	(22)	(68)	(22)	(83)

8. WYNIK Z TYTUŁU ODPISÓW AKTUALIZUJĄCYCH Z TYTUŁU UTRATY WARTOŚCI I REZERW

WYNIK Z TYTUŁU ODPISÓW AKTUALIZUJĄCYCH Z TYTUŁU UTRATY WARTOŚCI I REZERW	Nota	III kwartał okres od 01.07.2017 do 30.09.2017	3 kwartały narastająco okres od 01.01.2017 do 30.09.2017	III kwartał okres od 01.07.2016 do 30.09.2016	3 kwartały narastająco okres od 01.01.2016 do 30.09.2016
Inwestycyjne papiery wartościowe dostępne do sprzedaży	20	(1)	(12)	-	(40)
Kredyty i pożyczki udzielone klientom	19	(364)	(1 057)	(367)	(1 069)
Aktywa trwale przeznaczone do sprzedaży		(2)	(5)	(1)	(7)
Rzeczowe aktywa trwałe		-	(1)	1	1
Inwestycje w jednostki zależne, stowarzyszone i wspólne przedsięwzięcia		(10)	(25)	(14)	(14)
Inne należności (inne aktywa)		(1)	(13)	(5)	(7)
Rezerwa na sprawy sporne oraz udzielone zobowiązania i gwarancje	30	15	5	(22)	(26)
Rezerwa na przyszłe zobowiązania (Inne rezerwy)	30	-	-	(1)	-
Razem		(363)	(1 108)	(409)	(1 162)

9. OGÓLNE KOSZTY ADMINISTRACYJNE

OGÓLNE KOSZTY ADMINISTRACYJNE	III kwartał okres od 01.07.2017 do 30.09.2017	3 kwartały narastająco okres od 01.01.2017 do 30.09.2017	III kwartał okres od 01.07.2016 do 30.09.2016	3 kwartały narastająco okres od 01.01.2016 do 30.09.2016
Świadczenia pracownicze	(664)	(1 980)	(646)	(1 927)
Koszty rzeczowe	(296)	(890)	(290)	(906)
Amortyzacja	(182)	(545)	(179)	(537)
Składki na Bankowy Fundusz Gwarancyjny (BFG)	(48)	(353)	(109)	(327)
Podatki i opłaty	(12)	(38)	(13)	(38)
Razem	(1 202)	(3 806)	(1 237)	(3 735)

Zgodnie z interpretacją KIMSF 21 Opłaty publiczne, opłaty ponoszone przez Bank na rzecz Bankowego Funduszu Gwarancyjnego są ujmowane w rachunku zysków i strat w momencie zajścia zdarzenia obligującego.

W 2016 roku Bank zobligowany był do wnoszenia składek z tytułu opłaty obowiązkowej oraz opłaty ostrożnościowej w okresach kwartalnych, w związku z tym koszty z tego tytułu były ujmowane w rachunku zysków i strat kwartalnie. Począwszy od 2017 roku Bank wnosi składki na fundusz gwarancyjny banków (kwartalnie) i fundusz przymusowej restrukturyzacji banków (raz do roku). W przypadku składki na fundusz przymusowej restrukturyzacji banków obowiązek wniesienia składki powstaje z dniem 1 stycznia danego roku, stąd jej wartość ujęta została w kosztach I kwartału 2017 roku (209 milionów PLN).

ŚWIADCZENIA PRACOWNICZE	III kwartał okres od 01.07.2017 do 30.09.2017	3 kwartały narastająco okres od 01.01.2017 do 30.09.2017	III kwartał okres od 01.07.2016 do 30.09.2016	3 kwartały narastająco okres od 01.01.2016 do 30.09.2016
Wynagrodzenia, w tym:	(558)	(1 650)	(546)	(1 602)
koszty składek pracowniczego programu emerytalnego	(12)	(36)	(12)	(35)
Ubezpieczenia, w tym:	(90)	(282)	(83)	(270)
składki na świadczenia emerytalne i rentowe	(71)	(234)	(71)	(229)
Inne świadczenia na rzecz pracowników	(16)	(48)	(17)	(55)
Razem	(664)	(1 980)	(646)	(1 927)

10. PODATEK OD NIEKTÓRYCH INSTYTUCJI FINANSOWYCH

Podatek od niektórych instytucji finansowych po raz pierwszy zapłacony został za luty 2016 roku.

	III kwartał okres od 01.07.2017 do 30.09.2017	3 kwartały narastająco okres od 01.01.2017 do 30.09.2017	III kwartał okres od 01.07.2016 do 30.09.2016	3 kwartały narastająco okres od 01.01.2016 do 30.09.2016
Podatek od niektórych instytucji finansowych	(223)	(673)	(223)	(591)

11. PODATEK DOCHODOWY

OBCIĄŻENIE PODATKOWE

	III kwartał okres od 01.07.2017 do 30.09.2017	3 kwartały narastająco okres od 01.01.2017 do 30.09.2017	III kwartał okres od 01.07.2016 do 30.09.2016	3 kwartały narastająco okres od 01.01.2016 do 30.09.2016
Bieżące obciążenie podatkowe	(248)	(724)	(295)	(813)
Odroczony podatek dochodowy z tytułu różnic przejściowych	(21)	(19)	58	179
Obciążenie podatkowe wykazane w rachunku zysków i strat	(269)	(743)	(237)	(634)
Obciążenie podatkowe wykazane w innych dochodach całkowitych z tytułu różnic przejściowych	(31)	(120)	6	45
Razem	(300)	(863)	(231)	(589)

	01.01- 30.09.2017	01.01- 30.09.2016
Zysk brutto	2 782	2 805
Podatek dochodowy według ustawowej stawki podatkowej obowiązującej w Polsce (19%)	(529)	(533)
Wpływ różnic trwałych pomiędzy zyskiem brutto a dochodem do opodatkowania podatkiem dochodowym, w tym:	(219)	(142)
Podatek od niektórych instytucji finansowych	(128)	(112)
Składki na BFG	(67)	(20)
Odpisy aktualizujące z tytułu utraty wartości kredytów i pożyczek udzielonych niestanowiące kosztów uzyskania przychodów	(19)	(16)
Utworzenie odpisu aktualizującego z tytułu utraty wartości inwestycji w jednostki zależne, stowarzyszone i wspólne przedsięwzięcia niestanowiące kosztów uzyskania przychodów	(5)	(3)
Przychody z tytułu dywidend	25	29
Pozostałe różnice trwałe	(25)	(20)
Wpływ innych różnic pomiędzy zyskiem brutto a dochodem do opodatkowania podatkiem dochodowym, w tym ulga na nowe technologie i darowizny	5	41
Obciążenie podatkowe wykazane w rachunku zysków i strat	(743)	(634)
Efektywna stopa podatkowa	26,7%	22,6%

REZERWA Z TYTUŁU PODATKU ODROZONEGO	31.12.2016	Rachunek zysków i strat	Inne dochody całkowite	30.09.2017
Odsetki naliczone od należności (kredytów)	237	(1)	-	236
Odsetki skapitalizowane od kredytów mieszkaniowych	118	(8)	-	110
Odsetki od papierów wartościowych	43	1	-	44
Różnica między wartością bilansową i podatkową rzeczowego majątku trwałego i wartości niematerialnych oraz pozostałe różnice	329	14	-	343
Rezerwy brutto z tytułu podatku odroczonego	727	6	-	733
AKTYWO Z TYTUŁU PODATKU ODROZONEGO				
Odsetki naliczone od zobowiązań	105	(13)	-	92
Wycena pochodnych instrumentów finansowych	186	(102)	(20)	64
Wycena papierów wartościowych	134	(10)	(100)	24
Rezerwa na świadczenia pracownicze	84	(3)	-	81
Odpisy z tytułu utraty wartości ekspozycji kredytowych	596	71	-	667
Prowizje do rozliczenia w czasie metodą liniową i efektywną stopą procentową	572	41	-	613
Pozostała wartość ujemnych różnic przejściowych	84	3	-	87
Aktywa brutto z tytułu podatku odroczonego	1 761	(13)	(120)	1 628
AKTYWA Z TYTUŁU PODATKU ODROZONEGO (prezentowane w sprawozdaniu z sytuacji finansowej)	1 034	(19)	(120)	895

12. ZYSK PRZYPADAJĄCY NA JEDNĄ AKCJĘ

ZYSK NA AKCJĘ	III kwartał okres od 01.07.2017 do 30.09.2017	3 kwartały narastająco okres od 01.01.2017 do 30.09.2017	III kwartał okres od 01.07.2016 do 30.09.2016	3 kwartały narastająco okres od 01.01.2016 do 30.09.2016
Zysk netto	788	2 039	598	2 171
Średnia ważona liczba akcji zwykłych w okresie (w mln)	1 250	1 250	1 250	1 250
Zysk przypadający na jedną akcję (w PLN na akcję)	0,63	1,63	0,48	1,74

Zarówno w okresie 9 miesięcy 2017 roku jak i w okresie 9 miesięcy 2016 roku nie występowały instrumenty rozładniające zysk przypadający na jedną akcję. W związku z powyższym wartość rozwodnionego zysku przypadającego na jedną akcję pokrywa się z wartością podstawowego zysku przypadającego na jedną akcję.

NOTY DO SPRAWOZDANIA Z SYTUACJI FINANSOWEJ

13. KASA ŚRODKI W BANKU CENTRALNYM

KASA, ŚRODKI W BANKU CENTRALNYM	30.09.2017	31.12.2016
Rachunek bieżący w Banku Centralnym	11 523	7 444
Gotówka	4 330	4 153
Lokaty w Banku Centralnym	970	1 680
Razem	16 823	13 277

14. NALEŻNOŚCI OD BANKÓW

NALEŻNOŚCI OD BANKÓW	30.09.2017	31.12.2016
Lokaty w bankach	2 424	3 851
Należność od PKO Banku Hipotecznego SA z tytułu sprzedaży przez Bank kredytów mieszkaniowych zabezpieczonych hipotecznie	970	3 038
Rachunki bieżące	795	429
Udzielone kredyty i pożyczki	1 098	492
Transakcje z przyrzeczeniem sprzedaży	-	661
Razem brutto	5 287	8 471
Razem netto	5 287	8 471

NALEŻNOŚCI OD BANKÓW - EKSPOZYCJA NA RYZYKO KREDYTOWE	Zaangażowanie	
	30.09.2017	31.12.2016
Należności bez rozpoznanej utraty wartości, nieprzeterminowane	5 287	8 471
Razem brutto	5 287	8 471
Razem netto	5 287	8 471

15. AKTYWA FINANSOWE PRZEZNACZONE DO OBROTU Z WYŁĄCZENIEM POCHODNYCH INSTRUMENTÓW FINANSOWYCH

AKTYWA FINANSOWE PRZEZNACZONE DO OBROTU Z WYŁĄCZENIEM POCHODNYCH INSTRUMENTÓW FINANSOWYCH	30.09.2017	31.12.2016
Dłużne papiery wartościowe	1 858	344
obligacje skarbowe PLN	1 601	186
obligacje skarbowe walutowe	74	6
obligacje komunalne PLN	31	42
obligacje korporacyjne PLN	108	76
obligacje korporacyjne walutowe	1	2
hipoteczne listy zastawne	43	32
Udziały i akcje w innych jednostkach - notowane na giełdach	20	11
Certyfikaty inwestycyjne, prawa do akcji, prawa poboru	3	3
Razem	1 881	358

16. POCHODNE INSTRUMENTY FINANSOWE

POCHODNE INSTRUMENTY FINANSOWE	30.09.2017		31.12.2016	
	Aktywa	Zobowiązania	Aktywa	Zobowiązania
Instrumenty zabezpieczające	720	485	382	1 163
Pozostałe instrumenty pochodne	1 878	2 091	2 513	3 067
Razem	2 598	2 576	2 895	4 230

RODZAJE KONTRAKTU	30.09.2017		31.12.2016	
	Aktywa	Zobowiązania	Aktywa	Zobowiązania
IRS	1 128	1 255	1 388	2 098
CIRS	644	530	570	1 423
FX Swap	275	164	205	164
Opcje	343	294	443	341
Comodity swap	115	114	97	96
FRA	2	1	2	2
Forward	90	218	177	106
Inne	1	-	13	-
Razem	2 598	2 576	2 895	4 230

17. POCHODNE INSTRUMENTY ZABEZPIEZAJĄCE

Rachunkowość zabezpieczeń stosowana jest przez Bank, gdy spełnione są wszystkie poniższe warunki:

- 1) w momencie ustanowienia zabezpieczenia formalnie wyznaczono i udokumentowano powiązanie zabezpieczające, jak również cel zarządzania ryzykiem przez jednostkę oraz strategię ustanowienia zabezpieczenia,
- 2) oczekuje się, że zabezpieczenie będzie wysoce efektywne,
- 3) planowana transakcja będąca przedmiotem zabezpieczenia, musi być wysoce prawdopodobna oraz musi podlegać zagrożeniu zmianami przepływów pieniężnych, które w rezultacie mogą wpływać na rachunek zysków i strat,
- 4) efektywność zabezpieczenia można wiarygodnie ocenić,
- 5) zabezpieczenie jest na bieżąco oceniane i stwierdza się jego wysoką efektywność we wszystkich okresach sprawozdawczych, na które zabezpieczenie zostało ustanowione.

Na dzień 30 września 2017 roku i 31 grudnia 2016 roku Bank nie stosował zabezpieczenia wartości godziwej.

ZAPRZESTANIE STOSOWANIA RACHUNKOWOŚCI ZABEZPIECZEŃ:

- **INSTRUMENT ZABEZPIEZAJĄCY WYGASA, ZOSTAJE SPRZEDANY, ROZWIĄZANY LUB WYKONANY** - skumulowane zyski lub straty związane z instrumentem zabezpieczającym odnoszone bezpośrednio na inne dochody całkowite przez okres, w którym zabezpieczenie było efektywne, ujmuje się dalej w odrębnej pozycji w innych dochodach całkowitych, aż do momentu zajścia planowanej transakcji,
- **ZABEZPIECZENIE PRZESTAJE SPEŁNIAĆ KRYTERIA RACHUNKOWOŚCI ZABEZPIECZEŃ** - skumulowane zyski lub straty związane z instrumentem zabezpieczającym odnoszone bezpośrednio na inne dochody całkowite przez okres, w którym zabezpieczenie było efektywne, ujmuje się dalej w odrębnej pozycji w innych dochodach całkowitych, aż do momentu zajścia planowanej transakcji,
- **ZAPRZESTANO OCZEKIWAĆ REALIZACJI PLANOWANEJ TRANSAKCJI** - skumulowane zyski lub straty związane z instrumentem zabezpieczającym odnoszone bezpośrednio na inne dochody całkowite przez okres, w którym zabezpieczenie było efektywne, ujmuje się w rachunku zysków i strat,

ZABEZPIECZENIE PRZEPŁYWÓW PIENIĘŻNYCH

Zmiany wartości godziwej pochodnego instrumentu zabezpieczającego wyznaczonego jako zabezpieczenie przepływów pieniężnych ujmowane są bezpośrednio w innych dochodach całkowitych w części stanowiącej efektywną część zabezpieczenia. Część nieefektywną zabezpieczenia ujmuje się w rachunku zysków i strat w pozycji „Wynik na instrumentach finansowych wycenianych do wartości godziwej” dla instrumentów IRS lub w „Wyniku z pozycji wymiany” dla instrumentów CIRS.

Kwoty odniesione bezpośrednio na inne dochody całkowite przenoszone są do rachunku zysków i strat w tym samym okresie lub okresach, w których zabezpieczana planowana transakcja wywiera wpływ na rachunek zysków i strat. Odsetki i różnice kursowe wykazywane są w rachunku zysków i strat, odpowiednio w pozycjach „Wynik z tytułu odsetek” oraz „Wynik z pozycji wymiany”.

Wszystkie rodzaje relacji zabezpieczających stosowanych przez Bank to rachunkowość zabezpieczeń przepływów pieniężnych (macro cash flow hedge).

Testy efektywności obejmują wycenę transakcji zabezpieczających, po pomniejszeniu o wartość odsetek naliczonych oraz różnice kursowe od nominału transakcji zabezpieczających (w przypadku transakcji CIRS).

Efektywność zabezpieczenia jest weryfikowana poprzez zastosowanie prospektywnych i retrospektywnych testów efektywności. Testy wykonywane są z częstotliwością miesięczną.

RODZAJE STRATEGII ZABEZPIEZAJĄCYCH STOSOWANYCH PRZEZ BANK

STRATEGIA 1	ZABEZPIECZENIE ZMIENNOŚCI PRZEPŁYWÓW PIENIĘŻNYCH KREDYTÓW HIPOTECZNYCH W CHF ORAZ LOKAT NEGOCJOWANYCH W PLN, WYNIKAJĄCEJ Z RYZYKA ZMIAN STÓP PROCENTOWYCH ORAZ RYZYKA KURSOWEGO, Z WYKORZYSTANIEM TRANSAKCYI CIRS
OPIS RELACJI ZABEZPIEZAJĄCEJ	eliminacja ryzyka zmienności przepływów pieniężnych generowanych przez kredyty w CHF o zmiennym oprocentowaniu oraz lokat negocjowanych w PLN, z tytułu zmian referencyjnych stóp procentowych w CHF i PLN, oraz zmian kursu walutowego CHF/PLN z wykorzystaniem transakcji CIRS w okresie objętym zabezpieczeniem
ZABEZPIECZANE RYZYKO	ryzyko walutowe i ryzyko stopy procentowej
INSTRUMENT ZABEZPIEZAJĄCY	transakcje CIRS, w których Bank płaci kupon oparty o LIBOR 3M CHF, a otrzymuje kupon oparty o WIBOR 3M od kwoty nominalnej zdefiniowanej odpowiednio w CHF oraz PLN
POZYCJA ZABEZPIECZANA	portfel kredytów hipotecznych o zmiennym oprocentowaniu w CHF i portfel krótkoterminowych lokat negocjowanych, łącznie z ich odnawianiem w przyszłości (wysokie prawdopodobieństwo wystąpienia). Bank desygnując pozycję zabezpieczaną zastosował rozwiązania MSR.39.WS.99C w wersji przyjętej przez Unię Europejską.
	Okres, w którym oczekuje się wystąpienia przepływów pieniężnych oraz kiedy należy oczekiwać wywarcia przez nie wpływu na wyniki: październik 2017 roku - październik 2026 roku

STRATEGIA 2		ZABEZPIECZENIE ZMIENNOŚCI PRZEPŁYWÓW PIENIĘŻNYCH KREDYTÓW W PLN O ZMIENNYM OPROCENTOWANIU, WYNIKAJĄCEJ Z RYZYKA ZMIAN STÓP PROCENTOWYCH, Z WYKORZYSTANIEM TRANSAKCJI IRS
OPIS RELACJI ZABEZPIECZAJĄCEJ	eliminacja ryzyka zmienności przepływów pieniężnych generowanych przez portfel kredytów w PLN o zmiennym oprocentowaniu wynikającej z ryzyka zmian stóp procentowych z wykorzystaniem transakcji IRS w okresie objętym zabezpieczeniem	
ZABEZPIECZANE RYZYKO	ryzyko stopy procentowej	
INSTRUMENT ZABEZPIECZAJĄCY	transakcje IRS, w których Bank płaci kupon oparty o zmienną stopę WIBOR 3M, a otrzymuje kupon oparty o stałą stopę od kwoty nominalnej, na którą został zawarty	
POZYCJA ZABEZPIECZANA	portfel kredytów w PLN indeksowanych do stopy zmiennej WIBOR 3M	
	Okres, w którym oczekuje się wystąpienia przepływów pieniężnych oraz kiedy należy oczekiwać wywarcia przez nie wpływu na wyniki: październik 2017 roku – grudzień 2021 roku	

STRATEGIA 3		ZABEZPIECZENIE ZMIENNOŚCI PRZEPŁYWÓW PIENIĘŻNYCH KREDYTÓW W EUR O ZMIENNYM OPROCENTOWANIU, WYNIKAJĄCEJ Z RYZYKA ZMIAN STÓP PROCENTOWYCH, Z WYKORZYSTANIEM TRANSAKCJI IRS
OPIS RELACJI ZABEZPIECZAJĄCEJ	eliminacja ryzyka zmienności przepływów pieniężnych generowanych przez portfel kredytów w EUR o zmiennym oprocentowaniu wynikającej z ryzyka zmian stóp procentowych z wykorzystaniem transakcji IRS w okresie objętym zabezpieczeniem	
ZABEZPIECZANE RYZYKO	ryzyko stopy procentowej	
INSTRUMENT ZABEZPIECZAJĄCY	transakcje IRS, w których Bank płaci kupon oparty o zmienną stopę EURIBOR 3M, a otrzymuje kupon oparty o stałą stopę od kwoty nominalnej, na którą został zawarty	
POZYCJA ZABEZPIECZANA	portfel kredytów w EUR indeksowanych do stopy zmiennej EURIBOR 3M	
	Na dzień 30 września 2017 Bank nie posiada aktywnych powiązań zabezpieczających w ramach niniejszej strategii	

STRATEGIA 4	ZABEZPIECZENIE ZMIENNOŚCI PRZEPŁYWÓW PIENIĘŻNYCH KREDYTÓW W WALUTACH WYMIENIALNYCH O ZMIENNYM OPROCENTOWANIU, WYNIKAJĄCEJ Z RYZYKA ZMIAN STÓP PROCENTOWYCH I RYZYKA KURSOWEGO ORAZ ZABEZPIECZENIE ZMIENNOŚCI PRZEPŁYWÓW PIENIĘŻNYCH ZOBOWIĄZANIA FINANSOWEGO O STAŁYM OPROCENTOWANIU W WALUCIE WYMIENIALNEJ, WYNIKAJĄCEJ Z RYZYKA KURSOWEGO, Z WYKORZYSTANIEM TRANSAKЦИИ CIRS
OPIS RELACJI ZABEZPIECZAJĄCEJ	eliminacja ryzyka zmienności przepływów pieniężnych kredytów w walutach wymiennalnych o zmiennym oprocentowaniu, wynikającej z ryzyka zmian stóp procentowych i ryzyka kursowego oraz eliminacja ryzyka zmienności przepływów pieniężnych zobowiązania finansowego o stałym oprocentowaniu w walucie wymiennalnej, wynikającej z ryzyka kursowego z wykorzystaniem transakcji CIRS w okresie objętym zabezpieczeniem
ZABEZPIECZANE RYZYKO	ryzyko walutowe i ryzyko stopy procentowej
INSTRUMENT ZABEZPIECZAJĄCY	transakcje CIRS, w których Bank płaci kupon oparty o zmienną stopę LIBOR CHF 3M, a otrzymuje kupon oparty o stałą stopę USD lub EUR od kwoty nominalnej, na którą został zawarty
POZYCJA ZABEZPIECZANA	portfel kredytów hipotecznych o zmiennym oprocentowaniu w CHF i zobowiązanie finansowe o stałym oprocentowaniu w USD
	Okres, w którym oczekuje się wystąpienia przepływów pieniężnych oraz kiedy należy oczekiwać wywarcia przez nie wpływu na wyniki: październik 2017 roku - wrzesień 2022 roku

STRATEGIA 5	ZABEZPIECZENIE ZMIENNOŚCI PRZEPŁYWÓW PIENIĘŻNYCH KREDYTÓW HIPOTECZNYCH W WALUTACH WYMIENIALNYCH INNYCH NIŻ CHF ORAZ LOKAT NEGOCJOWANYCH W PLN, WYNIKAJĄCEJ Z RYZYKA ZMIAN STÓP PROCENTOWYCH ORAZ RYZYKA KURSOWEGO, Z WYKORZYSTANIEM TRANSAKЦИИ CIRS
OPIS RELACJI ZABEZPIECZAJĄCEJ	eliminacja ryzyka zmienności przepływów pieniężnych generowanych przez kredyty denominowane w walutach wymiennalnych innych niż CHF o zmiennym oprocentowaniu oraz lokat negocjowanych w PLN, z tytułu zmian referencyjnych stóp procentowych, oraz zmian kursu walutowego z wykorzystaniem transakcji CIRS w okresie objętym zabezpieczeniem
ZABEZPIECZANE RYZYKO	ryzyko walutowe i ryzyko stopy procentowej
INSTRUMENT ZABEZPIECZAJĄCY	transakcje CIRS, w których Bank płaci kupon oparty o EURIBOR 3M, a otrzymuje kupon oparty o WIBOR 3M od kwoty nominalnej, na którą został zawarty.
POZYCJA ZABEZPIECZANA	portfel kredytów hipotecznych o zmiennym oprocentowaniu w EUR i portfel krótkoterminowych lokat negocjowanych, łącznie z ich odnawianiem w przyszłości (wysokie prawdopodobieństwo wystąpienia). Bank desygnując pozycję zabezpieczaną zastosował rozwiązania MSR.39.WS.99C w wersji przyjętej przez Unię Europejską.
	Okres, w którym oczekuje się wystąpienia przepływów pieniężnych oraz kiedy należy oczekiwać wywarcia przez nie wpływu na wyniki: październik 2017 roku - marzec 2021 roku

STRATEGIA 6	ZABEZPIECZENIE ZMIENNOŚCI PRZEPŁYWÓW PIENIĘŻNYCH KREDYTÓW HIPOTECZNYCH W WALUCIE WYMIENIALNEJ ORAZ LOKAT NEGOCJOWANYCH W PLN, WYNIKAJĄCEJ Z RYZYKA ZMIAN STÓP PROCENTOWYCH ORAZ RYZYKA KURSOWEGO, Z WYKORZYSTANIEM DWÓCH INSTRUMENTÓW ZABEZPIELAJĄCYCH: IRS ORAZ CIRS-EP.
OPIS RELACJI ZABEZPIELAJĄCEJ	eliminacja ryzyka zmienności przepływów pieniężnych generowanych przez kredyty hipoteczne denominowane w walucie wymiennej oraz lokat negocjowanych w PLN, z tytułu zmian referencyjnych stóp procentowych oraz zmian kursu walutowego, z wykorzystaniem dwóch instrumentów zabezpieczających: IRS oraz CIRS-EP, w okresie objętym zabezpieczeniem.
ZABEZPIECZANE RYZYKO	ryzyko walutowe i ryzyko stopy procentowej
INSTRUMENT ZABEZPIELAJĄCY	transakcje CIRS-EP (Cross-Currency Interest Rate Swap – Extension Period) z przedłużoną zapadalnością, w których Bank płaci kupon oparty na stałej stopie w EUR, a otrzymuje kupon oparty na zmiennej stopie referencyjnej WIBOR 3M od kwoty nominalnej, na którą został zawarty oraz transakcje IRS, w których Bank płaci kupon oparty na zmiennej stopie EURIBOR 3M, a otrzymuje kupon oparty na stałej stopie EUR od kwoty nominalnej, na którą został zawarty. W przypadku ogłoszenia upadłości przez podmiot bazowy (podmiot, którego upadłość jest w ramach transakcji monitorowana), następuje automatyczne wydłużenie transakcji CIRS-EP na warunkach określonych w dniu zawarcia transakcji.
POZYCJA ZABEZPIECZANA	portfel kredytów hipotecznych o zmiennym oprocentowaniu w EUR i portfel krótkoterminowych lokat negocjowanych, łącznie z ich odnawianiem w przyszłości (wysokie prawdopodobieństwo wystąpienia). Bank desygnując pozycję zabezpieczaną zastosował rozwiązania MSR.39.WS.99C w wersji przyjętej przez Unię Europejską.
	Okres, w którym oczekuje się wystąpienia przepływów pieniężnych oraz kiedy należy oczekiwać wywarcia przez nie wpływu na wyniki: październik 2017 roku – luty 2024 roku
STRATEGIA 7	ZABEZPIECZENIE ZMIENNOŚCI PRZEPŁYWÓW PIENIĘŻNYCH KREDYTÓW HIPOTECZNYCH W WALUCIE WYMIENIALNEJ ORAZ LOKAT NEGOCJOWANYCH W PLN, WYNIKAJĄCEJ Z RYZYKA ZMIAN STÓP PROCENTOWYCH ORAZ RYZYKA KURSOWEGO, Z WYKORZYSTANIEM DWÓCH INSTRUMENTÓW ZABEZPIELAJĄCYCH: CIRS ORAZ CIRS-EP.
OPIS RELACJI ZABEZPIELAJĄCEJ	eliminacja ryzyka zmienności przepływów pieniężnych generowanych przez kredyty hipoteczne denominowane w walucie wymiennej oraz lokat negocjowanych w PLN, z tytułu zmian referencyjnych stóp procentowych oraz zmian kursu walutowego, z wykorzystaniem dwóch instrumentów zabezpieczających: CIRS oraz CIRS-EP, w okresie objętym zabezpieczeniem.
ZABEZPIECZANE RYZYKO	ryzyko walutowe i ryzyko stopy procentowej
INSTRUMENT ZABEZPIELAJĄCY	transakcje CIRS-EP (Cross-Currency Interest Rate Swap – Extension Period) z przedłużoną zapadalnością, w których Bank płaci kupon oparty na stałej stopie w EUR, a otrzymuje kupon oparty na zmiennej stopie referencyjnej WIBOR 3M od kwoty nominalnej, na którą został zawarty oraz transakcje CIRS, w których Bank płaci kupon oparty na zmiennej stopie LIBOR CHF 3M, a otrzymuje kupon oparty na stałej stopie EUR od kwoty nominalnej, na którą został zawarty. W przypadku ogłoszenia upadłości przez podmiot bazowy (podmiot, którego upadłość jest w ramach transakcji monitorowana), następuje automatyczne wydłużenie transakcji CIRS-EP na warunkach określonych w dniu zawarcia transakcji.
POZYCJA ZABEZPIECZANA	portfel kredytów hipotecznych o zmiennym oprocentowaniu w CHF i portfel krótkoterminowych lokat negocjowanych, łącznie z ich odnawianiem w przyszłości (wysokie prawdopodobieństwo wystąpienia). Bank desygnując pozycję zabezpieczaną zastosował rozwiązania MSR.39.WS.99C w wersji przyjętej przez Unię Europejską.
	Okres, w którym oczekuje się wystąpienia przepływów pieniężnych oraz kiedy należy oczekiwać wywarcia przez nie wpływu na wyniki: październik 2017 roku – styczeń 2023 roku

STRATEGIA 8	ZABEZPIECZENIE ZMIENNOŚCI PRZEPŁYWÓW PIENIĘŻNYCH KREDYTÓW HIPOTECZNYCH W WALUCIE WYMIENIALNEJ ORAZ PRODUKTÓW BANKOWYCH REGULARNEGO OSZCZĘDZANIA W PLN, WYNIKAJĄCEJ Z RYZYKA ZMIAN STÓP PROCENTOWYCH ORAZ RYZYKA KURSOWEGO, Z WYKORZYSTANIEM TRANSAKCJI CIRS
OPIS RELACJI ZABEZPIECZAJĄCEJ	eliminacja ryzyka zmienności przepływów pieniężnych generowanych przez kredyty w CHF o zmiennym oprocentowaniu oraz produktów bankowych regularnego oszczędzania w PLN o zmiennym oprocentowaniu, z tytułu zmian referencyjnych stóp procentowych w CHF i PLN, oraz zmian kursu walutowego CHF/PLN z wykorzystaniem transakcji CIRS w okresie objętym zabezpieczeniem
ZABEZPIECZANE RYZYKO	ryzyko walutowe i ryzyko stopy procentowej
INSTRUMENT ZABEZPIECZAJĄCY	transakcje CIRS, w których Bank płaci kupon oparty o LIBOR 3M CHF, a otrzymuje kupon oparty o WIBOR 3M od kwoty nominalnej zdefiniowanej odpowiednio w CHF oraz PLN
POZYCJA ZABEZPIECZANA	portfel kredytów hipotecznych o zmiennym oprocentowaniu w CHF i portfel produktów bankowych regularnego oszczędzania o zmiennym oprocentowaniu w PLN.
	Okres, w którym oczekuje się wystąpienia przepływów pieniężnych oraz kiedy należy oczekiwać wywarcia przez nie wpływu na wyniki: październik 2017 roku - lipiec 2023 roku
STRATEGIA 9	ZABEZPIECZENIE ZMIENNOŚCI PRZEPŁYWÓW PIENIĘŻNYCH KREDYTÓW HIPOTECZNYCH W WALUCIE WYMIENIALNEJ ORAZ PRODUKTÓW BANKOWYCH REGULARNEGO OSZCZĘDZANIA W PLN, WYNIKAJĄCEJ Z RYZYKA ZMIAN STÓP PROCENTOWYCH ORAZ RYZYKA KURSOWEGO, Z WYKORZYSTANIEM DWÓCH INSTRUMENTÓW ZABEZPIECZAJĄCYCH: CIRS ORAZ CIRS-EP.
OPIS RELACJI ZABEZPIECZAJĄCEJ	eliminacja ryzyka zmienności przepływów pieniężnych generowanych przez kredyty hipoteczne denominowane w walucie wymiennej oraz produktów bankowych regularnego oszczędzania w PLN o zmiennym oprocentowaniu, z tytułu zmian referencyjnych stóp procentowych oraz zmian kursu walutowego, z wykorzystaniem dwóch instrumentów zabezpieczających: CIRS oraz CIRS-EP, w okresie objętym zabezpieczeniem.
ZABEZPIECZANE RYZYKO	ryzyko walutowe i ryzyko stopy procentowej
INSTRUMENT ZABEZPIECZAJĄCY	transakcje CIRS-EP (Cross-Currency Interest Rate Swap – Extension Period) z przedłużoną zapadalnością, w których Bank płaci kupon oparty na stałej stopie w EUR, a otrzymuje kupon oparty na zmiennej stopie referencyjnej WIBOR 3M od kwoty nominalnej, na którą został zawarty oraz transakcje CIRS, w których Bank płaci kupon oparty na zmiennej stopie LIBOR CHF 3M, a otrzymuje kupon oparty na stałej stopie EUR od kwoty nominalnej, na którą został zawarty. W przypadku ogłoszenia upadłości przez podmiot bazowy (podmiot, którego upadłość jest w ramach transakcji monitorowana), następuje automatyczne wydłużenie transakcji CIRS-EP na warunkach określonych w dniu zawarcia transakcji.
POZYCJA ZABEZPIECZANA	portfel kredytów hipotecznych o zmiennym oprocentowaniu w CHF i portfel produktów bankowych regularnego oszczędzania o zmiennym oprocentowaniu w PLN.
	Okres, w którym oczekuje się wystąpienia przepływów pieniężnych oraz kiedy należy oczekiwać wywarcia przez nie wpływu na wyniki: październik 2017 roku – sierpień 2024 roku

WARTOŚĆ BILANSOWA (WARTOŚĆ GODZIWA) INSTRUMENTÓW POCHODNYCH ZABEZPIELAJĄCYCH	30.09.2017		31.12.2016	
	Aktywa	Zobowiązania	Aktywa	Zobowiązania
IRS	133	30	90	32
CIRS	587	455	292	1 131
Razem	720	485	382	1 163

ZMIANA INNYCH DOCHODÓW CAŁKOWITYCH Z TYTUŁU ZABEZPIECZEŃ PRZEPŁYWÓW PIENIĘŻNYCH ORAZ NIEEFEKTYWNA CZĘŚĆ ZABEZPIECZENIA PRZEPŁYWÓW PIENIĘŻNYCH	III kwartał okres od 01.07.2017 do 30.09.2017	3 kwartały narastająco okres od 01.01.2017 do 30.09.2017	III kwartał okres od 01.07.2016 do 30.09.2016	3 kwartały narastająco okres od 01.01.2016 do 30.09.2016
Inne dochody całkowite na początek okresu brutto	(83)	(109)	143	(71)
Zyski/straty odniesione na inne dochody całkowite w okresie	465	1 360	158	207
Kwota przeniesiona z innych dochodów całkowitych do rachunku zysków i strat, w tym:	(387)	(1 256)	(246)	(81)
- przychody odsetkowe	(109)	(285)	(78)	(260)
- wynik z pozycji wymiany	(278)	(971)	(168)	179
Skumulowane inne dochody całkowite na koniec okresu brutto	(5)	(5)	55	55
Efekt podatkowy	-	-	(10)	(10)
Skumulowane inne dochody całkowite na koniec okresu netto	(5)	(5)	45	45
Wpływ w okresie na inne dochody całkowite brutto	78	104	(88)	126
Efekt podatkowy	(15)	(20)	17	(24)
Wpływ w okresie na inne dochody całkowite netto	63	84	(71)	102
Nieefektywna część zabezpieczenia przepływów pieniężnych rozpoznana w rachunku zysków i strat, w tym kwota odniesiona na:	1	5	(6)	(8)
Wynik z pozycji wymiany	1	4	-	-
Wynik na instrumentach finansowych wycenianych do wartości godziwej	-	1	(6)	(8)

18. INSTRUMENTY FINANSOWE PRZY POCZĄTKOWYM UJĘCIU WYZNACZONE JAKO WYCENIANE DO WARTOŚCI GODZIWEJ PRZECZ RACHUNEK ZYSKÓW I STRAT

INSTRUMENTY FINANSOWE PRZY POCZĄTKOWYM UJĘCIU WYZNACZONE JAKO WYCENIANE DO WARTOŚCI GODZIWEJ PRZECZ RACHUNEK ZYSKÓW I STRAT	30.09.2017	31.12.2016
Dłużne papiery wartościowe		
bony pieniężne NBP	1 968	8 999
obligacje skarbowe PLN	1 375	1 432
obligacje skarbowe walutowe	944	1 075
obligacje komunalne PLN	106	111
obligacje komunalne walutowe	120	127
Razem	4 513	11 744

19. KREDYTY I POŻYCZKI UDZIELONE KLIENTOM

KREDYTY I POŻYCZKI UDZIELONE KLIENTOM WEDŁUG TYPU PRODUKTU	30.09.2017			31.12.2016		
	Wartość brutto	Odpisy z tytułu utruty wartości	Wartość netto	Wartość brutto	Odpisy z tytułu utruty wartości	Wartość netto
Kredyty	192 456	(7 484)	184 972	190 100	(7 243)	182 857
mieszkaniowe	95 556	(2 058)	93 498	100 010	(2 144)	97 866
gospodarcze	71 019	(3 716)	67 303	65 810	(3 667)	62 143
konsumpcyjne	25 881	(1 710)	24 171	24 280	(1 432)	22 848
Dłużne papiery wartościowe	4 804	(76)	4 728	4 948	(77)	4 871
dłużne papiery wartościowe (korporacyjne)	2 296	(70)	2 226	2 352	(69)	2 283
dłużne papiery wartościowe (komunalne)	2 508	(6)	2 502	2 596	(8)	2 588
Transakcje z przyrzeczeniem sprzedaży	432	-	432	1 339	-	1 339
Razem	197 692	(7 560)	190 132	196 387	(7 320)	189 067

KREDYTY I POŻYCZKI UDZIELONE KLIENTOM WEDŁUG METOD KALKULACJI ODPISÓW	30.09.2017			31.12.2016		
	Wartość brutto	Odpisy z tytułu utruty wartości	Wartość netto	Wartość brutto	Odpisy z tytułu utruty wartości	Wartość netto
metoda zindywidualizowana, w tym:	4 856	(1 805)	3 051	5 714	(2 159)	3 555
ze stwierdzoną utratą wartości	3 733	(1 799)	1 934	4 420	(2 150)	2 270
bez stwierdzonej utraty wartości	1 123	(6)	1 117	1 294	(9)	1 285
metoda portfelowa	7 492	(5 107)	2 385	7 022	(4 656)	2 366
metoda grupowa (IBNR)	185 344	(648)	184 696	183 651	(505)	183 146
Razem	197 692	(7 560)	190 132	196 387	(7 320)	189 067

KREDYTY I POŻYCZKI UDZIELONE KLIENTOM - EKSPOZYCJA NA RYZYKO KREDYTOWE	30.09.2017			31.12.2016		
	Wartość brutto	Odpisy z tytułu utruty wartości	Wartość netto	Wartość brutto	Odpisy z tytułu utruty wartości	Wartość netto
z rozpoznaną utratą wartości, w tym:	11 225	(6 906)	4 319	11 442	(6 806)	4 636
oceniane metodą zindywidualizowaną	3 733	(1 799)	1 934	4 420	(2 150)	2 270
bez rozpoznanej utraty wartości, w tym:	186 467	(654)	185 813	184 945	(514)	184 431
z rozpoznaną przesłanką indywidualną	1 123	(6)	1 117	1 234	(9)	1 225
nieprzeterminowane	872	(5)	867	1 022	(8)	1 014
przeterminowane	251	(1)	250	212	(1)	211
bez rozpoznanej przesłanki indywidualnej/ IBNR	185 344	(648)	184 696	183 711	(505)	183 206
nieprzeterminowane	182 566	(501)	182 065	180 830	(348)	180 482
przeterminowane	2 778	(147)	2 631	2 881	(157)	2 724
Razem	197 692	(7 560)	190 132	196 387	(7 320)	189 067

KREDYTY I POŻYCZKI UDZIELONE KLIENTOM WEDŁUG SEGMENTÓW KLIENTA	30.09.2017	31.12.2016
Kredyty i pożyczki udzielone klientom brutto, w tym:	197 692	196 387
bankowości hipotecznej	88 916	93 078
korporacyjne (w tym transakcje z przyrzeczeniem sprzedaży)	62 593	58 458
bankowości detalicznej i prywatnej	25 881	24 280
małych i średnich przedsiębiorstw	20 302	20 571
Odpisy z tytułu utraty wartości kredytów i pożyczek	(7 560)	(7 320)
Kredyty i pożyczki udzielone klientom netto	190 132	189 067

WSKAŹNIKI JAKOŚCI KREDYTOWEJ	30.09.2017	31.12.2016
Udział kredytów z rozpoznaną utratą wartości	5,7%	5,8%
Wskaźnik pokrycia kredytów z rozpoznaną utratą wartości*	67,3%	64,0%
Udział kredytów opóźnionych w spłacie powyżej 90 dni w stosunku do wartości brutto kredytów i pożyczek udzielonych klientom	4,5%	4,4%

* Wskaźnik pokrycia kredytów z rozpoznaną utratą wartości jest liczony jako iloraz całości odpisu (zarówno dla kredytów i pożyczek udzielonych klientom z rozpoznaną utratą wartości, jak i IBNR) oraz wartości ekspozycji brutto kredytów i pożyczek udzielonych klientom z rozpoznaną utratą wartości.

ODPISY Z TYTUŁU UTRATY WARTOŚCI KREDYTÓW I POŻYCZEK UDZIELONYCH KLIENTOM - UZGODNIENIE RUCHU W III KWARTAŁACH 2017 ROKU	Wartość na początek okresu	Utworzenie w okresie	Rozwiązanie w okresie	Spisania aktywów i rozliczenia	Inne	Wartość na koniec okresu	Odzyski z ekspozycji spisanych*	Utworzenie netto - wpływ na rachunek zysków i strat
kredyty mieszkaniowe	2 144	547	(385)	(158)	(90)	2 058	6	(156)
kredyty gospodarcze	3 667	1 526	(982)	(428)	(67)	3 716	24	(520)
kredyty konsumpcyjne	1 432	937	(552)	(94)	(13)	1 710	3	(382)
dłużne papiery wartościowe (korporacyjne)	69	1	-	-	-	70	-	(1)
dłużne papiery wartościowe (komunalne)	8	-	(2)	-	-	6	-	2
Razem	7 320	3 011	(1 921)	(680)	(170)	7 560	33	(1 057)

* pozycja dotyczy odzysków z tytułu spłat klienta oraz sprzedaży kredytów

ODPISY Z TYTUŁU UTRATY WARTOŚCI KREDYTÓW I POŻYCZEK UDZIELONYCH KLIENTOM - UZGODNIENIE RUCHU W III KWARTAŁACH 2016 ROKU	Wartość na początek okresu	Utworzenie w okresie	Rozwiązanie w okresie	Spisania aktywów i rozliczenia	Inne	Wartość na koniec okresu	Odzyski z ekspozycji spisanych*	Utworzenie netto - wpływ na rachunek zysków i strat
kredyty mieszkaniowe	2 291	898	(636)	(349)	(29)	2 175	5	(257)
kredyty gospodarcze	3 987	1 438	(848)	(465)	(70)	4 042	41	(549)
kredyty konsumpcyjne	1 540	815	(555)	(270)	(50)	1 480	2	(258)
dłużne papiery wartościowe (korporacyjne)	69	-	-	-	-	69	-	-
dłużne papiery wartościowe (komunalne)	3	5	-	-	-	8	-	(5)
Razem	7 890	3 156	(2 039)	(1 084)	(149)	7 774	48	(1 069)

* pozycja dotyczy odzysków z tytułu spłat klienta oraz sprzedaży kredytów

REKLASYFIKACJA PAPIERÓW WARTOŚCIOWYCH

PORTFEL REKLASYFIKOWANY W 2012 ROKU	30.09.2017		31.12.2016	
	wartość godziwa	wartość bilansowa	wartość godziwa	wartość bilansowa
Obligacje komunalne		593		623
Obligacje korporacyjne		8		8
Razem		601		636

PORTFEL REKLASYFIKOWANY W 2012 ROKU NA DZIEŃ REKLASYFIKACJI	wartość nominalna	wartość godziwa	wartość bilansowa
Obligacje komunalne	1 219	1 237	1 237
Obligacje korporacyjne	1 289	1 294	1 294
Razem	2 508	2 531	2 531

20. INWESTYCYJNE PAPIERY WARTOŚCIOWE DOSTĘPNE DO SPRZEDAŻY

INWESTYCYJNE PAPIERY WARTOŚCIOWE DOSTĘPNE DO SPRZEDAŻY	30.09.2017	31.12.2016
Dłużne papiery wartościowe brutto	38 642	35 588
obligacje skarbowe PLN	29 787	25 147
obligacje skarbowe walutowe	-	457
obligacje komunalne PLN	4 533	4 552
obligacje korporacyjne PLN	3 820	4 791
obligacje korporacyjne walutowe	502	641
Odpisy z tytułu utraty wartości	(245)	(274)
obligacje korporacyjne PLN	(245)	(210)
obligacje korporacyjne walutowe	-	(64)
Razem dłużne papiery wartościowe netto	38 397	35 314
Kapitałowe papiery wartościowe brutto	200	162
niedopuszczone do publicznego obrotu	141	128
dopuszczone do publicznego obrotu	59	34
Odpisy z tytułu utraty wartości	(1)	(1)
Razem kapitałowe papiery wartościowe netto	199	161
Tytuły uczestnictwa w inwestycji wspólnego inwestowania	286	298
Razem inwestycyjne papiery wartościowe dostępne do sprzedaży netto	38 882	35 773

INWESTYCYJNE PAPIERY WARTOŚCIOWE DOSTĘPNE DO SPRZEDAŻY - EKSPozyCJA BANKU NA RYZYKO KREDYTOWE	Zaangażowanie 30.09.2017	31.12.2016
z rozpoznaną utratą wartości, metoda zindywidualizowana	818	1 293
bez rozpoznanej utraty wartości, nieprzeterminowane	37 824	34 295
z ratingiem zewnętrznym	33 114	29 207
z ratingiem wewnętrznym	4 710	5 088
Razem brutto	38 642	35 588
Odpisy z tytułu utraty wartości	(245)	(274)
Razem według wartości bilansowej netto	38 397	35 314

ODPISY Z TYTUŁU UTRATY WARTOŚCI - UZGODNIENIE RUCHU W III KWARTAŁACH 2017 ROKU	Wartość na początek okresu	Utworzenie w okresie	Rozwiązanie w okresie	Inne	Wartość na koniec okresu	Utworzenie netto - wpływ na rachunek zysków i strat
Dłużne papiery wartościowe	274	82	(70)	(41)	245	(12)
Kapitałowe papiery wartościowe	1	-	-	-	1	-
Razem	275	82	(70)	(41)	246	(12)

ODPISY Z TYTUŁU UTRATY WARTOŚCI - UZGODNIENIE RUCHU W III KWARTAŁACH 2016 ROKU	Wartość na początek okresu	Utworzenie w okresie	Rozwiązanie w okresie	Inne	Wartość na koniec okresu	Utworzenie netto - wpływ na rachunek zysków i strat
Dłużne papiery wartościowe	53	40	-	31	124	(40)
Razem	53	40	-	31	124	(40)

21. INWESTYCYJNE PAPIERY WARTOŚCIOWE UTRZYMywane DO TERMINU ZAPADALNOŚCI

INWESTYCYJNE PAPIERY WARTOŚCIOWE UTRZYMywane DO TERMINU ZAPADALNOŚCI	30.09.2017	31.12.2016
Dłużne papiery wartościowe, w tym:	908	157
obligacje skarbowe PLN	908	157
Razem	908	157

22. AKTYWA TRWAŁE PRZEZNACZONE DO SPRZEDAŻY

AKTYWA TRWAŁE PRZEZNACZONE DO SPRZEDAŻY	30.09.2017	31.12.2016
Inwestycje w jednostki zależne	342	351
Finansowa Kompania „Prywatne Inwestycje” Sp. z o. o.	24	29
„Inter-Risk Ukraina” Spółka z dodatkową odpowiedzialnością	-	4
Qualia Development Sp. z o. o.	318	318
Grunty i budynki	28	10
Razem	370	361

23. WARTOŚCI NIEMATERIALNE I RZECZOWE AKTYWA TRWAŁE

WARTOŚCI NIEMATERIALNE	30.09.2017	31.12.2016
Oprogramowanie	1 465	1 583
Wartość firmy	871	871
Relacje z klientami	27	34
Inne, w tym nakłady	246	329
Razem	2 609	2 817

WARTOŚĆ FIRMY NETTO	30.09.2017	31.12.2016
Nordea Bank Polska SA	863	863
Centrum Finansowe Puławska Sp. z o.o.	8	8
Razem	871	871

RZECZOWE AKTYWA TRWAŁE	30.09.2017	31.12.2016
Grunty i budynki	1 523	1 602
Maszyny i urządzenia	407	428
Środki trwałe w budowie	21	104
Inne	187	191
Razem	2 138	2 325

24. INNE AKTYWA

INNE AKTYWA	30.09.2017	31.12.2016
Rozrachunki z tytułu transakcji zrealizowanych przy użyciu kart	1 262	1 235
Rozliczenia instrumentów finansowych (w tym nierozliczone premie z tytułu opcji)	300	382
Rozrachunki z tytułu rozliczeń gotówkowych	129	125
Należności i rozliczenia z tytułu obrotu papierami wartościowymi	49	80
Należności z tytułu dywidend do otrzymania i dopłat do spółek zależnych	4	-
Rozliczenia z tytułu sprzedaży waluty	1	26
Aktywa do zbycia	59	78
Czynne rozliczenia międzyokresowe kosztów	70	54
Należności od odbiorców	107	77
Pozostałe	81	86
Razem	2 062	2 143
w tym aktywa finansowe	1 865	1 791

25. ZOBOWIĄZANIA WOBEC BANKÓW

ZOBOWIĄZANIA WOBEC BANKÓW	30.09.2017	31.12.2016
Otrzymane kredyty i pożyczki*	9 488	17 109
Depozyty banków	803	793
Transakcje z przyrzeczeniem odkupu	-	206
Rachunki bieżące	567	567
Inne depozyty z rynku pieniężnego	37	42
Razem	10 895	18 717

* Finansowanie portfela kredytów nabytych w transakcji przejęcia Nordea Bank Polska

26. ZOBOWIĄZANIA WOBEC KLIENTÓW

ZOBOWIĄZANIA WOBEC KLIENTÓW WEDŁUG TYPU PRODUKTU	30.09.2017	31.12.2016
Zobowiązania wobec ludności	149 118	147 392
Środki na rachunkach bieżących i depozyty O/N	81 303	72 196
Depozyty terminowe	67 380	74 876
Pozostałe zobowiązania	435	320
Zobowiązania wobec podmiotów gospodarczych	55 012	53 570
Środki na rachunkach bieżących i depozyty O/N	31 391	30 661
Depozyty terminowe	14 051	12 168
Otrzymane kredyty i pożyczki	8 427	9 680
Pozostałe zobowiązania	1 031	1 061
Transakcje z przyrzeczeniem odkupu	112	-
Zobowiązania wobec jednostek budżetowych	9 650	8 409
Środki na rachunkach bieżących i depozyty O/N	8 497	8 163
Depozyty terminowe	1 069	187
Pozostałe zobowiązania	84	59
Razem	213 780	209 371

ZOBOWIĄZANIA WOBEC KLIENTÓW WEDŁUG SEGMENTU KLIENTA	30.09.2017	31.12.2016
Zobowiązania wobec klientów, w tym:		
bankowości detalicznej i prywatnej	141 251	139 423
korporacyjne	41 147	38 025
otrzymane kredyty i pożyczki	8 427	9 680
małych i średnich przedsiębiorstw	22 843	22 243
transakcje z przyrzeczeniem odkupu	112	-
Razem	213 780	209 371

27. ZOBOWIĄZANIA Z TYTUŁU EMISJI PAPIERÓW WARTOŚCIOWYCH

ZOBOWIĄZANIA Z TYTUŁU EMISJI PAPIERÓW WARTOŚCIOWYCH	30.09.2017	31.12.2016
obligacje bankowe	3 895	1 693
Razem	3 895	1 693

28. ZOBOWIĄZANIA PODPORZĄDKOWANE

	Wartość nominalna w walucie	Waluta	Okres	Warunki szczególne	Stan zobowiązania w PLN	
					30.09.2017	31.12.2016
Obligacje podporządkowane	1 700	PLN	28.08.2017-28.08.2027	prawo do dokonania przedterminowego wykupu w terminie 5 lat od daty emisji	1 705	-
Obligacje podporządkowane	1 601	PLN	14.09.2012-14.09.2022	prawo do dokonania przedterminowego wykupu w terminie 5 lat od daty emisji	-	1 617
Pożyczka podporządkowana od Nordea Bank AB (publ)	224	CHF	24.04.2012 - 24.04.2022		-	922
Razem					1 705	2 539

29. POZOSTAŁE ZOBOWIĄZANIA

	30.09.2017	31.12.2016
Koszty do zapłacenia	484	463
Przychody pobierane z góry	469	406
Zobowiązanie z tytułu podatku od niektórych instytucji finansowych	75	76
Rozliczenia międzybankowe	542	813
Zobowiązania w zakresie działalności inwestycyjnej i gospodarki własnej	147	324
Zobowiązania wobec dostawców	57	61
Zobowiązania i rozliczenia z tytułu obrotu papierami wartościowymi	635	209
Rozliczenia instrumentów finansowych (w tym nierozliczone premie z tytułu opcji)	232	356
Zobowiązania z tytułu składki na Bankowy Fundusz Gwarancyjny*	106	-
Rozliczenia publiczno-prawne	91	83
Zobowiązania z tytułu działalności dewizowej	227	217
Zobowiązania z tytułu kart płatniczych	143	111
Rozliczenia z tytułu zakupu waluty	14	26
Pozostałe**	282	195
Razem	3 504	3 340
w tym zobowiązania finansowe	2 697	2 693

*Pozycja „Zobowiązania z tytułu składki na Bankowy Fundusz Gwarancyjny” zawiera zobowiązania do zapłaty z tytułu składki na obowiązkowy system gwarantowania depozytów za trzy kwartały w łącznej wysokości 43 miliony PLN oraz zobowiązania do zapłaty z tytułu składki na przymusową restrukturyzację banków za 2017 rok w wysokości 63 miliony PLN.

**Na dzień 30 września 2017 roku pozycja „Pozostałe” obejmuje m.in. Zobowiązania z tytułu środków przekazanych przez BFG na rzecz wypłat dla deponentów SKOK „Wybrzeże” w Gdańsku na kwotę 52 milionów PLN (brak salda na dzień 31 grudnia 2016 roku).

30. REZERWY

ZA OKRES ZAKOŃCZONY DNIA 30 WRZEŚNIA 2017 ROKU	Rezerwa na sprawy sporne	Rezerwa na świadczenia emerytalno - rentowe	Rezerwa na udzielone zobowiązania i gwarancje	Inne rezerwy*	Razem
Stan na dzień 1 stycznia 2017 roku, w tym:	20	45	67	91	223
Rezerwa krótkoterminowa	20	7	51	91	169
Rezerwa długoterminowa	-	38	16	-	54
Utworzenie/aktualizacja rezerw	3	-	161	1	165
Wykorzystanie rezerw	(4)	-	-	(32)	(36)
Rozwiązanie rezerw	(8)	(2)	(161)	(2)	(173)
Inne zmiany i reklasyfikacje	-	-	-	7	7
Stan na dzień 30 września 2017 roku, w tym:	11	43	67	65	186
Rezerwa krótkoterminowa	11	5	53	65	134
Rezerwa długoterminowa	-	38	14	-	52

* Pozycja „Inne rezerwy” obejmuje m.in.: rezerwę restrukturyzacyjną w kwocie 27 milionów PLN oraz rezerwę na potencjalne roszczenia z tytułu sprzedaży wierzytelności w kwocie 2 miliony PLN.

ZA OKRES ZAKOŃCZONY DNIA 30 WRZEŚNIA 2016 ROKU	Rezerwa na sprawy sporne	Rezerwa na świadczenia emerytalno - rentowe	Rezerwa na udzielone zobowiązania i gwarancje	Inne rezerwy*	Razem
Stan na dzień 1 stycznia 2016 roku, w tym:	20	45	83	98	246
Rezerwa krótkoterminowa	20	3	64	98	185
Rezerwa długoterminowa	-	42	19	-	61
Utworzenie/aktualizacja rezerw	12	-	226	4	242
Wykorzystanie rezerw	(6)	(1)	-	(15)	(22)
Rozwiązanie rezerw	(3)	-	(209)	(5)	(217)
Stan na dzień 30 września 2016 roku, w tym:	23	44	100	82	249
Rezerwa krótkoterminowa	23	2	85	82	192
Rezerwa długoterminowa	-	42	15	-	57

* Pozycja „Inne rezerwy” obejmuje m.in.: rezerwę restrukturyzacyjną w kwocie 52 miliony PLN oraz rezerwę na potencjalne roszczenia z tytułu sprzedaży wierzytelności w kwocie 2 miliony PLN.

Rezerwy na sprawy sporne utworzone zostały w wysokości oczekiwanych wpływów korzyści ekonomicznych.

31. KAPITAŁY WŁASNE I AKCJONARIAT BANKU

KAPITAŁY WŁASNE	30.09.2017	31.12.2016
Kapitał zakładowy	1 250	1 250
Kapitał zapasowy	27 118	24 268
Fundusz ogólnego ryzyka bankowego	1 070	1 070
Pozostałe kapitały rezerwowe	3 593	3 555
Inne dochody całkowite, w tym:	69	(442)
Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży	85	(342)
Zabezpieczenie przepływów pieniężnych	(5)	(89)
Zyski i straty aktuarialne	(11)	(11)
Wynik okresu bieżącego	2 039	2 888
Razem	35 139	32 589

32. INWESTYCJE W JEDNOSTKI ZALEŻNE, WSPÓLNE PRZEDSIĘWZIĘCIA I JEDNOSTKI STOWARZYSZONE

NA DZIEŃ 30 WRZEŚNIA 2017 ROKU	Wartość brutto	Utrata wartości	Wartość bilansowa
JEDNOSTKI ZALEŻNE			
PKO Bank Hipoteczny SA	1 100	-	1 100
KREDOBANK SA	1 070	(793)	277
PKO Życie Towarzystwo Ubezpieczeń SA	241	-	241
PKO Towarzystwo Funduszy Inwestycyjnych SA	187	-	187
PKO Leasing SA	178	-	178
PKO BP BANKOWY PTE SA	151	-	151
NEPTUN - fizan ¹	132	-	132
Merkury - fiz an ¹	120	-	120
PKO Towarzystwo Ubezpieczeń SA	110	-	110
PKO Finance AB	24	-	24
PKO BP Finat Sp. z o.o.	22	-	22
ZenCard Sp. z o.o.	18	-	18
WSPÓLNE PRZEDSIĘWZIĘCIA			
Centrum Elektronicznych Usług Płatniczych eService Sp. z o.o.	197	-	197
JEDNOSTKI STOWARZYSZONE			
Bank Pocztowy SA	161	(54)	107
FERRUM SA	25	-	25
„Poznański Fundusz Poręczeń Kredytowych” Sp. z o.o.	2	(2)	-
Razem	3 738	(849)	2 889

1) PKO Bank Polski SA posiada certyfikaty inwestycyjne funduszu umożliwiające, zgodnie z MSSF, sprawowanie kontroli nad funduszem.

NA DZIEŃ 31 GRUDNIA 2016 ROKU	Wartość brutto	Utrata wartości	Wartość bilansowa
JEDNOSTKI ZALEŻNE			
KREDOBANK SA	1 070	(793)	277
PKO Bank Hipoteczny SA	800	-	800
PKO Życie Towarzystwo Ubezpieczeń SA	241	-	241
PKO Towarzystwo Funduszy Inwestycyjnych SA	187	-	187
PKO Leasing SA	178	-	178
PKO BP BANKOWY PTE SA	151	-	151
Merkury - fiz an ¹	120	-	120
PKO Towarzystwo Ubezpieczeń SA	110	-	110
NEPTUN - fizan ¹	95	-	95
PKO BP Finat Sp. z o.o.	22	-	22
PKO Finance AB	0	-	0
WSPÓLNE PRZEDSIĘWZIĘCIA			
Centrum Elektronicznych Usług Płatniczych eService Sp. z o.o.	197	-	197
JEDNOSTKI STOWARZYSZONE			
Bank Pocztowy SA	161	(29)	132
FERRUM SA	25	-	25
„Poznański Fundusz Poręczeń Kredytowych” Sp. z o.o.	2	(2)	-
Razem	3 359	(824)	2 535

1) PKO Bank Polski SA posiada certyfikaty inwestycyjne funduszu umożliwiające, zgodnie z MSSF, sprawowanie kontroli nad funduszem.

ODPISY Z TYTUŁU UTRATY WARTOŚCI - UZGODNIENIE RUCHU	01.01- 30.09.2017	01.01- 30.09.2016
Wartość na początek okresu	824	795
Utworzenie w okresie	25	14
Wartość na koniec okresu	849	809
Utworzenie netto – wpływ na rachunek zysków i strat	(25)	(14)

POZOSTAŁE NOTY

33. ZOBOWIĄZANIA WARUNKOWE ORAZ POZABILANSOWE ZOBOWIĄZANIA OTRZYMANE

PROGRAMY PAPIERÓW WARTOŚCIOWYCH OBJĘTE SUBEMISJĄ (MAKSYMALNE ZOBOWIĄZANIE BANKU DO OBJĘCIA PAPIERÓW WARTOŚCIOWYCH):

EMITENT PAPIERÓW WARTOŚCIOWYCH Z GWARANCJĄ OBJĘCIA EMISJI	Rodzaj gwarantowanych papierów wartościowych	Zobowiązania pozabilansowe gwarancyjne	Data zakończenia obowiązywania umowy
Stan na dzień 30 września 2017 roku			
Spółka A	obligacje korporacyjne	1 157	31.12.2022
Spółka B	obligacje korporacyjne	889	31.07.2020
Spółka C	obligacje korporacyjne	443	15.06.2022
Spółka D	obligacje korporacyjne	61	31.12.2022
Spółka E	obligacje korporacyjne	4	31.12.2026
Razem		2 554	

EMITENT PAPIERÓW WARTOŚCIOWYCH Z GWARANCJĄ OBJĘCIA EMISJI	Rodzaj gwarantowanych papierów wartościowych	Zobowiązania pozabilansowe gwarancyjne	Data zakończenia obowiązywania umowy
Stan na dzień 31 grudnia 2016 roku			
Spółka A	obligacje korporacyjne	1 126	31.12.2020
Spółka B	obligacje korporacyjne	1 055	31.07.2020
Spółka C	obligacje korporacyjne	512	15.06.2022
Spółka D	obligacje korporacyjne	69	31.12.2022
Spółka E	obligacje korporacyjne	9	31.12.2026
Razem		2 771	

Wszystkie umowy dotyczą Umów Organizacji, Prowadzenia i Obsługi Programu Emisji Obligacji. Wszystkie papiery wartościowe objęte przez Bank subemisją zaliczają się do papierów z nieograniczoną zbywalnością, nienotowanych na giełdach i nieznajdujących się w regulowanym obrocie pozagiełdowym.

UDZIELONE ZOBOWIĄZANIA FINANSOWE

UDZIELONE ZOBOWIĄZANIA FINANSOWE WEDŁUG WARTOŚCI NOMINALNEJ	30.09.2017	31.12.2016
Linie i limity kredytowe		
dla podmiotów finansowych	6 009	7 607
dla podmiotów niefinansowych	34 652	37 899
dla podmiotów budżetowych	4 337	3 856
Razem	44 998	49 362
w tym: udzielone zobowiązania nieodwołalne	30 725	31 078

UDZIELONE ZOBOWIĄZANIA GWARANCYJNE

UDZIELONE GWARANCJE I PORĘCZENIA	30.09.2017	31.12.2016
Udzielone gwarancje w obrocie krajowym i zagranicznym	7 152	7 780
Udzielone gwarancje i poręczenia - obligacje korporacyjne krajowe	5 468	4 769
Udzielone akredytywy	1 544	1 600
Udzielone gwarancje i poręczenia - gwarancja zapłaty	151	151
Udzielone gwarancje i poręczenia - obligacje komunalne krajowe	793	351
Razem	15 108	14 651
w tym: udzielone gwarancje dobrego wykonania umowy	2 613	2 447

ZOBOWIĄZANIA UDZIELONE WEDŁUG TERMINÓW WYMAGALNOŚCI

POZABILANSOWE ZOBOWIĄZANIA UDZIELONE WEDŁUG TERMINÓW WYMAGALNOŚCI - 30.09.2017	do 1 miesiąca łącznie	powyżej 1 miesiąca do 3 miesięcy włącznie	powyżej 3 miesięcy do 1 roku włącznie	powyżej 1 roku do 5 lat włącznie	powyżej 5 lat	Razem
Zobowiązania udzielone finansowe	11 037	4 267	11 375	11 999	6 320	44 998
Zobowiązania udzielone gwarancyjne	143	1 810	3 207	7 046	2 902	15 108
Razem	11 180	6 077	14 582	19 045	9 222	60 106

POZABILANSOWE ZOBOWIĄZANIA UDZIELONE WEDŁUG TERMINÓW WYMAGALNOŚCI - 31.12.2016	do 1 miesiąca łącznie	powyżej 1 miesiąca do 3 miesięcy włącznie	powyżej 3 miesięcy do 1 roku włącznie	powyżej 1 roku do 5 lat włącznie	powyżej 5 lat	Razem
Zobowiązania udzielone finansowe	12 669	5 749	13 408	11 104	6 432	49 362
Zobowiązania udzielone gwarancyjne	263	569	3 700	8 583	1 536	14 651
Razem	12 932	6 318	17 108	19 687	7 968	64 013

POZABILANSOWE ZOBOWIĄZANIA OTRZYMANE

POZABILANSOWE ZOBOWIĄZANIA OTRZYMANE WEDŁUG WARTOŚCI NOMINALNEJ	30.09.2017	31.12.2016
finansowe	94	81
gwarancyjne	9 639	7 385
Razem	9 733	7 466

ZOBOWIĄZANIA UMOWNE

WARTOŚĆ ZOBOWIĄZAŃ UMOWNYCH DOTYCZĄCYCH:	30.09.2017	31.12.2016
wartości niematerialnych	21	34
rzeczowych aktywów trwałych	64	9
Razem	85	43

34. INFORMACJE UZUPEŁNIAJĄCE DO RACHUNKU PRZEPŁYWÓW PIENIĘŻNYCH

ŚRODKI PIENIĘŻNE I ICH EKWIWALENTY	30.09.2017	31.12.2016	30.09.2016
Kasa, środki w Banku Centralnym	15 853	11 597	14 281
Lokaty w Banku Centralnym	970	1 680	-
Bieżące należności od banków	3 219	4 278	3 552
Środki pieniężne o ograniczonej możliwości dysponowania	8	13	13
Razem	20 050	17 568	17 846

35. TRANSAKcje Z JEDNOSTKAMI POWIĄZANYMI KAPITAŁOWO

W III kwartale 2017 roku oraz w 2016 roku Bank nie zawarł istotnych transakcji z podmiotami powiązanyymi na warunkach innych niż rynkowe. Terminy spłat transakcji mieszczą się w przedziale od jednego miesiąca do piętnastu lat.

NA DZIEŃ 30 WRZEŚNIA 2017 ROKU/ PODMIOT	Należności	w tym kredyty	Zobowiązania	Udzielone zobowiązania pozabilansowe
KREDOBANK SA i jego spółki zależne	108	76	12	110
Merkury - fiz an i jego spółki zależne	-	-	20	-
NEPTUN - fiz an i jego spółki zależne	227	227	73	-
PKO Bank Hipoteczny SA	2 122	1 022	4	3 298
PKO BP BANKOWY PTE SA	-	-	8	-
PKO BP Finat Sp. z o.o.	-	-	61	1
PKO Finance AB	-	-	6 052	-
PKO Leasing SA i jego spółki zależne	12 495	12 488	50	2 644
PKO Towarzystwo Funduszy Inwestycyjnych SA	24	-	41	-
PKO Towarzystwo Ubezpieczeń SA	-	-	20	-
PKO Życie Towarzystwo Ubezpieczeń SA	1	-	408	1
Qualia Development Sp. z o.o. i jej spółki zależne	-	-	238	-
ZenCard Sp. z o.o.	-	-	1	-
Razem jednostki zależne	14 977	13 813	6 988	6 054

NA DZIEŃ 30 WRZEŚNIA 2017 ROKU/ PODMIOT	Należności	w tym kredyty	Zobowiązania	Udzielone zobowiązania pozabilansowe
Centrum Elektronicznych Usług Płatniczych eService Sp. z o.o.	61	8	51	23
„Centrum Obsługi Biznesu” Sp. z o.o.	26	26	9	-
Bank Pocztowy SA	-	-	-	1
„Poznański Fundusz Poręczeń Kredytowych” Sp. z o.o.	-	-	15	-
Razem wspólne przedsięwzięcia i jednostki stowarzyszone	87	34	75	24

NA DZIEŃ 31 GRUDNIA 2016 ROKU/ PODMIOT	Należności	w tym kredyty	Zobowiązania	Udzielone zobowiązania pozabilansowe
KREDOBANK SA i jego spółki zależne	194	98	6	134
Merkury - fiz an i jego spółki zależne	-	-	13	-
NEPTUN - fiz an i jego spółki zależne	243	243	44	-
PKO Bank Hipoteczny SA	3 468	394	13	1 506
PKO BP BANKOWY PTE SA	-	-	1	-
PKO BP Finat Sp. z o.o.	-	-	71	1
PKO Finance AB	-	-	6 704	-
PKO Leasing SA i jego spółki zależne	10 710	10 709	67	6 112
PKO Towarzystwo Funduszy Inwestycyjnych SA	19	-	57	-
PKO Towarzystwo Ubezpieczeń SA	-	-	14	-
PKO Życie Towarzystwo Ubezpieczeń SA	-	-	352	1
Qualia Development Sp. z o.o. i jej spółki zależne	-	-	130	-
Razem jednostki zależne	14 634	11 444	7 472	7 754

NA DZIEŃ 31 GRUDNIA 2016 ROKU/ PODMIOT	Należności	w tym kredyty	Zobowiązania	Udzielone zobowiązania pozabilansowe
Centrum Elektronicznych Usług Płatniczych eService Sp. z o.o.	10	10	18	21
„Centrum Obsługi Biznesu” Sp. z o.o.	28	28	10	-
Bank Pocztowy SA	-	-	1	1
„Poznański Fundusz Poręczeń Kredytowych” Sp. z o.o.	-	-	8	-
Walcownia Rur Ferrum Sp. z o.o.	-	-	2	-
Razem wspólne przedsięwzięcia i jednostki stowarzyszone	38	38	39	22

ZA OKRES ZAKOŃCZONY DNIA 30 WRZEŚNIA 2017 ROKU/ PODMIOT	Przychody ogółem	w tym z tytułu odsetek i prowizji	Koszty ogółem	w tym z tytułu odsetek i prowizji
KREDOBANK SA i jego spółki zależne	4	3	-	-
Merkury - fizan i jego spółki zależne	-	-	-	-
NEPTUN - fizan i jego spółki zależne	3	2	-	-
PKO Bank Hipoteczny SA	63	54	1	-
PKO BP BANKOWY PTE SA	6	-	-	-
PKO BP Finat Sp. z o.o.	47	-	15	-
PKO Finance AB	-	-	171	171
PKO Leasing SA i jego spółki zależne	205	198	12	-
PKO Towarzystwo Funduszy Inwestycyjnych SA	259	198	1	1
PKO Towarzystwo Ubezpieczeń SA	47	47	-	-
PKO Życie Towarzystwo Ubezpieczeń SA	43	43	9	7
Qualia Development Sp. z o.o. i jej spółki zależne	1	-	3	3
Razem jednostki zależne	678	545	212	182

ZA OKRES ZAKOŃCZONY DNIA 30 WRZEŚNIA 2017 ROKU/ PODMIOT	Przychody ogółem	w tym z tytułu odsetek i prowizji	Koszty ogółem	w tym z tytułu odsetek i prowizji
Centrum Elektronicznych Usług Płatniczych eService Sp. z o.o.	219	211	92	91
Razem wspólne przedsięwzięcia i jednostki stowarzyszone	219	211	92	91

ZA OKRES ZAKOŃCZONY DNIA 30 WRZEŚNIA 2016 ROKU/ PODMIOT	Przychody ogółem	w tym z tytułu odsetek i prowizji	Koszty ogółem	w tym z tytułu odsetek i prowizji
KREDOBANK SA i jego spółki zależne	7	6	-	-
PKO Bank Hipoteczny SA	71	61	-	-
PKO BP BANKOWY PTE SA	9	-	-	-
PKO BP Finat Sp. z o.o.	77	-	3	1
PKO Finance AB	1	-	200	199
PKO Leasing SA i jego spółki zależne	98	93	14	-
PKO Towarzystwo Funduszy Inwestycyjnych SA	227	169	1	1
PKO Towarzystwo Ubezpieczeń SA	30	30	1	-
PKO Życie Towarzystwo Ubezpieczeń SA	39	39	-	1
Qualia Development Sp. z o.o. i jej spółki zależne	5	5	1	1
NEPTUN - fizan i jego spółki zależne	2	2	-	-
Razem jednostki zależne	566	375	220	203

ZA OKRES ZAKOŃCZONY DNIA 30 WRZEŚNIA 2016 ROKU/ PODMIOT	Przychody ogółem	w tym z tytułu odsetek i prowizji	Koszty ogółem	w tym z tytułu odsetek i prowizji
Centrum Elektronicznych Usług Płatniczych eService Sp. z o.o.	182	176	83	82
Razem wspólne przedsięwzięcia i jednostki stowarzyszone	182	176	83	82

36. HIERARCHIA WARTOŚCI GODZIWEJ

AKTYWA I ZOBOWIĄZANIA WYCENIANE W WARTOŚCI GODZIWEJ NA DZIEŃ 30.09.2017	Nota	Wartość bilansowa	Poziom 1	Poziom 2	Poziom 3
			Ceny kwotowane na aktywnych rynkach	Techniki wyceny oparte na obserwowalnych danych rynkowych	Pozostałe techniki wyceny
Aktywa finansowe przeznaczone do obrotu z wyłączeniem instrumentów pochodnych	15	1 881	1 875	6	-
Dłużne papiery wartościowe		1 858	1 852	6	-
Udziały i akcje w innych jednostkach		20	20	-	-
Certyfikaty inwestycyjne, prawa do akcji oraz prawo poboru		3	3	-	-
Pochodne instrumenty finansowe	16	2 598	2	2 596	-
Instrumenty zabezpieczające		720	-	720	-
Instrumenty o charakterze handlowym		1 878	2	1 876	-
Instrumenty finansowe przy początkowym ujęciu wyznaczone jako wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	18	4 513	2 319	2 194	-
Inwestycyjne papiery wartościowe dostępne do sprzedaży	20	38 859	30 890	5 872	2 097
Dłużne papiery wartościowe		38 397	30 831	5 872	1 694
Kapitałowe papiery wartościowe		176	59	-	117
Tytuły uczestnictwa w instytucji wspólnego inwestowania		286	-	-	286
Aktywa finansowe wyceniane do wartości godziwej razem		47 851	35 086	10 668	2 097
Pochodne instrumenty finansowe	16	2 576	1	2 575	-
Instrumenty zabezpieczające		485	-	485	-
Instrumenty o charakterze handlowym		2 091	1	2 090	-
Zobowiązania finansowe wyceniane do wartości godziwej razem		2 576	1	2 575	-

AKTYWA I ZOBOWIĄZANIA WYCENIANE W WARTOŚCI GODZIWEJ NA DZIEŃ 31.12.2016	Nota	Wartość bilansowa	Poziom 1	Poziom 2	Poziom 3
			Ceny kwotowane na aktywnych rynkach	Techniki wyceny oparte na obserwowalnych danych rynkowych	Pozostałe techniki wyceny
Aktywa finansowe przeznaczone do obrotu z wyłączeniem instrumentów pochodnych	15	358	358	-	-
Dłużne papiery wartościowe		344	344	-	-
Udziały i akcje w innych jednostkach		11	11	-	-
Certyfikaty inwestycyjne, prawa do akcji, prawa poboru		3	3	-	-
Pochodne instrumenty finansowe	16	2 895	3	2 892	-
Instrumenty zabezpieczające		382	-	382	-
Instrumenty o charakterze handlowym		2 513	3	2 510	-
Instrumenty finansowe przy początkowym ujęciu wyznaczone jako wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	18	11 744	2 507	9 237	-
Inwestycyjne papiery wartościowe dostępne do sprzedaży	20	35 739	26 674	5 691	3 374
Dłużne papiery wartościowe		35 314	26 639	5 691	2 984
Kapitałowe papiery wartościowe		127	35	-	92
Tytuły uczestnictwa w instytucji wspólnego inwestowania		298	-	-	298
Aktywa finansowe wyceniane do wartości godziwej razem		50 736	29 542	17 820	3 374
Pochodne instrumenty finansowe	16	4 230	1	4 229	-
Instrumenty zabezpieczające		1 163	-	1 163	-
Instrumenty o charakterze handlowym		3 067	1	3 066	-
Zobowiązania finansowe wyceniane do wartości godziwej razem		4 230	1	4 229	-

WPŁYW PARAMETRÓW ESTYMOWANYCH NA WYCENĘ DO WARTOŚCI GODZIWEJ INSTRUMENTÓW FINANSOWYCH NA POZIOMIE 3	30.09.2017		31.12.2016	
	Wartość godziwa według		Wartość godziwa według	
	scenariusza pozytywnego	scenariusza negatywnego	scenariusza pozytywnego	scenariusza negatywnego
Inwestycyjne papiery wartościowe dostępne do sprzedaży				
Tytuły uczestnictwa w instytucji wspólnego inwestowania	300	272	313	283
Kapitałowe papiery wartościowe (Akcje Visa Inc.)	124	92	100	70
Obligacje korporacyjne	1 702	1 686	2 992	2 977

Poniższa tabela prezentuje uzgodnienie zmian w okresie wartości godziwej instrumentów finansowych na poziomie 3

UZGODNIENIE ZMIAN W OKRESIE WARTOŚCI GODZIWEJ INSTRUMENTÓW FINANSOWYCH NA POZIOMIE 3	01.01- 30.09.2017	01.01- 30.09.2016
Bilans otwarcia na początek okresu	3 374	3 635
Suma zysków lub strat	43	(29)
w wyniku finansowym	(20)	(71)
w innych dochodach całkowitych	63	42
Objęcie nowej emisji udziałów w Funduszu	11	68
Objęcie akcji Visa Inc.	-	81
Sprzedaż Visa Europe Limited	-	(337)
Pozostałe objęcia emisji i wykupy (w tym rozliczenia)	(1 310)	(28)
Obniżenie zaangażowania kapitałowego w Funduszu	(21)	-
Razem	2 097	3 390

37. AKTYWA I ZOBOWIĄZANIA FINANSOWE, KTÓRE W SPRAWOZDANIU Z SYTUACJI FINANSOWEJ NIE SĄ PREZENTOWANE W WARTOŚCI GODZIWEJ

	poziom hierarchii wartości godziwej	metoda wyceny	30.09.2017	
			wartość bilansowa	wartość godziwa
Kasa, środki w Banku Centralnym	nd	wartość wymaganej zapłaty	16 823	16 823
Należności od banków	2	zdyskontowane przepływy pieniężne	5 287	5 287
Kredyty i pożyczki udzielone klientom			190 132	186 254
mieszkaniowe	3	zdyskontowane przepływy pieniężne	93 498	89 028
gospodarcze	3	zdyskontowane przepływy pieniężne	67 303	66 142
konsumpcyjne	3	zdyskontowane przepływy pieniężne	24 171	26 000
dłużne papiery wartościowe (korporacyjne)	3	zdyskontowane przepływy pieniężne	2 226	2 150
dłużne papiery wartościowe (komunalne)	3	zdyskontowane przepływy pieniężne	2 502	2 502
transakcje z przyrzeczeniem sprzedaży	2	zdyskontowane przepływy pieniężne	432	432
Inwestycyjne papiery wartościowe utrzymywane do terminu zapadalności	1	kwotowania rynkowe	908	908
Inne aktywa finansowe	3	wartość wymaganej zapłaty z uwzględnieniem utraty wartości	1 865	1 865
Zobowiązania wobec Banku Centralnego	2	wartość wymaganej zapłaty	5	5
Zobowiązania wobec banków	2	zdyskontowane przepływy pieniężne	10 895	10 895
Zobowiązania wobec klientów			213 780	214 060
wobec podmiotów gospodarczych	3	zdyskontowane przepływy pieniężne	55 012	55 356
wobec jednostek budżetowych	3	zdyskontowane przepływy pieniężne	9 650	9 650
wobec ludności	3	zdyskontowane przepływy pieniężne	149 118	149 054
Zobowiązania z tytułu emisji papierów wartościowych	2	zdyskontowane przepływy pieniężne	3 895	3 895
Zobowiązania podporządkowane	2	zdyskontowane przepływy pieniężne	1 705	1 705
Inne zobowiązania finansowe	3	wartość wymaganej zapłaty	2 697	2 697

	poziom hierarchii wartości godziwej	metoda wyceny	31.12.2016	
			wartość bilansowa	wartość godziwa
Kasa, środki w Banku Centralnym	nd	wartość wymaganej zapłaty	13 277	13 277
Należności od banków	2	zdyskontowane przepływy pieniężne	8 471	8 470
Kredyty i pożyczki udzielone klientom			189 067	187 433
mieszkaniowe	3	zdyskontowane przepływy pieniężne	97 866	94 091
gospodarcze	3	zdyskontowane przepływy pieniężne	62 143	62 941
konsumpcyjne	3	zdyskontowane przepływy pieniężne	22 848	24 265
dłużne papiery wartościowe (korporacyjne)	3	zdyskontowane przepływy pieniężne	2 283	2 209
dłużne papiery wartościowe (komunalne)	3	zdyskontowane przepływy pieniężne	2 588	2 588
transakcje z przyrzeczeniem sprzedaży	2	zdyskontowane przepływy pieniężne	1 339	1 339
Inwestycyjne papiery wartościowe utrzymywane do terminu zapadalności	1	kwotowania rynkowe	157	157
Inne aktywa finansowe	3	wartość wymaganej zapłaty z uwzględnieniem utraty wartości	1 791	1 791
Zobowiązania wobec Banku Centralnego	2	wartość wymaganej zapłaty	4	4
Zobowiązania wobec banków	2	zdyskontowane przepływy pieniężne	18 717	18 717
Zobowiązania wobec klientów			209 371	209 559
wobec podmiotów gospodarczych	3	zdyskontowane przepływy pieniężne	53 570	53 813
wobec jednostek budżetowych	3	zdyskontowane przepływy pieniężne	8 409	8 409
wobec ludności	3	zdyskontowane przepływy pieniężne	147 392	147 337
Zobowiązania z tytułu emisji papierów wartościowych	2	zdyskontowane przepływy pieniężne	1 693	1 695
Zobowiązania podporządkowane	2	zdyskontowane przepływy pieniężne	2 539	2 526
Inne zobowiązania finansowe	3	wartość wymaganej zapłaty	2 693	2 693

CELE I ZASADY ZARZĄDZANIA RYZYKIEM

38. ZARZĄDZANIE RYZYKIEM W PKO BANKU POLSKIM SA

Zarządzanie ryzykiem jest jednym z najważniejszych procesów wewnętrznych w PKO Banku Polskim SA. Zarządzanie ryzykiem ma na celu zapewnienie rentowności działalności biznesowej, przy zapewnieniu odpowiedniego poziomu miar adekwatności kapitałowej oraz kontroli poziomu ryzyka i jego utrzymaniu w ramach przyjętej przez Bank tolerancji na ryzyko i systemu limitów, w zmieniającym się otoczeniu makroekonomicznym i prawnym. System zarządzania ryzykiem wspiera realizację Strategii Banku przy zachowaniu zgodności ze strategią zarządzania ryzykiem. Uwzględnia on realizację pożądaną przez Bank celów kapitałowych, poziom tolerancji na ryzyko oraz proces planowania kapitałowego, w tym politykę dotyczącą źródeł pozyskiwania kapitału.

W jednostkowym sprawozdaniu finansowym PKO Banku Polskiego SA za rok 2016 oraz w raporcie Adekwatność kapitałowa oraz inne informacje podlegające ogłaszaniu Grupy Kapitałowej Powszechnej Kasy Oszczędności Banku Polskiego Spółki Akcyjnej według stanu na dzień 31 grudnia 2016 roku opisane zostały szczegółowo następujące elementy tj.: definicja ryzyka, cel zarządzania określonym ryzykiem, identyfikacja ryzyka, pomiar lub ocena, kontrola, prognozowanie i monitorowanie, raportowanie i działania zarządcze dla zidentyfikowanych przez Bank istotnych rodzajów ryzyka.

39. RYZYKO KREDYTOWE – INFORMACJE FINANSOWE

STOPIEŃ NARAŻENIA NA RYZYKO KREDYTOWE - POZYCJE SPRAWOZDANIA Z SYTUACJI FINANSOWEJ	30.09.2017	31.12.2016
Rachunek bieżący w Banku Centralnym	11 523	7 444
Należności od banków	5 287	8 471
Aktywa finansowe przeznaczone do obrotu - dłużne papiery wartościowe	1 858	344
Pochodne instrumenty finansowe	2 598	2 895
Instrumenty finansowe przy początkowym ujęciu wyznaczone jako wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat - dłużne papiery wartościowe	4 513	11 744
Kredyty i pożyczki udzielone klientom	190 132	189 067
mieszkaniowe	93 498	97 866
gospodarcze	67 303	62 143
konsumpcyjne	24 171	22 848
dłużne papiery wartościowe (korporacyjne)	2 226	2 283
dłużne papiery wartościowe (komunalne)	2 502	2 588
transakcje z przyrzeczeniem sprzedaży	432	1 339
Inwestycyjne papiery wartościowe dostępne do sprzedaży - dłużne papiery wartościowe	38 397	35 314
Inwestycyjne papiery wartościowe utrzymywane do terminu zapadalności	908	157
Inne aktywa - inne aktywa finansowe	1 865	1 791
Razem	257 081	257 227

STOPIEŃ NARAŻENIA NA RYZYKO KREDYTOWE - POZYCJE POZABILANSOWE	30.09.2017	31.12.2016
Udzielone zobowiązania nieodwołalne	30 725	31 078
Udzielone gwarancje	7 303	7 931
Udzielone akredytywy	1 544	1 600
Gwarancje emisji	6 261	5 120
Razem	45 833	45 729

AKTYWA FINANSOWE BRUTTO, KTÓRE SĄ ZALEGŁE, LECZ W PRZYPADKU KTÓRYCH NIE NASTĄPIŁA UTRATA WARTOŚCI	30.09.2017			
	do 1 miesiąca	powyżej 1 miesiąca do 3 miesięcy	powyżej 3 miesięcy	Razem
Kredyty, pożyczki udzielone klientom	2 388	518	123	3 029
Razem	2 388	518	123	3 029

AKTYWA FINANSOWE BRUTTO, KTÓRE SĄ ZALEGŁE, LECZ W PRZYPADKU KTÓRYCH NIE NASTĄPIŁA UTRATA WARTOŚCI	31.12.2016			
	do 1 miesiąca	powyżej 1 miesiąca do 3 miesięcy	powyżej 3 miesięcy	Razem
Kredyty, pożyczki udzielone klientom	2 317	609	167	3 093
Razem	2 317	609	167	3 093

Zabezpieczeniami powyższych należności są: hipoteka, zastaw rejestrowy, przeniesienie prawa własności, blokada rachunku lokaty, ubezpieczenie ekspozycji kredytowej oraz gwarancje i poręczenia. W ramach przeprowadzonej oceny stwierdzono, że dla powyższych aktywów finansowych przewidywane przepływy pieniężne w pełni pokrywają wartość bilansową tych ekspozycji.

AKTYWA FINANSOWE WYCENIANE METODĄ ZINDYWIDUALIZOWANĄ, WOBEC KTÓRYCH WYKAZANO INDYWIDUALNĄ UTRATĘ WARTOŚCI WEDŁUG WARTOŚCI BILANSOWEJ BRUTTO	30.09.2017	31.12.2016
Kredyty i pożyczki udzielone klientom	3 733	4 420
kredyty mieszkaniowe	533	739
kredyty konsumpcyjne	214	218
kredyty gospodarcze	2 911	3 389
dłużne papiery wartościowe	75	74
Inwestycyjne dłużne papiery wartościowe dostępne do sprzedaży	818	1 293
Razem	4 551	5 713

W odniesieniu do kredytów i pożyczek udzielonych klientom ustanowione były na rzecz PKO Banku Polskiego SA następujące zabezpieczenia: hipoteka, zastaw rejestrowy, weksel własny dłużnika oraz przelew wierzytelności.

40. PRAKTYKI FORBEARANCE

WARTOŚĆ EKSPOZYCJI PODLEGAJĄCYCH FORBEARANCE W PORTFELU KREDYTOWYM	30.09.2017	31.12.2016
Kredyty i pożyczki udzielone klientom brutto, w tym:	197 692	196 387
podlegające forbearance	4 188	3 852
Odpisy z tytułu utraty wartości kredytów i pożyczek udzielonych klientom, w tym:	(7 560)	(7 320)
podlegające forbearance	(994)	(899)
Kredyty i pożyczki udzielone klientom netto, w tym:	190 132	189 067
podlegające forbearance	3 194	2 953

KREDYTY I POŻYCZKI UDZIELONE KLIENTOM PODLEGAJĄCE FORBEARANCE WEDŁUG TYPU PRODUKTU	30.09.2017	31.12.2016
Kredyty i pożyczki udzielone klientom podlegające forbearance brutto	4 188	3 852
kredyty mieszkaniowe	1 440	1 546
kredyty gospodarcze	2 464	1 999
kredyty konsumpcyjne	284	307
Odpisy z tytułu utraty wartości kredytów i pożyczek udzielonych klientom podlegających forbearance	(994)	(899)
Kredyty i pożyczki udzielone klientom podlegające forbearance netto	3 194	2 953

INWESTYCYJNE PAPIERY WARTOŚCIOWE DOSTĘPNE DO SPRZEDAŻY

WARTOŚĆ EKSPOZYCJI PODLEGAJĄCYCH FORBEARANCE W PORTFELU INWESTYCYJNYCH PAPIERÓW WARTOŚCIOWYCH DOSTĘPNYCH DO SPRZEDAŻY	30.09.2017	31.12.2016
Dłużne papiery wartościowe dostępne do sprzedaży brutto, w tym:	38 642	35 588
podlegające forbearance	1 072	1 293
Odpisy z tytułu utraty wartości inwestycyjnych papierów wartościowych dostępnych do sprzedaży, w tym:	(245)	(274)
podlegające forbearance	(245)	(274)
Inwestycyjne papiery wartościowe dostępne do sprzedaży netto, w tym:	38 397	35 314
podlegające forbearance	827	1 019

INWESTYCYJNE PAPIERY WARTOŚCIOWE DOSTĘPNE DO SPRZEDAŻY PODLEGAJĄCE FORBEARANCE - EKSPOZYCJA BANKU NA RYZYKO KREDYTOWE	Zaangażowanie według wartości bilansowej brutto	
	30.09.2017	31.12.2016
Inwestycyjne papiery wartościowe dostępne do sprzedaży z rozpoznaną utratą wartości	1 072	1 293
Razem brutto	1 072	1 293

41. ZARZĄDZANIE RYZYKIEM STOPY PROCENTOWEJ

NAZWA MIARY WRAŻLIWOŚCI	30.09.2017	31.12.2016
VaR 10 - dniowy przy poziomie ufności 99% (mln PLN)	354	269
Równoległe przesunięcie krzywych stóp procentowych o 200 p.b. (mln PLN) (test warunków skrajnych)*	2 020	2 131

* W tabeli zaprezentowano wartość najbardziej niekorzystnego testu warunków skrajnych spośród scenariuszy: krzywych stóp w poszczególnych walutach o 200 p.b. w górę oraz o 200 p.b. w dół.

42. ZARZĄDZANIE RYZYKIEM WALUTOWYM

VaR Banku oraz analizę *stress testową* narażenia Banku na ryzyko walutowe, prezentuje poniższa tabela:

NAZWA MIARY WRAŻLIWOŚCI	30.09.2017	31.12.2016
VaR 10-dniowy przy poziomie ufności 99% (mln PLN)	3	9
Zmiana kursów WAL/PLN o 20% (mln PLN) (test warunków skrajnych)*	124	78

* W tabeli zaprezentowano wartość bezwzględną najbardziej niekorzystnego testu warunków skrajnych spośród scenariuszy: aprecjacja PLN o 20% oraz deprecjacja PLN o 20%.

Ryzyko walutowe zarówno na dzień 30 września 2017 roku, jak i na dzień 31 grudnia 2016 roku kształtowało się na niskim poziomie.

43. ZARZĄDZANIE RYZYKIEM PŁYNNOŚCI

LUKA PŁYNNOŚCI

Poniżej prezentowane luki płynności zawierają między innymi urealnienia pozycji bilansowych Banku dotyczące osadu depozytów podmiotów niefinansowych i ich wymagalności, osadu kredytów w rachunku bieżącym podmiotów niefinansowych i ich zapadalności oraz płynnych papierów wartościowych i ich terminu zapadalności.

	a'vista	0 - 1 miesiąc	1 - 3 miesiące	3 - 6 miesiące	6 - 12 miesiące	12 - 24 miesiące	24 - 60 miesiące	pow. 60 miesiące
30.09.2017								
Urealniona luka okresowa	20 160	16 872	5	2 271	7 706	9 637	29 034	(85 685)
Urealniona skumulowana luka okresowa	20 160	37 032	37 037	39 308	47 014	56 651	85 685	-
31.12.2016								
Urealniona luka okresowa	12 018	20 185	641	(223)	8 593	9 101	23 850	(74 165)
Urealniona skumulowana luka okresowa	12 018	32 203	32 844	32 621	41 214	50 315	74 165	-

REZERWA PŁYNNOŚCI I NADWYŻKA PŁYNNOŚCI

Poniższa tabela przedstawia rezerwę płynności Banku na 30 września 2017 roku oraz na 31 grudnia 2016 roku:

MIARA RYZYKA PŁYNNOŚCI	30.09.2017	31.12.2016
Rezerwa płynności do 1 miesiąca* (mld PLN)	30	31
Nadwyżka płynności w horyzoncie do 30 dni** (mld PLN)	10	13

* Rezerwa płynności to różnica między najbardziej płynnymi aktywami a oczekiwanymi i potencjalnymi zobowiązaniami, które stają się wymagalne w danym okresie.

** Nadwyżka płynności - określa zdolność do pokrycia przez Bank potrzeb płynnościowych w zadanym okresie przetrwania w sytuacji realizacji zdefiniowanych scenariuszy warunków skrajnych.

NADZORCZE MIARY PŁYNNOŚCI

NADZORCZE MIARY PŁYNNOŚCI	30.09.2017	31.12.2016
M1 - luka płynności krótkoterminowej	16 776	24 464
M2 - współczynnik płynności krótkoterminowej	1,53	1,89
M3 - współczynnik pokrycia aktywów niepłynnych funduszami własnymi	13,38	11,63
M4 - współczynnik pokrycia aktywów niepłynnych i aktywów o ograniczonej płynności funduszami własnymi i środkami obcymi stabilnymi	1,17	1,19
LCR - wskaźnik pokrycia płynności	130,3%	134,2%

W okresie zakończonym dnia 30 września 2017 roku oraz dnia 31 grudnia 2016 roku wartości wskaźników miar nadzorczych utrzymywały się powyżej limitów nadzorczych.

44. ADEKWATNOŚĆ KAPITAŁOWA

PKO Bank Polski utrzymał bezpieczną bazę kapitałową, powyżej limitów nadzorczych i regulacyjnych. Na dzień 30 września 2017 roku fundusze własne Banku wyliczane na potrzeby adekwatności kapitałowej wzrosły w związku z Uchwałą WZ o dokonaniu podziału zysku Banku za rok 2016, uzyskaniem zgody na zaliczenie do kapitału podstawowego Tier I zysku netto PKO Banku Polskiego SA za pierwsze półrocze 2017 oraz z zgody na nową emisję obligacji podporządkowanych Banku. Jednocześnie Bank, po uzyskaniu odpowiednich zgód KNF, wykonał opcję call obligacji podporządkowanych w kwocie 1 600 mln zł oraz dokonał wcześniejszej spłaty pożyczki podporządkowanej o wartości 224 mln CHF (równowartość 884 mln PLN). Oba te instrumenty były na dzień 31 grudnia 2016 roku zaliczone do kapitału Tier II. Od momentu uzyskania przedmiotowych zgód nie są ujmowane w funduszach własnych Banku.

	30.09.2017	31.12.2016
Fundusze własne razem	33 363	31 129
Kapitał Tier I	31 729	28 673
Kapitał Tier I przed korektami regulacyjnymi i pomniejszeniami, w tym:	34 150	31 733
Kapitał zakładowy	1 250	1 250
Pozostałe kapitały rezerwowe	30 712	27 824
Fundusz ogólnego ryzyka na niezidentyfikowane ryzyko działalności bankowej	1 070	1 070
Zyski zatrzymane	1 118	1 589
(-) Wartość firmy	(871)	(871)
(-) Inne wartości niematerialne	(1 496)	(1 694)
Skumulowane inne całkowite dochody	69	(442)
Korekty w kapitale podstawowym Tier I z tytułu filtrów ostrożnościowych	(54)	11
Inne korekty w okresie przejściowym w kapitale podstawowym Tier I	(69)	(64)
Kapitał Tier II	1 634	2 456
Instrumenty kapitałowe i pożyczki podporządkowane kwalifikujące się jako kapitał Tier II	1 700	2 523
(-) Zaangażowania kapitałowe pomniejszające fundusze własne	(66)	(67)
Wymogi w zakresie funduszy własnych	13 539	14 489
Ryzyko kredytowe	12 536	13 299
Ryzyko operacyjne	451	482
Ryzyko rynkowe	521	661
Ryzyko korekty wyceny kredytowej	31	47
Łączny współczynnik kapitałowy	19,71%	17,19%
Współczynnik kapitału Tier 1	18,75%	15,83%

ZDARZENIA NASTĘPUJĄCE PO DNIU KOŃCZĄCYM OKRES SPRAWOZDAWCZY

45. ZDARZENIA, KTÓRE WYSTĄPIŁY PO DNIU, NA KTÓRY SPORZĄDZONO SPRAWOZDANIE FINANSOWE, MOGĄCE WPŁYNAĆ NA PRZYSZŁE WYNIKI FINANSOWE

1. W październiku 2017 roku PKO Bank Hipoteczny SA nabył, w ramach podpisanej w dniu 17 listopada 2015 roku z PKO Bankiem Polskim SA Umowy Ramowej Sprzedaży Wierzytelności, portfele wierzytelności z tytułu kredytów mieszkaniowych zabezpieczonych hipotecznie w kwocie 1 887,6 miliona PLN.
2. W październiku 2017 roku PKO Bank Hipoteczny SA przeprowadził emisję obligacji o łącznej wartości 1 492,5 miliona PLN oraz jednocześnie dokonał wykupu obligacji o łącznej wartości 888,5 miliona PLN. W październiku 2017 roku PKO Bank Hipoteczny SA zaoferował również inwestorom instytucjonalnym listy zastawne, emitowane w ramach programu zagranicznego w formule private placement, o łącznej wartości nominalnej 54 milionów EUR
3. W dniu 18 października 2017 roku Nadzwyczajne Walne Zgromadzenie PKO Banku Hipotecznego SA podjęło uchwałę o podwyższeniu kapitału zakładowego spółki o kwotę 100 milionów PLN, tj. do kwoty 1 200 milionów PLN poprzez emisję 100 000 000 nowych akcji zwykłych imiennych serii G o wartości nominalnej 1 (jeden) PLN każda. Akcje zostały objęte i opłacone przez PKO Bank Polski SA.
4. W dniu 19 października 2017 roku PKO Bank Polski SA uplasował w ramach programu EMTN euroobligacje. Emisja odbędzie się na następujących warunkach:
 - data rozliczenia transakcji (data emisji): 2 listopada 2017 roku,
 - łączna wartość nominalna 400 mln CHF,
 - zapadalność: 4 lata,
 - okresy odsetkowe: roczne,
 - kupon: 0,300% (Mid Swap + 58 p.b.)

Bank złożył wniosek o dopuszczenie euroobligacji do obrotu na rynku regulowanym Giełdy Papierów Wartościowych w Zurychu. Po dopuszczeniu do obrotu na tej giełdzie Bank rozważy złożenie wniosku o równoległe notowanie euroobligacji w obrocie zorganizowanym w Polsce. Środki uzyskane z emisji euroobligacji zostaną przeznaczone na cele związane z ogólną działalnością biznesową Banku. Agencja ratingowa Moody's Investors Service w dniu 24 października 2017 roku przyznała rating na poziomie A3 z perspektywą stabilną dla ww. euroobligacji.

PODPISY WSZYSTKICH CZŁONKÓW ZARZĄDU BANKU

31.10.2017	ZBIGNIEW JAGIEŁŁO	PREZES ZARZĄDU	 (PODPIS)
31.10.2017	RAFAŁ ANTczAK	WICEPREZES ZARZĄDU	 (PODPIS)
31.10.2017	BARTOSZ DRABIKOWSKI	WICEPREZES ZARZĄDU	 (PODPIS)
31.10.2017	MAKS KRACZKOWSKI	WICEPREZES ZARZĄDU	 (PODPIS)
31.10.2017	MIECZYSŁAW KRÓL	WICEPREZES ZARZĄDU	 (PODPIS)
31.10.2017	ADAM MARCINIĄK	WICEPREZES ZARZĄDU	 (PODPIS)
31.10.2017	PIOTR MAZUR	WICEPREZES ZARZĄDU	 (PODPIS)
31.10.2017	JAKUB PAPIERSKI	WICEPREZES ZARZĄDU	 (PODPIS)
31.10.2017	JAN EMERYK ROŚCISZEWSKI	WICEPREZES ZARZĄDU	 (PODPIS)

PODPIS OSOBY, KTÓREJ POWIERZONO
PROWADZENIE KSIĄG RACHUNKOWYCH

31.10.2017

DANUTA SZYMAŃSKA
DYREKTOR PIONU RACHUNKOWOŚCI

.....
(PODPIS)